

NADAČNÍ FOND
PROTI KORUPCI

Čas oligarchů

JEJICH SLUHŮ A NEPŘÁTEL

ONDŘEJ ZÁVODSKÝ

Prázdninové čtení

NADAČNÍHO FONDU PROTIKORUPCI

2019

Čas oligarchů,
jejich sluhů a nepřátel

Ondřej Závodský

Nadační fond proti korupci

1 Úvod	7
1.1 Téma oligarchie.....	7
1.2 Mé působení na Ministerstvu financí ČR.....	9
1.3 Demokracie a oligarchie.....	13
2 Historický vývoj	16
2.1 Postrevoluční doba.....	16
2.2 Období opoziční smlouvy.....	21
2.3 Růst budoucích oligarchů	27
2.4 Kmotrokracie	32
3 Projevy oligarchizace a oligarchické vlády	42
3.1 Ovládnutí všeho	42
3.2 Personální politika – čas sluhů nebo nepřátel.....	44
3.3 Vliv nebo přímé řízení legislativy.....	55
3.4 Priority dotací	61
3.5 Oligarchická teritoria a vzájemné kšefty.....	63
4 Charakteristiky mocenských struktur	66
4.1 Petr Kellner	66
4.2 Andrej Babiš a Agrofert.....	77
4.3 Penta.....	104
4.4 Další oligarchové, rádoby oligarchové, kmotři, šíbři, manažeři a olidůchodci.....	122
5 Důsledky oligarchie	125
5.1 Morální úpadek.....	125
5.2 Úpadek krajiny a životního prostředí.....	128
5.3 Pěstování sociální problémů.....	133
6 Bojiště s oligarchií.....	137
6.1 Média.....	137
6.2 Justice.....	147
6.3 Nejvyšší kontrolní úřad	151
6.4 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže	152
6.5 Ombudsman.....	154
6.6 Akademické projevy	155
6.7 Nezávislé úřednictvo	157
6.8 Občanská společnost.....	161
7 Jak oligarchii porazit.....	165

1 Úvod

1.1 Téma oligarchie

Do rukou čtenáře předáváme novou knihu Nadačního fondu proti korupci. Stalo se již tradicí, že období léta a prázdnin je vhodnou příležitostí pro začtení se do poněkud nadčasového materiálu, který reflektuje nové vlivy ve společnosti, na něž by Fond širokou veřejnost rád upozornil. Tento rok daný úkol připadl na mne, nováčka ve Fondu.

Odhalíme-li zákulisí spolupráce ve Fondu, musíme uvést, že jsme strávili dost dlouhý čas výběrem tématu pro tuto knihu. Tím, co rozhodlo pro zvolené téma oligarchie, byly vzpomínky nás všech na projevy Andreje Babiše, v nichž opakovaně citoval z předchozí naší publikace, knihy o Miroslavu Kalouskovi. Domluvili jsme se proto, že by bylo dobré, kdybychom do diskuse mezi oběma zlojedy zasáhli materiálem, který by diskusi vyvažoval, aby snad pravidelný čtenář našeho prázdninového čtení neměl pocit, že straníme jednomu z nich.

V této publikaci se tedy snažíme na historickém vývoji a dalších souvislostech popsat nástup vlády oligarchů, znaky tohoto, od demokracie silně vychýleného systému vládnutí, jeho silné stránky, ale i návod k jeho poražení. Snažili jsme se čtenáře upozornit na to, že Andrej Babiš není jediným, kdo má silné slovo na současné dění, a že jeho pád, k němuž dříve nebo později dojde, nemusí být koncem vlády oligarchů. Může být jen očekávaným přeskupením sil mezi lidmi, kteří si moc v této zemi přisvojují. Vždyť vláda vybrané skupiny bohatých jedinců, movitých rodin nebo jinak definovaných partiček mocných není ve východní části Evropy v současnosti ničím ojedinělým. Stín ruského systému vládnutí, kde skupina prokemelských oligarchů ovládá prakticky vše, nad naší malou zemí visí. A nevrátíme-li se k původním revolučním a postrevolučním idejím, jejichž nositelem byl zesnulý prezident Václav Havel, můžeme upadnout do beznaděje rozdělené moci, kde budeme hlasovat pro jeden z politických subjektů ve „vlastnictví“ různých oligarchů. Výsledek „svobodných“ voleb pak bude znamenat toliko úvodní

rozdání karet mezi lidmi, majícími vložené prostředky do politických subjektů a médií, jež veřejným děním manipulují.

Tato kniha není ani sborníkem myšlenek Václava Havla, ani vyčerpávajícím přehledem všeho postrevolučního dění v korupci a ani dokonalou charakteristikou současného systému oligarchické vlády. Má být pouze námětem pro přemýšlení laskavého čtenáře v čase prázdninového odpočinku. Neboť pokud se čtenář rozhlédne okolo sebe, máme prakticky vše, co mít můžeme. Ale právě honba za další konzumní vymožeností nás odlákává od hlubší úvahy, co upevňováním moci několika nijak mimořádných lidí v tuto chvíli ztrácíme na svobodě. Věřím, že až nyní v létě každý ze čtenářů bude listovat následujícími stránkami, nic nebude ztraceno. Několik velmi slušných novinářů bude stále objektivně přispívat k další tvorbě názoru, státní zastupitelství nepodlehne touze oligarchů je ovládat a opravdové elity naší země si nebudou nechávat své myšlenky pro sebe a jejich postřehy zastíní špinavými penězi podpořené výroky podprůměrných zloduchů.

Nerad někoho obtěžuji svými sny, ale s jedním, periodicky se mi opakujícím, budu muset čtenáře seznámit. Veřejnost a voliči by za normálních okolností měli sedět na jednotlivých sedadlech a sledovat, co se děje na pódiu, tedy jak jimi volení zástupci hrají svou roli, zda nepodvádějí, zda nejednají v zájmu někoho jiného než jejich a zda se nějak neodklánějí od programu představení (volebního programu) a hrají dobře svou roli, za níž jsou placeni. Nepoctiví herci pochopitelně vymýšlejí, jak to zařídit, aby na ně nebylo dobře vidět nebo slyšet – kazí osvětlení nebo zařizují, aby dědek v první řadě vrzal sedadlem. Pak není vidět, že si s postavou v zákulisí předali určitý obnos nebo s jiným hercem něco tajně dohodli. Jenomže jednou se mi zdálo, že se spustilo před herci nějaké plátno, na nějž se promítala výborně secvičená hra, přesně podle programu, a za plátnem se dělo něco úplně jiného. Když jsem se z tohoto snu probudil, uvědomil jsem si, že podvědomí funguje lépe, než jsem si kdy myslel. Ono to teď velmi podobně funguje ve veřejném životě, do médií jsou pouštěny tiskové zprávy o tom, jak se buduje infrastruktura, hospodářství se daří a vláda bojuje na všech frontách s korupcí. Za tímto líbivým plátnem pro voliče je ovšem odmítána legislativa proti korupci, otevírá se pár set metrů dálnic ročně, hubí odborníci a přichází se se zákony na podporu zájmů jednotlivých oligarchů.

1.2 Mé působení na Ministerstvu financí ČR

Vzhledem k tomu, že v této knize budou uváděny příklady z mého působení ve veřejném životě a z interakcí s Andrejem Babišem a dalšími oligarchy, považuji za přínosné, pokud na úvod nastíním své pracovní angažmá na Ministerstvu financí či Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových (ÚZSVM).

S Nadačním fondem proti korupci spolupracuji již od roku 2011, tedy od jeho založení, kdy jsem jako první s Liborem Michálkem převzal Cenu za odvalu za svůj postoj k podivným zakázkám v Zařízení služeb pro Ministerstvo vnitra¹, kde jsem tehdy pracoval. Ve zkratce jsem jako ředitel právního úseku upozornil na řadu podivných veřejných zakázek či pro stát zcela nevýhodných smluvních nájemních vztahů. Za to jsem byl s kolegou odvolán z funkce. Kolegu dokonce z práce propustili. Případ tehdy popsal v několika článcích Marek Pokorný z Hospodářských novin². Následně bylo v Zařízení služeb pro Ministerstvo vnitra vyměněno vedení³ a mě jmenovali zpátky na své původní místo. Od té doby jsem spolupracoval s několika nevládními organizacemi, ale i politickými představiteli na protikorupční legislativě nebo koncepcích protikorupčního boje.

Na podzim roku 2013 jsem na nevolitelném místě kandidoval za KDU-ČSL do Poslanecké sněmovny. Za KDU jsem vedl i vyjednávání s tehdejšími představiteli ANO a ČSSD o kapitole koaliční smlouvy o protikorupčních opatřeních, lidských právech, některých sociálních opatřeních a o oblasti justice a Ministerstva spravedlnosti, později o programovém prohlášení vlády o protikorupční legislativě. Když si koaliční strany vzájemně doporučovaly odborníky na místa náměstků na jednotlivá ministerstva, vznikl u KDU problém, že na Ministerstvo financí neexistoval vhodný kandidát. Jednak

1 NFPK. Ondřej Závodský. In: NFPK [online]. 23. 3. 2011 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <http://www.nfpk.cz/oznamovatele/3296>.

2 Např. Pokorný, Marek. Z vnitra si dělají zlatý důl. Pro úřad mají dělat zakázky, místo toho pracují na sebe. In: Hospodářské noviny [online]. 23. 10. 2010 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-47451900-z-vnitra-si-delaji-zlaty-dul-pro-urad-maji-delat-zakazky-misto-toho-pracuji-na-sebe>.

3 Více např. na: Ministerstvo vnitra ČR. Radek John zveřejnil výsledky forenzního auditu v rezortu Ministerstva vnitra. In: Ministerstvo vnitra ČR [online]. 17. 1. 2011 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/služba/docDetail.aspx?docid=21576917 & docType=ART>.

na místech ekonomických expertů (tehdejší náměstek pro rozpočet Jan Gregor) byli odborníci na svém místě a jednak se nikomu spolupracovat s Andrejem Babišem nechtělo. Pavel Bělobrádek mi tehdy předal číslo na Andreje Babiše s tím, ať si s ním promluví. Následující víkend jsem byl pozván do Průhonice, abych se představil. Představil jsem Babišovi sebe i vizi, jak vytvořit sekci z neekonomických agend, která by zahrnuje regulaci hazardu, majetku státu, náhradovou agendu a řešení starých ekologických škod, vzniklých před privatizací, a program revitalizace. Také jsem mu představil koncepci, jak s jednotlivými agendami naložit a co bych rád prosadil. Na prvním setkání se svým týmem mě Babiš představil slovy: „Sociální demokracie nám představuje miliardy kokotů jako například pana Mertlíka, KDU len pana Závodského, tak ho tuna vítám.“

Od 17. února 2014 jsem byl jmenován náměstkem pro řízení sekce Majetku státu, která zahrnovala uvedené agendy⁴.

V prvních rozhovorech jsem opakovaně ventiloval postoj, větu, nad níž jsem měl možnost další čtyři roky hodně přemýšlet, tj. že nebudu dělat užitečného idiota Andreji Babišovi⁵. Od počátku dubna do konce září 2014 jsem byl rovněž pověřen řízením Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových.

Na Ministerstvu financí jsem prosadil tři zásadní reformy. Předně se podařilo nastolit zcela odlišné poměry v přístupu k hazardu. Ministerstvo financí se stalo skutečným regulátorem hazardních společností, a nikoli servisním místem pro tyto společnosti, které jen vydává povolení, a přestalo být hnízdištěm nejrůznějších korupčních elementů. Prosadil jsem nový zákon o hazardních hrách⁶, na jehož základě poklesly počty provozoven s tvrdým hazardem na méně než jednu čtvrtinu, byly zavedeny všechny adiktologické brzdy v hraní a nastaveny všechny známé nástroje proti vzniku nových závislostí. Rovněž proti černému hazardu jsme do zákona vložili všechny nástroje známé v civilizovaném světě. Dosud prakticky neregulova-

4 Kopecký, Josef. Nevidomý právník má přijít k Babišovi na finance krotit hazard. In: iDNES.cz [online]. 24. 1. 2014 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/krotit-hazard-muze-k-babisovi-na-finance-prijit-nevidomy-pravnik-zavodsky.A140124_142735_domaci_kop.

5 Např. Kamberský Petr, Zastávám teorii mrtvého čerta, Lidové noviny, 8. 2. 2014.

6 Ministerstvo financí ČR. Nový zákon dá při povolování hazardu rozhodující slovo obcím. In: Ministerstvo financí ČR [online]. 28. 7. 2016 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2016/novy-zakon-da-pri-povolovani-hazardu-roz-25693>.

ný internet byl novým zákonem otevřen, zregulován a řádně zdaněn. Daňový výnos z hazardních her se ve srovnání let 2013 a 2017 zvýšil zhruba o 5 miliard, a to za současného poklesu provozoven na zlomek někdejšího kalouskovského eldoráda.

V oblasti majetku státu jsem přišel s několika kroky k posunutí Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, který kdysi vznikl jako slepenec okresních úřadů, do 20. století. Rovněž byla vytvořena a prosazena novela zákona o majetku státu, jíž došlo k první fázi reformy organizace státního majetku. Tato novela, bude-li se dodržovat, má zajistit dramatický posun v hospodaření s majetkem státu tak, že jednotlivé státní subjekty již nebudou zcizovat nemovitosti na stovkách míst, ale bude existovat jednotné místo pro tento prodej. Rovněž se má urychlit likvidace desítky let likvidovaných státních podniků tak, že se zbylý majetek přesune na Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových a likvidační zůstatek se přelije zakladateli (příslušnému městu nebo státu).

Proces odstraňování starých ekologických škod vzniklých před privatizací se ztransparentnil. Namísto většinově využívaného jednacního řízení bez uveřejnění, tedy zadávání stamiliónových zakázek na sanační činnosti, tak říkajíc z ruky, jsme nastavili systém otevřených soutěží. Začaly se soutěžit i zakázky malého rozsahu na dílčí sanační průzkumy, projekty nebo například tzv. ochranné sanační čerpání vod, kde je nebezpečí šíření jedů do okolí. V důsledku desítek opatření v této oblasti došlo ke zlevnění sanačních, průzkumných či projektových cen na méně než polovinu. Pokud by tento trend dalších deset let vydržel a nedošlo k odčerpávání prostředků určených právě na sanaci do státního rozpočtu na krytí rozhazování současné vlády, mohlo by se podařit zvládnout tyto práce o 30 miliard levněji, než jak v roce 2009 prosazoval někdejší propagátor tzv. super tendru Miroslav Kalousek.

Za nejdůležitější považuji to, že se podařilo dořešit některé staré podezřelé záležitosti. Za zadávání nesmyslných analýz, jež měly oddálit odebrání povolení k provozování automatů po vydání prohibitivních vyhlášek jednotlivých obcí, byl odsouzen můj předchůd-

ce Tomáš Zídek⁷. Rovněž za další nesmyslné plýtvání s prostředky ÚZSVM ve prospěch společnosti E-centrum (někdejšího vydavatele Parlamentních listů) byl nepravomocně odsouzen Miloslav Vaněk⁸, předchozí ředitel ÚZSVM.

Zprvu relativně bezproblémová spolupráce mezi mnou a Andrejem Babišem, jíž se rovněž Babiš často mediálně chlubil, v návaznosti na množství se odlišné pohledy na řešení aktuálních otázek začala vážnout. Po bezpočtu velmi hlučných a nepříjemných konfliktů s ministrem Babišem, o nichž bude řeč v následujících stránkách knihy, se naše spolupráce omezila na jakousi pasivní komunikaci. Sice jsem usiloval o rozhovor, v rámci něhož bychom si otevřeně promluvili o nedořešených otázkách i mém pohledu na odklon od původních idejí, na nichž jsme se v roce 2014 domluvili, avšak k němu v posledních týdnech Babišova působení na ministerstvu již nedošlo. Docházelo i ke značně kuriózním situacím, kdy se Babiš zapíral a po domluvení termínu doslova utekl. Poslední vzkaz byl, abych se objednal do Průhonice, ale tam jsem, narozdíl od prakticky všech ostatních „apolitických“ náměstků, po odchodu Babiše z Ministerstva financí nebyl.

Ve funkci jsem zůstal i za ministrování Ivana Pilného. Moje působení na Ministerstvu financí se završilo na konci roku 2017, když jako první bod po svém nástupu do funkce mi ministryně Alena Schillerová sdělila, že se mnou už nepočítá. V rámci tohoto večerního rozhovoru dne 13. 12. 2017 mi sdělila řadu vyslovených lží, jimiž odůvodnila své rozhodnutí o zrušení mé sekce, na nějž mimochodem podle zákona neměla právo. Jako příklad ventilovaných nepravd si dovoluji zmínit zcela vyfabulované tvrzení o desítkách stížností na mou pracovní činnost. Ukončení mého služebního poměru na ministerstvu je v současné době předmětem soudního přezkumu.

Důsledkem personálních změn na jednotlivých ministerstvech (o kterých píše v kapitole 3.2 této knihy), jejichž následkem je nahra-

7 Pokorný, Marek. Kalouskův náměstek neuspěl, trest za nepotřebné posudky, zda poslechnout soud, platí. In: Aktuálně.cz [online]. 6. 3. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/kalouskuv-namestek-neuspel-trest-za-nesmyslne-posudky-zda-po/r~23c53be43e8211e9b2a00cc47ab5f122/>.

8 ČTK. Za uzavírání nadbytečných smluv dostal exředitel ÚZSVM podmínku. In: vz24.cz [online]. 15. 11. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <http://www.vz24.cz/clanky/za-uzavirani-nadbytecnych-smluv-dostal-exreditel-uzsvm-podminku/>.

zování odborníků loajálními nekvalifikovanými jedinci, bylo i to, že mi Ministerstvo financí nebylo schopno po řadu týdnů po skončení služebního poměru vyplatit dlužné součásti platu, které mi samo přiznalo. V reakci na to jsem v dubnu letošního roku podal návrh na exekuci státního majetku⁹. Nicméně i po medializaci tohoto kroku prokázalo Ministerstvo financí fatální neznalost finančních předpisů a plat uhradilo špatně. Když jsem chtěl daným krokem prokázat neschopnost státu a po nejrůznějších personálních čistkách ukázat jeho impotenci v řešení problematických situací, podařilo se mi to prokázat nad veškerou pochybnost. Zaměstnanci Ministerstva financí museli jet k exekutorovi, aby jim vysvětlil to, co bylo ministerstvu zasláno poštou.

Jak plyne z obsahu této knihy, spolupráce s Andrejem Babišem je velmi obtížná, přesto se domnívám, že byla úspěšná – mně se podařilo prosadit reformy, které naše země dvacet let potřebovala. Na druhou stranu se s těmito úspěchy chlubil právě Babiš. Dávám proto na zvážení, zda mám vnímat více tyto úspěchy, nebo že jsem tím posloužil k mediální prezentaci jednoho z oligarchů, a byl tak skutečně jen užitečným idiotem.

1.3 Demokracie a oligarchie

Vzhledem k tomu, že již více než dvacet let žijeme ve více či méně zdeformovaném systému vládnutí, je důležité připomenout, jak by vlastně systém demokratického výběru politické reprezentace, propojený se všemi zásadami právního státu a spočívající na principu pluralitních mechanismů, měl vlastně fungovat. Toto připomenutí je zásadní pro srovnání se systémem oligarchické vlády, která systém zastupitelské demokracie fakticky využívá jako nástroj k prosazení vlastních cílů.

Systém dlouhodobě ukotvených politických stran je, podle mého názoru, jediným dlouhodobě přijatelným systémem vládnutí. Takový stranický systém především přináší jistotu, srozumitelnost politi-

⁹ kac. Bývalý náměstek Závodský poslal ministerstvo financí do exekuce. Dlužilo mu odchodné. In: ČT24.cz [online]. 1. 4. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2776085-byvaly-namestek-zavodsky-poslal-ministerstvo-financi-do-exekuce-dluzilo-mu-odstupne>.

ky, kontinuitu, a hlavně předvídatelnost. A právě předvídatelnost je silně žádanou vlastností, kterou třeba prostřednictvím právních předpisů vkládáme do právního nebo obchodního prostředí a chceme ji mít i v politice. Namísto toho znakem nedemokratických a autoritářských režimů je chaos, vrtošivost vůdce a svévolná nadřazenost mocných, které neomezují ani jejich vlastní strany, ani zákony.

Mezi voličem a politickou stranou vzniká odevzdáním hlasu jakýsi morální kontrakt. Jedna strana smlouvy dává, v podobě hlasu, politické straně svou důvěru. A politická strana je povinna co nejvíce (dle svého podílu na moci) dostát svým deklarovaným slibům a prosazovat kroky, k jejichž plnění se voličům zavázala a kvůli kterým ji volili. Slibem může být určitá komplexní politická vize či prosazení konkrétního nástroje či cíle. V období první republiky existovaly subjekty jako Agrární strana, která jako prvořadě prosazovala jednotlivé kroky v boji mezi dodavatelem surovin a velkými cukrovary, sociální demokracie hájila především zájmy dělníků, národní socialisté se prali za drobné živnostníky, úředníky nebo učitele apod. Nicméně zásadní je pro politické subjekty předvídatelnost jejich kroků. Proto považují za velmi důležité morální sliby v podobě volebního programu neomezovat právě jen na dílčí cíle (typu postavíme dálnice, přidáme třináctý důchod), ale představení co nejvíce stanovisek, jak bude strana reagovat na různé problémy či situace.

Jak je řečeno v historickém exkurzu, systém tradičních politických stran byl po první dekádě nového tisíciletí natolik nemocný (politické strany jako ODS byly natolik vzdálené svým deklarovaným slibům a natolik spjaté s korupčními strukturami), že společnost začala poptávat nová uskupení, která se počala vymezovat proti těmto starým, „tradičním“ politickým stranám. Kromě hnutí ANO můžeme jmenovat Věci veřejné, z nahnědlých ideologií Úsvit přímé demokracie nebo stejný subjekt s novými přísluhovači SPD Tomia Okamury. Tyto protestní politické subjekty nenabízejí žádné komplexní řešení problémů země s nějakou politickou orientací. Buď nabízejí řešení v podobě jednoduchých hesel typu, že vše spasí referendum jako jeden z projevů přímé demokracie, nebo přicházejí s líbivými hesly jako „Až se přestane krást, bude dost peněz na všechno.“ Tyto subjekty protestního charakteru obvykle cílí na elektorát voličů s nižším zájmem o politiku. Když pak představují svůj

program, nezavazují se ke konkrétním nástrojům, jimiž chtějí cíle dosáhnout. Cílem může například být dostavba infrastruktury, včetně rychlovlaků jako ve Francii, vysoké mzdy a důchody nebo zbavení veřejného života parazitů. A právě u těchto bohulibých cílů chybí představení postupu, jak toho ten či onen demagog dosáhne. Méně vzdělaní voliči, kteří nemají dost přehledu na to vnímat, že v představování vize zcela chybí onen mezikrok, tj. jak toho bude dosaženo, rádi svůj hlas tomuto nečitelnému subjektu svěří. Neboť kdo by s dostavbou dálnic, důchody jako v západních zemích či depa-razitací veřejného života nesouhlasil. Nicméně právě tím podepíše jakýsi bílý šek, že chtějí vysoké důchody za cenu toho, že si tento subjekt bude moci v ostatních oblastech dělat, co chce. Případně že daného cíle bude dosaženo neúspěšnými prostředky. Pokud bychom tedy brali vážně deklarované sliby hnutí ANO, neexistuje zde zřetelně definovaný závazek mezi jejich voliči a představiteli tohoto vládnoucího hnutí.

2 Historický vývoj

2.1 Postrevoluční doba

Po sametovém převratu roku 1989 a rozjíždějícím se podnikatelským prostředím se, z dlouhodobého hlediska, vyprofilovaly dvě výrazné osobnosti. Prezident Václav Havel a federální ministr financí a pozdější předseda české vlády Václav Klaus. Oba politici zaujímali již od samotného počátku dva diametrálně odlišné přístupy k budování společnosti. Přístup Václava Havla, o němž bude uvedeno více v závěrečné kapitole, spočíval v podpoře fungování občanské společnosti. Občané se měli sdružovat do více či méně formálních seskupení. Politické strany, jako jeden z projevů občanské společnosti, pak měly být pouze nástrojem prosazovaných cílů občanů. Model občanské společnosti počítal s rozsáhlým vstupem veřejnosti do vládnutí v podobě dalších projevů demokracie. Ideje, jimiž Havel konkuroval vizi Klausově, postavené na sledování ekonomických ukazatelů, vyjádřil ve stovkách projevů či písemně artikulovaných reakcích na aktuální dění. Jsem rád, že se mi po čtvrt století podařilo dohledat Havlův projev k Novému roku 1994, v němž svou vizi jasně představil:

„(...) Myslím, že společným jmenovatelem několika důležitých úkolů, jimiž bychom se měli teď zabývat, je tvorba skutečné, to znamená vskutku otevřené a vrstevnaté občanské společnosti. Velkorysé odstátňování, které probíhá v našem hospodářství, musí podle mého názoru rychle nalézt svůj protějšek i ve sféře občanského a veřejného života. Důvěru v jedince jako skutečného tvůrce hospodářské prosperity bychom měli vskutku cílevědomě a daleko nebojácněji než dosud rozšiřovat i o důvěru v jedince jako občana, schopného přebírat svůj díl spoluodpovědnosti za věci celku. (...)”¹⁰

Naproti tomu vize Václava Klause stála na základech silných politických stran. Síla těchto politických subjektů měla být formována při stěžejních volbách. V mezidobí mezi volbami se pak občané měli věnovat jiným aktivitám a promlouvat do věcí veřejných pak

10 Havel, Václav. Novoroční projev prezidenta republiky Václava Havla (1994). In: Wikizdroje.cz [online]. 1. 1. 1994 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: [https://cs.wikisource.org/wiki/Novoro%C4%8Dn%C3%AD_projev_prezidenta_republiky_V%C3%A1clava_Havla_\(1994\)](https://cs.wikisource.org/wiki/Novoro%C4%8Dn%C3%AD_projev_prezidenta_republiky_V%C3%A1clava_Havla_(1994)).

měli pouze toliko prostřednictvím zmíněných politických stran. Další projevy přímé demokracie či promlouvání například nevládních organizací do veřejného dění pak Václav Klaus striktně odmítal a odmítá dodnes.

Zpočátku se fakticky paralelně uplatňovaly oba přístupy a zdálo se, že se mohou dlouhodobě v některých aspektech doplňovat. Prezident Havel silou své osobnosti promlouval prostřednictvím bezpočtu vhodných příležitostí, ať již šlo o mediální rozhovory, či pořádání konferencí atd. Tento přístup se rovněž uplatňoval u Občanského hnutí, jednoho z nástupců Občanského fóra. Václav Klaus vedle něj založil Občanskou demokratickou stranu (ODS) a zde uplatňoval svůj přístup k silné straně. Víze vzájemně se doplňujících přístupů ovšem počala získávat trhliny v momentě, kdy politická reprezentace, vzešlá ze svobodných voleb, selhala. V takovém případě se střetával Havlův přístup, postavený na morální odpovědnosti a vůli občanů ke změně, s tím Klausovým, podle něhož v případě, že nejsou volby, mají voliči mlčet.

Nejvýznamnější hospodářskou změnou počátku 90. let bylo vydání řady zákonů, na jejichž podkladě se změnilo vlastnictví k většině dosavadního státního majetku. Vedle korupcí relativně málo zasaženého procesu restitucí, jímž se, s výjimkou převážné části toho církevního, vrátila většina komunisty nakradeného majetku, ovšem existovalo několik zákonů, kterými byly dosud státem vlastněné společnosti nebo malé privatizační jednotky privatizovány. V návaznosti na umožnění živnostenského podnikání se tedy rozběhl proces malé privatizace. Vybrané velké státní podniky byly prodávány formou rozhodnutí vlády. Takto, i přes odpor Václava Klause, byla privatizována i mladoboleslavská Škodovka¹¹. Zbývající stovky podniků se předávaly do rukou zájemců prostřednictvím kupónové privatizace. Tak mohl každý československý, později český, občan starší 18 let získat v několika vlnách a kolech, za body z kupónové knížky, akcie odstátňovaných podniků.

11 Horáček, Filip. Klaus chtěl Škodovku prodat přes kupony, vzpomíná exministr Vrba. In: iDNES.cz [online]. 15. 4. 2011 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/klaus-a-privatizace-skodovky.A110415_153857_eko_profil_fih.

Proces počátku podnikání v Česku narážel na několik logicky navazujících problémů. Pokud někdo neměl v příbuzenstvu restituenta s velkým, lehce zpeněžitelným majetkem, byl odkázán na státěm vlastněné banky, kterým se proces privatizace dlouho vyhýbal. Z doby socialismu jen pozvolna vybředající peněžní domy nebyly na počátku 90. let na úvěrování podnikání bez dostatečné záruky zvyklé. Zdůrazňuji, že hovořím o samotných raných 90. letech, protože později byla situace opačná a celý transformační proces začal na podkladě přemíry lehkovážně poskytnutých úvěrů nejrůznějším podvodníkům rychle kolabovat. Jediný, kdo měl, kromě restituentů, po listopadu dostatek likvidního kapitálu, byli nejrůznější veksláci, překupníci a další existence od kolotočů a dalších tolerovaných výdělečných činností z doby komunistů. Těmi, kdo byli schopni s použitím vykšeftovaných bonů, po listopadu přetransformovaných na volně použitelnou měnu, byli právě tito podnikavci.

Vzhledem k nedostatku větší likvidity v Česku neexistovali oligarchové ani výraznější osobnosti mimo politiku, které by zřetelněji ovlivňovaly směřování legislativy nebo rozhodování vlády obecně. Tím však nelze říci, že by byla transformace prostá korupčních vlivů. Naopak, tato korupční iniciativa spíše pocházela od vládnoucí skupiny politiků. Nicméně od startu procesu transformace počali někteří lidé rychle bohatnout. Z některých podnikatelů a podnikavců se postupem doby a vlivem jejich předvídavosti oligarchové nebo osoby s výrazným vlivem generovali. Někteří ovšem skončili v propadlišti dějin.

V té době se vykristalizoval jako jeden z prvních klíčících oligarchů Viktor Kožený. Syn emigrantů do Německa v 80. letech začal studovat Harvardskou univerzitu. Podle některých zdrojů už tam podváděl a měl potíže s plagiátorstvím. To ovšem nikomu nevadilo, když po revoluci nastoupil jako poradce na Ministerstvo financí vedené tehdy Václavem Klausem¹². Podle svých pozdějších prohlášení tam ovlivnil směřování privatizace. O míře jeho zapojení do koncepce privatizace se už dnes asi více nedozvíme. Co je však zřejmé, je to, že kupónovou privatizaci svým projektem harvardských fondů ovlivnil jako málokdo. Ještě více svými krádežemi ovlivnil důvěru lidí v podnikání a tržní hospodářství jako takové.

12 Viktor Kožený promluvil o Klausovi, Paroubkovi a mnohém jiném. In: Mapovani.cz [online]. 23. 6. 2011 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <http://www.mapovani.cz/viktor-kozeny/viktor-kozeny-promluvil-o-klausovi-paroubkovi-a-mnohem-jinem/790>.

Vlastníci kupónové knížky a známky za 1 000 Kč mohli investovat do konkrétních akcií privatizovaných státních společností. Druhou možností investic bylo vložení bodů do privatizačního investičního fondu. Kožený tehdy rozjel rozsáhlou reklamní kampaň, v níž sliboval desetinásobné zhodnocení vložených prostředků, tedy tisícikoruny za známku, a budil dojem, že je fond řízen americkými experty z Harvardské univerzity¹³. V první vlně privatizace svůj „kredit“ vložilo do jeho investičního fondu přes tři čtvrtě miliónu lidí, tedy zhruba 10 % privatizace se účastnících osob. V druhé vlně byl výsledek o poznání horší, ale stále zaujímal jedno z předních míst v množství důvěřivců. Zprvu zajímavý projekt společnosti HARVARD CAPITAL and CONSULTING začal mít trhliny. A to v podobě tunelování Harvardského investičního holdingu, odkud začal Kožený odlévat část prostředků drobných investorů.

Podle pozdějšího rozsudku Kožený se svým kumpánem Borisem Vostrým v letech 1995 a 1996 převáděli majetek z Harvardských investičních fondů a Sklo Unionu Teplice a poškodili Harvardský průmyslový holding, který následně skončil v likvidaci¹⁴. Harvardské investiční fondy měly ještě v roce 1995 akcie 51 českých podniků. Bývalí majitelé kupónových knížek věřili, že se investováním do těchto velmi dobře prosperujících firem zhodnocují jejich finanční prostředky. Fondy však začaly z Koženého iniciativy převádět akcie na jím ovládané kyperské společnosti.

Později, patrně v předtuše možného stíhání, změnil své bydliště na Bahamy. Aby podvedení investoři neměli na jeho adresu vztek toliko z důvodu jeho podvodů, občas přisypal soli do jejich ran nějakou v médiích se vyskytnuvší příhodou o jeho stylu života. Kupříkladu tehdy proběhla zpráva, jak se svými dvěma přáteli dali za jídlo v luxusní restauraci v Londýně zhruba 750 000 Kč, a to ještě předali číšníkovi lahev za více než 300 000 Kč s tím, ať si ji vypije sám, že

13 Horáček, Filip. Kultovní reklamy: Kožený lákal na desetinásobek. K úhradě spotů se neměl. In: iDNES.cz [online]. 11. 9. 2015 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/privatizacni-reklama-zblbnula-davy.A150910_113050_ekonomika_fih.

14 Více viz Němcová Veronika. Soud začal projednávat případ Koženého a Vostrého. In: iDNES.cz [online]. 12. 2. 2008 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/soud-zacal-projednavat-pripad-kozeneho-a-vostreho.A080212_102843_ekonomika_vem.

jim nechutná¹⁵.

Podobně jako v Česku skončily neslavně Koženého plány při privatizaci v Ázerbajdžánu. Do této transakce vstoupil se svými americkými kolegy Frederikem Bourkem a Davidem Pinkertonem a v přepočtu zhruba 13 miliardami korun. V této asijské zemi se ucházel o privatizaci tamějšího ropného bohatství. Ázerbajdžán tehdy po vzoru Československa rozjížděl jakousi obdobu kupónové privatizace. Koženého zajímala zejména ropná společnost Socar. Ázerbajdžánská vláda však chtěla od privatizace ustoupit, a tak Pirát z Prahy¹⁶, jak se mu přezdívalo, začal mávat dopisem od tehdejšího poradce premiéra Václava Klause Jiřího Weigla, v němž tohoto padoucha popisuje jako schopného manažera a jako potenciální přínos pro každou privatizaci¹⁷. Vlivem mnoha faktorů však praskla Koženého snaha uplatit nejvýznamnější představitele tamější veřejné správy, a tak si vysloužil další trestní stíhání a mezinárodní zatykač, tentokrát z USA.¹⁸

Kožený tak v posledních letech na Bahamách čelí žádosti o vydání jak z České republiky, tak ze Spojených států. Od českých soudů mezitím vyfasoval spolu se svým věrným společníkem Borisem Vostrým (trvale bytem na Belize) dlouholeté tresty vězení, které se ovšem zatím nechystá odpykávat¹⁹. Rovněž se nijak nemá ani k úhradě uložené náhrady škody ve výši okolo deseti miliard, ani úrokům, které každý rok jeho dluh navyšují o pár set miliónů.

Při jednom z jeho posledních mediálních projevů se dal slyšet, že

15 ČTK, Lidovky.cz. Kožený: Verdikt očistil mé jméno, do Česka se chci vrátit. In: Lidovky.cz [online]. 28.3.2012 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/viktor-kozeny-verize-britske-rozhodnuti-nevydat-jej-do-usa-jej-ocistilo.A120328_164321_In_zahranici_jv.

16 Hrabica, Pavel. Není Harvard jako Harvard. Proč je Viktor Kožený ve světě známý jako „Pirát z Prahy“? In: Český rozhlas [online]. 9.7.2016 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/neni-harvard-jako-harvard-proc-je-viktor-kozeny-ve-svete-znamy-jako-pirat-z-6233739>.

17 Sachr, Tomáš a Hořejš, Nikola. Pirát na Pražském hradě. In: Respekt [online]. 9.2.2009 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/fokus/pirat-na-prazskem-hrade>.

18 Kopp, Milan, Konvalina, Miroslav a Hávová, Naděžda, Táborská, Marika. Jméno Zdeňka Milera nese jedna z planetek obíhajících kolem Slunce. In: iROZHLAS.cz [online]. 3.10.2003 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/viktor-kozeny-byl-v-usa-obvinen-ze-zpronevery_200310030813_mtaborska.

19 Trest pro Koženého platí. Za mřížemi má kvůli podvodům strávit deset let. In: Hospodářské noviny [online]. 4.3.2014 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-61789570-trest-pro-kozeneho-plati-za-mrizemi-ma-kvuli-podvodum-stravit-deset-let>.

by se mohl v budoucnu ucházet o funkci premiéra v naší zemi.²⁰ To by vzhledem k jeho „pravdomluvnosti“, „úctě“ k zákonu, morálním dispozicím a dalším vlastnostem, nemusela být oproti současnému předsedovi vlády tak zásadní změna k horšímu.

Poněkud pomalejší rozjezd, ovšem bez většího zakolísání v dalším čtvrtstoletí, měl Petr Kellner, který se skrze společnost Správa prvního privatizačního fondu na kupónové privatizaci rovněž aktivně podílel. Zejména na pozdějších fázích privatizace se velmi aktivně podíleli také další oligarchové a jiní podnikatelé s nezanedbatelným vlivem na současný veřejný život. V této souvislosti lze jmenovat například Radovana Vítka nebo Pavla Tykače.

2.2 Období opoziční smlouvy

Zlomový moment v polistopadovém vývoji nastal v roce 1997. Prakticky celý rok přicházela média s novými a novými informacemi o předchozích skandálech ODS. Jednalo se o informace o tajných bankovních účtech ve Švýcarsku,²¹ kam se patrně shromažďovala část výnosů z privatizačních provizí (úplatků). Z těchto a dalších účtů se, podle tehdy dostupných informací, financovala nejsilnější vládní strana. Zřejmě nejznámější kauzou té doby, která později skončila před Městským soudem v Praze, byla kauza mnohamiliónových darů pro ODS prostřednictvím dávno zesnulých osob ze zahraničí Lajose Bácsa a Radjiva M. Sinhy. Později se provalilo, že pravým sponzorem byl údajně bývalý tenista Milan Šrejber²². U tohoto daru není zřejmý původ prostředků a byl dodatečně rozepsán na zmíněné dávno mrtvé cizince.

Celý rok 1997 byl rovněž ve znamení změn v druhém kabinetu Václava Klause, v němž tehdy seděli i představitelé ODA a KDU-ČSL. Kabinet opustil dlouholetý ministr financí Ivan Kočárník a jeho místo

20 Viktor Kožený odpovídal na otázky čtenářů Reflex.cz. In: Reflex.cz [online]. 23. 6.2011 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/dokument/42086/viktor-kozyeny-odpovidal-na-otazky-ctenaru-reflex-cz.html>.

21 Kmenta, Jaroslav. Švýcaři potvrdili tajné konto ODS. In: iDNES.cz [online]. 14.7.2000 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/svycari-potvrdili-tajne-konto-ods.A000713224501domaci_ond.

22 ODS přiznala, že tajemným sponzorem strany byl M. Šrejber. In: Hospodářské noviny [online]. 26. 11.1997 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-931661-ods-priznala-ze-tajemnym-sponzorem-strany-byl-m-srejber>.

zaujal Ivan Pilip, ministra vnitra Jana Rumla pak na stěžejním místě nahradil Jindřich Vodička atd.

Kromě hádek a vzájemného obviňování uvnitř ODS, dalších informací o korupčním zákulisí předchozích let došlo k několika dosud neobjasněným zločinům. Z období podzimu roku 1997 vzpomeňme na záhadnou smrt státní zástupkyně Stanislavy Kozubkové²³ před jejím domem či nastraženou bombu před domem ministra Pilipa²⁴. Jak moc tyto události souvisely se zahlazováním hospodářských zločinů z předchozích 90. let a jak moc s působením Františka Mrázka a dalších zločinců s rostoucím významem, se už asi nedozvíme. Jasně však je, že část slušnějších politiků z ODS, jako právě Ivan Pilip nebo Jan Ruml, se už na pověst svou vlastní i pověst své strany nemohla dívat a přišla s výzvou na odstoupení Václava Klause z čela strany. Výzva v době Klausovy pracovní cesty do Sarajeva byla prakticky ihned pojmenována jako „sarajevský atentát“.²⁵ Po ní následovaly demonstrace na podporu Václava Klause i na podporu ozdravného procesu pravice.

Následkem stranického i vládního rozkolu byla iniciativa prezidenta Václava Havla za vznik úřednického kabinetu. Ten měl vládnout do předčasných sněmovních voleb v červnu 1998. Předsedou této vlády se stal Josef Tošovský, bývalý guvernér ČNB. V kabinetu zasedli představitelé z ODS s odštěpivší se Uníí svobody (US), lidovci, ODA i dalších, dříve apolitické osobnosti.

Předvolební kampaň na jaře 1998 byla ve znamení zejména výrazné ideové konfrontace představitelů dosavadního establishmentu Václava Klause a předsedy ČSSD Miloše Zemana. Ten v tu dobu zastával funkci předsedy dolní komory Parlamentu a stylizoval se do role alternativní síly nezatížená dosavadními skandály. Výsledek sněmovních voleb mnoho smysluplných koalic nenabízel. Většinu by měla koalice ČSSD, KDU-ČSL a US či ODS, KDU-ČSL a US. Nedořešená situace mezi ODS a US fakticky vyloučila koalici orien-

23 Kottová, Alice. Odsouzený šéf nájemných vrahů šel znovu před soud. In: iDNES.cz [online]. 13.6.2006 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/cerna-kronika/odsouzeny-sef-najemnych-vrahu-sel-znovu-pred-soud.A060613_164132_krimi_jba.

24 Výbuch nálože I. Pilipa nezastrašil, ale „posílil“. In: Hospodářské noviny [online]. 8.12.1997 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-932360-vybuch-naloze-i-pilipa-nezastrasil-ale-posilil>.

25 ČT24. Tzv. „sarajevský atentát“ odstartoval zatím největší politickou krizi v ČR. In: ČT24.cz [online]. 28.11.2009 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1432352-tzv-sarajevsky-atentat-odstartoval-zatim-nejvetsi-politickou-krizi-v-cr>.

tovanou doprava. Nabízela se proto koalice ČSSD se dvěma menšími pravostředovými stranami. Tu ovšem, pro změnu, paralyzovala specifická osobnost Miloše Zemana. Podle pamětníků vyjednávání na straně KDU-ČSL byla druhá možnost preferována a byla očekávána lepší nabídka. Jenomže se stalo něco, co čekal málokdo. Dva zdánlivě nesmiřitelní političtí nepřátelé Miloš Zeman a Václav Klaus se rozpomněli na svou někdejší spolupráci v Prognostickém ústavu z doby komunistické vlády a zjistili, že by mohli vyřadit nepohodlné malé strany a domluvit se na společném projektu vládnutí, rozdělení funkcí i „obchodních“ zájmů. Dohromady tyto strany disponovaly celkem 137 poslaneckými mandáty a v té době také pohodlnou většinou v Senátu.

Opoziční smlouva, celým názvem Smlouva o vytvoření stabilního politického prostředí v České republice, uzavřená mezi Českou stranou sociálně demokratickou a Občanskou demokratickou stranou, byla podepsána 9. 7. 1998²⁶. O morálním zázemí celé transakce nejlépe vypovídá dlouhý výčet signatářů této smlouvy na obou stranách. Někteří ze signatářů jsou dodnes podezřelí z rozsáhlých hospodářských netransparentností, případně Ivo Svoboda, pozdější ministr financí, odsouzen a uvězněn za rozkrádačky svěřeného majetku²⁷. Za ODS svůj podpis zanechali Václav Klaus, Miroslav Beneš, Libuše Benešová, Milan Kondr, Ivan Langer, Miroslav Macek²⁸ a Vlastimil Tlustý. Za ČSSD se na opoziční smlouvě zvěčnili Miloš Zeman, Stanislav Gross, Petra Buzková, Vladislav Schrom, Ivo Svoboda, Zdeněk Škromach, Vladimír Špidla a Zdeněk Vojtíš.

Účastníci smlouvy, tedy ODS a ČSSD, se opoziční smlouvou zavázali k realizaci vládnutí sociální demokracie v jednobarevném kabinetu tím, že poslanci ODS opustí při hlasování o důvěře Zemanovy vlády jednacích sál. Dále se zavázali nehlasovat proti vládě po celou dobu volebního období. Zvoleným představitelům ODS bylo umož-

26 Švec, Kamil a Malá, Veronika. Dohoda, která vymazala rozdíl mezi pravíci a levíci. Před 20 lety politici podepsali opoziční smlouvu. In: Česká televize [online]. 9.7.2018 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2532988-dohoda-ktera-vymazala-rozdil-mezi-pravici-a-levici-pred-20-let-politici-podepsali>.

27 Zemřel Ivo Svoboda, jediný ministr, který skončil ve vězení. V devadesátých letech vytuneloval Libertu. In: Hospodářské noviny [online]. 1.3.2017 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-65642940-zemrel-ivo-svoboda-jediny-ministr-ktery-skoncil-ve-vezeni-vytuneloval-libertu>.

28 Liepoldová, Tereza a Perlínová, Dominka. Proč se nepovedla privatizace Knižního velkoobchodu? In: Český rozhlas [online]. 18.6.2016 [cit. 12.6.2016]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/proc-se-nepovedla-privatizace-knizniho-velkoobchodu-6233703>.

něno stanout v čele obou komor Parlamentu a v dalších funkcích kontrolního charakteru. Byl předložen takový návrh Ústavy a souvisejících zákonů, které by oslabily ostatní politické strany a posílily většinové prvky volebního systému, který je Ústavou dán jako poměrný. Opoziční smlouva rovněž ODS a ČSSD zakazovala jakékoli dohody s ostatními politickými stranami. Parlamentní diskuse byla eliminována tím, že budou důležité body mezi oběma stranami dohodnuty předem. Zejména závěrečné body a pozdější dohody (viz níže) posouvaly tuto smlouvu spíše do role koaliční smlouvy.

Na základě opoziční smlouvy byl několik dní po jejím podpisu jmenován prezidentem Václavem Havlem Miloš Zeman premiérem. Následně byla, v plánované nepřítomnosti poslanců ODS, vyslovena vládě důvěra, a to toliko jejími vlastními poslanci. Jak plyne z přehledů o hlasování z té doby, poslanci obou politických stran hlasovali velmi často v souladu. Těžko stravitelným se však ukázalo hlasování poslanců za ODS pro předložené návrhy zákona o státním rozpočtu nebo alespoň umožnění jeho prohlasování.

Situace ohledně zákona o státním rozpočtu se vyhroutil počátkem roku 2000, který započal v rozpočtovém provizoriu při neschválení návrhu předloženého Zemanovou vládou. V souvislosti s jednáním o nastalé situaci byla pak uzavřena série dohod, jimiž se narýsoval obsah legislativních bodů na zbytek volebního období. Jednalo se o následující dohody:

- dohoda o státním rozpočtu na rok 2000 a rozpočtovém výhledu,
 - dohoda o základních parametrech změny volebního systému,
 - dohoda o přípravě ČR na vstup do EU,
 - dohoda o vzájemném vymezení věcných podmínek tolerance menšinové vlády,
 - dohoda o komunikaci parlamentních klubů,
- společně označované jako tzv. toleranční patent.

Po upevnění moci ze strany obou vládnoucích stran se pak začaly dít věci. Po získání důvěry Zemanovy vlády začaly dosud svým rozsahem nepoznané čistky ve státních podnicích²⁹, jichž v tom čase bylo stále velké množství. Do managementu rozsáhlých průmyslových společností byli dosazováni členové nebo sympatizanti obou poli-

²⁹ Kalenský, Jakub. Opoziční smlouva: Zemanovy mýty, polopravdy a lži. In: Česká pozice [online]. 21.1.2013 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/opozicni-smlouva-zemanovy-myty-polopravdy-a-lzi-fbh-/tema.aspx?c=A130120_235219_pozice_92044.

tických stran. Počaly se uzavírat smlouvy zcela nevýhodné pro stát či pro státem vlastněný podnik. V neposlední řadě započal proces zpětného převzetí některých neúspěšně privatizovaných společností, jejich oddlužení a následný nový prodej.

V té době ještě nikdo z dnešních oligarchů neměl dostatečné jmění, aby ovládal některé resorty nebo celou vládu. Nicméně právě v temném období čtyř let opoziční smlouvy přišli někteří původně malí nebo střední podnikatelé velmi levně k rozsáhlým majetkovým účastem v původně státem vlastněných společnostech a zadělali tak na svůj pozdější vliv na stát a politiku.

V této době také získaly neuvěřitelný vliv existence ryze kriminálního charakteru jako František Mrázek nebo Radovan Krejčíř. Nechci nosit dříví do lesa po knihách Jaroslava Kmenty o kmotrovi Mrázkovi. Proto se fenoménu vlivu zločinců na koaličně-opoziční vládu ČSSD a ODS nebudu nijak podrobně věnovat, nicméně paustavní uspořádání věcí veřejných v tomto období, kdy se kumulovala moc do rukou dvou politických subjektů bez existující funkční opozice, je základem dnešního stavu politiky.

Typickým případem dojení státního podniku, jež zavdalo příčinu v jeho následné zhoršené ekonomické situaci, do rukou budoucího oligarchy je situace v období Zemanovy vlády ve společnosti Chemopetrol. Ten dodával do Agrobohemie, tedy společného podniku tehdy státního Unipetrolu a Agrofertu, podle některých zdrojů až o čtvrtinu levněji čpavek, jednu z existenčně důležitých komodit pro obchod s hnojiv. Tuto záležitost počátkem tisíciletí řešila i policie, ale na škodě ve výši přes 100 000 000 Kč pro státní podnik ve prospěch Babišem spoluvlastněné společnosti jí nic zvláštního nepřišlo³⁰. Stejně tak se v podobné době neujala trestní řízení mířící na Andreje Babiše v souvislosti s nařazením základního kapitálu ve společnosti Lovochemie v neprospěch společnosti Proferta, jímž Babiš, podle tehdejšího trestního oznámení, poškodil investory ve společnosti Proferta³¹. Desítkami podobných transakcí, které z dnešního hlediska spadají do prostředí mafiánských 90. let, Babiš fakticky

30 Štický, Jiří. Andrej a továrna na hnojiva. In: Reportér Magazín [online]. 12.9.2016 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://reportermagazin.cz/a/wiutK/andrej-atovarna-nahnojiva>

31 Kaiser, Daniel. Legenda o svatém Andrejovi. Reflex odhaluje zapomenuté informace o Babišově zbohatnutí. In: Reflex [online]. 25.10.2013 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/zpravy/52406/legenda-o-svatem-andrejovi-reflex-odhaluje-zapomenute-informace-o-babisove-zbohatnuti.html>.

vybudoval své impérium v obchodu s hnojivy. Převzetí základních společností vyrábějících hnojiva, tedy nejdůležitějších chemiček jako Lovochemie nebo Aliachemu se Synthesií, má podklady v privatizačním rozhodnutí Zemanovy vlády, ale i v dalších Babišových mechanismech pro vstup do těchto společností. Na návrh ministra Grégra Zemanův kabinet, i přes odpor řady odborníků, tyto podniky prodal do rukou Agrobohemie, kterou v té době spoluvlastnil Babiš se státem vlastněným Unipetroleem. Nicméně při sérii dalších transakcí se podařilo stát z Agrobohemie zcela vyřadit. Babišovi s jeho Agrofertem připadl soubor nejvýznamnějších chemiček do klína jako jedinému vlastníkovi.³²

Za zvláštní ohlédnutí stojí systém překupování pohledávek z této a následující doby, z níž byla většina dnešních oligarchů. Šlo o pohledávky státem vlastněných společností vůči nejrůznějším subjektům, které přešly na Českou konsolidační banku, později Českou konsolidační agenturu. Důvodem pro odběreměňování státních společností bylo jejich ozdravování před privatizací. Netransparentnosti s oddlužením spojené však výrazně převýšily výhody v podobě očištění k privatizaci určených státních molochů. Neuvěřitelný dopad pak měly tyto transakce na veřejné rozpočty.³³

Z následného rozprodeje pohledávek se stal nástroj, jenž zamával kartami na podnikatelské scéně téměř jako privatizace samotné společnosti. Podnikatelé, ale i vysloveně kriminální podnikavci, nakupovali za zlomek hodnoty pohledávky vůči stovkám společností.³⁴ Důsledkem toho byl mocný bič na dlužníky. Hbitější podnikatelé, kteří pohledávky zakoupili, byli schopni dluhy zatíženou společnost ovládnout, zejména prostřednictvím kapitalizace této pohledávky, nebo přímo zlikvidovat, byla-li konkurencí nebo jinak pro ně závadná. Jsou popsány i případy, kdy někteří dlužníci přes nastrčené koně skupovali své vlastní dluhy (pohledávky) a sami se tak zba-

32 Růžičková, Blanka. Žonglér na chemické hraně. In: Euro [online]. 1.12. 011 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/byznys/zongler-na-chemicke-hrane-779463>.

33 Další příklady netransparentnosti, viz Spurný, Jaroslav. Zločin v konsolidační agentuře. In: Respekt [online]. 25.5.2010 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/vidlemi/zlocin-v-konsolidacni-agenture>.

34 ČTK. Mrázek přes lobbisty ovlivňoval i Tlustého. In: Týden [online]. 8. 11. 2007 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/mrazek-pres-lobbisty-ovlivnoval-i-tlusteho_29834.html.

vovali svého závazku ve výši 80 % jmenovité hodnoty. Tohoto procesu se zúčastnil i stávající premiér Andrej Babiš, když obchodoval s pohledávkami například Kosteleckých uzenin nebo zmíněného Aliachemu. Dokonce se tehdy pokoutně scházel s vysokou manažerkou České konsolidační agentury Radkou Kafkovou,³⁵ která byla za některé z podobných transakcí později odsouzena.

Éra opoziční smlouvy skončila v létě roku 2002, kdy už ovšem v čele sociální demokracie stál Vladimír Špidla. Ten se sice pod smlouvou zvětšil, nicméně v pozdější době se stal jejím kritikem. Výsledkem opozičněsmluvního vládnutí byla sekera hluboko zařatá do veřejných rozpočtů, ale také vyprofilování širší oligarchické skupiny, která si v tomto období za malý peníz přišla ze státního k nepředstavitelným majetkům.

2.3 Růst budoucích oligarchů

Vláda, vzešlá z postopozičněsmluvních voleb přinesla koalici ČSSD, KDU-ČSL a Unie svobody. Jednotlivé etapy tohoto období nelze však házet do jednoho pytle, protože na stejném půdorysu koaliční spolupráce jmenovaných třech stran vznikly vlády vedené hned třemi premiéry za sociální demokracii, Vladimírem Špidlou, Stanislavem Grosse a Jiřím Paroubkem.

Hned po volbách roku 2002 se stal předsedou vlády Vladimír Špidla, kritik opoziční smlouvy, jemuž vděčíme zejména za to, že úchylný model opozičněsmluvní spolupráce nepokračoval. Nicméně již období jeho vlády, kdy byl ministrem vnitra Stanislav Gross, nebylo prosté nejružnějších klientelistických vazeb vládních představitelů s lidmi, kteří tak zázračně zbohatli v uplynulých čtyřech letech. Nejružnější kauzy z té doby však nelze přičíst Špidlovi nepoctivosti jako spíš jeho neschopnosti lidi Grossova formátu ohlídat.

Podstatně horší situace ovšem nastala právě za Grossova předsedování ve vládě. Podle vyprávění Miroslava Kalouska, kterému bychom nedávali velkou relevanci, pokud by jeho svědectví nedávalo smysl v kontextu s jevy té doby, se snažil nastupující oligarcha

35 Kmenta, Jaroslav. Mrázek přes lobbisty ovlivňoval i Tlustého. In: Reportér Magazin [online]. 13.9.2015 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://reportermagazin.cz/a/inXNc/halo-tady-babis>.

Andrej Babiš získat do svých služeb tři nadějně a perspektivní politiky té doby – Stanislava Grosse, Ivana Langeru a Miroslava Kalouska. Podle Kalouskovy zpovědi on sám spolupráci odmítl, avšak ostatní dva se jí nikterak neštíteli.³⁶ Pro pořádek uvádíme, že Gross i Langer existenci této spolupráce popřeli, avšak zejména u Stanislava Grosse toto popření můžeme považovat za zhruba stejně vypovídající jako jeho plácání ohledně financování jeho luxusního bytu. Fakta jsou totiž celkem zřejmá. I podle samotného Grosse se on a Babiš běžně setkávali, tu na přátelském posezení, tu na tenise. Agrofert, tehdy nepokrytě vlastněný současným premiérem, také štědře financoval agenturu GoJa, spoluvlastněnou Františkem Janečkem a Karlem Gottem a spolupracující s Grossovou manželkou Šárkou.³⁷ A právě tuto agenturu, lépe řečeno její financování, lze chápat jako středobod podivností té doby. Babiš totiž nebyl jediný, kdo do ní pouštěl chechtáky. Dalšími mecenáši tohoto specifického umění byly Mostecká uhelná společnost v čele s později odsouzeným Antonínem Kolářkem či například Třinecké železárny vedené Tomášem Chrenkem.³⁸ Pojdme se tedy podívat na jmenované sponzory agentury GoJa blíže.

V době Grossovy éry rozhodovala vláda o privatizaci Severočeských dolů. O ně měla Kolářkova skupina velký zájem. V tu dobu bylo Kolářkovi, patrně vlivem sponzoringu agentury GoJa, ale i vlivem dalších „vstřícností“, ze strany Grosse dostáváno sluchu. Veřejné pohoršení v té době vzbudila schůzka Grosse s Kolářkem. Pozoruhodnou událostí, která rovněž poznamenala hospodářství v naší zemi poměrně zásadně, byl tehdejší personální přesun Martina Romana ze společnosti Appian, jejímž spoluvlastníkem byl právě Antonín Kolářek³⁹, do ČEZ. Martin Roman se pak z područí dohozeného kádra vypracoval, zejména za následujících vlád ODS, k postavě, která

36 Neprašová, Veronika a Ťopek, Martin. Kalousek: Babiš mi nabízel hvězdnou kariéru, když půjdu na ruku Agrofertu. Od té doby se nemáme rádi. In: Aktuálně [online]. 22. 3. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/rozhovor-babis-mi-nabizel-hvezdnou-karieru-uz-v-roce-2004-na/r~9528654a0e5a11e78ad70025900fea04/>

37 Slonková, Sabina a Kubík, Jiří. Gross má problém: obchody své ženy. In: iDNES.cz [online]. 8. 3. 2002 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/gross-ma-problem-obchody-sve-zeny.A020307_213526_domaci_pol

38 Hlatká, Kateřina Stingl, Tomáš. Počkejte na výroční zprávu. In: Euro [online]. 7. 3. 2005 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/byznys/pockejte-na-vyrocnii-zpravu-874416>.

39 Kubátová, Zuzana. Kolářek promluvil o roli významných politiků v kauze MUS. In: Aktuálně [online]. 17. 10. 2013 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/denik-insider/kolacek-promluvil-o-roliv-uznamnych-politiku-v-kauze-mus-r-i:insider:article:27792/>

naopak transakce v Česku ovlivňovala, nebo dokonce zařizovala.

Jaké pomoci se dočkal severomoravský magnát Tomáš Chreněk, přesně nevíme. Gross se s ním také častěji setkával, a to i v provozech jeho železáren.⁴⁰ S obsahem jejich rozhovorů se ani jeden nikdy nesvědčil. Zřejmě je však Chreněkova blahodárná pomoc v Grossově pozdějším zbohatnutí.

Na počátku spletitých obchodů stálo založení společnosti Moravia Energo. U toho byl právě Tomáš Chreněk. Tuto událost můžeme datovat někdy do roku 1999, tedy do doby, kdy si nejpopulárnější politik Gross v klidu užíval svého angažmá ve Sněmovně a následně ministroval na vnitru.

Po nějakém čase se zhruba čtvrtinový podíl akcií dané společnosti dostal do vlastnictví Roberta Sýkory za 300 000 Kč. Robert Sýkora byl spolupracovníkem a přítelem Stanislava Grosse.⁴¹ Po Grossově odchodu z politiky ovšem dochází k transakci, která vstoupila do přehledu největších záhad nebo největších úplatkářských šmáček. V roce 2007 totiž Sýkoru vlastnictví zmiňovaného podílu omrzelo. Odmítl však v tu dobu již téměř třetinový podíl prodat Chreněkově a prodal jej Grossovi za částku přes 20 000 000 Kč.⁴² Následovala mediálně známá navazující záhada, kde zkrachovalý politik vyšahil 20 milionů. Ale to se hned také „vyjasnilo“, protože ho prý založila společnost Key Investments.⁴³ Pozorní čtenáři si na společnost Key Investments jistě vzpomenou. „Vděčíme“ jí za stamiliónové škody v rozpočtech pražských městských částí, které jí poctily důvě-

40 Klímová, Jana a Kaiserová, Zuzana. Proč Gross jezdil do hutí?. In: iDNES.cz [online]. 26. 9. 2007 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/proc-gross-jezdil-do-huti.A070926_827578_ekonomika_spi.

41 Plhoň, Tomáš a Kolářek, Roman, Babiš. Muži, kterým se za Grossovy éry dařilo. In: Lidovky.cz [online]. 17. 4. 2015 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/firmy-a-trhy/byznys-stanislava-grosse-multimilionarem-snadno-a-rychle.A150417_194519_firmy-trhy_ele.

42 Kaiserová, Zuzana. Muž, který Grossovi prodal akcie pod cenou: Robert Sýkora. In: iDNES.cz [online]. 9. 5. 2008 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/muzktery-grossovi-prodal-akcie-pod-cenou-robert-sykora.A080508_214019_domaci_mia.

43 DOM. Expremiér Gross prodal akcie za 110 milionů. In: Lidovky.cz [online]. 18. 7. 2009 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/noviny/expremier-gross-prodal-akcie-za-110-milionu.A090718_000019_ln_noviny_sko.

rou.⁴⁴ Gross ovšem po relativně krátkém čase dokončil svou životní transakci, když své akcie prodal Společnosti Arca Capital miliardáře Pavla Krúpy. Ta za balík cenných papírů zaplatila Stanislavu Grossovi 110 000 000 Kč. Na tomto obchodu tedy bývalý mistr železniční techniky a pozdější politik vydělal nějakých 90 000 000 Kč. Podnikatel Krúpa pak stejné akcie prodal právě Chrenkovi, ovšem za cenu o dalších 40 000 000 vyšší.⁴⁵ Gross nikdy popsané záhady své kariéry v obchodech s cennými papíry uspokojivě nevysvětlil a nevysvětlil ani záhady při financování svého bytu a svá tajemství si před čtyřmi lety odnesl do hrobu.

Naopak kontakty a pomoc Andreji Babišovi, který po období opoziční smlouvy zažíval zlaté časy, jsou zmapovány poměrně slušně. Babiš v tu dobu kupoval jednu firmu za druhou a řešil, jak se se svým obchodem nejlépe přisát na státní společnosti. Nejzajímavější z tohoto období mi přijdou fakta ve věci ovládnutí státního podniku Čepro, do té doby vedené dnes pravomocně odsouzeným Tomášem Kadlecem.⁴⁶ K ovládnutí Čepra, na němž byl existenčně závislý, neváhal Babiš využít ani své kontakty v podsvětí. Jak popisuje server Neovlivní.cz, chlubil se v tu dobu totiž Radovan Krejčíř, mnohonásobný vrah, podvodník a gangster, že disponuje třímiliardovou pohledávkou vůči státnímu molochu. Babiš, ve snaze usnadnit si ovládnutí Čepra, o odprodej této pohledávky usiloval a nabízel za ni Krejčířovi půl miliardy. Krejčíř sice v tu dobu pláchnul, ale jak popisuje server Neovlivní.cz⁴⁷, Babiš státní podnik stejně ovládl.

V návaznosti na přisátí se Babiše na Čepro by stálo za to ještě prozkoumat, jak to, že na desítky podivných transakcí nereagovala policie, minimálně zahájením vyšetřování. Odpověď je podle mého

44 vag. Policie navrhla obžalobu lidí z Key Investments. Škoda je 840 milionů. In: E15.cz [online]. 14. 11. 2014 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/policie-navrhla-obzalobu-lidi-z-key-investments-skoda-je-840-milionu-1137368>.

45 Kaiserová, Zuzana. Chrenek koupil „Grossův“ díl Moravia Energo za 150 milionů. In: iDNES.cz [online]. 21. 6. 2008 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/chrenek-koupil-grossuv-dil-moravia-energo-za-150-milionu.A080620_212925_domaci_zra.

46 Klímová, Jana. Trest pro bývalého šéfa Čepra platí. Za nevýhodné obchody dostal Kadlec čtyři roky vězení. In: iROZHLAS.cz [online]. 25. 4. 2019 [cit. 12. 6. 019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/cepro-soud-tomas-kadlec-houska_1904251505_och.

47 Slonková, Sabina. Babišův deal s gangsterem. Za půl miliardy. In: Neovlivní.cz [online]. 14. 10. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://neovlivni.cz/babisuv-deal-s-gangsterem-za-pul-miliardy/>.

názoru taková, že Babiš se s Grossem nescházel jen kvůli ovládnutí státních podniků a zvýšení závislosti státu na jeho businessu, ale i kvůli Grossově obrovskému vlivu na policii z doby, kdy byl ministrem vnitra. Když se stal totiž Gross premiérem, udržoval si na svém „rodném“ resortu vnitra ty nejlepší kontakty a řadu životních výročí i dalších příležitostí slavil se svými vnitřními i policejními kolegy v zařízeních Ministerstva vnitra, kde jsem tehdy pracoval.

Až si proto někdy pustíte cédéčko z muzikálů od agentury GoJa, možná uslyšíte ten falešný hlas v pozadí.

2.4 Kmotrokracie

Po osmi letech vlády ČSSD se po volbách v roce 2006 dostala k moci Občanská demokratická strana. Nejprve vládla bez důvěry první jednobarevná vláda. Toto období může připomenout například přítomnost Vlastimila Těčka Tlustého na Ministerstvu financí a narychlo zpunktované narovnání v rámci arbitráže s bankou Nomura⁴⁸. Následně po půl roce této vlády, která měla podobnou funkci jako první vláda Andreje Babiše, tedy rychle vyčistit státní správu od nepřátelských elementů, se konečně podařilo dohodnout koalici ODS, KDU-ČSL a Strany zelených.

Toto období lze charakterizovat pojmem „klientelismus“. Prakticky každý politik měl svého kumpána, jenž mu pomáhal dohadovat špinavé kšefty, ať již v podobě přímých obchodů dle modelu peníze za zakázku, či služba za protislužbu. Politik se svým dvorním „lobbistou“ probírali kdeco. Vzpomeňme dnes již legendární dvojice Mirek Topolánek s Markem Dalíkem, Pavel Bém s Romanem Janouškem či Miroslav Kalousek s Richardem Hávou. Vztah politika a „lobbisty“, tedy nějakého podnikatele nebo jen prostého sběratele úplatků, charakterizují slova Mirka Topolánka: „Marku Dalíku, s tebou padám.“⁴⁹ Škoda jen, že se nepodařilo dodržet zásadu „Marku, s tebou sedím“.

Rovněž i regionální politici ODS v jednotlivých krajích se nedávali zahanbit, když si celé území vyklajmovali větší či menší kmotří nebo kmotříčci. Níže předkládáme krátký přehled šesti nejznámějších kmotrů.

Praha - ROMAN JANOUŠEK

V Praze byla situace poněkud komplikovaná, křížily se v ní zájmy hned několika kmotrů. Jedním z nich je Roman Janoušek.

Pražský podnikatel z Myšák Gallery v centru hlavního města, který tahal za nitky pražské politiky, získal svou moc velmi úzkými vazbami s bývalým primátorem Prahy Pavlem Běmem. Odposlechy

48 Speciál: Nomura a české miliardy. In: Aktuálně.cz [online]. 20. 2. 2007 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/special-nomura-a-ceske-miliardy/r~i:article:108689/>.

49 ČTK. „Marku, s tebou stojím a padám.“ Dalík - vlivný muž Topolánkovy éry. In: E15.cz [online]. 8. 10. 2012 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/marku-s-tebou-stojim-a-padam-dalik-vlivny-muz-topolankovy-ery-920839>.

telefonických rozhovorů mezi Mazánkem a Kolibříkem⁵⁰ se už staly součástí národního lidového humoru. Kromě Béma uměl komunikovat i s bývalými ministry, jako byli Bendl nebo Aleš Řebíček.⁵¹ Podle těchto odposlechů obdarovával i řadu úředníků pražského magistrátu.⁵²

Vedle vazeb na pražské, ale i celostátní politiky a úředníky do portfolia Janouškových kontaktů patřila známost s jedním z nejmocnějších státních zástupců v zemi Liborem Grygárkem. Grygárek si dokonce pořídil byt za 13,5 miliónů korun přímo u Myšáka, při čemž podle Reportérů ČT ani on, ani jeho tchyně, která se do pořízení této nemovitosti zapojila, mít dost peněz nemohli.⁵³ Propojení s tímto státním zástupcem s nehorší pověstí vysvětluje, proč nikdo z Janouškových kumpánů nikdy z ničeho obviněn nebyl.

Kromě zprostředkovávání zajímavých kšeftů si patrně přišel na své v souvislosti s činností společností MEDEA KULTUR či ORA PRINT. Tyto společnosti se za zjevného Janouškova přičinění uměly přisát na několik státních firem, jako je Všeobecná zdravotní pojišťovna⁵⁴ nebo Lesy České republiky. Bankovní účty, které měly vazbu k Janouškovi, zablokovaly švýcarské orgány s poukazem na to, že se může jednat o výnosy z trestné činnosti.⁵⁵ Takto vlastník přišel o částky v řádu více set miliónů korun.

Vaz Janouškovi srazila až kauza, kdy svým luxusním autem srazil, s notnou hladinou alkoholu v krvi, ženu. Od nehody odjel a o zdravotní stav těžce zraněné ženy začal jevit zájem, až když mu začalo

50 iDNES. Kolibříku, Mazánku, Jimbiči... Jak Janoušek mluvil s Bémem a úředníky. In: iDNES.cz [online]. 23. 2. 2012 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci-cozaznemenala-tajna-sluzba-na-odposlechich-bema-a-janouska.A120323_120253_domaci_jav.

51 Slonková, Sabina a Němec, Jan. Horká fáze aféry Janoušek. Přistížení dva ministři. In: Aktuálně.cz [online]. 3. 4. 2012 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/horka-faze-afery-janousek-pristizeni-dva-ministri/r~:article:739676/>.

52 pet. Janoušek ovládal úředníky magistrátu jako loutky. In: Česká televize [online]. 23. 3. 2012 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1183033-janousek-ovladal-uredniky-magistratu-jako-loutky>.

53 Kryl žalobce Janouška? In: Česká televize [online]. 16. 12. 2013 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1142743803-reporteri-ct/213452801240048/titulky>.

54 Valášek, Lukáš. VZP dál platí miliony firmě založené Janouškem, detaily tají. In: iDNES.cz [online]. 19. 7. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vzp-medea-kultur-roman-janousek-smlouva-12-milionu-rocne.A180719_191416_domaci_jj

55 Pokorný, Marek a Beznoska, Radim. Bémův muž u nás pral peníze, tvrdí Švýcaři. In: Hospodářské noviny [online]. 24. 7. 2009 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-37886110-bemuv-muz-u-nas-pral-penize-tvrdi-svycari>.

hrozit odsouzení za vraždu. To se sice nekonalo, ale za těžké ublížení na zdraví nakonec vyfasoval čtyři a půl roku. Bohužel si stačil odsedět jenom asi třetinu trestu, když soudu prokázal vážné zdravotní potíže bránící výkonu trestu.

Praha - TOMÁŠ HRDLIČKA

Dalším kmotrem v pražském regionu, jenž se ovšem soustředil na poněkud odlišnou agendu, byl Tomáš Hrdlička. Velmi často se hovořilo o tom, že když upadala moc ODS a byla poptávána alternativní strana, tak si ji s dalším kmotrem Romanem Janouškem prostě zařídili v podobě Věcí veřejných. Údajně do tohoto projektu nalili 200 000 000 Kč.⁵⁶ Ačkoli propojení s pražskými kmotry představitelé Věcí veřejných vytrvale odmítali, lze je z mnoha personálních i obchodních souvislostí odvodit.⁵⁷

Policie Hrdličku rovněž vinila z přijímání úplatku v souvislosti s prodloužením nájemní smlouvy na obecní pozemek, ale v tomto případě se vina neprokázala.⁵⁸

V době pádu ODS v roce 2013 byl z této strany vyloučen.⁵⁹

Praha - IVO RITTIG

Třetím z kmotrů, přísátých na pražský magistrát, ale i Dopravní podnik hlavního města Prahy, je podnikatel Ivo Rittig.

Jeho hlavním legálním podnikatelským oborem je provozování módních butiků.⁶⁰

56 Kopecký, Josef. Škárka: Věci veřejné stojí na 200 milionech od Janouška a Hrdličky. In: iDNES.cz [online]. 5. 3. 2012 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/skarka-veci-verejne-stoji-na-200-milionech-od-janouska-a-hrdlicky.A120305_125606_domaci_kop.

57 Kubita, Jan a Valášková, Marie. John: Že jsem pracoval pro Janouška? To byl jen kluk s tenisovou raketou. In: Hospodářské noviny [online]. 19. 5. 2010 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://ihned.cz/volby/c1-43636170-john-ze-jsem-pracoval-pro-janouska-to-byl-jen-kluk-s-tenisovou-raketou>.

58 Slonková, Sabina. Soud umožnil členovi ODS kandidovat. In: Aktuálně.cz [online]. 18. 10. 2006 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/soud-umoznil-clenovi-ods-kandidovat/r~i:article:262618/>.

59 ČTK. Hrdlička už není členem ODS. Šedou eminenci a dva poslance vyloučilo vedení strany. In: Hospodářské noviny [online]. 9. 8. 2013 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-60401460-hrdlicka-uz-neni-clenem-ods-sedou-eminenci-a-dva-poslance-vyloucil-vedeni-strany>.

60 ČTK. VIZITKA: Rittig začínal jako promotér boxu a podnikatel s luxusní módou. In: iDNES.cz [online]. 21. 3. 2014 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/lobbista-ivo-rittig-vizitka-podnikatel-moda-manko-amnestie.A140321_121808_domaci_cen.

Kmotr Rittig je stíhán v souvislosti s několika různými kauzami. Nejznámější případ je vyvádění peněz pražského dopravního podniku skrze výrobu jízdenek.⁶¹ Kšefty Rittigovců se rovněž týkaly solárních parků.

Nejbližší vztahy pěstoval Rittig z vrcholové politiky s Petrem Bendlem v době jeho působení na ministerstvech dopravy a zemědělství.⁶²

Pro bývalého poslance Vladimíra Doležala využil svých kontaktů u protikorupční policie a opatroval pro něj podrobnosti o trestním řízení proti němu.⁶³

Západ - ROMAN JUREČKO

Západní Čechy a jejich hospodářské vztahy ovládal někdejší číšník, provozovatel záchodků a zastupitel po dvě volební období Roman Jurečko.⁶⁴ Západočeský kmotr rovněž několik let svou odborností v pohostinství zdobil správní radu Správy železniční dopravní cesty. Jako vícekrát odsouzený delikvent⁶⁵ byl ale vyhodnocen jako vhodný nominant, aby spravoval veřejný majetek coby funkcionář v městské společnosti Plzeňská teplárenská.

Patrně zejména jemu vděčí minimálně za část své politické kariéry sběratel mnoha funkcí a členství v různých stranách Jiří Pospíšil. Naopak v době působení Jiřího Pospíšila se jakýmsi prapodivným způsobem dostal i na legendární Právnickou fakultu Západočeské univerzity.⁶⁶ Bohužel zrovna doklady o jeho přijímacím řízení

61 NFPK. Tisk jízdních dokladů. In: NFPK.cz [online]. 6. 12. 2011 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <http://www.nfpk.cz/tisk-jzdnich-dokladu>.

62 Kolář, Petr. Vlivný nečlen ODS. In: Euro [online]. 3. 12. 2012 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/byznys/vlivny-neclen-ods-778983>.

63 DOKUMENT: Přepis části odposlechnů poslance Doležala. In: Novinky.cz [online]. 18. 1. 2006 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/specially/dokumenty/74946-dokument-prepis-casti-odposlechu-poslanca-dolezala.html>.

64 Pšenicka, Jiří. Plzeňský podnikatel Jurečko už nechce být "kmotrem". Vlivný funkcionář ODS chystá výstavu aut. In: Aktuálně.cz [online]. 16. 7. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/plzensky-podnikatel-roman-jurecko-uz-nechce-byt-kmotrem-vliv/r~1a529b5667f111e7954a002590604f2e/>.

65 Kreč, Luboš. Loučení plzeňského vládcce, posledního z „kmotrů ODS“. In: Aktuálně.cz [online]. 20. 5. 2014 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/denik-insider/loucen-plzenskeho-vladce-posledniho-z-kmotru-ods/r~i:insider:article:37768/>.

66 Bártová, Eliška. Boss ODS přerušil studium na právech v Plzni. In: Aktuálně.cz [online]. 15. 7. 2010 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/boss-ods-prerusil-studium-na-pravech-v-plzni/r~i:article:672902/>.

byly skartovány. Oba kamarádi Jurečko i Pospíšil se, po boku sobě podobných, rekreovali na legendárním klientelistickém dostavníčku v Toskánsku.⁶⁷

Jurečkova poměrně pestrá kriminální kariéra začala v 90. letech útokem na veřejného činitele. O deset let později se mu podařilo vyváznout se směšnou pokutou a zákazem řízení za jízdu pod vlivem alkoholu.⁶⁸ Nicméně zákaz řízení mu nebránil v tom, aby klidně řídil dál. V roce 2002 následovalo odsouzení za maření výkonu úředního rozhodnutí. Tehdy vyvázl opět jen s podmínkou.

Jih – Kníže z Hluboké PAVEL DLOUHÝ

Podnikatel, bývalý představitel města Hluboká a člen důležitých orgánů ODS, Pavel Dlouhý byl znám jako Kníže z Hluboké. Ve své době byl schopen z restaurace Hubert⁶⁹ prý řídit celé jižní Čechy. Bez jeho dobrozdání neudělali odeesáčtí politici žádné rozhodnutí. Tím byl ve své době schopen „zařídít“ obchody v lesnictví, stavebnictví či v majetkové oblasti jihočeských měst a kraje.

Z jeho knížectví pocházel i Martin Kuba, bývalý ministr průmyslu, který v současné době zažívá restart své politické kariéry.⁷⁰ Kubova nominace do ministerského křesla a do špičky vedení ODS byla považována za nominaci právě jihočeského kmotra Dlouhého.

Pro kmotry typická je schopnost dohlédnout, aby je na ničem nedostali úředníci nebo policisté z jejich regionu. Přesně tak tomu bylo u Dlouhého, když překročil o více než 50 km/h povolený rychlostní limit. Přestupek, kde jsou běžně ukládány mnohatisícové pokuty nebo zákaz řízení, se tak dlouho „řešil“ na úřadě, až se promlčel.⁷¹

67 Bártová, Eliška. Pospíšil o toskánské anabázi: Byla to jen náhoda. In: Aktuálně.cz [online]. 6. 8. 2009 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/pospisl-o-toskanske-anabazi-byla-to-jen-nahoda/r~i:article:644375/>.

68 Nedvěd, Jaroslav. Krajský místopředseda ODS se nedostal do výboru pro veřejné zakázky. In: iDNES.cz [online]. 11. 4. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/plzen/zpravy/roman-jurecko-ods-vybor-pro-verejne-zakazky.A170411_111804_plzen-zpravy_pp.

69 Švehla, Marek. Kmotr z panství Hluboká. In: Respekt [online]. 18. 6. 2013 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2010/38/kmotr-z-panstvi-hluboka>.

70 Filipová, Hana. Na poslance jsem trochu moc akční typ, říká exministr a podnikatel Martin Kuba. In: E15.cz [online]. 27. 6. 2018 [cit. 12. 6. 2018]. <https://www.e15.cz/domaci/na-poslance-jsem-trouhu-moc-akcni-typ-rika-exministr-a-podnikatel-martin-kuba-1348326>.

71 Beneš, Martin. Přijed' na Hlubokou, dáme si oběd s Pavlem, řešil policista přestupek. In: iDNES.cz [online]. 14. 11. 2012 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ceske-budejovice/zpravy/soud-s-vaclavem-valisem-kvuli-knizeti-z-hluboke-pavlu-dlouhem.A121114_161440_budejovice-zpravy_jkr.

Sever – Patrik OULICKÝ

Podnikatel a odesácký potentát Patrik Oulický měl „zmáknuté“ severní Čechy. Od jeho působení v tamějším regionu bylo odvislé angažmá Petra Gandaloviče na Ministerstvu zemědělství.

Manažeři s Oulickým spojované firmy, ve které byl předsedou představenstva, byli podezřelí z krácení daní. Rovněž se hovořilo o prapodivných veřejných zakázkách v severních Čechách, které až neobvykle často dostávala jeho společnost Severočeská stavební.

Do širší povědomosti lidí se zapsal v souvislosti se svým kmotrovským hnízdem v chráněné oblasti Českého středohoří.⁷² Při jeho výstavbě se s některými stavebními povoleními neobtěžoval. Teprve po zveřejněných zprávách o jeho drzosti povolení neméně podezřelým způsobem získal.⁷³

Zvláštní případ Martin ROMAN

Jak už jsme vzpomínali v kapitole o Grossově období, zcela specifickou postavou postrevoluční etapy dějin, zejména pravicových vlád, je Martin Roman. Tento někdejší generální ředitel polostátního ČEZ, šéf jeho představenstva, pozdější šéf dozorčí rady, který ovšem nepohrdl ani funkcemi v Českých drahách a dalších společnostech, je obtížně zařaditelnou postavou. Na jednu stranu byl fakticky nejdůležitějším manažerem největší energetické společnosti (od roku 2004 do roku 2011), jeho majetek se počítá na miliardy a zároveň se objevoval na několika kmotrovských setkáních. Ačkoli to popíral, byl jedním z nejmocnějších lidí v této zemi a existovaly teorie, že polostátní společnost ČEZ není řízena státem, ale naopak tím, kdo řídí stát, je právě Martin Roman skrze společnost ČEZ.

Faktem je, že Roman zvedl národního výrobce elektřiny z nevýrazně hospodařící společnosti na jeden z nejbohatších energetických podniků v Evropě. Za jeho působení v čele společnosti se cena akcie vyšplhala na několiknásobek své původní hodnoty. Státem spoluvlastněný podnik odvedl na dividendách do privatizačního fondu a na daních do státního rozpočtu stovky miliard atd. Problém

72 ČTK. Vlivný člen ODS Oulický načerno staví v CHKO České středohoří. In: Aktuálně.cz [online]. 28. 7. 2009 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/vlivny-clen-ods-oulicky-nacerno-stavi-v-chko-ceske-stredohor/r~i:article:643604/>.

73 ČTK. Stavební odbor dodatečně povolil Oulického černé stavby. In: Ústecký deník [online]. 7. 11. 2011 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://ustecky.denik.cz/zpravy_region/20111107-patrik-oulicky-dum-bazen-povoleni.html.

mem jsou některá strategická rozhodnutí o tom, zda má národní výrobce elektřiny být tím, kdo má být lídrem v akvizicích v zahraničí, a to na dosti nevyzpytatelných trzích. Kromě Maďarska nakupoval ČEZ i v Bulharsku, Rumunsku, Bosně a Hercegovině a Albánii. Tyto investice se společnosti nejen nevyplatily, ale jsou zdrojem mnoha podezření z korupce a dalších hospodářských zločinů.⁷⁴ Podle některých teorií mají tyto akvizice cosi společného s řetězci společností s neznámými vlastníky, pomocí nichž se v Česku „pásli“ politici a další vlivné osoby. Ti pak měli připravovat a následně schvalovat legislativu jdoucí ČEZ a dalším spřízněným podnikatelům na ruku. Tuto teorii podporovaly i některé výroky Andreje Babiše, jimiž si ulevoval na ministerských poradách jako například: „Ať ma socan nesere, já sa taky neptám, čo pohledával Roman v Rumunsku a čo sa z toho platilo.“ Jestli ovšem měl v ruce nějaká hmatatelná fakta anebo jenom recykloval všeobecně se šířící drby, nevím.

Zajímavou skutečností je to, že dané akvizice nikdy nebyly v dobách ODS a ČSSD na důležitých místech šetřeny. Jak si všímá i Jaroslav Spurný,⁷⁵ musela být česká policie poštouchnutá svými albánskými kolegy, aby ji některé alarmující skutečnosti trkly. Vysvětlení této nečinnosti je pak třeba hledat v shluku ekonomických a korupčních vazeb, které popisujeme. Jestliže se generální ředitel ČEZ potkává s Jiřím Pospíšilem jako ministrem spravedlnosti v Itálii, jestliže si státní zástupce Grygárek kupuje byt, na nějž podle reportérů nemá, od zlopověstného kmotra Romana Janouška v jeho myšácké díře atd., není se co divit, že státní zástupce té doby spousta věcí nezajímala, případně trestní oznámení na některé věci moc neřešili. Třeba ještě v budoucnu zjistíme z některých vyšetřování ze Švýcarska, Albánie nebo dokonce z Česka, zda byl a je Martin Roman pouhým, státu věrným, služebníčkem českých daňových

74 Policie prověřuje milióny eur z ČEZ lobbistovi z Albánie. Bude vyslychat i Schmalze. In: Novinky.cz [online]. 28. 6. 2017 [cit. 12. 6. 2017]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/442132-policie-proveruje-miliony-eur-z-cez-lobbistovi-z-albanie-bude-vyslychat-i-schmalze.html> a Zenkner, Petr. Manažeri ČEZ zmanipulovali veřejnou zakázku, tvrdí v reportáži bulharská televize. Firma obvinění odmítá. In: Hospodářské noviny [online]. 8. 3. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-66512270-manazeri-cez-zmanipulovali-verejnou-zakazku-tvrdi-v-reportazi-bulharska-televize-firma-obvini-odmita>.

75 Spurný, Jaroslav. Policejní vyšetřování, se kterým Martin Roman nepočítal. In: Respekt [online]. 29. 6. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/politika/policejni-vysetrovani-se-kterym-martin-roman-nepocital>.

poplatníků a zákazníků v dodávkách elektrické energie, nebo kmotrem a oligarchochtivým podvodníkem.

Kmotrokratická setkání

Období Topolánkovy, a částečně i Nečasovy doby, je charakterizováno rozdělením moci do revírů jednotlivých kmotrů. Jak jsme uvedli na příkladu kmotrů Hrdličky a Janouška, jejich působnost se v druhém období vlády ODS částečně rozšířila i na stranu Věcí veřejných. Jak se zpětně dozvídáme z mnoha telefonických i prostorových odposlechů, vznikl velmi často nějaký důvod ke společnému jednání více kmotrů, případně i se zainteresovanými politiky nebo úředníky. Tato jednání se často odehrávala v luxusních restauracích či bezpečných úřadovnách jednoho z kmotrů. Tato společná jednání se vyznačovala okázalým přepychem, přepravu na místo platil podnikatelský subjekt atd.

Čas od času vznikl zvláštní důvod pro setkání více mocipánů té doby. K takové příležitosti pak byl objednan nějaký golfový resort, oddělený salónek při oslavě životního výročí jednoho z kmotrů nebo podnikatelů nebo se v zimě vyrazilo na horskou chatu. Tyto seance lze rozdělit i podle toho, zda mají společníci spolu být viděni, nebo má být setkání přísně utajeno. Z druhé skupiny je možné uvést za příklad setkání právě v jednom bočním salóнку při nějaké oslavě, pokud jsou spolu viděni lidé, kteří by spolu vidět být neměli, bude to později označeno za náhodu, protože tam přeci byli popřát oba panu senátorovi. V tomto směru jsou a byla zvláště cenná pozvání na nějaký drink na ambasádu cizího státu, protože tam zaručně nebudou odposlechy.

Někteří businessmani se dokonce snažili vlichotit politikům a na ně prisátým kmotrům, když pořádali nějaký večírek, při němž „by se dalo leccos dohodnout“. Pití a tulivé společnosti pak platil hostitel a ten si mohl na oplátku kdykoli zajít za politikem s nějakou prosbou a tím byl zase ceněný u dalších podobných vykuků. Nicméně akce pro setkání politiků, státních zaměstnanců a podnikatelů s kriminálními živly se dá uspořádat i na úrovni. Tak například počátkem roku 2010 uspořádal finančník a zakladatel společnosti J & T Patrik Tkáč na zamrzlém Štrbském plese turnaj v jezdeckém pólu na sněhu. Podle dostupných informací do zábavy toho nej-

snobštějšího charakteru nalil v přepočtu okolo 30 miliónů korun. Odměnou však byla prestiž akce, neboť na setkání přijely špičky businessu jako Radovan Vitek nebo Luděk Sekyra či Dušan Palcr. Za veřejný sektor přijal pozvání šéf dopravního podniku z Prahy Martin Dvořák, za lobbisty a s nimi se prolínající kriminální elementy se akce zúčastnili lidé jako Marek Dalík, Roman Janoušek, Jan Kočka či Vladimír Johanes.⁷⁶

Nejznámější utajené setkání se odehrálo v létě 2009 v toskánském letovisku Monte Argentario.⁷⁷ Toto „utajené“ setkání ovšem prasklo díky šikovnému fotografovi z médií a následně i díky bývalému šefovi zpravodajské služby Karlu Randákovi, který tyto fotky předal médiím.

Podle zmíněných snímků trávili v malém přístavu dovolenou dvě partičky politiků. Z politiků se do Itálie tehdy vydali a zde setkali premiér a předseda ODS Mirek Topolánek, ministr dopravy Aleš Řebíček, ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil či místopředseda ČSSD Milan Urban. Státní sektor reprezentovali generální ředitel energetické společnosti ČEZ Martin Roman nebo náměstek ministra dopravy Jiří Hodač. Podnikání přijeli vylepšit šéf Spolchemie a generální ředitel Setuzy Martin Procházka.

Aby se nějaký kšeft neupekl bez nich, přijeli si Topolánka a Pospíšila pohlídat Marek Dalík a Roman Jurečko. Lobbistickou skupinku doplňoval Vladimír Johanes, od něhož se podle informovaných zdrojů Marek Dalík svému řemeslu učil. Nesmíme ani zapomenout na dnešního blízkého spolupracovníka prezidenta Zemana Martina Nejedlého, který se přijel nadýchat mořského vzduchu do vily Aleše Řebíčka.⁷⁸

Otazníků, jaké „obchody“ se tam tehdy upekly, existuje bezpočet. K toskánskému setkání došlo bezprostředně po schválení

76 Srovátka, Tomáš a Malinda, Jan. Dalík, Kočka a další přátelé politiků se sešli v Tatrách, hostila je firma J & T. In: iDNES.cz [online]. 8. 2. 2010 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/dalik-kocka-a-dalsi-pratele-politiku-se-sesli-v-tatrach-hostila-je-firma-j-t.A100208_075400_domaci_klu.

77 Holecová, Simona. Toskánská aféra šéfa ODS: Stále chybí klíčové odpovědi. In: Aktuálně.cz [online]. 3. 8. 2009 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/toskanska-afera-sefa-ods-stale-chybi-klicove-odpovedi/r~i:article:643972/>.

78 Bártová, Eliška. Ruské prsty vedou do Toskánska. Do Řebíčkovy vily. In: Aktuálně.cz [online]. 21. 1. 2010 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/ruske-prsty-vedou-do-toskanska-do-rebickovy-vily/r~i:article:658266/>.

prolobbbovaného zákona o emisních povolenkách.⁷⁹ Ten polostátní společnosti ČEZ bezplatně poskytl emisní povolenky k vypouštění skleníkových plynů v hodnotě desítek miliard korun. Rovněž není jasné vlastnictví některých toskánských vil a vzniká tak podezření, že byly financované z různých úplatků atd. Každopádně je z výčtu shora uvedených osob zřejmé, kdo byl tehdy schopen s obchody pomoci a na koho politici slyšeli.

Vytlačení kmotrů oligarchy

Všemocná síla kmotrů z doby Topolánka, a částečně přežívající v době pána a paní Nečasových, byla narušena jmenováním Pavla Zemana nejvyšším státním zástupcem.⁸⁰ Oproti všem předpokladům a dosavadním zkušenostem, že nový nejvyšší žalobce jen posune mocenské zájmy pro jinou skupinu, se ukázalo, že tento Zeman si nenechá foukat pod tašky a státní zastupitelství začal velmi rychle odpolitizovávat. S tím, jak začalo ubývat vlivu Grygárka, Rampuly a dalších elementů a začali fungovat ambiciózní lidé jako Lenka Bradáčová, jsme zjistili, že státní zastupitelství a policie nemusí sbírat jen lumpy nekompatibilní s establishmentem, ale mohou si sáhnout i na dosavadní součástky systému jako Davida Ratha, Romana Janouška, Iva Rittiga nebo Janu Nagyovou (Nečasovou).

S tím, jak klesal význam kmotrů a z ODS zbyl jen stín někdejší slávy v podobě podpantofláka Nečase a s tím, jak tyto nevýrazné osobnosti, pod praporem modrého ptáka, systematicky osekávaly význam Agrofertu i několika dalších skupin, řekli si oligarchové, proč by se měli spoléhat na ně a nezaložit si vlastní politické struktury.

79 Souběžný pobyt v Toskánsku je náhoda, tvrdí Topolánek i Urban. In: Lidovky.cz [online]. 28. 7. 2009 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/soubezny-pobyt-v-toskansku-je-nahoda-tvrdi-topolanek-i-urban.A090727_174956_lide_mpr.

80 Pavel Zeman. In: Aktuálně.cz [online]. 3. 12. 2011 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/domaci/pavel-zeman-nejvyssi-statni-zastupce/r~:wiki:2329/?redirected=1559898892>.

3 Projevy oligarchizace a oligarchické vlády

3.1 Ovládnutí všeho

Patrně nejčastější otázkou, kterou mi někdo během posledních pěti let položil, bylo, zda podle mého názoru jde Babišovi o peníze, anebo to dělá z jiného důvodu. Nechtěl bych napodobovat styl bývalého prezidenta Václava Klause, ale osobně se domnívám, že ta otázka i myšlení tazatelů vychází ze špatného pochopení oligarchovy duše. Zároveň podotýkám, že zmíněný oligarcha nikdy nebyl mým přítelem a během stovek rozhovorů jsme se nijak nesblížili, aby mi častěji sděloval nějaké osobní pocity nebo názory. Pokud už se tak stalo a nějak se rozpovídal, nikdy mi nebylo zřejmé, zda se jedná skutečně o jeho osobní názor, nebo další z póziček, kdy byl zvědavý, jak budu na jeho slova reagovat. Ostatně role byl schopen Babiš střídat i vícekrát během jednoho jednání. Obvykle začínal nevšímáním si nově příchozího a ostentativním dáváním najevo nedůležitosti druhého, aby ten měl být vděčný za to, že se s ním někdo tak mocný baví. Následovala často dobře připravená hlučná scéna, v níž protivníkovi vyčetl všechno, co o něm kdy četl, co od něj proti sobě slyšel, a nechybělo ani případné zařazení do nějaké sociální skupiny, kam dotyčná osoba ani omylem nepatřila, aby jej donutil k pasivitě a obranné roli, v rámci níž se byl donucen hájit, že do uvedené kategorie nepatří. Závěrem byl ochoten blahosklonně naslouchat přání a za určitých okolností mu vyhovět.

Na tomto místě si dovoluji asi jedinou pozitivní věc o Andreji Babišovi. Musím totiž napsat, že osobně je to poměrně skromný člověk. Nenabyl jsem dojmu, že by ho nějak někdy fascinoval osobní luxus. Naopak lidmi, kteří dávali na odiv své bohatství, podle mého pozorování hluboce pohrdal. Například o lidech z J & T dodával přídomek: „tu ti kokoti, to sú len tací podnikatelíčci, samé Ferrari, děvky a kožuchy.“ Jinde v souvislosti se senátorem Valentou, stran něhož jsme sdíleli stejný názor, dodal místo „kožuchů“ přídomek „tryska-

če“. Nelze však říci, že by zase za peníze neuměl pěkné věci nakoupit. Byl vlastníkem celého průhonického areálu s několika vilami, luxusního „čapáku“ i michelinské restaurace ve Francii. Nicméně si nemyslím, že by ho zajímaly víc než coby prostředek k reprezentaci, případně jako určitý odznak svého postavení. Z toho jsem vždycky dedukoval, že peníze jako takové, případně jejich souměřitelná hodnota pro osobní pohodlí, ho nijak nezaujaly. Můžeme si proto položit otázku, proč byl schopen celý den pracovat, a to jak na ministerstvu, tak si odsakovat do protější restaurace na jednání se svými německými manažery, denně prudit tisíce lidí ze svých firem, regionálních politiků i aparátu hnutí. Tím cílem, který ho podle mě hnál, nebyly peníze, ale moc a k té vedla cesta skrze peníze. Čím víc měl peněz, tím víc toužil po větší a větší moci. Zjevně měl představu, že se mu podaří ovládnout prakticky vše, neustále byl posedlý představou synergií a propojováním jednotlivých mocenských prvků, na jejichž vrcholu měl být on sám. Zároveň ovšem narážel na svůj osobní strop v tom, že je sice velmi pracovitý člověk, ale není schopen sám dodat konstruktivní řešení toho, co tisícipětistýosmdesátýdevátý člověk má dělat.

Výsledek byl proto takový, že nebyl schopen řešit nic sám, proto jen prudil ostatní, kdy to bude. Prakticky nikdy nepřišel s tím, jak se ta či ona situace má vyřešit, ale neustále hulákal, zda už to je hotové, případně přeposlal pokyn od někoho jiného, jak se to má udělat. Nikdy nebyl schopen předat řešení někomu jinému a mít důvěru v to, že to bez něj dotáhne. Jeho obsese v představě ovládnání všeho sahala tak daleko, že řešil faktury na marginální částky v řádu tisícikorun a snažil se zjistit, jaké jsou vazby nějaké paní z obsluhy budov k firmě, která v jeho kanceláři přesazovala kytky.

Jak jsem později zjistil od svého kamaráda, o němž se zmiňuji na více místech a který coby zaměstnanec vystřídal více nadřízených oligarchů, posedlost těchto lidí ovládnutím všeho až do marginálních částek je pro ně zcela signifikantní. V následujících kapitolách chci ukázat jen několik cest, kudy se mohou v ovládnutí všeho ubírat oligarchovy myšlenky.

3.2 Personální politika – čas sluhů nebo nepřátel

Základem jakéhokoli vládnutí u nedemokratických subjektů je likvidace veškerých alternativně myslících osob. Není třeba ani připomínat, že tak činily veškeré totalitární nebo k totalitě směřující režimy. V případě vlády Andreje Babiše je tento zvyk navíc posilován businessovými zvyklostmi společností, zejména pak z východní Evropy. Jak mi už kdysi vysvětloval jeden z nejúspěšnějších českých manažerů, existuje zásadní rozdíl mezi akvizicemi českých společností ze strany investora ze západu a z východu. Západoevropský manažer obvykle důkladně zanalyzuje fungování pořízené společnosti, problémy společnosti diskutuje s dosavadním managementem a snaží se pochopit příčinu problémů a důvod jeho dosavadního neúspěšného řešení a roli stávajícího managementu. Teprve poté přistoupí k promyšleným změnám personálního složení managementu. Často dochází i k tomu, že dosavadní vedení akvizované společnosti shledá jako kompetentní a ponechá ho. Naproti tomu východní cesta ve většině případů znamená rychlou změnu managementu a jeho nahrazení vlastními lidmi. Analýza problémů společnosti, způsob jejich řešení, příčina těchto problémů a plán na další období následuje až záhy. Vzniká logická otázka, z jakého důvodu společnosti z východu volí na první pohled zjevně méně efektivní a v krátkém i delším horizontu dražší variantu. Důvod netkví v dosahování krátkodobého pozitivního hospodářského výsledku, ale v tom, zda chtějí podnikat zcela legálně a zda u těchto aktivit mohou mít nezainteresovaný, a tudíž potenciálně neloajální management.

Andrej Babiš se zásadně řídí modelem východní akvizice, a to jak v podnikání, tak ve státní správě. Tam je ovšem situace komplikovanější v tom, že například na post ředitele odboru nemohou přijít nějací univerzální manažeři, ale dlouhodobě vychovávaní odborníci. A právě v tom spočívá jeden z největších problémů současné vlády. Systematické nahrazování odborníků, spjatých s předchozí politickou garniturou, vlastními lidmi už nyní způsobuje nedozírné následky v samotné funkčnosti státu. Podstatně rozsáhlejší problém lze ale očekávat v budoucnu.

Jak už bylo uvedeno v předchozích odstavcích, prvním zájmem Andreje Babiše po příchodu na Ministerstvo financí, a koneckonců i předtím, bylo zmapování lidských zdrojů, které si nechává předem kádrovat na loajální (už s nimi měl v minulosti nějaký kontakt a vyhověli), negativní (dle dostupné reference se s někým z jeho sítě donašečů v minulosti nedohodli) a neznámé. U druhé skupiny následuje okamžité propuštění nebo plán, jakým způsobem se ho bude možné zbavit v budoucnosti, a zapsání poznámky s datem, kdy se tak stane, aby to bylo možné v daný den zkontrolovat. Jak uvádím na více místech této knihy, při zvažování, kdo zůstane nebo nezůstane, vůbec nejsou brána v potaz nějaká ověřená fakta, nebo dokonce perspektiva nahraditelnosti daného člověka, ale podezření a drby, které mu nosí lidé znalí jeho osobnosti. Pochopitelným důsledkem je vyhadzování řady lidí na základě zcela vylhaných informací, po nichž zůstává ve státní správě obrovská mezera, kterou nelze zaplnit lidmi ze soukromého sektoru.

Ihned po příchodu na Ministerstvo financí si mě Andrej Babiš zavolaal a chtěl „se seznámit s pokroky v agendě“, kterou jsem měl na starosti. Připravil jsem na toto jednání mnohastránkovou analýzu s jednotlivými kroky, jak dosáhnout vytyčených cílů. Dokonce jsem ve své tehdejší naivitě chystal různá variantní řešení pro očekávanou diskusi. Tuto analýzu jsem ministru Babišovi předal. Ta ho však k mému překvapení vůbec nezajímala. Naopak on vytáhl podrobný seznam mých podřízených a začal na mě rvát: „Som slyšel, že jste totálně nenamrdaný!“ Ačkoli jsem už tehdy byl zvyklý na různé věci, stížnosti na svůj sexuální život jsem neočekával ani omylem. Když jsem se proto ohradil, že nechápu, co se tady vlastně řeší, svou výtku upřesnil tak, že „som totálně personálně nenamrdaný“ a že jsem si nikoho vyjma kolegy Karla Blahy (ředitel odboru dozoru nad loteriemi) „nepřivedl“. Pochopil jsem tak, že manažerský úspěch je v jeho očích odvislý od množství vyhozených a nahrazených lidí.

Jeden z prvních zcela zásadních konfliktů, které jsem měl s Andrejem Babišem, se odehrál na přelomu března a dubna roku 2014. Tehdy jsem byl vedle výkonu funkce náměstka ministra financí pověřen řízením Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. Tam v tu dobu vrcholil konflikt mezi ředitelkou teplického a ústeckého pracoviště. Ředitelka nadřízeného pracoviště Úřadu v Ústí nad

Labem Marie Ševelová iniciovala odvolání vedoucí teplického pracoviště po jednom zmanipulovaném výběrovém řízení na prodej pole, v němž aktivně působila společnost z holdingu Agrofert. Ve zkratce, teplické pracoviště Úřadu vyhlásilo výběrové řízení na prodej pozemku. Prodeje se pak zúčastnila toliko První žatecká, a. s. (společnost Agrofertu), jež předložila nabídku v obálce, která se ovšem z trezoru paní Heřmanské ztratila a kdosi se snažil tuto nabídku zjevně zaměnit za nižší cenu.

Když jsem se o této kriminální aktivitě v Teplicích dozvěděl, nebylo mi jasné, co je za problém. Věc byla předána policii a paní Heřmanská, u níž se tyto aktivity odehrávaly, byla odvolána a výběrové řízení bylo zrušeno. To jsem ovšem nevěděl, že v daném případě figuruje Agrofert, přičemž Darek Kysela, člen představenstva První žatecké, byl asistent Andreje Babiše v Poslanecké sněmovně a navštěvoval každou poradou ministra. A hlavně, paní Heřmanská se obrátila na ministra Babiše se srdceryvným dopisem, že je volička ANO 2011 atd. Když jsem rozhodl, že paní Heřmanskou jmenovat zpátky nebudu, dostal ministr Babiš jeden ze svých pověstných psotníků, při němž vydržel asi půl hodinu na mě řvát, abych své rozhodnutí změnil, že rozhodovat o tom, co je a není špatné, bude on a že „vás dojebem do černej zeme!“. Nicméně, tehdy ještě nebyl čas sluhů, já jsem své rozhodnutí nezměnil a ministr Babiš neměl jinou možnost než svou prohru skousnout a doufat, že podvod, v němž figurovala jeho společnost i fanyka, do konce policie nedotáhne.

Dnes ale s odstupem pěti let vím, jak naivní jsem byl. Desítky těchto aktů odporu proti jím tutlaným podvodům si dobře pamatoval a při nejbližší možné příležitosti se pomstil. S paní Heřmanskou se scházel dál a nechával si od ní radit, jak podpořit transparentnost hospodaření se státním majetkem. V tu dobu však již Bc. Heřmanská, chvála Bohu, již řady zaměstnanců Úřadu opustila.

Další konflikt se týkal rovněž Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, kam se po příchodu Andreje Babiše na Ministerstvo financí přesunul bývalý ředitel Finančně analytického útvaru Milan Cícer. Ten byl spojován s dobou Miroslava Kalouska a po okamžitém ukončení jeho působení na ministerstvu se stal ředitelem

jihočeského pracoviště uvedeného úřadu.⁸¹ Když jsem se proto stal na počátku dubna ředitelem ÚZSVM, nutil mě Babiš k okamžitému odvolání Cícera z dané funkce. Když jsem mu argumentoval tím, že pana Cícera považuji za jednoho z nejschopnějších lidí, vůbec ho to nezajímalo a stále opakoval, že je to „Kalouskův zmrď“ a že musí okamžitě odejít. To mi opakoval celý půlrok působení na ÚZSVM každý týden a moje působení na tomto úřadě nespojoval s nějakými výsledky v koncentraci státního majetku a kontextu nějakých reformních kroků, ale shrnul ho slovy „Nevím, čo ste tam ten půlrok dělal, keď ste nebyl schopný vyhodit ani toho zločinca Cícera.“

Byl jsem u desítek scén, kdy Andrej Babiš řval na své podřízené a nutil je okamžitě vyhodit určité manažery, ať již zmíněné ředitele odboru, členy představenstva státem ovládané společnosti, nebo zaměstnance státního podniku. Nikdy nepřicházel s konkrétním problémem, který je s ním spjatý, ale jako důvod přikázaného propuštění bylo uváděno „Kalůskův zločinec“, „Rittigova sviňa“, „Pokorného prisluhovač“ či „podvodník od Bison & Rose“. Málokdy se při těchto výstupech zabýval tím, kdo je nahradí, případně zda vůbec někdo může v krátkodobé perspektivě tyto lidi nahradit.

Přesně těmto praktikám ve státní správě měl zabránit služební zákon, který byl přijat jako následník nikdy účinnosti nenabývaného předpisu z roku 2004. Ten měl, mimo jiné na přání Evropské komise, zajistit apolitičnost státní správy, profesionalitu a stabilitu příslušníků služebních orgánů a v neposlední řadě práva státních zaměstnanců na nezávislost na aktuálně vládnoucí garnituře. Důvodem přijetí daného zákona a velmi brzkého nabytí jeho účinnosti byla souhra několika okolností. Kromě zmíněného tlaku Evropské komise a prioritizace tohoto zákona ze strany ČSSD to bylo to, že Andrej Babiš jednak čistky na svých resortech už provedl a jednak mu nikdo pořádně nevysvětlil, jaké důsledky pro něj přijetí a důsledné dodržování zákona bude mít. Rovněž nelze opomenout skutečnost, že v té době ANO zastupovali při koaličních jednáních lidé jako Robert Pelikán, Lukáš Wagenknecht nebo Věra Jourová. Tedy lidé, kteří to v dané době se změnou státu k lepšímu mysleli vážně.

S blížícím se termínem voleb v roce 2017 a s rostoucí pravdě-

81 Válková, Hana. „Cifřšpion“ Cícer odchází od Babiše na vlastní žádost, vábí ho i vnitro. In: iDNES.cz [online]. 2. 2. 2014 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/odchod-cifrspiona-cicera-podle-babise.A140202_133643_domaci_hv.

podobností vlády ANO rostl zájem Babiše o řešení toho, jak zákon buď zásadně novelizovat, či obcházet. Výrazná změna služebního zákona byla přijata už v době Sobotkovy vlády a nutno podotknout, že až na pár výjimek to byly změny pozitivní.

Na tomto místě si dovolím krátké zastavení nad pojmem „systemizace“. Tedy pojmem, jenž obsahuje zmíněný služební zákon. Platí, že úředníci ve státní službě jsou zařazeni do desítek tisíc tabulkových míst, a pokud se na základě zákonem předvídaného postupu nebo vůle státního zaměstnance nic nezmění, bude na daném místě „sedět“ až do konce věků, respektive do dovršení věku 70 let, kdy odejde na zasloužený odpočinek. Výjimkou jsou, opět v zákoně uvedené, důvody, kdy je například služební zaměstnanec stíhán nebo následně odsouzen anebo je shledán vinným z nějakého kárného deliktu.

Zákon připouští, aby se v zájmu zlepšení efektivity státní správy mohla jednou ročně schválit nová systemizace, v důsledku níž může dojít k určitým změnám. Taková změna má ovšem prokazatelně vést k promyšlenému zlepšení výkonu státní správy. Tato systemizace může být schválena toliko k 1. lednu následujícího roku a má se schvalovat spolu s jakýmsi rozpočtem na státní službu, tj., kolik prostředků bude na chod státní služby v příštím roce určeno. Budou-li rozpočtované prostředky nižší, lze schválit systemizaci s poklesem tabulkových míst. Vedle schválení systemizace zná zákon i změnu systemizace během roku, a to pokud jsou např. změněny pravomoci určitého služebního úřadu. Pokud by např. byla určitá agenda nějakého ministerstva zákonem nebo zákonem stanoveným rozhodnutím vlády převedena na jiné ministerstvo, bude ruku v ruce s tím schválena změna systemizace.

Když se stal Andrej Babiš v prosinci 2017 předsedou vlády, která nikdy neměla důvěru Poslanecké sněmovny⁸² a ani ji mít nikdy neměla, byla již systemizace na rok 2018 Sobotkovou vládou schválena. K žádným organizačním změnám, které by podnítily změnu systemizace, nedošlo, a tak si vláda vymyslela zákonem neznámý institut úpravy systemizace, na základě něhož zrušila velkou část

82 Cibulka, Jan. Babiš vede bez důvěry Česko již několik měsíců. Jak je na tom v porovnání s ostatními vládami v demisi?. In: iROZHLAS.cz [online]. 26. 3. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/andrej-babis-vlada-bez-duvery-vlada-v-demisi-jak-dlouho-vladne_1803260806_cib.

sekcí na jednotlivých ministerstvech a zřídila nové sekce. Někde se tři náměstci ubrali, jinde se sekce rozdělily, čímž se funkce náměstků přidaly. Výsledkem bylo to, že jenom okolo příchodu první Babišovy vlády, tedy vlády bez důvěry, která se opírala toliko o důvěru prezidenta, a nikoli Poslanecké sněmovny, jak předpokládá ústava, skončilo okolo 1. 1. 2018 celkem 26 náměstků na jednotlivých ministerstvech a desítky dalších špičkových odborníků.⁸³ V souvislosti s absencí důvěry pro první Babišův kabinet si dovoluji připomenout judikaturu Ústavního soudu ČR, podle níž vláda bez důvěry Poslanecké sněmovny nesmí činit nevratné kroky, jimiž genocida odborníků ve státní správě bezesporu je.⁸⁴

Na obsazení nově zřízených funkcí náměstků byla vypsána výběrová řízení, o jejichž výsledcích bylo předem jasné, jak dopadnou. V mém případě se s porušováním zákona ministryně Schillerová ani netajila. Bylo mi řečeno, že se sice můžu přihlásit, ale náměstkem bude kolega Landa (syn manažera z Lovochemie z holdingu Agrofert⁸⁵).⁸⁶ Výsledkem je, že k 1. 1. 2018 i 1. 1. 2019 se Andrej Babiš zbavil všech náměstků, kteří byli spjati s odlišnou politickou nebo názorovou ideologií. Nejinak tomu bylo i s řediteli odborů nebo vedoucích oddělení. Když se ministryně Schillerová chtěla zbavit kolegy Petra Váchy, sloučili dané oddělení s jiným. Petr Vácha byl vedoucí oddělení, které mělo na starosti prověření pofiderního, a pro stát zcela nevýhodného, ubytování právě Schillerové, kontrolu mj. společností Agrofertu, které neoprávněně užívaly cizí majetek a na toto neoprávněně užívání čerpaly dotace, viz kapitola 4. 2. 5. Rovněž vypracovával trestní oznámení na transakce, v nichž figuroval nynější ministr dopravy Vladimír Kremlík.

83 Více viz např. Novotná, Kristýna a Kočí, Petr. 184 dnů vládnutí bez důvěry: změny pod taktovkou Babišova kabinetu nekončí. Kdo další musel odejít?. In: iROZHLAS.cz [online]. 18. 5. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/babis-vlada-bez-duvery-sliby-vyjezdy_1804230600_kno.

84 ČTK. Vláda bez důvěry by se měla zdržet kroků se zásadními důsledky, upozorňuje ústavní právník. In: Česká justice [online]. 11. 12. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2017/12/vlada-bez-duvery-by-se-mela-zdrzet-kroku-se-zasadnimi-dusledky-upozornuje-ustavni-pravnik/>.

85 Úplný výpis z obchodního rejstříku Lovochemie, a.s., Justice.cz [online]. 12. 6. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=415583&typ=UPLNY>.

86 RED a VOŠ. Rodinné vazby v hnutí ANO. Členové protežují do funkcí své příbuzné. In: Echo24.cz [online]. 20. 2. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/SiVLw/rodinne-vazby-v-hnuti-ano-clenove-protezuji-do-funkci-sve-pribuzne>.

Jediný, kdo byl v rámci každého ministerstva z možnosti vyhození na základě systemizace vyloučen, byl z logiky věci státní tajemník. Státní tajemník je nejvyšším představitelem služby na ministerstvu a z logiky věci může být toliko jeden a ze zákona tam prostě být musí. Z tohoto důvodu nebylo možné jeho funkci rozdělit, zrušit nebo ho jinak systemizací vyšoupnout. Vláda s přispěním poslankyně (ministryně) Kláry Dostálové proto přišla s novelou služebního zákona, která zajistila, že ani státní tajemníci nemohou zůstat nezávislí na vládě a ta je může z jejich funkce odvolat. Touto novelou, kterou vládní koalice s komunisty a SPD prosadila i přes odpor Senátu, zajistila, že už jediný státní zaměstnanec nebude moci svou práci vykonávat s vědomím, že za jeho postoj ho nikdo nebude likvidovat. V současné době je v legislativním procesu další návrh novely služebního zákona, jímž chce vláda docílit toho, aby určitá skupina rozhodnutí o systemizaci nebyla prováděna formou usnesení vlády, tedy s předepsaným připomínkovým řízením, ale formou jakési dohody mezi ministerstvy financí a vnitra. V praxi to bude znamenat, že se o některých rozhodnutích ani dotčení zaměstnanci, ani veřejnost předem nedozví a změny budou činěny náhle a bez varování.

Bezpečnostní sbory

Kromě státní služby, tedy úředníků, trestně stíhaného premiéra, ale i řadu v trestních kauzách namočených oligarchů nejvíce zajímá, jak loajální budou vůči vládnoucí garnituře orgány činné v trestním řízení. Personální změny v této oblasti začaly odchodem Miloše Trojánka, šéfa pražské policie, v květnu 2018.⁸⁷ Tento policista, který zřetelně a razantně odmítal jakékoli zásahy do vyšetřování kauzy Čapí hnízdo a politické útoky na vyšetřovatele, požádal tehdejšího policejního prezidenta Tomáše Tuhého o přeložení na Vysočinu. Ve vedení pražské policie byl od prosince 2015.⁸⁸

87 Rav a aje. Šéf pražských policistů, který stál za vyšetřovatelem Čapího hnízda, končí. In: Novinky.cz [online]. 16. 5. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/472192-sef-prazskych-policistu-ktery-stal-za-vysetrovatelem-capiho-hnizda-konci.html>.

88 Policie ČR. Pražská policie má nového ředitele. In: Policie ČR [online]. 1. 15. 2015 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/prazska-policie-ma-noveho-reditele.aspx>.

S odvoláním policejního prezidenta to, jak plyne i ze zkušeností předchozích vlád, není tak jednoduché. Z tohoto důvodu došlo k neobvyklému kroku a Tomáše Tuhého se podařilo přesunout do diplomacie, konkrétně na post velvyslance na Slovensku.⁸⁹ Jak už jsem uvedl, kompromis se s lidmi, které Andrej Babiš nesnáší, případně na něho něco ví, nedělá. V tomto případě podle našich zdrojů z blízkosti policejního prezidenta sehrála roli přímluva dalších zákulisních hráčů a množství nepříjemných informací, jimiž Tomáš Tuhý disponoval a kvůli nimž nebylo radno ho příliš dráždit.

K oběma změnám u samotné policie došlo až po změnách v Generální inspekci bezpečnostních sborů,⁹⁰ tedy ozbrojené složce, která má za úkol vyšetřovat trestnou činnost právě v ostatních ozbrojených složkách. Generální inspekce bezpečnostních sborů je proto naprosto zásadním nástrojem pro ovládnutí policie. Vzpomeneme-li si na řadu kauz v minulosti, bylo téměř standardem, že když se rozběhlo nějaké politicky citlivé vyšetřování, na daného odvážného policistu okamžitě udeřila GIBS nebo předchozí Inspekce ministra vnitra a začala veledůkladně kontrolovat evidenci stravenek, podpisy v knize jízd a zda v kuchyňce není zapojen kávovar, který má prošlou elektrovizí.

Ovládnutí Generální inspekce bezpečnostních sborů se proto stala jednou z prvních priorit. Již v únoru 2018 oznámil ředitel této instituce Michal Murín, že na něj premiér Babiš tlačí, aby odstoupil.⁹¹ To se stalo až o mnoho týdnů později a podle lidí z Úřadu vlády byla Straková akademie a průhonická expozitura Úřadu vlády v tu dobu svědkem nejedné hlučné schůzky nad plánem B, jak se Murína zbavit.

V květnu 2018 byl z rozhodnutí tehdejšího ministra vnitra Lubomíra Metnara postaven mimo výkon služby ředitel Úřadu pro zahra-

89 ČTK. Tomáš Tuhý se ujal funkce velvyslance na Slovensku, předal Kiskovi pověřovací listiny. In: Aktuálně.cz [online]. 28. 11. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/tomas-tuhy-se-ujal-funkce-velvyslance-na-slovensku-predal-ki/r~0686ece0f32211e8b474ac1f6b220ee8/>.

90 Spurný, Jaroslav. Šéf GIBS odchází, Babišovy zájmy zůstávají. In: Respekt [online]. 17. 4. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/politika/sef-gibs-odchazi-svudnost-politicke-kontroly-zustava>.

91 ČTK. Babiš na mě tlačil, řekl šéf inspekce Murín zástupcům ODS. In: Lidovky.cz [online]. 6. 3. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/babis-na-me-tlacil-rekl-michal-murin-zastupcum-ods.A180306_145648_In_domov_ele.

niční styky a informace Jiří Šašek.⁹² Toto rozhodnutí bylo odůvodněno zahájením úkonů trestního řízení, když se údajně objevily významné nesrovnalosti v hospodaření dané instituce. Vzhledem k tomu, že se daná podezření nikdy nedostala na světlo, nevíme, jak byla relevantní. Faktem však zůstává, že ředitele jedné ze zpravodajských služeb se účinně zbavil ministr vlády bez důvěry po půlroce, kdy si tato vláda dělala, co chtěla, aniž by se někdo z jejích představitelů zajímal o její legitimitu. Dalším faktem je skutečnost, že Andrej Babiš dával činnost této zpravodajské služby do souvislosti se zveřejněním nahrávky⁹³ svých rozhovorů s novinářem Markem Příbilem před volbami roku 2017 zveřejněných na twitterovém profilu Julia Šumana,⁹⁴ pojmenovaném po někdejší estébáckém kolegovi premiéra Babiše, podrobněji viz kapitola 6. 1. 3.

Šaškovu postavení mimo výkon služby však už s několikaměsíčním předstihem předcházelo rozhodnutí jeho náměstka Zdeňka Blahuta. Ten na svou funkci, kterou zastával dokonce ještě před ředitelem Šaškem, rezignoval jen několik dní po jmenování Babišovy první vlády, tedy v lednu 2018.

Nad způsobem personálních obměn ve vedení Úřadu pro zahraniční styky a informace se sešla i sněmovní komise pro kontrolu této zpravodajské služby.

Čistky, kam se podíváš

Kromě čistek na místech náměstků jednotlivých ministerstev či ozbrojených sborů a zpravodajství s přímým vlivem na bezpečný pohyb informací i trestní řízení v citlivých kauzách byla představiteli obou Babišových vlád vyměněna velká část vedení všech institucí a státních podniků a státem ovládaných firem. Jedná se o úřady a společnosti, které jsou přímým zadavatelem zakázek pro

92 Spurný, Jaroslav. Postavení generála Šaška mimo službu. In: Respekt [online]. 20. 5. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2018/21/postaveni-generalasaska-mimo-sluzbu>.

93 Golis, Ondřej. Stáli za protibabišovským účtem Julius Šuman lidé z tajné služby? ,Vyšetřuje se to', potvrdil Blažek. In: iROZHLAS.cz [online]. 7. 6. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/julius-sumanrozvedkauzsipavel-blazekpribil_1806070601_ogo.

94 Pergler, Tomáš. Víme, kdo byl skutečný Július Šuman. Svědomitý důstojník StB a zásadový soudruh. In: Aktuálně.cz [online]. 18. 10. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/vime-kdo-byl-skutecny-julius-suman-svedomity-dustojnik-stb-a/r~f9215384b3e811e79603002590604f2e/>.

společnosti holdingu Agrofert, jak je tomu například u společnosti Lesy České republiky, kde byl na jaře 2018 vyměněn ředitel Daniel Szórád.⁹⁵ V resortu Ministerstva zemědělství se výměna nevyhnula ani funkci ústřední ředitelky. Z tohoto místa odešla Svatava Maradová.⁹⁶ Netřeba zdůrazňovat, že Státní pozemkový úřad (SPÚ), někdejší nástupce Pozemkového fondu i Pozemkového úřadu, je pro každého, kdo hospodaří v zemědělství, zcela zásadní. Státní pozemkový úřad totiž rozhoduje o privatizaci zemědělské půdy, tedy např. o tom, zda se bude vládě a Ministerstvu financí navrhopvat privatizace velkých zemědělských celků formou výběrového řízení nebo formou např. přímého prodeje. Rovněž SPÚ uzavírá nájemní smlouvy a fakticky tak rozhoduje o tom, komu může být v budoucnu půda prodávána napřímo atd.

V resortu Ministerstva zdravotnictví, jemuž šéfuje Babišův dlouholetý poradce Adam Vojtěch,⁹⁷ už prošly čistkou všechny významnější nemocnice i zdravotní pojišťovny. Netřeba zdůrazňovat, že čistky se nemohly vyhnout dvěma bývalým ministrům zdravotnictví, tj. Daně Juráskové⁹⁸ a Svatopluku Němečkovi.⁹⁹ Odvolávání předcházely uskutečněné audity, jejichž závěry jsou při odvolávání zmiňovány,¹⁰⁰ ale nelze říci, že by závěry těchto kontrolních akcí

95 Zem a afi. Šéf Lesů ČR Szórád končí. Ministr zemědělství ho odvolal kvůli kůrovci. In: ČT24.cz [online]. 11. 5. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2476441-sef-lesu-cr-szorad-konci-ministr-zemedelstvi-ho-odvolal>.

96 ČTK. Skončila šéfka pozemkového úřadu Maradová. In: iDNES.cz [online]. 18. 7. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/maradova-pozemkovy-urad-rezignacetoman-milek.A180718_092139_ekonomika_fih.

97 Roubková, Janetta. Kdo je Adam Vojtěch? Zpěvák, právník, poradce ministra financí a nakonec šéf resortu zdravotnictví. In: iROZHLAS.cz [online]. 17. 12. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/adam-vojtech-hnuti-ano-ministr-zdravotnictvi-vlada_1712171255_kno.

98 ČTK. Ministr odvolal ředitelku Všeobecné fakultní nemocnice v Praze Danu Juráskovou. In: Novinky.cz [online]. 30.11.2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/490726-ministr-odvolal-reditelku-vseobecne-fakultni-nemocnice-v-praze-danu-juraskovou.html>.

99 Smekal, Jan a Lesková, Ivana. Ministr zdravotnictví odvolal exministra Němečka z čela ostravské nemocnice. In: iDNES.cz [online]. 9.2.2018 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ostrava/zpravy/ministerstvo-zdravotnictvi-odvolani-reditele-svatopluk-nemecek-adam-vojtech-fakultni-nemocnice-ostra.A180209_110009_ostrava-zpravy_sme.

100 Bezděková, Iva. Tajný audit rozložil nemocnici. O situaci v Ostravě se zajímají už i poslanci, chtějí dokument vidět. In: Hospodářské noviny [online]. 20.11.2018 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-66348420-tajny-audit-rozlozil-nemocnici-o-situaci-v-ostrave-se-zajimaji-uz-i-poslanci-chtej-i-dokument-vide>.

byly nějak mimořádně konkrétní. Ono není nijak složité prokázat, že se v tom či onom zdravotnickém zařízení dějí netransparentnosti. Vždyť o šmelinách ve zdravotnictví už se učí v prvouce, ale jde o to prokázat vztah mezi těmito podivnými zakázkami a vrcholovým manažerem. Koneckonců část z těchto auditem zmiňovaných pochybení se dělá i za ministrování Vojtěcha, a že by ho za to premiér odvolával, se nestalo.

Na jednotlivých rozhodnutích Ministerstva zdravotnictví, jednotlivých pojišťoven i vedení nemocnic jsou závislé nejen kliniky investičního fondu Hartenberg, nyní uklizených do svěřenského fondu Andreje Babiše, ale i několik klíčových oligarchů.

Čistky mezi manažery státních organizací se od počátku roku 2018 nevyhnuly ani resortům, jež do té doby řídili představitelé ANO. Příkladem může být Karel Bureš, šéf představenstva České exportní banky.¹⁰¹ Při jeho odvolání nelze nezmínit „vtip“ z pera tiskového oddělení Ministerstva financí, které zmiňuje, že jeho odvoláním dojde k personální stabilizaci banky. Rovněž příchod Karly Šlechtové a následně Lubomíra Metnara se neobešel beze změn ve vedení podřízených organizací. Důvody pro zdánlivě nadbytečné změny v dlouhodobě ovládaných resortech jsou dva. Jednak takový Lubomír Metnar je zjevně více nominantem Hradu, proto dosazuje vlastním zájmům loajální lidi, jednak nemůžeme zapomínat na fascinaci Andreje Babiše likvidováním všeho zaběhlého a na měřítko úspěchu v podobě množství vyměněných vedoucích zaměstnanců v rámci resortu. Když proto přijdou takové postavy jako Karla Šlechtová na Ministerstvo obrany, musí přece ukázat, jak to tam před ní špatně fungovalo.¹⁰² Zlepšení pak je zapotřebí kvantifikovat na množství zrušených zakázek a množství vyhozených manažerů. Za speciální případ je třeba pokládat odvolání ředitele Vojenského výzkumné-

101 Wagenknecht, Lukáš. Za kulisy: Odvoláním Bureše z exportní banky míří Babiš do vlastních řad. In: Neovlivní.cz [online]. 27.3.2018 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://neovlivni.cz/za-kulisy-odvolanim-burese-z-exportni-banky-miri-babis-do-vlastnich-rad/>.

102 mka. Šlechtová: Situace na obraně je tristní. Šlápla jsem do vosích hnízd, nejraději by mě vystřelili na Mars. In: Česká televize [online]. 26.6.2018 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2521402-slechtova-situace-na-obrane-je-tristni-slapla-jsem-do-vosich-hnizd-nejradeji-me>

ho ústavu Bohuslava Šafáře.¹⁰³ Ten jen pár hodin před svým odvoláním, které podle Karly Šlechtové nemělo s uvedenou kauzou nic společného, reagoval¹⁰⁴ na slova ruských médií, obsahově se prolínající s výroky Miloše Zemana, že jed novičok, kterým byl tráven agent Skripal, byl testován právě v uvedeném výzkumáku.

Desítky a stovky personálních změn však nekončí ani po roce a půl premiérování Andreje Babiše a nezastavují se ani před mezinárodními autoritami, jako je Jiří Fajt, dosavadní ředitel Národní galerie. Toho odvolal o Velikonocích letošního roku ministr kultury Staněk.¹⁰⁵ Sice se proti tomuto kroku vymezují největší odborníci na umění na světě a někteří sběratelé chtějí bojkotovat výstavy Národní galerie, ale krok proti někomu, kdo z Národní galerie vybudoval mezinárodně renomovanou instituci, již nikdo zpět nevzal.

Kronikou „stability“ a schopnosti Babiše přilákat vynikající manažery je přehled změn ve vedení Českých drah. Personální změna v jejich čele po příchodu Vladimíra Kremlíka na Ministerstvo dopravy byla již šestou na daném místě v době, kdy tento resort ovládá hnutí ANO.

3.3 Vliv nebo přímé řízení legislativy

Místo brýlí milióny pro Hartenberg

Jedním z mnoha míst, kde je podnikání současného premiéra Babiše, ale i další řady podnikatelů, existenčně závislé na státní regulaci, je oblast reprodukční medicíny. V tomto businessu má stěžejní zájmy i Babišem spoluvlastněný investiční fond Hartenberg.¹⁰⁶ Podle pub-

103 Mazancová, Hana. Exšéf Vojenského výzkumného ústavu Šafář: Důvody odvolání neznám a teď už je mi to jedno. In: iROZHLAS.cz [online]. 18.5.2018 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/bohuslav-safar-odvolani-karla-slechtova-novicok-prezident-milos-zeman_1805181321_hm.

104 mkk. „Otravné látky se u nás vyrábějí jen pro testy,“ říká vojenský expert. Název Novičok literatura nezná. In: Česká televize [online]. 17.3.2018 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2422723-otravne-latky-se-u-nas-vyrabeji-jen-pro-testy-rika-vojensky-expert-nazev-novicok>.

105 red. Šéf národní galerie Fajt skončil. Ministr Staněk na něj podal dvě trestní oznámení. In: Euro.cz [online]. 18.4.2019 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/politika/sef-narodni-galerie-fajt-skoncil-ministr-stanek-ho-odvolal-na-zaklade-vysledku-kontrol-1448082>.

106 ph. Babiš rozšiřuje svůj byznys s umělým oplodněním a chystá se na pražskou burzu. In: iROZHLAS.cz [online]. 18. 4. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-z-domova/babis-rozsiruje-svuj-byznys-s-umelym-oplodnenim-a-chysta-se-na-prazskou-burzu_9904180750_ph.

likovaných odhadů je necelá polovina umělého oplodnění v České republice realizována právě na Babišových, respektive svěřenských klinikách.¹⁰⁷ Kromě toho jsou české kliniky vlnkovou lodí tzv. reprodukční turistiky.¹⁰⁸ Důvodem pro obrovskou výtěžnost tohoto zlatého dolu je vstřícně nastavená česká legislativa. Přitom je nastavený systém pro mnoho lidí zvrácený a ve svém důsledku se, namísto kýženého oplodnění, setkává s neúspěchem. Necelá půl miliarda korun mířící do tohoto podnikání z eráru pak chybí jinde. Mimo jiné právě v důsledku ní jsou nyní škrtnuty jiné výdaje, například příspěvky na brýle.

Nejprve se zastavme nad fenoménem reprodukční turistiky. Babišovy kliniky, toho času zaparkované ve svěřenském fondu, provádějí ročně tisíce umělých oplodnění žen, které do Česka přijíždějí z celé Evropy.¹⁰⁹ Důvodem je to, že legislativa v naší zemi umožňuje provádění umělého oplodnění jednak podstatně levněji než v zahraničí, jednak metodami, které jsou ve většině západních zemí eticky zcela nemyslitelné. Přímo zakázané je v západních zemích oplodnění darovaného vajíčka od anonymní dárkyně. Druhým příkladem je využívání anonymních dárců spermií. Odhlédneme-li od etického aspektu, podle něhož jsou praktiky v podobě obchodu s genetickým materiálem v západoevropských zemích něčím nepřijatelným, je nastavení legislativy, která takové postupy připouští, eldorádem právě pro kliniky, jež tuto praxi v České republice realizují.

Mnohem závažnější je však jev, v důsledku něhož tisíce párů zbytečně podstupují umělé oplodnění namísto léčby a následného přirozeného početí, který ovšem v důsledku přináší bohatý zisk oligarchy. Současná praxe v hledání řešení neplodnosti je velmi individuální, protože gynekologové nemají definované minimální standardy.

107 ph. Babiš rozšiřuje svůj byznys s umělým oplodněním a chystá se na pražskou burzu. In: iROZHLAS.cz [online]. 18.4.2018 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-z-domova/babis-rozsiruje-svuj-byznys-s-umelym-oplodnenim-a-chysta-se-na-prazskou-burzu_9904180750_ph.

108 Pohanka, Vít. Pro dítě si jezdí na české kliniky stále více cizinců. Nová unijní pravidla jim cestu komplikují. In: Český rozhlas [online]. 29.1.2018 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/pro-dite-si-jezdi-na-ceske-kliniky-stale-vice-cizincu-nova-unijni-pravidla-jim-7168571>.

109 ČTK. Počty umělých oplodnění v Česku rostou o tisíce. In: Týden.cz [online]. 30.1.2019 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/zdravi/pocty-umelych-oplodneni-v-cesku-rostou-o-tisice_512082.html.

Často tak, když žena po zjištění nemožnosti otěhotnět projde prohlídkou, v rámci níž u ní lékař podle míry svého svědomí a nadšení zkusí zjistit příčinu problému. Nenajde-li se žádná zjevná anomálie, je zpravidla bez podrobnějšího hledání příčiny neplodnosti odeslána na jednu z reprodukčních, často hartenbergovských, klinik. Nejedná-li se zrovna o fakultní zařízení, tak se tam rovněž nikdo s hledáním příčiny neplodnosti příliš nepará a často zcela automaticky realizují umělé oplodnění. To dle současné legislativy hradí do věku 39 let ženy zdravotní pojišťovna a stojí zhruba 100 000 Kč. Při tomto procesu „hledání“ příčiny neplodnosti je zcela opomíjen zdravotní stav partnera. Tam je ovšem dle dostupného lékařského poznání problém skoro v polovině případů neplodnosti páru. Přitom léčba mužské neplodnosti je v převažující většině případů započaté terapie úspěšná a mnohem levnější než naprosto zbytečné a pro ženu zdravotně zatěžující umělé oplodnění. Jsou popsány případy, kdy bylo manželskému páru oznámeno, že jedinou možností je umělé oplodnění. Na to ovšem žena nešla, protože si na internetu našla příslušné informace, a naopak její manžel prodělal léčbu vlastní neplodnosti a teď mají zdravé děti.

Nevládní organizace Hnutí Pro život ČR počátkem tohoto roku přišla na Ministerstvo zdravotnictví s legislativním návrhem, aby se umělé oplodnění proplácelo z veřejného pojištění až po kvalitní diagnostice a léčbě příčin neplodnosti u obou partnerů. Co se ovšem na ministerstvu hnutí ANO nestalo? Namísto osvojení racionálního návrhu, který by kromě stresu a bolesti žen ušetřil i stamilióny, přišla vláda s podporou jiného legislativního návrhu. Podle něj by se ze zdravotního pojištění hradilo umělé oplodnění i starších žen než doposud. V praxi to bude znamenat, že se bude do klinik premiéra lít desítky miliónů navíc, ačkoli je známo, že úspěšnost oplodnění žen v tomto věku se blíží nule. Naopak o materiálu, který by upřednostňoval léčbu, se na ministerstvu nemluví. Naopak několik měsíců po řešení návrhu zákona, jímž by se poměrně zbytečně lily desítky miliónů do klinik, jejichž konečným beneficentem je premiér České republiky, však přišlo ministerstvo zdravotnictví s opatřením k úsporám prostředků ze zdravotního pojištění. Tímto návrhem se mají uspořit prostředky za proplácení brýlí, které plátců zdravotního pojištění potřebují.

Nelze však říci, že by se Andrej Babiš nechtěl o zisky, které mu nečinnost v legislativní nápravě úchylného modelu jeho ministra Adama Vojtěcha přináší, s nikým podělit. Podle dřívějších prohlášení jeho společníka ve fondu Hartenberg Jozefa Janova plánují vstup sítě reprodukčních klinik na burzu.¹¹⁰ Pokud se tedy vše dotáhne a ministr za hnutí ANO nezamíchá „šéfovi“ s kartami, bude si moci každý zakoupit akcie společností s vylobbovanými zájmy jednoho oligarchy. Bude to zatím jediný model podnikání „Oligarcha & Partners“. Naopak bude dobré sledovat, kdy fond Hartenberg zakoupí nějakou síť optiky, abychom věděli, kdy se budou brýle zase proplácet. Také by se mohlo stát, že až budou akcie premiérových klinik prodány na burze, přistoupí se k regulaci reprodukčního businessu, a cena akcií půjde do kopru.

Řezané květiny pro radost

Koneckonců nebylo by to poprvé, kdy chtěl Babiš pomoci svému fondu Hartenberg. Již dva roky usiluje o snížení daně z přidané hodnoty z 15 % na 10 % pro řezané květiny.¹¹¹ Dokonce se takový úkol vyskytuje i v oficiálních programových dokumentech a bezduše takovou nutnost pomoci obchodu s květinami opakuje ministryně financí Schillerová. Krásný záměr pomoci romantice v české kotlině má racionálně podlý základ. Investiční fond Hartenberg totiž kupuje většinový podíl v síti květinářství Flamengo s obratem okolo jedné miliardy korun.¹¹² Pokud by proto společnost z fondu, jehož je Babiš beneficentem, prodávala kytky za podobnou finální cenu s DPH, vydělal by na změně sazby daně o 5 procentních bodů okolo dalších 50 000 000 Kč.

110 ČTK. Andrej Babiš chce s klinikami FutureLife do tří let na pražskou burzu. In: Deník.cz [online]. 6.5.2016 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z:

111 Neprašová, Veronika. Snížíme DPH na květiny, aby je muži ženám častěji kupovali, slibuje Babiš. O detailech programu ale mluvit nechce. In: Hospodářské noviny [online]. 30.6.2017 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-65788560-snizime-dph-na-kvetiny-aby-je-muzi-zenam-casteji-kupovali-slibuje-babis-o-detailech-programu-ale-mluvit-nechce>.

112 Hartenberg z Babišova fondu kupuje síť květinářství. In: Novinky.cz [online]. 13.5.2019 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/504680-hartenberg-z-babisova-fondu-kupuje-sit-kvetinarstvi.html>

Regulace spotřebitelských úvěrů

Ukázkovou představu o oligarchické legislativní činnosti v regulaci jednoho odvětví dává nová regulace spotřebitelského úvěru (zák. č. 257/2016 Sb.), která nabyla své účinnosti 1. 12. 2016. Tímto zákonem se stát zbavil desítek tisíc nejrůznějších pokoutných poskytovatelů nebankovních úvěrů, což lze považovat za krok správným směrem. Další pozitivní vymožeností tohoto nového zákona je nutnost testování dlužníka ze strany poskytovatele úvěru, tedy zvažování, zda je vůbec schopen poskytnutou půjčku splácet. Sankcí neprovedení úvahy o schopnosti splácet nebo nekvalifikované testování má za důsledek neplatnost smlouvy o úvěru, a dlužník by v takovém případě nebyl povinen splácet jakékoli úroky z poskytnutého úvěru a další výdaje.

Jak už bylo řečeno, přímým důsledkem regulace bylo zdecimování pokoutných finančních služeb z desítek tisíc na méně než stovku. To bohužel proběhlo až po rok a půl trvajícím přechodným obdobím. Kdo však na celé transakci nejvíce vydělal? Veškerý trh se přesunul do rukou několika desítek zbylých poskytovatelů v čele se společností Home Credit Petra Kellnera. Na redukcí trhu nepochybně netratil, posílil svou pozici, a hlavně nedošlo k převratné redukcí trhu se zbytnými úvěry. Je analýzami dokazováno, že jen velmi nízký podíl spotřebitelských úvěrů je poskytnut na věc, kterou žadatel o úvěr skutečně potřebuje. Zbývající úvěry jsou dávány na zbytné, nebo dokonce na naprosto nepotřebné věci nebo zábavu. Tím hlavním problémem spotřebitelských úvěrů s navazující sockyzací (viz kapitola 5.3) určité, méně finančně vzdělané části obyvatel je tedy to, že poskytovatelé těchto úvěrů neustále sugerují svým potenciálním klientům, že tento úvěr potřebují, aby měli něco, co vlastně vůbec nepotřebují. Z toho vznikají naprosto nesmyslné stovky tisíc dluhů, v řadě případů končící exekučními problémy a ekonomickou likvidací klientů poskytovatelů úvěru. Příčina tkví v tom, že právní řád naší země neobsahuje regulaci reklamy na zcela zbytečné úvěry typu: „půjčíte vám na dovolenou, dárky od Ježíška, televizi s úhlopříčkou rozpětí křídel albatrosa nebo jinou zbytnost, na kterou nemáte“. Stovky milionů korun, které jdou do reklamy a sponzoringu sportovních a dal-

ších akcí, pak přináší tisíce likvidovaných rodin, ale i větší bohatství a moc Petra Kellnera.

Neopomenutelným faktem je zvyšování prestiže těchto, přinejmenším na okraji slušného podnikání jsooucích společností i samotného oligarchy Kellnera, když se po Home Creditu pojmenovává i hokejový stánek Bílých Tygrů Liberec, kam po boku svého dvorního stavitele, majitele hokejového klubu a dobrého přítele Petra Syrovátky chodí oligarcha na hokej. Nutno ovšem podotknout, že s velikostí trhu rostou i výdaje na reklamu, proto v Číně Home Credit sponzoruje hned tři prvotřídní fotbalové týmy.

Jeden z nejotřesnějších zážitků, který nicméně vysvětluje, jak legislativní proces probíhá na půdě klubu hnutí ANO, byla právě návštěva jednání tohoto poslaneckého klubu. Tam jsem byl pozvaný před třetím čtením mnou prosazovaného hazardního zákona, abych poslancům objasnil stanovisko ministerstva k jejich výhradám, nebo alespoň tak to pozvání bylo formulované. A právě tento zážitek může čtenáři ilustrovat skutečnost, že poslanci za hnutí ANO zdegenerovali ze zamýšlených svrchovaných zákonodárců pouze na jakýsi mechanismus převodu vůle oligarchy na konkrétní hlasování v jeho zájmu. Na klub tehdy ani nedorazil ministr Babiš, ale zato mu pevnou rukou vládl Jaroslav Faltýnek. Naivně jsem si představoval, že se bude nějak diskutovat o poslaneckých výhradách a stěžejním v diskusi budou předložené argumenty k jednotlivým pozměňovacím návrhům. Iluze očekávané věcné diskuse však rychle skončila, když Faltýnek na své kolegy zařval: „Všichni okamžitě držte huby! Před sebou máte papíry, na nichž je uvedeno, jak budete hlasovat.“ Když se přeci jenom někdo ozval s nějakým dotazem na mě a já jsem měl tendenci na něj reagovat, byla diskuse ze strany Faltýnka utata za použití ještě horšího slovníku.

Z tohoto zážitku jsem si odnesl závěr, že hnutí ANO nemá jakoukoli tendenci cizelovat předložené návrhy zákonů k jejich co nejlepšímu finálnímu znění, ale že klub je chápán jako těleso, které má plnit v hlasovací mašinérii funkci tupého nástroje k prosazení určitých cílů.

3.4 Priority dotací

Kromě legislativy šité na míru vybraným oligarchům, případně bojkotování nutných legislativních změn pro budoucnost země, je ohniskem zájmu oligarchické správy to, na jaký účel půjdou evropské dotace. Respektive se oligarchové zajímají o to, co bude prioritou jednotlivých programovacích období, jaké budou programy a jak budou postaveny jednotlivé výzvy. Když počátkem roku 2014 shrnoval tehdy nově instalovaný ministr financí Andrej Babiš priority úřadu na další léta, označil jako prioritu investiční plán země – „přinutím všechny, aby okamžitě představili, co budou chtít v nejbližších letech postavit, a podle toho se sestaví investiční plán“. Mimochodem, žádný takový plán dodnes nevznikl a někteří opoziční politici se ho stále domáhají. Nicméně zajímavější, než jalové tlachání o dání země do pořádku na základě investičního plánu, bylo pokračování Babišových snů – „Až se všichni vytlačí se svými návrhem investic a všechno bude po kupe, podíváme se, co z toho půjde z evropských peněz. Absolutní priorita je beton. Utněme ty měkké peníze na volaké kecy – analýzy a všechno to nahrňme na stavbu infrastruktury!“

Tak co se tedy za těch pět let s vizí „všetko na beton“ změnilo, tedy změnilo? V rámci nového programovacího období se ve prospěch infrastruktury žádné výrazné prostředky nevyčlily. Díky tomu naopak bývalý ministr dopravy Dan Ťok zhruba před rokem musel podepsat memorandum se zástupcem Evropské investiční banky, na jehož základě bude moci Česká republika čerpat až stomiliardový úvěr na infrastrukturu.

Druhým příkladem, na co nejsou prostředky, je elektromobilita. V důsledku evropských norem budou muset evropské automobilky od nadcházejících let rapidně snížit uvolňované škodliviny z vozidel, která budou prodávat. Fakticky jedinou možností splnění přepočteného parametru vypouštěných škodlivin je masové přeorientování na elektromobily, případně tzv. plug-in hybridy. Cena elektromobilů pro běžného člověka je ovšem taková, že se mu nevyplatí elektromobil, případně zmíněný druh hybridu, kupovat. Velké automobilky, na nichž je české hospodářství existenčně závislé, proto žádají oligarchou vedenou vládu, aby nějak zasáhla. Aby se prodej automo-

bilů otevřel pro mnohem širší počet lidí. Způsobů podpory je celá řada. Jedná se o opatření od přímé dotace na nákup elektromobilu přes slevy na dani z přidané hodnoty až po nejrůznější zvýhodnění majitele nebo řidiče v provozu. Jako například vyhrazená místa na parkování, možnost jízdy v pružích pro vyhrazená vozidla atd.

Nyní se pojďme podívat na konkrétní čísla. V České republice, po rekordních prodejkách v roce 2018, jezdí necelá tisícovka elektromobilů.¹¹³ V západních zemích to jsou desítky tisíc vozidel, celkově stovky tisíc. Tam ovšem má vláda zájem na plnění evropských parametrů, ale má i podporu svého průmyslu, a tak elektromobilitě pomáhá, jak je jen možné. Za srovnání rovněž stojí česká půltisícovka nabíjecích stanic oproti sedmdesátinásobku v Nizozemí s podobnou rozlohou země a o pár milionů větší populací.

Premiér Babiš a jeho vláda dali v posledním roce několik set milionů na rozvoj elektromobility pro podniky.¹¹⁴ Za to si tak někdo koupí několik desítek vozidel nebo postaví několik nabíjecích stanic. Také se plánují peníze pro obce a kraje na nákup vozidel na moderní pohon. Oligarcha ovšem jasně prohlásil, že lidé s větší podporou pro nákup těchto vozidel počítat, na rozdíl od západní Evropy, nemohou. Hledejme nyní po vylíčení stavu elektromobility u nás a v zahraničí důvod pro nesmlouvavý postoj Babiše k elektromobilům, čímž škodí českému průmyslu, jak se jen dá. Vzhledem k tomu, že na ulici nebo sousedově předzahrádce na elektromobil nenarazíme, nezbude nám pro nalezení důvodu odporu vlády k elektromobilům nic jiného než si tyto stroje prohlédnout na internetu. Zjistíme totiž, že tyto vozy nemají žádný otvor na dočerpávání ropných produktů s oligarchovými řepkovými složkami. Odpověď je tedy jasná, čím déle bude rozvoj elektromobility Babiš sabotovat, tak dlouho bude bohatnout Agrofert z přimíchávaných řepkových produktů, a to i za cenu zhoršení vztahů se zahraničními investory do českých automobilek a dalšímu zhoršení vztahů s bruselskou administrativou.

113 Dvořák, František a ČTK. Elektroaut je v Česku stále jen stopové množství, loni jich přibýlo 703. In: iDNES.cz [online]. 9. 1. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/auto/zpravodajstvi/elektromobil.A190109_151155_automoto_fdv.

114 Dostál, Dalibor. Jméno Zdeňka Milera nese jedna z planetek obíhajících kolem Slunce. In: BusinessInfo.cz [online]. 3. 12. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/stat-chysta-dalsi-podporu-elektromobilu-pro-firmy-maji-zlepsit-spatny-stav-ovzdu-v-cesku-116499.html>.

Když už jsme si tedy vysvětlili, na co se stát ve vyjednané dotační politice orientovat nebude, není od věci si ukázat příklady toho, na co stát peníze ze západních států, prohnané rozpočtem Evropské unie, dává. Největší odpor u české veřejnosti vzbudila stomilionová dotace na výstavbu linky na toastový chléb pro agrofertí, a skrytě tak Babišem ovládanou, společnost Penam.¹¹⁵ Nicméně tato podpora továrny jednoho oligarchy není vůbec jediná, desítky a desítky milionů proudí do dalších společností. Tu na snížení energetické náročnosti masny, tu na novou sušičku semen. Další miliardy ovšem proudí do zemědělských projektů. Vrcholem je ovšem to, že se kvůli skrytému ovládnutí Agrofertu Babišem zatím některé tyto projekty platí z českého státního rozpočtu. Kolik kilometrů tunelů na železničních koridorech, kolik kilometrů dálnic, na něž si máme půjčovat od zahraničních bank, by mohlo z těchto peněz pro oligarchovo impérium být? Namísto toho budeme mít lépe vysušené semeno a zase o něco horší pozici v Bruselu.

3.5 Oligarchická teritoria a vzájemné kšefty

Jak jsme si vysvětlili na konci kapitoly 2.4, vznikl historickým vývojem stávající model, kdy několik jedinců, většinou s pofiderní minulostí i způsobem nabytí majetku, velikostí svého vlastnictví, množstvím na ně navázaných veřejně činných osob a dalšími mocenskými parametry předstihlo ostatní. To, že si, ať již vědomě, nebo relativně náhodně, tito lidé rozdělili část trhu s různými komoditami a tak vytvořili oligarchickou mocenskou skupinu, ještě neznamená, že tvoří nějaký tým. Babišovu vstupu do politiky patrně nějaký pokus o společnou iniciativu předcházela. Asi třikrát se o tom mimoděk Babiš zmínil, ale vzhledem k jeho pravdomluvnosti nelze přesně odlišit pravdu, do fabulace zabalenou realitu a účelovou lež. Nicméně Babiš několikrát hovořil o tom, že někdy okolo roku 2012 vyzval „velké kluky,“ jak je sám označil, v terminologii naší knihy oligarchy, aby šli do společného politického projektu. Podle informací, které mám nejen od současného premiéra, tato jednání zkracho-

115 Slonková, Sabina. Nová linka na Babišův toastový chléb: sto milionů z dotací. In: Neovlivní.cz [online]. 29. 6. 2017 [cit. 12. 6. 2019]]. Dostupné z: <https://neovlivni.cz/nova-linka-na-babisuv-toastovy-chleb-sto-milionu-z-dotaci/>.

vala. Podle blízkého spolupracovníka jiného oligarchy tato jednání nevyústila ve společný projekt díky tomu, že ostatní s ním měli negativní zkušenosti z minulosti a nedovedli si představit, že by jejich dohody Babiš dodržel.

V kapitole 4 jsem se snažil záměrně nevytvářet zvláštní kapitolu například pro Daniela Křetínského, neboť ten, stejně jako lidé okolo banky J & T jedná ve vzájemné shodě s Petrem Kellnerem. Ještě bližší jsou si Marek Dospiva a Jaroslav Haščák. Mezi ostatními oligarchy však panují velmi specificky napjaté vztahy. Takto vykrytalizovaní oligarchové si jsou vědomi neporazitelnosti toho druhého v jeho teritoriu, proto se nikdo nesnaží svým podnikatelským zaměřením do jeho oblasti podnikání vůbec pronikat. Bylo by zjevně absurdní, aby Kellner rozjížděl business v zemědělských hnojivech nebo pekařství, stejně jako aby se Kellnerovi Babiš cpal do spotřebitelských úvěrů nebo telekomunikací. Bývá proto vzácností, aby si oligarchové konkurovali. V současné době je taková situace v podstatě jenom v hazardu, v kurzovém sázení a číselných loteriích. Tam si lezou do zelí Sazka Karla Komárka s Fortunou Marka Dospivy. Specifická situace je u developmentu, kde je prostor pro celou řadu hráčů. Velké developerské projekty proto může souběžně realizovat Radvan Vítek, Marek Dospiva i například Luděk Sekyra. S těmito výjimkami mají oligarchové ve svém předmětu podnikání buď monopolní postavení, nebo natolik dominantní roli, že by bylo i ekonomicky nemožné do tohoto segmentu vstupovat.

Skutečnost, že si oligarchové přímo nekonkurují, ovšem neznamená, že nemají vzájemnou interakci, tak třeba hazardní infrastruktura je navázaná na telekomunikace, telekomunikace musí ladit s bankovními službami, pojištění s bankami a vše s médií. Vzhledem k tomu velcí podnikatelé neustále hledají nějakou výhodu, která by jejich pozici při vyjednávání vylepšila. Když vstoupil Babiš před nějakými osmi lety do politiky a před volbami nakoupil velká média, vypadalo to, že získal oproti ostatním mimořádnou výhodu. Tu ovšem ostatní rychle vyvážili tím, že do svého vlastnického portfolia dokoupili zbývající tištěná média či rádia.

I přes tisíckrát Babišem prezentovanou oddělenost podnikání a veřejného života je zřejmé, že Babišovi několik let trvalo, než vůbec pochopil, co vlastně smí a nesmí dělat. Zjevně měl utkvělou

představu, že právě jeho veřejné působení je tou hlavní komparativní výhodou proti ostatním oligarchům, ale i dalším hráčům na trhu. Jeho radost, když někdo z „velkých kluků“ něco potřeboval a on si ho mohl vychutnávat, byla očividná a až dětinsky škodolibá. Několikrát jsem se v knize zmínil o tom, že Babiš mluví ve zkratkách. Symbolem pro jeho radost z toho, že nějaký jiný velký hráč od něj něco potřebuje a on si ho může vychutnat, bylo „žmúlání čepic“. To pokaždé s neskrývanou rozkoší opakoval, když mu přišla nějaká zpráva s nějakou žádostí jiného oligarchy, například: „Ten kokot... by rád zmenil náhled ministerstva na... to ale ještě budeš muset žmúlat čepicu.“ Nicméně, jak jsem při několika jednáních zaznamenal, „velké kluky“ žmúlání čepic v Průhonicích přestalo bavit a snažili se Babišovu moc vyvažovat posilováním svých mocenských struktur. Podle informací, které mám, je pro ostatní oligarchy občas jednodušší svůj požadavek vykšeftovat s prezidentem, který pak, za pomoci vlastních pák, daný požadavek může vyjednat s Babišem. Zeman může kdykoli překrýt Babišovy problémy mediálně vděčným tématem, jako je propuštění vícenásobného vraha Jiřího Kajínka. Když pak potřebuje prezident pomoci spřáteleným oligarchům, stačí tyto protislužby ve vhodný moment postavit proti sobě. Konec konců takto si už Zeman na Babišových kauzách a pomoci s jejich řešeními vykšeftoval tři blízké spolupracovníky ve vládě a další lidi ve státní správě, pomocí nichž může zase pomoci lidem a společností, kteří mu pomohli jinde. Nicméně jsem získal i signál, že už Babiš v některých požadavcích vůči svým miliardářským kolegům zašel tak daleko, že ho budou chtít ostatní „velcí kluci“ zase vrátit na původní místo řadového oligarchy.

4 Charakteristiky mocenských struktur

4.1 Petr Kellner

Nejbohatším i nejmocnějším mužem v České republice je Petr Kellner.¹¹⁶ Tento pětapadesátiletý podnikatel vybudoval největší investiční skupinu ve střední Evropě. Skupina PPF je rozkročena v mnoha oborech a je vlastníkem celé řady společností, s nimiž se obyvatel Česka setkává prakticky nepřetržitě, ať již jde o telekomunikace, půjčky či development. Do portfolia aktivit Kellnera a spol. patří rovněž bankovní služby, jimiž synergicky pomáhá ostatním společnostem holdingu. Kromě České republiky působí Kellnerovy společnosti v okolních státech, ale jeho impérium dobylo i ty nejnáročnější a největší trhy, tj. Čínu a Rusko.

4. 1. 1 Stručný životopis Petra Kellnera

Petr Kellner se narodil v České Lípě. Po absolvování střední školy v Liberci a Vysoké školy ekonomické v Praze ještě za komunistů nastoupil do státního podniku Strojimport. Následně byl zaměstnán jako produkční ve Filmovém studiu Barrandov.¹¹⁷ Po letech v poměrně nezáživých rolích přišla sametová revoluce a mladému ekonomovi se otevřely nebývalé možnosti. Ačkoli je označován za introverta (zejména pokud nechce komunikovat s médii), jeho vystižení příležitosti při kupónové privatizaci svědčí spíše o velmi nápaditém asertivním startu na míč než o zádumčivém oblomovském posedávání v koutě.

116 Nejbohatší Čech Kellner je stále na svém, Babiš ztratil za rok 13 miliard. In: Novinky.cz [online]. 4. 10. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/485101-nejbohatsi-cech-kellner-je-stale-na-svem-babis-ztratil-za-rok-13-miliard.html>.

117 iDNES. Byznysmen opředěný tajemstvím. Petr Kellner oslaví padesátiny. In: iDNES.cz [online]. 18. 5. 2014 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/petr-kellner-profil.A140518_105547_ekonomika_hro

Po krátkých epizodách ve společnostech s jiným zaměřením hned na počátku 90. let Kellner se svými společníky Milanem Maděryčem a Milanem Vinklerem založili PPF¹¹⁸ investiční společnost. Na tomto místě se nelze nezmínit o jedné z temných stránek Kellnerovy historie, svou spoluprací s Milanem Vinklerem se totiž nikde nechlubí. Hned při rozjezdu privatizace tento společník strávil více než dva roky ve vazbě,¹¹⁹ jsa obviněn z hospodářské kriminality. Při několika rozhovorech se Vinkler dal slyšet, že právě za stíhání vděčí svému „příteli“ Kellnerovi. Tato fakta dnes již ověřit nelze a vzhledem k pozdějšímu odsouzení Vinklera za jiné závažné delikty je jeho věrohodnost, jak by se řeklo v odůvodnění rozsudku, prakticky mizivá.

Tři výše uvedení společníci tehdy stáli před otázkou, kde na reklamu a další nástroje k zaujetí pozornosti lidí v kupónové privatizaci vzít vstupní prostředky. O 40 000 000 Kč na nezbytné výdaje pro rozjezd požádali manažery státního podniku Sklo Union Teplice Štěpána Popoviče a Jaroslava Přerosta.¹²⁰ Projekt privatizačního investičního fondu se zdařil, Kellner se svými tehdejšími společníky zabojoval a od té doby jde PPF stále nahoru (viz dále).

Hospodaření holdingu, v němž vlastní Petr Kellner více než 99 % na základním kapitálu, jde setrvale směrem vzhůru. Od původní lokální společnosti, jejíž největší akcí byl nákup českého lídra s pojištěním, tj. České pojišťovny, se posunul na jednoho z globálních hráčů. Dnes je obvyklý scénář standardní operace PPF takový, že zakoupí společnost v nějakých problémech, ty za cenu vlastního nebo cizího kapitálu vyřeší a následně společnost s tučným ziskem prodá. Velkou výjimkou je projekt Home Creditu, který za cenu prostitute našich státníků v Rusku a Číně budoval PPF prakticky z ničeho a vypracoval se na jeden z nejvýznamnějších podniků na nebankovní spotřebitelské půjčky v daných regionech.

118 Palička, Jan. O tajemství Petra Kellnera: Co skrývá před světem nejbohatší muž Česka?. In: G.cz [online]. 1. 1. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://g.cz/10-tajmstvi-petra-kellnera-co-skrывa-pred-svetem-nejbohatsi-muz-ceska/>

119 Horák, Jan. Muž, který začínal s Kellnerem, padělal doklady a doma měl samopaly. In: iDNES.cz [online]. 3. 7. 2015 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/usti/zpravy/soud-milan-vinkler-zbrane-padelani-rozsudek-vezeni.A150703_142834_usti-zpravy_alh

120 Koutník, Ondřej. Štěpán Popovič, manažer, který stvořil Kellnera. In: Česká pozice [online]. 25. 11. 2016 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/stepan-popovic-manazer-ktery-stvoril-kellnera-flt/tema.aspx?c=A161124_153706_pozice-tema_houd

Toho času se Petr Kellner vyskytuje v žebříčku nejbohatších lidí světa magazínu Forbes stabilně v první stovce. Podle jednoho z posledních zveřejněných žebříčků se vyskytuje okolo 90. místa s předpokládaným majetkem okolo 300 miliard korun. Je vlastníkem několika rezidencí, ať ve středních Čechách, nebo na Barbadosu.¹²¹ Ačkoli je Kellner, na poměry miliardářů ze střední Evropy, relativně skromný člověk, i v jeho chování lze dohledat některé zbohatlické móresy. Bohužel nelze tuto příhodu dokumentárně doložit, ale vyprávěl mi jeden člověk z miliardářova služebnictva, že byl nucen v potoce, tekoucím přes Kellnerovy pozemky, odbávat vodní řasy s tím, že mu vedoucí takovou činnost přikázal, neboť „pan Kellner má rád čisté kameny.“

Podle vyprávění dámy, která se dlouhodobě vyskytuje v nejvyšší ekonomickospolečenské třídě, existuje klub několika desítek businessmanů ze starého světa. Do toho ovšem nikdo „východoevropana“ Kellnera nebere. Z tohoto důvodu, aniž bych chtěl podceňovat podnikatelovu otcovskou lásku, potřebuje Kellner ukazovat své bohatství v prestižních bojích s ostatními světovými boháči. Kvůli tomu také zakoupil před půlrokem pro svou dceru Annu, českou reprezentantku v parkuru, desetiletou klisnu Catch Me If You Can,¹²² a to v přepočtu za čtvrt miliardy korun. Při té příležitosti přeplatil i jednoho z nejbohatších mužů světa Billa Gatese. Kůň ovšem Anně, jednomu ze čtyř Kellnerových dětí, mnoho štěstí nepřinesl. Při nešťastném pádu si zlomila stehenní kost a vyřadil ji na jednu sezónu ze závodění. Naproti tomu v osobním životě vsadila Anna na podstatně lepšího koně, neboť podle dostupných informací žije s oligarchickým kolegou Petra Kellnera Danielem Křetínským.¹²³

121 Weberová, Lenka. Miliardář Kellner koupil v Londýně čtyři domy. Jeden již zboural. In: iDNES.cz [online]. 21. 3. 2014 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/bydleni/stavba/kellner.A140321_153801_stavba_web

122 iDNES. Kellnerová osedlala klisnu za čtvrt miliardy, k úspěchu však měla daleko. In: iDNES.cz [online]. 3. 3. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/sport/ostatni/anna-kellnerova-catch-me-if-you-can-dauha-global-champions-league-jezdeckty.A190303_153140_sporty_ten

123 Kalouš, Pavel. Dcera nejbohatšího Čecha Anna Kellnerová: Chci na olympiádu v Tokiu. In: Forbes.cz [online]. 23. 5. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.forbes.cz/dcera-nejbohatsiho-cecha-anna-kellnerova-muj-sen-je-olympiada-v-tokiu/>

4. 1. 2 PPF

Investiční společnost PPF je spoluvlastněná Petrem Kellnerem (necelých 99 %), Ladislavem Bartoníčkem (cca 0.5 %) a Jean-Pascalem Duvieusartem (cca 0.5 %). Sídlo holdingové společnosti je v současné době v Amsterdamu v Nizozemí.

Jak už bylo v předešlé kapitole uvedeno, společnost Správa prvního privatizačního fondu byla založena v roce 1991 pro účely účasti v první vlně kupónové privatizace. Uvědomíme-li si, že konkurencí pro vklady bodů do investičních fondů byly pro Kellnera Koženého harvardské fondy a fondy velkých státních bank, byl výsledek z první vlny, kde se PPF v počtu důvěřivců, kteří mu svěřili své body z kupónové knížky, umístil na 11. místě, vynikajícím výsledkem. Výsledek druhé vlny, o dva roky později, byl ještě výrazně lepší. Za cenu úvěru ve výši 40 miliónů korun na reklamní kampaň rázem Kellner ovládl miliardové investice vkladatelů a stal se ve svých 28 letech člověkem, se kterým bylo potřeba počítat.

Období okolo roku 1995 bylo obdobím stabilizace společnosti, v tu dobu PPF vlastnil mnoho menších podílů v privatizovaných společnostech (podle uváděného odhadu šlo o podíl ve dvou stech společnostech v hodnotě okolo 5 miliard korun). Pro to, aby bylo možné pomýšlet na zajímavé investice do velkých společností, bylo nutné řadu marginálních podílů v menších společnostech prodat a číhat na velký úlovek. Tím, jak se o několik měsíců později ukázalo, byla státem spoluvlastněná Česká pojišťovna.

Česká pojišťovna

Ovládnutí České pojišťovny započalo v roce 1996, kdy PPF pořídil 20% balík akcií této společnosti od Interbanky a České spořitelny, kterým byla při privatizaci na počátku 90. let, stejně jako dalším bankám, přidělena. Postupně Kellnerovci nakupovali další akcie. K zajímavé dohodě došlo při rozsáhlých problémech v roce 1996. Stát tehdy reprezentoval, kromě Romana Česky, šéfa Fondu národního majetku, také Josef Tošovský, ale zejména Ivan Kočárník. Právě posledně jmenovaný se stal o několik měsíců později předsedou představenstva České pojišťovny, a to poté, co opustil křeslo minis-

tra financí. V době opoziční smlouvy tak zbýval pouze státní podíl, který PPF nevlastnila. I ten se jí ovšem rovněž podařilo získat.

V roce 2008 následoval další důležitý krok, když vznikl pojišťovací holding s italskou Generali¹²⁴, do kterého vložila PPF svá aktiva v pojišťovnictví, včetně České pojišťovny. Účast v mamutím podniku se dovršila, když PPF prodala 49 procent akcií, které měla ve společném pojišťovacím gigantu. Spolu s dividendami inkasovala PPF za prodej svého podílu přes 73 miliard korun. Vedle České pojišťovny přešla do rukou bývalého společníka rovněž další významná česká pojišťovna Generali. Kellner si tak uvolnil peníze na další transakce.

Nova

Televize Nova se po vystrnadění zahraničních investorů v roce 1999¹²⁵ ocitla následně ve velmi složité situaci. Největším problémem byly spory s původními americkými vlastníky. Miliardář Ronald Lauder se kvůli tomu, jak s ním Železný vyběhl a Česká republika tomu nečinně přihlížela, dožadoval mnohamiliardového odškodného. A to byl právě moment pro Kellnera. V tuto chvíli do společností vlastnicích Novu vstoupil.¹²⁶ Lauderově žalobě zabránil tím, že za 1,45 miliardy koupil Lauderovu firmu. V tu dobu se podařilo zbavit i kontroverzí prodchnutého Železného a započal proces finanční a personální stabilizace. Z vlastnické struktury Novy v tomto období (2003) také odešli dva ze tří zbývajících dosavadních spoluvlastníků, Vladimír Komár a Jan Gerner. Jiří Šmejč, nejdůležitější z podnikatelů, kteří čtyři roky předtím sehnali pro Novu miliardový úvěr a pomohli tehdy Vladimíru Železnému zlikvidovat zahraniční partnery, si jako jediný podíl ve společnosti ponechal.

Vítězství Kellner, ale i Šmejč dosáhli za necelé dva roky.

Po zásadní restrukturalizaci televizní stanice byla v roce 2004 TV

124 FinExpert. Pojišťovací kolos je na světě, Generali PPF Holding. In: FinExpert.cz [online]. 18. 1. 2008 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://finexpert.e15.cz/pojistovaci-kolos-je-na-svete-generali-ppf-holding>

125 Deset let televize Nova – Tři arbitráže. In: BBCzech [online]. [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/czech/specials/1811_nova_10years/page3.shtml

126 Deset let televize Nova – Výběr důležitých událostí z historie Novy. In: BBCzech [online]. [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/czech/specials/1811_nova_10years/page4.shtml

NOVA prodána koncernu CME.¹²⁷ Touto transakcí získal PPF 3,5 miliónu akcií CME a stal se druhým největším akcionářem CME s 11% podílem na základním jmění. Až po mnohem delší době se Kellner zbavil i tohoto podílu v CME. Od té doby se několikrát spekulovalo o jeho návratu, ale do současnosti jsou to jen spekulace.

Po zvládnutých finančních transakcích Jiří Šmejce přišel i do vrcholového vedení PPF a stal se i jejím akcionářem. Šmejcův podíl v PPF v roce 2005 činil 5 %.

Sazka

Po období Hušákovy správy sázkové kanceláře a společnosti Sazka, která byla charakteristická tím, že nebylo nikomu na trhu zcela zřejmé, zda legislativu a praxi při výkladu legislativy v naší zemi řídí Ministerstvo financí, nebo právě Sazka a Hušák, ovšem nastaly špatné časy. Úvěry Sazky na výstavbu hokejové haly v Praze a velkopanský život¹²⁸ prezidenta Sazky společnost prakticky zlikvidovaly. V tu dobu byly v oběhu miliardové dluhopisy, ale i další pohledávky.

Při následném sledu událostí se ve hře o Sazku objevili snad všichni významnější oligarchové a miliardáři. Vše začalo tak, že svou miliardovou pohledávku prodal Radovan Vítěk Petru Kellnerovi a nešel ani Karel Komárek a nakoupil jiné pohledávky. Na jaře 2011 šla Sazka do insolvence, která se táhla několik měsíců.¹²⁹

Nabídky na odkup společnosti s mnohaletou historií se společně zúčastnili Kellner s Komárkem, dále Pavel Tykač, ale i Synot Iva Valenty. Vítězem se, dle očekávání, stal Kellner po boku dalšího oligarchy Karla Komárka a jeho společnosti KKCG. Stalo se tak na podzim roku 2011. Do společného podniku vložili Kellner i Komárek shodně 1,9 miliardy korun. Nejvíce proti rozhodnutí insolvenčního správce Josefa Stupky protestoval Dospiva s Pentou. Penta již spoluvlastní další hazardní společnost Fortuna a Penta prý byla při-

127 iDNES. Novu znovu koupila Lauderova CME. In: iDNES.cz [online]. 13. 12. 2004 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/novu-znovu-koupila-lauderova-cme.A041213_094845_domaci_mhk

128 John, Zdeněk. Nemravný plat? Posuďte sami. Tady je Hušáková smlouva. In: Aktuálně.cz [online]. 13. 6. 2011 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/ceska-ekonomika/nemravny-plat-posudte-sami-tady-je-husakova-smlouva/r~i:article:703652/>.

129 ČTK. Před pěti lety vyhlásil soud úpadek na loterijní firmu Sazka. In: Deník.cz [online]. 29. 3. 2016 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/ekonomika/pred-peti-lety-vyhlasil-soud-upadek-na-loterijni-firmu-sazka-20160329.html>.

pravena za Sazku nabídnout o více než miliardu více. Penta se sou-
těže nakonec neúčastnila s poukázáním na to, že nabízené peníze
bylo podle podmínek Stupky nutné složit v bance J & T, která je pro-
pojena s PPF přes Energetický průmyslový holding. Banka tak podle
Penty mohla ještě před otevřením obálek odvodit, kolik jednotliví
účastníci soutěže za Sazku nabízejí, a vítězná nabídka tak mohla být
přízpůsobena přes toto propojení.

Spojeným úsilím obou oligarchů se Sazku podařilo zachránit. Po
roce společného podniku, tedy na podzim roku 2012, se PPF rozho-
dl svůj poloviční podíl v Sazce prodat KKCG Karla Komárka. Částka
podle lidí ze Sazky tehdy činila 5,3 miliardy. Během rok a půl trvající-
cího úsilí tak přišel Kellner k několika miliardám navíc.

Telekomunikace

S největším nákupem v historii PPF se skupina pochlubila počátkem
listopadu 2013. Tehdy uzavřela obchod, v rámci něhož zaplatila 63,6
miliardy korun,¹³⁰ a na oplátku získala zhruba dvoutřetinový podíl
v české Telefónice. Spolu s českou telekomunikační firmou s pěti mili-
óny zákazníků získal Kellner a spol. i slovenského operátora s rovněž
nemalým podílem na tamějším telekomunikačním trhu. Na transak-
ci si PPF půjčil 28 miliard korun, zbytek zaplatil z vlastního. Prodává-
jící, tedy španělská telekomunikační mateřská společnost, si v české
společnosti ponechala necelý 5% podíl. Zbývajících necelých 30 %
připadalo na drobné akcionáře, od nichž postupně PPF počala akcie
odkupovat.

K dalšímu zásadnímu kroku došlo na konci dubna 2015 na valné
hromadě firmy O2. Tehdy už PPF vlastnil o 20 % ve společnosti více
a v mezidobí inkasoval několik miliard z dosavadních dividend. Na
valné hromadě manažeři PPF prosadili rozdělení společnosti na ope-
rátora poskytujícího služby a na novou společnost Cetin,¹³¹ která bude
vlastnit pevné a mobilní sítě a datová centra. Zbývajících menších akcionářů
byli vesměs proti této transakci, což donutilo PPF, aby od nich odkou-

130 Horáček, Filip a Novotný, Pavel. P. Pět milionů Čechů volá s Kellnerem, koupil Telefóniku za 64 miliard. In: iDNES.cz [online]. 5. 11. 2013 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/podniky/vetsinu-v-telefonice-kupuje-ppf-za-65-9-miliardy.A131105_085919_ekoakcie_fih.

131 Valná hromada O2 schválila po deseti hodinách rozdělení firmy. In: Novinky.cz [online]. 28. 5. 2015 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/368231-valna-hromada-o2-schvalila-po-deseti-hodinach-rozdeleni-firmy.html>.

pil akcie nově vzniklé infrastrukturní společnosti. Na základě toho se pak stal PPF stoprocentním vlastníkem právě společnosti Cetin a dál posiloval i podíl na operátorovi O2, jehož jméno po nákupu od původního vlastníka může, po dohodnutou dobu, používat.

Zatím posledním krokem k vybudování středoevropského telekomunikačního monstra byla transakce z března loňského roku (2018). Tehdy se PPF dohodla s norskou společností Telenor na koupi telekomunikačních aktiv ve střední a východní Evropě, konkrétně v Maďarsku, Bulharsku, Černé Hoře a Srbsku.¹³² Kromě nákupu těchto významných operátorů zakoupil PPF i některá technická vybavení, infrastrukturu a nemovitosti. Kromě toho bude, stejně jako u O2, moci používat i v tomto případě po nějaký čas značku Telenor. Za tamější mobilní operátory Kellnerova skupina zaplatila v přepočtu zhruba 71 miliard korun.

Kellner už tedy do telekomunikací nalil okolo 150 miliard, stal se zásadním hráčem na trhu ve střední a jihovýchodní Evropě. Zároveň má velmi silné zázemí v bankách v některých z těchto zemí a v některých z těchto států rovněž operuje infrastruktura Home Credit. Nemohu ani na tomto místě nezmínit, že i oblast telekomunikací, tedy služby pro volající zákazníky i datové přenosy, jsou a budou velmi málo závislé na vývoji ekonomiky, proto nelze předpokládat větší úpadek cvrkotu na sítích v době krize. Lze proto předpokládat, že po propojení operátorů s různou historií a infrastrukturou do jednoho systému s unifikovaným systémem fungování, v rámci něhož se projeví synergický efekt, a možná i zavedení jednotné značky, a v neposlední řadě k posílení ziskovosti, dojde k velkému prodeji. Nelze podceňovat i nápad na spojení telekomunikační společnosti a poskytovatele nebankovních úvěrů, které si Home Credit vyzkoušel s místním operátorem v USA.

Home Credit

Home Credit International, jak zní celý název mezinárodní společnosti, která má pobočky v mnoha zemích Evropy, Asie, ale i v USA, je jedna z největších společností tohoto druhu jak v České republice, tak v mezinárodním srovnání. V Česku tato společnost vystupuje pod

¹³² ČTK. PPF koupila aktiva telekomunikační sítě Telenor ve čtyřech zemích za 71 miliard korun. In: Aktuálně.cz [online]. 21. 3. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/ppf-koupila-aktiva-telekomunikacni-site-telenor-ve-ctyrech-z/r~14ca5f2e2cd711e8a79a0cc47ab5f122/>.

názvem Home Credit, a. s. Více než 88 % v Home Creditu vlastnila společnost PPF, minoritním vlastníkem (vlastní zhruba jednu devětinu) měl Jiří Šmejč,¹³³ o němž jsem se zmiňoval v kapitole o ovládnutí televize Nova a jeho podílu na vyštípání amerických vlastníků Vladimírem Železným. Jeho podíl byl vytvořen z původního podílu v samotném PPF a Šmejč ho vlastní prostřednictvím své investiční společnosti EMMA Omega. V dubnu letošního roku však došlo k převodu 2,5% podílu od Šmejče ve prospěch skupiny PPF, takže PPF nyní vlastní 91,12 procent a EMMA Omega 8,88 procenta.¹³⁴

Historie Home Creditu se počala psát před 22 lety v Česku. Zpočátku se soustředil pouze na leasingové úvěry a spotřebitelské úvěry při nákupu vybraných druhů zboží. Teprve o několik let později se Home Credit pustil do hotovostních půjček. Jeho praktiky, tolerované v důsledku chabého legislativního rámce, o němž se zmiňuji v kapitole o legislativě, stojí za finanční a sociální likvidací nemalé části obyvatel České republiky. Mám na mysli neférové figle jako rozdíl mezi reklamou uváděnými sazbami a skutečnými sazbami úvěru, nepřehledné smluvní podmínky či enormní sankční poplatky a další sockyzační kejkle v úvěrech z doby před účinností občanského zákoníku a dalších zákonů. Několika legislativními počiny se podařilo tuto praxi zmírnit, a to alespoň v České republice, ale za tu dobu Home Credit a podobné společnosti napáchaly nesmazatelné škody v solventnosti obrovské části populace. Když se proto tito lidé po exekuci a sociální likvidaci koukají do zpráv o koni zakoupeném pro Kellnerovu dceru, není se co divit jejich reakcím.

Nicméně, abych se vrátil zpět k historii Home Creditu, jeho rozvoj po České republice zachvátil i Slovensko a řadu dalších „východních“ států. Obrovský rozvoj Home Creditu zažila i největší země na světě, Rusko. Domnívám se, že tomuto rozvoji „vděčíme“ za kremlofilní orientaci obou posledních prezidentů. Václav Klaus byl Kellnerem za kupónovou privatizaci, jež stála za vznikem Kellnerova bohat-

133 ČTK. Home Credit vydělal v prvním pololetí miliardu korun, o dvě třetiny méně než loni. In: iDNES.cz [online]. 5. 9. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/home-credit-zisk-pololeti.A180905_082714_ekonomika_mato

134 ČTK. PPF získá od EMMA Capital 2,5 procenta akcií Home Creditu. Skupiny budou dále spolupracovat. In: Euro.cz [online]. 30. 4. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/byznys/ppf-ziska-od-emma-capital-2-5-procenta-akcii-home-creditu-skupiny-budou-dale-spolupracovat-1449532>

ství, i kremelskou anální speleologii odměněn desítkami miliónů pro svůj Institut Václava Klause od dceřiné společnosti PPF.¹³⁵ Jaké finanční transfery přesně stály za kandidaturou Miloše Zemana, nevíme, financování jeho volební kampaně bylo totiž v obou případech neprůhledné jako skla Kellnerovy limuzíny. Proto o způsobu zapojení nejbohatšího Čecha do financování kampaně můžeme jen spekulovat. V Zemanově případě již šlo patrně podstatně více o orientaci na Čínu, kam se v posledních letech přesunula pozornost Kellnera i Šmejce. A podle níže uvedených výsledků to zjevně stojí za to. O tom, jak funguje spolupráce mezi oligarchou a jím vedeným prezidentem svědčí návštěva Zemana u Si Ťin-pchinga v říjnu 2014. Na ni si přivedl i po přízni komunistického vládce bažícího Kellnera. Kellner pak Zemanovi zapůjčil i místa v letadle na cestu z Číny.¹³⁶ Oficiální vysvětlení Jiřího Ovčáčka bylo takové, že pan Kellner chtěl pomoci panu prezidentovi k rychlejšímu návratu do vlasti. Pokud někdo ovšem využívá služeb někoho, mohlo by se na takovou službu nazírat nikoli jako na pomoc bližnímu, ale i jako na klientelismus nebo korupci. Je ovšem možné, že jsem v případě Home Creditu „vo střetu záujmů“. Za mou židli v NFPK je totiž obraz s parodií na Home Credit s názvem HomeLess, když se pak při poradě houpu na židli, tak mě ředitel Škácha neustále okřikuje, abych na něj dával pozor, až jsem si na obraz i celý Home Credit vypěstoval silnou alergii.

Ať již vlivem Zemanovy a Klausovy politické prostituce, nebo vlivem finanční geniality Jiřího Šmejce a zákulisní diplomacie Petra Kellnera jsou výsledky mezinárodní skupiny Home Credit poměrně slušné. V loňském roce, podle vyhlášených výsledků, činil zisk okolo 11 miliard¹³⁷ a podobného výsledku bylo dosaženo v letech 2016 a 2017 dohromady. Toho času už Home Credit, stejně jako PPF, sídlí

135 Hradilková Bártová, Eliška. Milion ročně pro Václava Klause. Bývalého prezidenta sponzoruje muž, který od něj dostal milost. In: HlídacíPes.org [online]. 20. 6. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/milion-rocne-vaclava-klause-byvaleho-prezidenta-sponzoruje-muz-ktery-od-nej-dostal-milost/>.

136 Nečásková, Pavlína. Zeman byl v Číně s miliardárem Kellnerem, na cestu zpět využil prezident letadlo PPF. In: iROZHLAS.cz [online]. 28. 10. 2014 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/zeman-byl-v-cine-s-miliardarem-kellnerem-na-cestu-zpet-vyuzil-prezident-letadlo-ppf_201410281309_akottova.

137 Gallistl, Vladan. Home Credit vydělal téměř jedenáct miliard. In: E15.cz [online]. 14. 3. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/home-credit-vydelal-temer-jedenact-miliard-1357118>.

v Nizozemí. Podle nedávných zpráv agentury Reuters plánuje skupina Home Credit vstup na hongkongskou burzu.¹³⁸ Jak se zdá, tak Kellner i Šmejce nechtějí příběh svého dítěte Home Creditu v žádném případě uzavřít a snaží se všude možné sehnat kdekteré zapomenuté drobné a aktivity na asijských trzích ještě hodně roztočit.

Další aktivity

Shora uvedený přehled několika akvizic není úplným výčtem mimořádně zajímavých transakcí, má pouze ukázat, jaký je systém manažerského řízení a model fungování PPF, včetně nutnosti spolupráce se státem, zejména v jeho zahraniční politice.

Nesmírně zajímavá je také historie angažmá PPF v Energetickém a průmyslovém holdingu a skrze něj v J & T Bance, Škodě Transportation a dalších podnicích, kde se Kellnerovy zájmy prolínaly se zájmy dalšího oligarchy Daniela Křetínského nebo Martina Romana. Pokud by tato kniha mohla mít o pár set stránek víc, rád bych se rozepsal o bankovních aktivitách v PPF Bance, Air Bank a nápadem na fúzi těchto bank s poskytovatelem nebankovních úvěrů, tj. Home Creditem. Kdo by chtěl znát šíři Kellnerových aktivit, neměl by zapomenout na projekty PPF Real Estate Holdingu.

Dalším projektem skupiny PPF je společnost CzechToll. Jak sám PPF v oficiálních vyjádřeních hlásá, je součástí dlouhodobých strategických plánů skupiny v oblasti telekomunikační infrastruktury. Nedávno tato společnost zvítězila společně se slovenským provozovatelem elektronického mýta, společností SkyToll, a. s., ve výběrovém řízení Ministerstva dopravy na vybudování systému elektronického mýtného a následné poskytování služeb souvisejících s jeho provozováním od roku 2020.¹³⁹ Jak čtenář ví, výběrové řízení dodnes provázejí velké otazníky, zejména v zapojení či případné zainteresovanosti šéfa antimonopolního úřadu Rafaje, tyto pochybnosti a pode-

138 Zhu, Julie a Fioretti, Julia. Consumer lender Home Credit appoints banks for over \$1 bln HK IPO - sources. In: Reuters [online]. 23. 5. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/home-credit-ipo/consumer-lender-home-credit-appoints-banks-for-over-1-blb-hk-ipo-sources-idUSL4N2Y2A1>.

139 Ministerstvo dopravy ČR. Mýtný systém bude zajišťovat od roku 2020 CzechToll a SkyToll, ministerstvo podepsalo smlouvu. In: Ministerstvo dopravy ČR [online]. 20. 9. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.mdcr.cz/Media/Media-a-tiskove-zpravy/Mytny-system-bude-zajistovat-od-roku-2020-CzechTol>.

zření musí rozštípnout pochopitelně policie. Zajímavá je ovšem role právě Rafaje a prezidenta Zemana v souboji mezi Kellnerovou společností a společností Kapsch. Po Faltýnkově intervenci z hotelu Voroněž totiž rozhodl Rafaj skutečně v souladu s Faltýnkovým přáním a pomohl Kapschi, následně však obrátil v Kellnerův prospěch.¹⁴⁰ Za normálních okolností by v momentě, kdy se schází vedoucí představitel ÚOHS s jedním z lobbistů pro jednoho z uchazečů, by měl na minutu vystřelit ze svého místa. Jenomže realita je opačná, Rafaj si veesele sedí na svém místě a podporuje ho prezident, o jehož vztahu ke Kellnerovi netřeba spekulovat. Pokud bychom si zasppekulovali, není právě jednání prezidenta, motivované přízní nejbohatšího muže této země, právě tím důvodem, proč Rafaj tak rychle změnil názor ve prospěch uchazeče ze skupiny PPF?

4.2 Andrej Babiš a Agrofert

4. 2. 1 Andrej Babiš – stručný životopis

Současný politik, podnikatel a jeden z hlavních českých oligarchů Andrej Babiš se narodil 2. září 1954 v Bratislavě na Slovensku (tehdy Československo).

Jeho otcem byl Štefan Babiš (zemřel 2002). Otec Babiš měl na svého syna bezesporu výrazný vliv. Syn i otec vystudovali vysokou školu ekonomického zaměření, oba byli funkcionáři státní společnosti v zahraničním obchodu. Oba byli vysláni coby dobře zapsaní prorežimní kádři do zahraničí, oba byli členy komunistické strany a v neposlední řadě byli/jsou podezřelí ze spáchání hospodářského trestného činu.¹⁴¹

Matka Adriana, rozená Scheibnerová (zemřela roku 2008), rovněž absolvovala Vysokou školu ekonomickou v Bratislavě. Její pracovní zařazení se podřizovalo kariéře jejího manžela. Nicméně i ze zaměstnání, která vykonávala, lze vypožorovat velký prokomunistický pří-

140 Vaculík, Radim a Kozelka Petr. Faltýnek v podezření z ovlivňování ÚOHS. Policie ho sledovala od podzimu 2017. In: Novinky.cz [online]. 8. 3. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/499264-faltynek-v-podezreni-z-ovlivnovani-uohs-policie-ho-sledovala-od-podzimu-2017.html>.

141 Kmenta, Jaroslav. Policajný a spravodajský svet – to je druhý život Andreja Babiša. In: DenníkN.sk [online]. 12. 12. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/970102/policajny-a-spravodajsky-svet-to-je-druhy-zivot-andreja-babisa/>.

klon. Pracovala například jako tajemnice Ústavu marxismu-leninismu na univerzitě,¹⁴² ale také v komunistické straně.

Andrej Babiš byl dvakrát ženatý. Poprvé se oženil s Beatou,¹⁴³ známou z reportáže dvojice Slonková & Kubík, ze Ženevy. Společně vychovali dceru Adrianu a syna Andreje mladšího. Podruhé se Babiš oženil s dlouholetou družkou Monikou.¹⁴⁴ Sňatek se uskutečnil několik měsíců před posledními volbami do Poslanecké sněmovny v roce 2017. V té době už měli dvě starší děti - Vivien a Frederika.

Babiš strávil část mládí v zahraničních působištích svého otce Štefana. Často vzpomínal na některé zážitky z Francie a Švýcarska, kde v dětství s rodiči bydleli. Po maturitě zamířil ve stopách svého otce na Vysokou školu ekonomickou (Bratislava). Po absolvování vysoké školy nastoupil do podniku zahraničního obchodu Chemapol. Ruku v ruce se započítím své pracovní kariéry vstoupil do Komunistické strany Československa a rovněž se stal agentem státní bezpečnosti, viz níže.

Jako prověřený kádr a se státní bezpečností v zádech byl jako mladý komunista vyslán coby delegát do Maroka,¹⁴⁵ kde přežil i sameťovou revoluci. Po ní pokračoval ve své kariéře u státem vlastněné společnosti Petrimex. Jako dceřinou společnost tohoto státního molochu založil z pozice výkonného manažera v Praze Agrofert. Následně působil v této státem ovládané společnosti jako výkonný manažer. Za vysoce podezřelých okolností se mu podařilo Agrofert vyvést ze státního vlastnictví, respektive z vlastnictví Petrimexu. Ve zjevné koordinaci s čerstvě vytvořenou švýcarskou firmou O. F. I. postupnými kroky Agrofert ovládli. Následnými kroky se mu poda-

142 mom. Znáte osudové ženy Andreje Babiše? Některé se od něj nehnou. In: Tn.cz [online]. 24. 10. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://tn.nova.cz/clanek/znate-osudove-zeny-andreje-babise-nektere-se-od-nej-nehnou.html>

143 Slonková, Sabina a Kubík, Jiří. Průlomové svědectví v kauze Čapí hnízdo. Slonková a Kubík vypátrali zmizelého Babišova syna. In: SeznamZpravy.cz [online]. 12. 11. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/prulomove-svedectvi-v-kauze-capi-hnizdo-slonkova-a-kubik-vypatrali-zmizeleho-babisova-syna-60198>

144 Aktuálně. Ano, novomanželský polibek a protesty za branou Čapího hnízda. Andrej Babiš se ženil. In: Aktuálně.cz [online]. 29. 7. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/galerie-a-vida/galerie-andrej-babis-se-ozenil-s-partnerkou-monikou/r~491a6e24748e11e7b56e002590604f2e/>

145 ANO. Vyslancem v Maroku. In: Anobudelip.cz [online]. 8. 10. 2013 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/ab/cs/muj-zivot/vyslancem-v-maroku-11052.shtml>

řilo převést do osobního vlastnictví tento podíl společnosti O. F. I.¹⁴⁶

Praktiky, které zapříčinily, že se z Agrofertu Babišovi podařilo vybudovat jednu z největších společností v České republice, jsou popisovány v několika knihách, proto není zapotřebí podrobně je zmiňovat. Nicméně nástroje dosahování podnikatelského úspěchu uvedené v těchto knihách jsou pro Babiše příznačné i pro politickou kariéru. Běžně v politice používané blufování a předstírání, že učiní pravý opak toho, co má v úmyslu, je u Babiše doplněno cynickými nástroji jako bezostyšné lhaní. Babiš často lže tak vytrvale, že to v posluchači budí dojem, že to prostě není možné, aby to nebyla pravda. Lhaní už bylo rovněž doplněno přísahou na život jeho dětí.¹⁴⁷ Právě přísaha na zjevnou lež, která stejně během několika dní praskla, ukazuje, jak k dosažení svých cílů bez mrknutí oka využije sebeodpornější manipulativní praktiku.

Abychom se ovšem vrátili k Agrofertu, ten se z původní bezvýznamné součásti státního Petrimexu stal stovkami akvizicí nejvýznamnějším hráčem v oblasti potravinářství, agrochemie, mlékárenství, masného průmyslu, dřevozpracujícího průmyslu a v neposlední řadě médií. S použitím slibů, výhrůžek, manipulace, ale i pokoutnými schůzkami s představiteli veřejné moci nakupoval všechno, co se nakupovat a smysluplně zařadit do impéria dalo.

Vlastnictví Agrofertu, jehož úspěch někde do značné míry, někde existenčně, závisí na rozhodnutích státu v regulaci jeho podnikání, ale i v dotační politice Evropské unie a soukromého fondu Hartenberg (dnes dočasně zaparkovaných ve svěřenských fondech, viz níže, Babiše s odhadovaným jměním ve výši 75 000 000 000 Kč¹⁴⁸ vystřelilo na druhé místo v žebříčku nejbohatších občanů České republiky). Vzhledem k tomu, že je Andrej Babiš stále občanem Slovenska,

146 TICHÁ, Jana a TICHÝ, Miloš. Jméno Zdeňka Milera nese jedna z planetek obíhajících kolem Slunce. In: Věda.cz [online]. 21. 4. 2011 [cit. 27. 7. 2011]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2120295-petrimex-na-vedlejsi-koleji-reporteri-ct-odhaluji-jak-babis-ovladl-agrofert>.

147 ČT24. Petrimex na vedlejší koleji. Reportéři ČT odhalují, jak Babiš ovládl Agrofert. In: Česká televize [online]. 15. 5. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/i4HhS/babis-prohlasuji-na-zdravi-mych-deti-ze-nikdy-nezasahnu-do-prace-mafry>

148 Forbes. 80 nejbohatších Čechů 2018. In: Forbes.cz [online]. 1. 9. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://miliardari.forbes.cz/>.

je rovněž označován za nejbohatšího Slováka.¹⁴⁹

Na sklonku roku 2011 Andrej Babiš založil občanskou iniciativu „Akce nespokojených občanů“.¹⁵⁰ V tu dobu v četných mediálních vystoupeních donekonečna poukazoval na zkorumpovanou politickou reprezentaci ODS, nekoncepční řízení hospodářství naší země a desítky dalších nešvarů tehdejší politické reprezentace. Nutno podotknout, že jeho pozdější prohlášení o tom, že jeho politickou kariéru zplodila tehdejší vládnoucí garnitura, je v zásadě pravdivé. Bez selhání největší tehdejší koaliční strany ODS s desítkami skandálů, po nichž nenásledovala žádná sebereflexe, skutečně vlila vítr do plachet Babišovu novému, terminologicky neotřelému vystupování. Je zvláštní, že voliči umožnili vznik obdobného hnutí, jako byly dříve Věci veřejné „vlastněné“ Vítém Bártou s jejich kodexem,¹⁵¹ v rámci něhož se členové vedení nabádali k přihrávání veřejných zakázek pro vládnoucí firmu ABL. Nicméně poptávka po selhání tohoto politického seskupení a jeho pohrobka Lidem právě zřejmě navýšilo poptávku po něčem novém. Z této doby lze vzpomenout i na donekonečna opakovanou Babišovu větu, že do politiky nikdy nevstoupí, protože to neumí. Z akce nespokojených občanů vzniklo politické hnutí ANO 2011. V roce 2012, po založení hnutí ANO, se Andrej Babiš stal jeho prvním předsedou. První zkušenost s volbami do Parlamentu, konkrétně do Senátu, skončila fiaskem. Z navrhovaných kandidátů na podzim roku 2012 v Senátu neusedl ani jeden. Podle pamětníků těchto politických začátků došlo u Babiše k rozhodnutí, v rámci něhož refleктоval tento nezdar a pochopil, že bez masivních finančních prostředků a výrazné mediální podpory nemůže politického úspěchu dosáhnout. Na sněmovní volby na konci října 2013 už byl řádně připraven. Jednak do kampaně nalil obrovské prostředky na rozdávání všech možných potravin na předvolebních setkáních,

149 bru. Forbes poprvé zveřejnil nejbohatší Slováky, vede je Babiš. In: E15.cz [online]. 2. 5. 2013 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/forbes-poprve-zverejnil-nejbohatsi-slovakys-vede-je-babis-985109>.

150 Eliášová, Kateřina a Malý, Ondřej. Míří Babiš do politiky? Nechal zaregistrovat variace názvu Akce nespokojených občanů. In: Hospodářské noviny [online]. 20. 10. 2011 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-53284530-miri-babis-do-politiky-nehcal-zaregistrovat-variace-nazvu-akce-nespokojenych-obcanu>.

151 MF DNES. DOKUMENT: Bártův návrh etického kodexu VV. In: iDNES.cz [online]. 17. 5. 2011 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/navrh-etického-kodexu-veci-verejnych.A110517_112345_domaci_jj.

lidé si v té době odnášeli salámy, koblihy,¹⁵² ale i další produkty jeho potravinářského gigantu, a jednak už měl v zádech nově zakoupené deníky Mladá fronta DNES a Lidové noviny.¹⁵³

Výsledkem rozdávání potravin a mediální podpory oligarchou vlastněných novin byl výrazný úspěch ve volbách. Ve Sněmovně se ziskem 18,65 % hlasů obsadilo hnutí ANO druhé místo za sociální demokracií. Ve svém prvním sněmovním období disponoval celkem 47 mandáty. Poslancem se stal i sám Andrej Babiš.

Po sněmovních volbách na podzim 2013 však došlo k pokusu některých sociálně demokratických představitelů o převrat ve vedení této strany. Akce lidí, jako je Michal Hašek či Milan Chovanec, vstoupila do terminologie tehdejších médií jako „lánský puč“. Když se tyto politici setkali u prezidenta Zemana na zámku v Lánech. Babiš tehdy vystoupil na obranu křídla Bohuslava Sobotky.¹⁵⁴ Zpětně se lze domnívat, že si vyhodnotil, že zrovna jeho politické křídlo bude slabší, mimo jiné proto, že Sobotku po celou dobu od své někdejší neúspěšné parlamentní prezidentské volby nesnášel prezident Miloš Zeman a při každé příležitosti ho podrážděl, jak jen on sám umí. Nicméně po těchto zdrženích byla na konci ledna 2014 jmenována vláda s premiérem Sobotkou, v níž Andrej Babiš zasedl coby ministr financí a první místopředseda vlády. Vstup do budovy Ministerstva financí se datuje na 29. ledna 2014.

Tři a půl roku trvající řízení Ministerstva financí Andrejem Babišem bylo vedeno dvěma zcela neslučitelnými faktory – jednak deklarovaním, ale v drtivé většině případů i prosazováním bohulibých cílů, a jednak neuvěřitelným chaosem. Zpětně se domnívám, že příprava skutečně správných legislativních počinů, jako je zákon o kontrolním hlášení, zavedení elektronické evidence tržeb pro hospodské, o dodatečném zdanění majetku s neprokázaným původem vlastnictví

152 rsk. Babiš nasadí na nerozhodnuté voliče koblihy i v den voleb. In: Novinky.cz [online]. 24. 10. 2013 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/317170-babis-nasadi-na-nerozhodnute-volice-koblihy-i-v-den-voleb.html>.

153 kch. Babiš kupuje mediální skupinu Mafra. In: Mediaguru.cz [online]. 26. 6. 2013 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2013/06/babis-kupuje-medialni-skupinu-mafra/>.

154 Danda, Oldřich a Rovenský, Jan. Babiš: Vládu jen se Sobotkou. Na spolupráci s Haškem nemám žaludek. In: Novinky.cz [online]. 1. 11. 2013 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/317891-babis-vladu-jen-se-sobotkou-na-spolupraci-s-haskem-nemam-zaludek.html>.

či balík zákonů k regulaci hazardu, byl tím, co chtěl veřejnosti předvést jako ukázkou, jakým směrem by šla jeho budoucí vláda. Spolu s bohubilými návrhy zákonů šla i velmi zajímavá skupina odborníků, která s ním na ministerstvo přišla. Z té doby jmenujme náměstkyni pro daně Simonu Hornochovou, protikorupčního bojovníka, dnes senátora, Lukáše Wagenknechta či pozdější angažování Jana Sixty jako jednoho z nejzkušenějších úředníků. Dále se v tu dobu mohl opřít o lidi, jako byl Jan Gregor, zůstavší náměstek pro rozpočet, či Jiří Žežulka, dočasný šéf finanční správy. Jenomže tato první garnitura úředníků mizela, dílem po sporech se samotným Babišem, dílem nebyla schopná akceptovat všudypřítomný chaos. První přišel o místo Jiří Žežulka¹⁵⁵ s tím, že je to „zkorumpovaný mafián“, následoval Lukáš Wagenknecht¹⁵⁶ s označením „psychopat a Rittigův člověk“. Přechod na služební režim nepřežila Simona Hornochová¹⁵⁷ a v nejbližším termínu odešel i Jan Gregor¹⁵⁸ do účetního dvora v Lucemburku. Tito lidé byli nahrazováni již zcela loajálními lidmi. Loajalita byla však už v tu dobu preferována před odborností.

Po prvotní genocidě lidí, spojených s předchozími érami ministerstva, a rekrutováním lidí, kteří neznali fungování státního aparátu, vznikl na ministerstvu zcela nemyslitelný chaos. Babiš ignoroval zažitě postupy s představou, že se mu úředníci podřídí, ale realita byla taková, že se tehdy opakovaně měnily základní vnitřní předpisy o pravomocích, protože vůbec nebyl schopen odhadnout, co jím nařízené nové postupy přinesou. Na počátku například nařídil, že chce

155 Hra na obě strany. In: Apogeo.cz [online]. 13. 4. 2016 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.apogeo.cz/napsali-o-nas/hra-na-obe-strany-1842/>.

156 Kreč, Lubor a Surmanová, Kateřina. Říkají mi inkvizitor, tvrdí o sobě Babišův odvolaný náměstek Wagenknecht. In: Hospodářské noviny [online]. 15. 7. 2015 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-64318460-rikaji-mi-inkvizitor-tvrdi-o-sobe-odvolany-namestek-wagenknecht>.

157 ČTK. Babišova náměstkyně končí. Hornochová se nepřihlásila do výběrového řízení. In: Lidovky.cz [online]. 17.10.2015 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/statni-pokladna/babisova-namestkyne-konci-hornochova-se-neprihlasila-do-vyberoveho-rizeni.A151017_122433_statni-pokladna_mct.

158 Vavroň, Jiří. Babiše opouští už čtvrtý náměstek. In: Novinky.cz [online]. 10. 11. 2015 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/385907-babise-opousti-uz-ctvrty-namestek.html>.

vidět všechny příkazy k výdajům se směšně malým limitem. Když kancelář ministra zavalily tisíce dokladů, smluv a faktur a ministerstvo se v bezpočtu případů octlo v prodlení s platbami, tento příkaz odvolal. Doklady pak podepisovali podřízení, ale on je chtěl dostávat v kopii. Poté, co jsme fakturu podepsali a předali k proplacení, začal nám Babiš vyčítat, proč jsme rozhazovali peníze. Argumentovali jsme, že daná transakce je zakotvená ve smlouvě. Pak nám vyčítal, že faktury platíme moc brzy a že dodavatelé mohou počkat. Argumentovali jsme úroky z prodlení. Nato na nás řval, že si dodavatelé stěžují na včasné neproplácení faktur, které smrděly v kanceláři ministra z doby jeho prvotního příkazu. Následně se divil, že nejsou napsané koncepce agendy, když jsme řešili desítky zcela bagatelních finančních transakcí a opakovaně se přepisovaly zúčtovací doklady na jiné schvalovatele. Bylo toho bezpočet.

Z této doby si pamatují, že existoval předpis se zákazem používání soukromého mailu a zákazem posílání mailů na soukromou e-mailovou schránku ostatních zaměstnanců. Jenomže Babiš výhradně fungoval na svém mailu z Agrofertu a odmítal používat jiný. Z tohoto důvodu se k němu řada důležitých informací nedostávala, protože se zaměstnanci báli přestupovat zákaz.

Z funkce ministra financí a místopředsedy vlády Andrej Babiš odstoupil v květnu 2017 poté, co předseda vlády Sobotka prezidentovi navrhl jeho odvolání. Sobotkův návrh na odvolání Babiše byl veřejnosti odůvodněn tehdy naplno propuknuvšími kauzami, jako bylo podezření v případě Čapího hnízda,¹⁵⁹ pofiderní praktiky jako emise korunových dluhopisů¹⁶⁰ a úkolování novinářů ve vlastních médiích ke skandalizování politické konkurence. Poslanci v tomto volebním období vydali Babiše k trestnímu stíhání¹⁶¹ v případě podezření z podvodu při čerpání evropských dotací na výstavbu farmy

159 Čáseňský, Robert a Štícký, Jiří. Čapí hnízdo. Hra na malou firmu. In: Reportér Magazín [online]. 10. 8. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://reportermagazin.cz/a/imWks/capi-hnizdo-hra-na-malou-firmu>.

160 ČTK. Babiš čelí trestnímu oznámení za krácení daní skrze korunové dluhopisy. In: iDNES.cz [online]. 4. 1. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/babise-trestni-oznameni-kraceni-dani.A170104_143423_domaci_hro.

161 ver. Usnesení o vydání Babiše už sněmovna poslala policii. In: Česká televize [online]. 7. 9. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2232436-hamacek-podepsal-usneseni-o-vydani-babise-policie-ho-dostane-pristi-tyden>.

Čapí hnízdo jím vlastněných/nevlastněných společností.

I přes řadu skandálů, o nichž byla veřejnost informována, zvítězilo při volbách do Poslanecké sněmovny v říjnu 2017 hnutí ANO jasně se ziskem 78 poslaneckých mandátů. Andrej Babiš jako předseda hnutí ANO byl opět zvolen poslancem, a tím opět nabyl poslanecké imunity. Nová sněmovna ho tedy musela k trestnímu stíhání vydat znovu, což celý průběh trestního stíhání o několik měsíců zpozdilo.¹⁶²

Prezident Miloš Zeman Babiše na konci října 2017 pověřil jednáním o sestavení vlády a po pěti týdnech jej jmenoval předsedou vlády. Babišova první vláda, která nikdy získat důvěru neměla, byla jmenována 13. prosince 2017.¹⁶³ Důvodem pro takto překotné jmenování vlády, která podle jednání ve sněmovně nemohla získat důvěru, neboť Babiš ostatním politickým stranám nenabídl důstojné podmínky, bylo to, aby ještě do konce roku stihl změnit schválenou systemizaci na rok 2018. Tímto krokem se zbavil desítek domněle nebo skutečně neloajálních úředníků. Tento kabinet skutečně při hlasování v Poslanecké sněmovně dne 16. ledna 2018 důvěru nezískal. Jako vláda v demisi však vládla ještě půl roku. Podle dříve publikovaného rozhodnutí Ústavního soudu vláda v takové situaci není legitimovaná k provádění nevratných kroků a při výkonu své moci se má chovat zdrženlivě. Dané rozhodnutí strážce ústavnosti Babiše nijak nezajímalo, a tak tato vláda čistila státní správu od lidí s autentickým myšlením a přicházela s jedním nezvratným rozhodnutím za druhým prakticky nepřetržitě.

Proces vzniku druhé Babišovy vlády započal počátkem června 2018, kdy Andreje Babiše jmenoval premiérem prezident Zeman podruhé.¹⁶⁴ Teprve 27. června Zeman jmenoval ostatní členy

162 pur. Sněmovna i napodruhé vydala Andreje Babiše a Jaroslava Faltýnka k trestnímu stíhání v kauze Čapí hnízdo. Proti bylo jen 69 poslanců ANO. In: Hospodářské noviny [online]. 19. 1. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné <https://domaci.ihned.cz/c1-66022120-zive-poslanci-rozhodnou-o-vydani-babise-s-faltynkem-kvuli-capimu-hnizdu-proti-vydani-bude-hlasovat-zrejme-jen-ano>.

163 Novým předsedou vlády byl jmenován Andrej Babiš. In: Vláda.cz [online]. 6. 12. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/novym-predsedou-vlady-byl-jmenovan-andrej-babis-161935/>.

164 6. června 2018: Prezident ČR Miloš Zeman jmenuje Andreje Babiše předsedou vlády. In: Vláda.cz [online]. 5. 6. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/ocakavane-udalosti/6--cervna-2018-prezident-cr-milos-zeman-jmenuje-andreje-babise-predsedou-vlady-166357/>.

vlády.¹⁶⁵ Rovněž tento kabinet byl koncipovaný jako menšinový, neboť byl a je složen ze zástupců hnutí ANO a ČSSD, kteří nemají v Poslanecké sněmovně většinu, proto se musí opírat o hlasy Komunistické strany Čech a Moravy. Tato vláda ČSSD, hnutí ANO, komunistů a zjevných prezidentových nominantů získala podporu v Poslanecké sněmovně dne 12. července 2018.

4. 2. 2 Stručná historie Agrofertu

Cílem realizované strategie společnosti Agrofert je vybudování řetězce navazujících činností, o nichž se píše jako o výrobě od pole až po vidličku. Výrobní proces však začíná podstatně dříve než na poli. Základem impéria jsou obrovské chemické továrny, které dílem vytváří jednotlivé součásti, následně celá hnojiva a nejrůznější chemické látky, bez nichž se zemědělství tak, jak ho organizuje Agrofert, neobejde. Mezi chemičky patří zejména Lovochemie, Duslo, Synthesia, Precheza, Fatra či DEZA.¹⁶⁶

Mezi nejvýznamnější součásti chemické, vzájemně na sebe navazující skládanky však patří německá společnost SKW Piesteritz. Vedle produkce hnojiv a dalších chemikálií pro zemědělce se Agrofert soustřeďuje na výrobu biopaliv povinně přimíchávaných do pohonných hmot. Ty na náš trh jako dominantní producenti dodávají společnosti Preol a Ethanol Energy.¹⁶⁷

Společnosti Agrofertu jsou přímými vlastníky půdy. Vedle toho si Agrofert pronajímá desetitisíce hektarů půdy od vlastníků polí. Vedle toho, jak plyne i z kapitoly o tomto jevu, „obhospodařovává“ i půdu, která mu nepatří a ani nikdo k tomu souhlas nedal. O tom, že na hospodaření na vlastních i cizích zemědělských plochách čerpá Agrofert tučné dotace, již netřeba psát.¹⁶⁸

¹⁶⁵ Prezident Miloš Zeman jmenoval členy nové vlády. In: Vlada.cz [online]. 27. 6. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/prezident-milos-zeman-jmenoval-cleny-nove-vlady--167039/>.

¹⁶⁶ Naše společnosti. In: Agrofert.cz [online]. [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.agrofert.cz/nase-spolecnosti>.

¹⁶⁷ Kubátová, Zuzana a Vlková, Jitka. Češi jdou proti úmyslu Bruselu změnit podporu biopaliv. In: iDNES.cz [online]. 12. 4. 2015 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/spor-o-babisova-biopaliva.A150410_150510_ekonomika_fih.

¹⁶⁸ Říha, Matěj. Agrofert od vstupu Babiše do politiky dostal na dotacích sedm miliard. In: Novinky.cz [online]. 8. 12. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/491461-agrofert-od-vstupu-babise-do-politiky-dostal-na-dotacich-sedm-miliard.html>.

Na pole vlastní i na pronajatá pole semeno dodává agrofertí společnost Oseva. Hospodaření na polích se pak realizuje prostřednictvím řady bývalých zemědělských družstev, které následně slučuje do monstrózních celků. Část zemědělské produkce míří do výroby biopaliv, část do vlastních mlýnů a část jako krmivo pro podniky na živočišnou výrobu.

Produkce z mlýnů putuje do vlastních obrovských pekáren společnosti Penam. Zvířata do Kosteleckých uzenin. Do obchodů pak míří vedle uzenářských výrobků rovněž drůbeží maso od Vodňanského kuřete. Část živočišné výroby Agrofertu se soustřeďuje na produkci mléka, která putuje, stejně jako mléko od dalších producentů, do mlékáren, jako jsou Olma nebo Mlékárna Hlinsko.

Existenčně je na státu a Lesích České republiky navázána část Agrofertu (např. společnosti Wotan Forest a Uniles), která se účastní veřejných zakázek na těžbu dřeva a následné zpracování dřevní hmoty.¹⁶⁹ Mezi navazující činnosti patří kupříkladu výroba palet společnosti Jilos.

Portfolio aktivit v zemědělství doplňuje prodej zemědělské techniky společností Agrotec, Agrotechic Moravia či Navos Farm Technic.

Za zvláštní ohlédnutí jistě stojí zařazení mediálních společností. Kromě mocenského významu sdělovacích prostředků, jak o něm tato kniha pojednává na jiném místě, má i tato část impéria Agrofertu mimořádný synergický efekt. Stejně jako u dalších oligarchů, kteří vsadili na výrobu v anticyklických službách nebo výrobě, je i pro Agrofert vlastní odbytíště reklamy existenčně důležité a naopak pro mediální domy je existenčně důležité mít stálý přísun inzerentů. Právě výroba základních potravin (pečivo, masné výrobky, mléčné výrobky) je zárukou toho, že bude co inzerovat i v době krize.

Počátek agrofertí mediální kariéry je nutné hledat v roce 2012, kdy AGF Media počala vydávat týdeník 5plus2. Na Slovensku, kde má Agrofert rovněž výrazný podíl na trhu se základními potravinami, se ovšem vydal cestou nákupu vydavatelství Ecopress,¹⁷⁰ které vydává například Hospodárske noviny.

169 ČTK. Lesy České republiky dávají nejvíc zakázek firmě z holdingu Agrofert. In: E15.cz [online]. 6. 6. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/potraviny/lesy-ceske-republiky-davaji-nejvic-zakazek-firme-z-holdingu-agrofert-1347536>

170 Novinky. Babišův Agrofert koupil slovenské vydavatelství Ecopress. In: Novinky.cz [online]. 12. 4. 2013 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/298900-babisuv-agrofert-koupil-slovenske-vydavatelstvi-ecopress.html>

Před volbami v roce 2013 se Andrej Babiš rozhodl zakoupit vydavatelství Mafra a tím získal existenčně důležitý mediální prostor v Lidových novinách a Mladé frontě DNES.¹⁷¹ Do této společnosti pak následně Babiš začlenil i vydávání 5plus2. V listopadu 2013 Babiš koupil také společnost Londa,¹⁷² která vlastní Rádio Impuls, rádio Rock Zone 105,9 a Český Impuls, čímž zkompletoval všechny myslitelné druhy médií, neboť mediální akvizicí bez valného politického významu je i první česká hudební televize Óčko.

Na podzim 2018 doplnil Agrofert do skupiny Mafra jedno z nejrozsáhlejších vydavatelství lifestyleových a hobby magazínů dosavadní skupiny Bauer Media. K novinám, papírovým i internetovým, rádiu i televizi tak oligarchova skupina může uplatňovat reklamu, tak říkajíc v rodině, v takových časopisech, jako je Chvilka pro Tebe, a obdivovat nelehký osud Moniky Babišové v Rytmu života, Cosmopolitanu nebo v časopise Žena a život. Kdyby čtenáře více zajímal profesní život pana premiéra, může si objednat z jeho svěřenského fondu časopis Krimi revue nebo Udělej si sám.

4. 2. 3 Estébák

Již dávno před volbami v roce 2013 a Babišovým vstupem do aktivní politiky se vědělo o jeho estébácké minulosti.¹⁷³ Tehdy se tuto spolupráci snažil Babiš různým způsobem bagatelizovat či popírat. Ale vzhledem k tomu, že nebyl zapojen do žádných veřejných funkcí, nebylo možné jej s tehdy dostupnými fakty přímo konfrontovat. Rovněž tehdy neexistovalo žádné rozhodnutí soudu nebo jiné autority, která by tvrzení o spolupráci a Babišovo popírání této spolupráce s konečnou platností rozhodla.

Jediným, kdo byl schopen o dané problematice, kromě soudu, komplexně rozhodnout, byl slovenský Ústav paměti národa (ÚPN).

171 Lidovky. Babiš koupil mediální skupinu MAFRA, vlastníka serveru Lidovky.cz. In: Lidovky.cz [online]. 26. 6. 2013 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/firmy-a-trhy/babis-koupil-medialni-skupinu-mafra-vlastnika-serveru-lidovky-cz.A130626_161929_firmy-trhy_khu.

172 Klang, Mikuláš a Válková, Hana. Babiš koupí Rádio Impuls. Chce silnou mediální skupinu, akvizice nekončí. In: iDNES.cz [online]. 25. 11. 2013 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/agrofert-koupi-spolecnost-vlastnici-radio-impuls.A131125_183332_ekonomika_klm.

173 Novinky. Andrej Babiš podle archívu podepsal spolupráci s StB. In: Novinky.cz [online]. 3. 12. 2011 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/252431-andrej-babis-podle-archivu-podepsal-spolupraci-s-stb.html>.

Ten totiž disponuje archivy někdejší státní bezpečnosti a je schopen přezkoumávat relevantnost tvrzení jednotlivých účastníků.

Dle listin z archívu ÚPN byl Andrej Babiš od 12. listopadu 1980 evidován jako důvěrník Státní bezpečnosti. Jako důvěrník nemusel s StB spolupracovat vědomě, avšak existují indicie o tom, že tak budoucí agent Bureš činil již v tomto stadiu spolupráce.

Podle dochovaných důkazů však úmyslně a vědomě spolupracoval se státní bezpečností od 11. listopadu 1982. Tehdy byl v bratislavské vinárně U Obuvníka, za přítomnosti kapitána Rastislava Mátraye a poručíka Júlia Šumana, podpisem vázacího aktu naverbován coby agent do služeb Státní bezpečnosti. Jak vzniklo, respektive kdo vymyslel, dnes už zlidovělé krycí jméno „Bureš“, se už dnes nedozvíme. Registrován byl u Oddělení kontrarozvědné ochrany československého zahraničního obchodu Odboru na ochranu ekonomiky Správy kontrarozvědky v Bratislavě (1. oddělení III. odboru XII. správy ZNB).¹⁷⁴ Dané pracoviště se, podle dostupných informací, zabývalo sledováním zastupitelských organizací zahraničního obchodu v Bratislavě, mezinárodními výstavami a veletrhy v Bratislavě a monitorováním činnosti zahraničních rozvědek v československém zahraničním obchodě.

Aby nikdo nezůstával v přesvědčení, že podpisem vázacího aktu Burešova estébácká činnost skončila, a on nic tedy pro StB neučinil, je nutné vnímat ve spisech doložený fakt, že s příslušníky StB se za uvedené období setkal nejméně sedmáctkrát. Krycí jméno „Bureš“ figuruje nejméně ve dvou dalších svazcích StB – jednak ve spisu „Oko“, kde je dvakrát zmíněn jako zpracovatel hlášení, jednak bylo Burešovo krycí jméno ve slovenských archivech dohledáno ve spisu „Voják“, v němž figuruje jako opakovaný návštěvník konspiračního bytu.¹⁷⁵

Estébácká kariéra současného premiéra České republiky trvala do roku 1985 a byla ukončena, respektive patrně přerušena, vysláním do Maroka.

Sám Babiš jakoukoli spolupráci s StB, fakta nefakta, vytrvale popírá. Při prvotních rozhovorech pak předložené důkazy označil

174 Pergler, Tomáš. Rozladěná svědectví. In: Euro.cz [online]. 22. 4. 2014 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/archiv/rozladena-svedectvi-1079357>

175 Svobodová, Ivana. Po stopách Bureše. In: Respekt [online]. 10. 12. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2017/45/reportaz-po-stopach-burese>.

za vykonstruované a předeslal, že proti slovenskému Ústavu paměti národa podá žalobu. Alespoň tomuto slibu dostal a na slovenské soudy se skutečně obrátil.

Zprvu to vypadalo, že slovenské soudy nejsou schopné důkazy, které kolovaly po internetu už nějakou dobu, v souvislostech vyhodnotit, a tak v červnu roku 2014 Okresní soud v Bratislavě rozhodl o neoprávněnosti zápisu Andreje Babiše do příslušných svazků StB.¹⁷⁶ Následovalo rozhodnutí nadřízeného Krajského soudu v Bratislavě, jímž byl rozsudek soudu prvního stupně potvrzen. Stejně pochodil Ústav paměti národa u Nejvyššího soudu, který dovolání zamítl.

Ke zvratu došlo až v době českých voleb do Poslanecké sněmovny v říjnu 2017 u Ústavního soudu, kam se Ústav paměti národa obrátil se svou ústavní stížností.¹⁷⁷ Na základě rozhodnutí Ústavního soudu spis putoval nazpět ke krajskému soudu s tím, aby se odstranily předchozí vady řízení, a rovněž Ústavní soud vyjádřil názor k věrohodnosti některých důkazů.

Zajímavé, z hlediska věrohodnosti příslušníků StB, bylo to, co zaznělo při ústním odůvodnění rozhodnutí. Dle názoru Ústavního soudu svědčí o nevěrohodnosti výpovědi příslušníků StB to, že v minulosti svou činností prosazovali totalitární režim. Obecné rozšíření této deklarované zásady by mohlo být to, že premiér naší země, vzhledem ke své činnosti pro státní bezpečnost a jeho hájení zruďného komunistického režimu, je při výpovědích před soudem nevěrohodný. Bude zajímavé sledovat, zda se tohoto názoru budou držet i české soudy při zvažování věrohodnosti výpovědi Andreje Babiše jako svědka nebo obžalovaného.

Krajský soud v Bratislavě následně v lednu 2018 již rozhodl v souladu s rozsudkem Ústavního soudu a zamítl žalobu Andreje Babiše proti slovenskému Ústavu paměti národa.¹⁷⁸ Vzhledem k tomu, že

176 Babiš vyhrál. U StB byl evidován neoprávněně, rozhodl soud. In: Deník.cz [online]. 26. 6. 2014 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/podle-soudu-byl-babis-neopravnene-veden-coby-spolupracovnik-stb-20140626.html.

177 ČTK. Verdikt soudu v Babišově případě označil slovenský Ústav paměti národa za přelomový. In: Lidovky.cz [online]. 12. 10. 2017 [cit. 12:6:2019]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/verdict-soudu-v-babisove-pripadu-oznaci-slovensky-ustav-pameti-naroda-za-prelomovy.A171012_123228_In_domov_ele.

178 kaš. Babiš definitivně prohrál soud se slovenskými historiky, zda byl ve svazcích StB oprávněně. In: Česká televize [online]. 13. 2. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2389540-babis-definitivne-prohral-soud-se-slovenskymi-historiky-zda-byl-ve-svazcich-stb>.

krajský soud vystupoval jako soud druhého stupně, nabylo toto rozhodnutí okamžitě právní moci. Babišovi proto nezbývalo než proti takovému rozhodnutí podat dovolání k nejvyššímu soudu, který ho zamítl. Podobně pochodil s žalobou proti Slovensku u Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku.¹⁷⁹ Ten totiž s jeho žalobou jako nepřípustnou v listopadu minulého roku vyběhl.

Tragikomická pak byla dohra celého řízení, když usvědčený estébák zažaloval o milión eur slovenský deník Nový Čas a příslušníka StB Jána Sarkocyho,¹⁸⁰ který v rozhovoru v uvedeném deníku Babiše označil za vědomého spolupracovníka StB a tím ho údajně poškodil. Tuto žalobu ovšem Andrej Babiš vzal zpět, čímž alespoň zatím celá kauza skončila. Dle pravomocného rozhodnutí slovenského soudu je zápis v seznamu spolupracovníků StB správný, a Andreje Babiše je proto možné označovat za „estébáka“ bez jakéhokoli omezení. Nás, kdo jsme hnutí ANO nikdy nevolili, může utěšovat, že jeho voliči měli dostatek informací pro své rozhodnutí a člověk s takovou minulostí byl do čela naší země zvolen demokraticky. Problém však nastává při jeho zahraničních cestách. Podle mých informací mají s estébáckou minulostí premiéra Babiše problém např. v Evropském parlamentu, kde sedí několik bojovníků proti komunistickému režimu ze země, zasažených dříve touto totalitární ideologií. Ti prohlašují, že nemohou brát vážně jakékoli návrhy, stanoviska či další úkony ze země, kde na vrcholu exekutivy sedí člověk s popsanou minulostí.

4. 2. 4 Střet zájmů

Při přípravě koalice na sklonku roku 2013 jsem analyzoval usnesení vlády z předchozího období, zhruba třech měsíců. Spočítal jsem, že zhruba 25 až 30 % rozhodnutí vlády by mohlo ovlivnit nějakým způsobem podnikání Andreje Babiše. Všeobecně se má za to, že jeho podnikání ovlivňují toliko rozhodnutí v zemědělství, dotacích či v případě velkých veřejných zakázek, která vláda schvaluje. Rozsah

179 Svobodová, Ivana. Babiš zůstane v registru agentů StB. Štrasburk odmítl jeho stížnost. In: Respekt [online]. 12. 12. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/politika/strasburk-odmitl-babisovu-stiznost-jeho-jmeno-v-registru-agentu-stb-zustane>.

180 ČTK. Babiš žaluje slovenský list Nový Čas kvůli článku o StB, po deníku chce milion eur. In: Aktuálně.cz [online]. 25. 4. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/babis-zazaloval-slovensky-list-novy-cas-kvuli-clanku-o-stb-p/r~3bcd2a50486311e8b8efac1f6b220ee8/>.

je ovšem mnohem a mnohem širší. Zaškrtoval jsem proto rozhodnutí ohledně zákona o dani z přidané hodnoty k vybraným výrobkům jeho továren či naopak u výrobků, které jeho firmy potřebují ke své činnosti. Nezapomínal jsem na rozhodnutí o privatizaci určité půdy pro společnosti holdingu Agrofert či přímých konkurentů. Z agendy, již jsem později spravoval, přímo ovlivňovala jeho společnosti nebo společnosti jeho konkurentů rozhodnutí vlády o sanaci starých ekologických škod v areálech konkrétních společností. Hrubým výpočtem jsem tedy došel k závěru, že až třetina rozhodnutí vlády v dřívějším období, za předpokladu, že by v této vládě seděl Andrej Babiš, by způsobovala jeho střet zájmů.

Co to vlastně ten „střet zájmů“ či řečeno jazykem českého premiéra „stret záujmov“ je? Střet zájmů je stav, kde určitá osoba zastává dvě navzájem neslučitelné funkce, respektive vystupuje ve dvou rolích, kde každá z těchto rolí má směřovat k protichůdnému cíli. Jestliže je proto ministr, úředník v určitém postavení nebo třeba starosta daňovými poplatníky placen za nezávislé rozhodování v jejich zájmu, a ten člověk má na výsledku vlastního rozhodování nějaký hmotný zájem (není střetem zájmů, pokud je někdo motivován třeba dosažením politického úspěchu), je tento stav v civilizovaných zemích vyloučen a nejrůznějšími prostředky odstraňován a trestán. V takovém případě se totiž v České republice dopouští přestupku. Za předpokladu, že by dokonce tohoto stavu zneužíval k vlastnímu obohacení nebo obohacení někoho blízkého, dopouštěl by se trestného činu.

Důležité je, že jsem v rámci svého předvolebního počítání potenciálně střetového jednání neměl představu, jak protřelý Babiš je a že se dají pro jeho firmy zobchodovat i zdánlivě nesouvisející rozhodnutí. Vynechal jsem proto tehdy například rozhodnutí v oblasti pojišťovnictví, bankovnictví či další záležitosti z finančního trhu. Teprve během svého působení na Ministerstvu financí jsem pochopil, jak neuvěřitelně naivní to bylo. Právě záležitosti z regulace bank, pojišťoven či například hazardu se dají výborně zobchodovat. Výhoda pro banky mohla znamenat zajímavou příležitost pro vyjednávání o podmínkách úvěru pro jeho společnosti s miliardovými úvěry a mohla mít velmi rychlý faktický dopad pro společnost Agrofert. Ze stejné kategorie jsou podmínky pro pojištění. Naopak regulace hazardu či

například lékárenství se dá zobchodovat s ostatními oligarchy.

Za zvláštní pozornost rovněž stojí to, co vláda naopak neschválila, případně nenavrhlala Parlamentu k legislativní změně. Z této oblasti můžeme jmenovat regulaci velikosti plochy pro pěstování jedné plodiny (větší náklady pro pěstování řepky), podmínku pro umělé oplodnění v podobě vyčerpání postupů léčby neplodnosti (méně zakázek pro kliniky Hartenberg) či zákaz reklamy na marnotratné spotřebitelské půjčky (méně reklamy pro média Agrofertu).

Rovněž si nikdo neuvědomuje, jak časově náročné pro úředníky Ministerstva financí bylo dohledávání problémových oblastí. Například nám uteklo, že nějaká firma, jejíž název jsme v životě neslyšeli, má v privatizaci od státu zakoupit nějaké nemovitosti. Rozhodnutí o privatizaci měla navíc schvalovat vláda, v níž se na schválení Andrej Babiš jako člen podílel. Všimli jsme si toho podstatně později, když daná společnost fúzovala s jinou a bylo třeba usnesení vlády o schválení prodeje změnit. Tehdy jsem to za ministrem Babišem vzal, že je ve střetu zájmů a asi není nejlepší, když bude ve svůj prospěch usnesení vlády předkládat a pro něj následně hlasovat. Tehdy na mě začal rvát, že si to „mají vaši kokoti hlídat“. Upozorňoval jsem ho, že v takovém případě nebudeme dělat nic jiného, než zkoumat jeho střet zájmů a zda by si to laskavě nemohl řešit sám nebo někdo od něho. Z tohoto příkladu plyne, že byl Babiš v jednotlivých případech v přímém střetu zájmů, kdy fakticky sám se sebou obchodoval, aniž by na takovou skutečnost nějak upozornil.

Shrnutím dnes s odstupem pěti let vím, že se podnikání Agrofertu v nejširším pojetí nebo podnikání ostatních oligarchů, tedy podmínky pro potenciální zobchodování ve prospěch společností Agrofertu nebo Hartenbergu, dotýká více než polovina všech rozhodnutí vlády. Bez velkého intelektuálního zapocení můžeme věc uzavřít tím, že si nelze představit větší střet zájmů než ten, v jakém se tehdy nacházel člen vlády a ministr financí. Řešení této situace se dostalo na čtená jednání bývalé koalice a vyústilo v předložení legislativního řešení, tzv. lex Babiš, tedy v novelu zákona o střetu zájmů. Zákon, který nabyl účinnosti v únoru roku 2017, měl zajistit, aby vymezená část veřejných funkcionářů nemohla vlastnit média, a dále, aby společnosti, v nichž drží členové vlády alespoň čtvrtinový podíl, nemohly obdržet nenárokové dotace a investiční pobídky. V neposlední řadě

by se tyto vymezené společnosti nemohly účastnit veřejných soutěží.

Na tuto legislativní změnu Andrej Babiš reagoval s předstihem několika dní – 2. února 2017, tedy tři měsíce před skončením jeho působení na Ministerstvu financí, přišel s „řešením“ v podobě založení dvou svěřenských fondů (trustů), do nichž vložil společnosti, které zastřešují jeho podnikatelské aktivity. Kromě domnělého vyřešení střetu zájmů bude mít toto opatření rovněž zajímavý důsledek v hypotetickém případě, že by byl Babiš odsouzen a byl mu uložen trest propadnutí majetku. V takovém případě by bylo obtížné majetek zaparkovaný ve svěřenských fondech postihnout tímto výkonem rozhodnutí a stát by patrně musel počkat až se k Babišovi opět vrátí.

Konkrétně Andrej Babiš založil svěřenské fondy s názvy AB private trust I a AB private trust II. Aby nikdo nezůstal ani okamžik na pochybách, jak nezávislé trusty na jeho vůli jsou, ponechal, pro jistotu, v názvu obou raději svůj monogram, jímž se všude podepisuje.

Z obou je tím důležitějším svěřenský fond AB private trust I. Jeho správcem je Ing. Zbyněk Průša, radu protektorů pak tvoří Alexej Bílek, Monika Babišová a Václav Knotek. Tím nejdůležitějším je to, že zakladatelem a beneficentem je kupodivu Andrej Babiš. Tento trust spravuje 90 % podílu v Agrofertu a všechny akcie holdingu SynBio, do nějž patří investiční fond Hartenberg.

Prvně uvedený svěřenský fond pak doplňuje trust AB private trust II, jehož je pro změnu správcem JUDr. Alexej Bílek a radu protektorů tvoří Zbyněk Průša, Monika Babišová a Václav Knotek. Zakladatel a beneficent je pak Andrej Babiš. Tento trust spravuje zbývajících 10 % podílu v Agrofertu.

Vzhledem k tomu, že neznáme statut fondu, další vnitřní listiny trustů ani případnou poslední vůli Andreje Babiše, nevíme, jak jsou vnitřní mechanismy obou svěřenských fondů dopodrobna nastaveny. Tím nejdůležitějším je však to, že beneficentem, tedy český obmyšleným, z obou trustů je současný premiér Babiš. Společnosti jsou tedy v daném trustu od února 2017 zaparkovány a Andrej Babiš se nemůže formálně na jejich řízení podílet a rovněž může úspěšně citovat český zákon, podle něhož dané společnosti skutečně nevlastní. Dané společnosti, lépe řečeno, akcie daných společností nevlastní nikdo. Zárukou nezávislosti společností na vůli Babiše je to, že v nejvyšší funkci, tedy v radě protektorů, je součas-

ná manželka Babiše Monika, kterou si několik měsíců po založení trustu pro zvýšení nezávislosti vzal, a skupina nejbližších spolupracovníků. Mimochodem absolutní „nezávislost“ na svém „bývalém“ majetku prokázal Babiš také tak, že svoje rozloučení se zaměstnanci Ministerstva financí v květnu 2017 spojil s oslavou Nadace Agrofertu v areálu Čapího hnízda v držbě svěřenského fondu. Tamtéž se pak o pár týdnů později oženil s Monikou, která je v nejvyšší funkci těchto svěřenských fondů. Po naplnění podmínek zákona a zakládacích listin se pak mohou uvedené společnosti opět vrátit do přímého Babišova vlastnictví.

Jenomže jsme pravidelně krmeni ideologií Babišovy mediální mašinerie, v rámci níž je neustále zmiňována nezpochybnitelná pravda, že Babiš není vlastníkem obou skupin podniků. Jenomže na to se ho zákon neptal. Zákon vymezené skupině veřejně činných osob totiž přikazuje, aby nebyly ovládacími osobami těchto společností.

Celou právní konstrukci lze přirovnat k modelu, kdy někomu někdo zakáže jako šéfovi zemědělského družstva vlastnit krávu a nemít z hospodaření z ní žádný prospěch. Vlastnictví krávy tedy předseda převede na manželku. Aby nikdo nebyl v pokušení si myslet, koho ta kráva je, barevně je na ní napsáno „Toto je kráva manželky předsedy družstva, s předsedou tedy nemá nic společného.“ Předseda se v managementu družstva činí ostošest, od manželky vykupuje lejna od krávy na hnojení louky i pole a rovněž louku propachtuje manželce navěky. Manželka krávu futruje senem z družstevní louky, o jejímž hospodaření rozhoduje překvapivě manžel-předseda družstva, dojí ji, peníze z prodeje mléka nezávislému družstvu dává na účet atd. Až pak dotčený člověk nebude předsedou družstva, kráva se k němu, pěkně vykrmená, vrátí a z peněz z prodeje mléka, které byly vedeny na zvláštním účtu, je nyní zakoupena druhá kráva. A bývalý předseda ještě odkoupí krávy od sousedů, které jsou notně vyhublé, protože na základě smluv, které předseda uzavřel, nemohou dostat seno z družstevní louky.

Pokud si někdy Andrej Babiš myslel, že mu fintu se svěřenským fondem někdo zbaští, musel si myslet, že na příslušných úřadech v naší zemi i v Bruselu sedí lidé, kteří nepochopí ani uvedené přirovnání k předsedovi a krávě.

V lednu 2019 Městský úřad v Černošicích rozhodoval o tom, zda spáchal Andrej Babiš přestupek, protože je ve střetu zájmů vzhledem k ovládní médií prostřednictvím holdingu Agrofert.¹⁸¹ Podle očekávání rozhodl tak, že se přestupek stal, a uložil premiérovi dvousettisícovou pokutu. Proti rozhodnutí černošického úřadu podal Babiš, respektive jeho právníci, odvolání k Středočeskému krajskému úřadu. V něm ovšem před přidělením případu došlo k čistkám, na základě kterých se změnily pravomoci v rozhodování v těchto případech.¹⁸² Krajský úřad pro Středočeský kraj pak rozhodl tak, že se věc vrátila nazpět k černošickému úřadu s jeho výhradami, a o střetu zájmů se má proto v těchto dnech rozhodovat tam.

Vedle tuzemských úřadů se má ke střetu zájmů Andreje Babiše vyslovit i Evropská komise. Tam ovšem už nejde o pokutu ve výši, která se pro Babiše rovná ceně pár pytlů chemického hnojiva, ale o to, zda vůbec může Agrofert pobírat existenčně důležité dotace od Evropské unie, nebo má v tomto směru utrum. Meritem přezkumu Evropskou komisí bude, zda Agrofert může pobírat miliardové evropské dotace, pokud je Andrej Babiš stále jeho ovládající osobou. Tuto skutečnost potvrzuje mimo jiné slovenský Registr partnerů veřejného sektoru, kde je Andrej Babiš pořád uveden jako ovládající osoba společnosti Agrofert.¹⁸³

Do stavu, kdy je Andrej Babiš podle mého názoru zjevnou ovládající osobou „svých“ společností, ještě vešlo před necelým rokem v účinnost nařízení Evropské unie, které v definici střetu zájmů jde mnohem dál. Podle něj nebude nutné prokazovat ani uvedené ovládní společnosti, jak je tomu u českého zákona o střetu zájmů, ale kontrolní orgány Evropské komise půjdou po tom, zda může Andrej Babiš získat z vlastnictví společnosti, která čerpá evropské dotace,

181 Novotná, Kristýna. Černošice rozhodly o Babišově střetu zájmů. „Je to zpolitizované. Určitě se odvolám,“ reagoval premiér. In: Aktuálně.cz [online]. 23. 1. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/andrej-babis-stret-zajmu-cernosice-rozhodnuti-transparency_1901231504_kno.

182 Novotná, Kristýna. Personální rošáda na středočeském hejtmánství. „Ohrožuje to případ Babišova střetu zájmů,“ říká pirát Bartoš. In: iROZHLAS.cz [online]. 8. 2. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/andrej-babis-stret-zajmu-odvolani-zmena-uradu-stredocesky-kraj_1902081303_tec.

183 ČTK. Babiš podle Transparency International dál ovládá Agrofert. „Nesmysl,“ tvrdí premiér. In: iROZHLAS.cz [online]. 19. 6. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/andrej-babis-agrofert-sverenske-fondy-premier-transparency-international_1806192243_haf.

nějaký přímý i nepřímý prospěch. Případně, zda nemůže tento prospěch získat jemu blízká osoba. Samotná pozice beneficianta ovšem přímo znamená, že má z užitku společnosti čerpat benefit (výhodu), případně v podobě toho, že se k němu dotacemi nafutrovaná kráva jednou vrátí do přímého vlastnictví. Bez zajímavosti není ani právní vztah premiérovy manželky Moniky ke společnosti. Předmětem přezkumu může také být skutečnost, zda ona, coby osoba blízká, nemá z dotační továrny Agrofertu, jako členka stěžejního orgánu svěrenského fondu, nějaký prospěch. Asi bych se ani nedivil, kdyby byla rodina Babišových v několikanásobném střetu zájmů.

O tom, že budou mít společnosti holdingu Agrofert v nejbližší době dost zásadní problém, nepochybuji. Otázka je, jaké právní následky to může mít pro konkrétní osoby. Pokud totiž evropské orgány dojdou k názoru, že společnosti z Agrofertu čerpaly dotace neoprávněně a někdo uváděl příslušné úřady v omyl o tom, že z nich netyje osoba v zakázaném postavení, budou mít příslušní manažeři Agrofertu dost velký trestní problém. Obdobný problém mohou mít i příslušní úředníci, kteří neoprávněnou dotaci vypláceli. V neposlední řadě může mít dost zásadní problém i Česká republika, jejíž vládě hamižný premiér předsedá. Do vyřešení dané záležitosti jí mohou být uloženy dost citelné sankce, například v podobě dočasného zastavení čerpání evropských peněz. Možná že pak budou uplatněny nástroje středověkého českého práva, Andrej Babiš bude označen za zemského škůdce a jako s takovým s ním bude voliči naloženo.

Auditní zprávy z Evropské komise nakonec dorazily dvě.^{184, 185} V době dopsání této knihy jsme znali toliko předběžnou verzi, která byla předána České republice k podání námitek. Nicméně podle ní víme, že se naplnily ty nejčernější scénáře. Kromě toho, že evropsští úředníci vidí v Babišově jednání střet zájmů, byly popsány i některé dotační šolichy. Za nejzásadnější poznatek auditní zprávy bych si dovolil označit to, že Evropská komise nevidí střet Babišova zájmu od srpna 2018 (nabytí účinnosti nového finančního nařízení), ale již

184 Dolejší, Václav a Hošek, Jiří. Tajená zpráva z Bruselu: Babiš má vrátit nejen evropské dotace, ale i ty národní. Celkem 450 milionů. In: SeznamZpravy.cz [online]. 21. 4. 2011 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/tajena-zprava-evropske-komise-babis-se-zproneveril-nezavislemu-a-objektivnimu-vykonu-svych-funkci-73263>.

185 Čemusová, Tereza. Audit č. 2: Brusel žádá zpět také zemědělské dotace, zpráva míří i na ministra Tomana. In: iROZHLAS.cz [online 5. 6. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/zpravy-domov/audit-stret-zajmu-andrej-babis-toman-evropska-komise_1906051727_tec.

od nabytí účinnosti novely zákona o střetu zájmů a pofiderním uklizení společností do svěřenských fondů v únoru 2017. Podvůdky bruselští cifřpioni pak spatřují v tom, že si Babišem ovládané společnosti snažily vylepšit miliardové příjmy o pár set milionů na dotace, na které vůbec neměly nárok. Důvodem kromě střetu zájmů beneficienta bylo například to, že byly Agrofertu přiklepnuty peníze na něco, co už stálo v jiné továrně stejného holdingu, proto se nemohlo jednat o proklamovanou inovaci. Evropská komise v auditu pochoitelně neřešila nic jiného než evropské dotace, ale novela zákona o střetu zájmů, v důsledku níž Babiš, podle evropských úředníků, je ve střetu zájmů, řeší i další zakázaná jednání, například účast na veřejných zakázkách. Bude otázkou příštích měsíců, jak se vládní administrativa postaví k tomuto dílčímu problému, zda to bude jako doposud ignorovat, nebo řešit. V prvním případě bych řekl, že by si mohli začít prozpěvovat hit Žít jako kaskadér, protože by to po odchodu babišovských struktur mohli pěkně slíznout.

4. 2. 5 Dotace na cizí půdu

V roce 2017 přišel Janek Kroupa, toho času novinář Českého rozhlasu, s velmi vážnými zjištěními.¹⁸⁶ Podle jeho reportáže společnosti holdingu Agrofert v mnoha případech obdělávají půdu, která jim nepatří. Vrcholem drзости však je to, že na půdu, kterou využívají, aniž by měly svolení vlastníka nebo mu, alespoň dodatečně, platily nějaký pacht, že za tuto protiprávní činnost čerpají dotace právě za obdělávání půdy. Podle propočtů, jež Český rozhlas zveřejnil, se jednalo o 1 700 hektarů takto nedovoleně obdělávané půdy. Ačkoli byl dodatečně Janek Kroupa za tuto reportáž popotahován za neobjektivitu,¹⁸⁷ je nutné říci, že naopak Agrofertu ještě hodně polepšil. V počtu hektarů totiž vzal na zřetel pouze pozemky nad určitou

186 Kroupa, Janek. Agrofert neoprávněně hospodaří na 1700 hektarech půdy. Nemají majitele, přesto na ně holding pobírá dotace. In: iROZHLAS.cz [online]. 28. 11. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/agrofert-dotace-holding-zemedelstvi-puda_1711280600_jra.

187 Černá, Monika. Poprask kolem Kroupovy reportáže o Agrofertu pokračuje. Své si k tomu řekl i šéf Českého rozhlasu Zavoral. In: Eurozpravy.cz [online]. 6. 12. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://eurozpravy.cz/domaci/spolecnost/209126-poprask-kolem-kroupovy-reportaze-o-agrofertu-pokracuje-sve-si-k-tomu-rekl-i-sef-ceskeho-rozhlasu-zavoral/>.

výměru. Kdyby však spočítal souhrn výměry všech pozemků, došel by k číslu podstatně vyššímu. Na tyto informace jsem reagoval tím, že jsem nařídil kontrolu, která měla potvrdit nebo vyvrátit podstatně hrůznější podezření, zda společnosti Agrofertu takto netyjí i ze státního vlastnictví, a to za nečinnosti Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. Ten spadal pod Andreje Babiše, tehdy nepokrytého vlastníka ilegálně tyjícího Agrofertu. Tuto kontrolu se však již za mého působení nepodařilo dotáhnout. Pokud vím, po čistkách, v rámci nichž jsem odešel nejen já, ale i ředitelka majetkového odboru a vedoucí oddělení majetkové kontroly, jemuž jsem provedení kontroly nařídil, šla celá věc do ztracena. Mé místo totiž obsadil syn vysokého manažera z Lovochemie, tedy jedné součásti společnosti, jež se podle mého názoru jasně dopouštěla trestného činu.

V dané záležitosti se jedná o pozemky s tzv. nedostatečně určitě identifikovanými vlastníky. Těch bylo v inkriminované době asi 200 000. Ve zkratce jde o to, že katastr nemovitostí eviduje pozemky, kde je z historických záznamů uveden jako vlastník někdo, u něhož známe jeho jméno a příjmení, případně další informace, ale vzhledem k nedostatku dalších, např. data narození, rodného čísla nebo místa jeho bydliště, netušíme, kdo to přesně je, respektive byl. Od 1. ledna 2014 v souvislosti s nabytím účinnosti občanského zákoníku a zákona o katastru nemovitostí byla schválena nová pravidla. Podle nich se měl vlastník snažit doidentifikovat právě Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových. Pokud by se mu to do deseti let od účinnosti nových zákonů, tedy do 31. prosince 2023, nepodařilo, připadl by majetek státu. Zde však přicházíme k meritu podezření z vykrádání státu. Jednou z variant doidentifikace vlastníka a následujícího řízení je to, že tím doidentifikovaným vlastníkem není v katastru nedostatečně identifikovaná osoba, ale je jím Česká republika. Tato situace mohla vzniknout například tak, že v katastru kupříkladu uvedený vlastník „Jan Novák“ v roce 1950 zemřel bez zanechání dědice a vlastníkem se k datu jeho smrti stal československý stát. Obdobná situace by vznikla, pokud by milý Jan Novák emigroval a byl mu následně kupříkladu uložen trest propadnutí majetku, a pole by opět přešlo do vlastnictví Československé, dnes České republiky už tehdy. O této změně vlastnictví se však nikdo v 50.

letech neobtěžoval informovat tehdy setrvačností fungující pozemkové úřady, a tak je dodnes chybně v katastru uveden Novák, ačkoli je již třeba 60 let vlastníkem Česká republika.

Jednu linii s tím spojených problémů Agrofertu by podle mého názoru měly řešit orgány činné v trestním řízení. Pokud někdo užívá cizí věc, dopouští se, bez ospravedlnitelných pohnutek, trestného činu. Pokud na toto užívání navíc čerpá dotace, existuje tu podezření z páchání trestného činu dotačního podvodu. U nařízené kontroly mě však zajímala druhá linie. Za předpokladu, že by se zjistilo, že je vlastníkem určité části pozemků s nedostatečně určitě identifikovanými vlastníky stát, případnou tyto nemovitosti do příslušnosti hospodaření ÚZSVM a ten by měl v první řadě vymáhat cenu za bezesmluvní užívání půdy, která v daném příkladu již desítky let patří státu. Tehdy jsem obdržel informaci, že se tak na ÚZSVM neděje a také mě zajímalo, z jakého důvodu tomu případně je. Podotýkám, že se dle mých odhadů jedná zhruba o 2 000 hektarů. Pokud bychom připustili, že zhruba polovina z této výměry již dávno patří státu. Na nich si vesele hospodaří Agrofert a nikdo nevymáhá platbu za užívání po dobu desítek let, škoda pro stát se může vyšplhat k astronomickým částkám – desítkám nebo stovkám miliónů, které záhadně, podle tehdy dostupných informací, nejsou vymáhány.

Přiznám se, že mé odvolání a vysystemizování dalších lidí, kteří měli kontrolu provést, mě jenom přesvědčilo v tom, že je co skrývat. V té době jsem dával ministru Babišovi návrh na odvolání ředitelky ÚZSVM Kateřiny Arajmu, a to v návaznosti na zjištěná majetková pochybení na jí řízeném úřadě. Ačkoli se tato pochybení při další kontrole, kterou si Babiš vyžádal, jenom potvrdila, nikdy ji neodvolal. Dané problémy přetrvávají a k této personální změně nepřistoupila ani Alena Schillerová, věrná Babišova pravá ruka. Naopak tehdejší náměstek jmenované ředitelky Vladimír Kremlík se stal před několika týdny ministrem dopravy. Podotýkám, že právě Kremlík některé z vysoce podezřelých transakcí podepsal.

4. 2. 6 Čapí hnízdo

Areál Čapího hnízda s hotelem, restaurací, malou zoologickou zahradou a dalšími prostory pro pořádání všemožných akcí, včetně

mnohahektarových pozemků okolo, se nachází nedaleko Olbramovic ve středních Čechách, v blízkosti hlavního silničního i železničního tahu z Prahy do Českých Budějovic. Má sloužit zejména k pořádání společenských, kulturních a sportovních akcí. Na místě léta opuštěného statku a bývalého lihovaru byla již z doby okolo roku 2000 plánována výstavba velkého areálu pro pořádání velkých akcí i luxusních komorních setkání. Název získala přestavěná, respektive znova vybudovaná usedlost podle hnízdící rodiny čápů bílých a vzhledem hnízda těchto opeřenců je inspirována jízdná, hlavní budova farmy.

Okolo roku 2006 vznikl projekt akad. arch. Jiřího Javůrka. Projekt, který se následně realizoval od roku 2008. Realizace trvala necelé dva roky, tedy do jara 2010.¹⁸⁸

Celkové náklady na rekonstrukci a dostavbu zchátralého areálu nejsou známy, nicméně musely být v řádu několika set miliónů korun. Sporná je částka ve výši 50 000 000 Kč, tedy podpora z prostředků Regionálního operačního programu Střední Čechy. V kauze figurují tři společnosti – ZZN AGRO Pelhřimov, Farma Čapí hnízdo a IMOBA.¹⁸⁹

Společnost ZZN AGRO Pelhřimov byla původně dceřinou společností holdingu Agrofert, tedy gigantické společnosti, která nemohla získat dotaci pro malé a střední podniky.

Proto v roce 2008 změnila formu vlastnictví a její vlastníci byli skryti za anonymními akciemi. Podle prohlášení Andreje Babiše byli vlastníky těchto akcií jeho děti a manželčin bratr.¹⁹⁰ V žádosti o dotaci pak společnost s vlastníky Babišových příbuzných deklarovala, že je malým nebo středním podnikem. V souvislosti s tímto pofiderním vyvedením z holdingového vlastnictví byl její název změněn na Farmu Čapí hnízdo. Po načerpání dotace pak společnost Farma Čapí hnízdo zase zpátky putovala do náruče přímého vlastnictví

188 Řezníčková, Alena. Unikátní stavba v podobě čapího hnízda vévodí statku po rekonstrukci. In: iDNES.cz [online]. 29. 3. 2012 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/bydleni/architektura/semtin-u-benesova-a-rekonstrukce-lihovaru-a-capi-hnizdo.A120328_141940_architektura_rez.

189 ČTK. Imoba vrátila 50 milionovou dotaci na farmu Čapí hnízdo, většina peněz půjde do státního rozpočtu. In: iROZHLAS.cz [online]. 29. 6. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/capi-hnizdo-imoba-dotace-vcraceni_1806291003_ako.

190 Řápek, Jan. Kauza Čapí hnízdo přehledně: kvůli čemu chce policie stíhat Babiše a Faltýnka. In: iROZHLAS.cz [online]. 11. 8. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/o-co-jde-v-kauze-capi-hnizdo-prehledne-od-roku-2006-do-dneska_1708110630_jra.

Andreje Babiše, když fúzovala se společností IMOBA, jejímž jediným akcionářem je společnost SynBiol, vlastněná tehdy Andrejem Babišem. Jak plyne z předchozího textu, obě společnosti, jak Agrofert, tak SynBiol, jsou dnes vlastnický zaparkované ve svěřenských fondech, jejichž beneficentem je opět Andrej Babiš.

Skutková podstata trestného činu, z něhož policie obvinila několik osob okolo Andreje Babiše, včetně jeho samotného, je účelové čerpání evropské dotace určené výhradně pro malé nebo středně velké podnikatele, protože společnost v područí Agrofertu by na tuto dotaci nedosáhla. Andrej Babiš tvrdí, že kdyby nebyl v politice, nikdy by se na tento šolich nepřišlo. V této věci má naprostou pravdu. Dotace od Evropské unie z doby po vstupu České republiky do EU byly v té době předmětem obrovského množství podobných vychytralostí a drtivá většina těchto podvůdků a podvodníků zůstane nepotrestána. Vtip ovšem tkví v tom, že když Andrej Babiš vstupoval do politiky, měl za hlavní bod politického programu boj proti zkorumpované vládě, která si nechává rozkrádat zemi pod rukama.

Již v roce 2015 se informace o této kauze dostávaly do sdělovacích prostředků. Na základě nich pak bylo na sklonku roku 2015 podáno trestní oznámení a policie začala případ prošetřovat.¹⁹¹ V té době byla o Čapím hnízdu dokonce ze strany Andreje Babiše uspořádána malá výstavka v ministrově hlavní zasedačce. Na ní každému, kdo byl ochoten naslouchat, Babiš ukazoval, jak prospěšný projekt to je, kolik dětí ze školek a škol už farmu navštívilo, jaká jsou tam aktuálně zvířata a zda už přiletěli čápi, snesli vejčička atd. Příběh o prospěšnosti „čapáku“ jsem v té době slyšel asi dvacetkrát. Pamatuji si, jak jsem čekal na chodbě na jednání s Babišem a každý, kdo šel za zasedačky, vyprávěl, jak byl na přednášce.

Po opakovaném zbavení imunity Andreje Babiše i Jaroslava Faltýnka bylo z dané hospodářské trestné činnosti obviněno jedenáct osob.¹⁹² V případě místopředsedy ANO Jaroslava Faltýnka pak bylo

191 Echo24. Babišovo Čapí hnízdo začala vyšetřovat policie. In: Echo24.cz [online]. 29. 12. 2015 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/icuBJ/babisovo-capi-hnizdo-zacala-vysetrovat-policie>.

192 Vaculík, Radim a Pechová, Jana. Čapí hnízdo: obviněno bude všech 11 z policejní žádosti. In: Novinky.cz [online]. 13. 10. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/451788-capi-hnizdo-obvineno-bude-vsech-11-z-policejni-zadosti.html>.

trestní stíhání následně zastaveno.¹⁹³

V současné době je případ u státního zástupce, který má rozhodnout, zda bude podána obžaloba. Je však již nyní jasné, že trestní stíhání premiérova syna Andreje mladšího bude odděleno a řešeno samostatně.

Ministerstvo financí projekt v lednu 2018 vyňalo z evropského financování.¹⁹⁴ Škodu tak fakticky v tu dobu nesly veřejné rozpočty. Proto Regionálnímu operačnímu programu Střední Čechy nezbylo nic jiného, než následně společnost IMOBA vyzvat k dobrovolnému vrácení podfukem získané padesátimiliónové dotace. Teprve v červnu 2018 pak tedy společnost IMOBA peníze do veřejného rozpočtu převedla.¹⁹⁵ Stalo se tak po třech letech od prvního publikování informací o dané transakci.

4. 2. 7 Korunové dluhopisy

Od vstupu Andreje Babiše do sněmovny, tedy od října roku 2013, má každý politik povinnost zveřejňovat své příjmy kromě příjmů od státu. V témže roce Babiš investoval do dluhopisů 1,252 miliardy korun.¹⁹⁶ Jak vyplývá z registru majetkových příznání (v rámci Parlamentu), za necelé tři měsíce ve sněmovně, na konci roku 2013, Babiš přiznal 37 miliónů korun z činností mimo výkon veřejných funkcí.¹⁹⁷ Otázka, která vytanula, tedy spočívá v tom, zda si mohl dluhopisy své společnosti za více než jeden a čtvrt miliardy dovo-

193 Kotalík, Jakub. Žalobce zrušil stíhání Faltýnka kvůli Čapímu hnízdu, Babišovo pokračuje. In: iDNES.cz [online]. 3. 5. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/capi-hnizdo-stiznosti-statni-zastupce-babis-faltynek.A180503_162436_domaci_jkk.

194 ČTK. Ministerstvo vyňalo Čapí hnízdo z evropského financování, oznámila Jermanová. In: iROZHLAS.cz [online]. 29. 1. 2018 [cit. 12. 6. 2018]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/capi-hnizdo-financovani-eurofondy-andrej-babis-jaroslava-jermanova-pokorna_1801291150_haf

195 ČTK. Imoba vrátila 50 milionovou dotaci na farmu Čapí hnízdo, většina peněz půjde do státního rozpočtu. In: iROZHLAS.cz [online]. 29. 6. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/capi-hnizdo-imoba-dotace-vcraceni_1806291003_ako.

196 Ťopek, Martin. Babišovy dluhopisy přehledně: Měl na jejich nákup dost peněz? Skutečně za ně zaplatil? A kolik ušetřil na daních?. In: Hospodářské noviny [online]. 13. 3. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-65657040-babisovy-dluhopisy-prehledne-mel-na-jejich-nakup-dost-penez-zskutecne-za-ne-zaplatil-a-kolik-usetril-na-danich>.

197 Vlčková, Jitka. Od vstupu do politiky Babiš vydělal na dluhopisech 166 miliónů. In: iDNES.cz [online]. 31. 1. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/ministr-financi-andrej-babis-korunove-dluhopisy-majetkove-priznani.A170131_121249_ekonomika_jvl.

lit a zda to náhodou nebyl jen prostředek k vyhnutí se placení daní. Vtip je v tom, že nevíme, jak vypadaly Babišovy úspory před vstupem do politiky, a jestli tak nebyl nákup dluhopisů od své společnosti pouhým fiktivním jednáním.

Korunové dluhopisy jsou jeden z užívaných figlů, jak obejít placení daní. Jestliže někdo vlastní společnost a nechce platit daně, zajistí, aby společnost vydala dluhopisy v nominální výši jedné koruny. Úroky z těchto dluhopisů se totiž nemusely zdaňovat. A tak namísto řádně zdaňovaného zisku ze své společnosti dostáváte úroky z dluhopisů z vlastní společnosti a máte od daní pokoj.

Výhodnost vyvádění zisku ze společností pomocí korunových dluhopisů je dán zejména dvěma faktory. Jednak pravidlem, podle něhož se daň z příjmů, vybíraná zvláštní sazbou (například mj. daň z úrokových příjmů dluhopisů), zaokrouhlovala na celé koruny dolů, a jednak pravidlem, podle kterého se základ daně z příjmů z cenných papírů stanovuje samostatně za jednotlivé cenné papíry. Tyto faktory jsou v českém právním řádu už od počátku regulace daní z příjmů z 90. let. Andrej Babiš z této dlouhodobě tolerované vychytávky sice vinil svého někdejšího předchůdce na postu ministra financí Miroslava Kalouska. Ten ale na ministerstvo na dvakrátě dosedl až léta po zavedení základní struktury oné vychytávky a jeho podíl je přeceňovaný. Babiš dokonce při jednom ze svých prohlášení vyřkl pozoruhodnou myšlenku, že je Miroslav Kalousek autorem jakéhosi zákona o korunových dluhopisech. Podotýkáme, že žádný takový zákon nikdy neexistoval.

Kalouskovi však lze přičíst, že tohoto figle využil při emisi státních dluhopisů, čímž tento figl ministerstvo samo ukázalo jako možné k provádění podnikatelům.

Agrofert mohl, stejně jako jakákoli jiná společnost, v souladu se zákonem vydat korunové dluhopisy, které mohl Andrej Babiš zakoupit. K tomu, aby se však nejednalo o nedovolenou optimalizaci, tedy způsob, jak bez placení daně z příjmů vyvádět zisk ze své společnosti, je nutné splnit několik podmínek.

Nákup dluhopisů nesměl probíhat tak, že by daná společnost uvěřovat nepotřebovala. Kromě toho nelze emisi dluhopisů jakýmkoli způsobem fingovat a musí být doložitelné, že byly vlastníkem spo-

lečnosti nebo jakoukoli jinou osobou dané prostředky do společnosti fakticky vloženy. Zvláštní faktor, který může při zvažování dovolnosti dané transakce sehrát zásadní roli, je výše úroku. Úrok z dluhopisů musí být přiměřený tržnímu prostředí. Andrej Babiš dostával úrok ve výši 6 %, přičemž si tak ročně přicházel na desítky milionů, o jejichž legálnosti mají pochyby nejen média a daňoví odborníci, ale i orgány činné v trestním řízení.

Babiš nebyl jediný, kdo vychytávky s korunovými dluhopisy využil. Dluhopisy vydaly stovky firem. Z ostatních miliardářů možnosti využila například realitní skupina CPI podnikatele Radovana Vítka, ale také například státní podnik ČD Cargo.

4.3 Penta

4.3.1 Charakteristika skupiny a základní informace

Společnost Penta Investments Limited (Penta), respektive její právní předchůdce, byla založena v roce 1994. V současné době má tato společnost sídlo v Limassolu na Kypru. Hlavní administrativní centrum je však ve vlajkové lodi developmentu Penty, v pražském Florentinu, který postavila, avšak již prodala.¹⁹⁸

Penta je v současné době jedna z nejvýznamnějších střeoevropských investičních skupin. Zaměřuje se na dlouhodobé investice zejména ve zdravotnictví, lékárenství, finančních službách, maloobchodu, výrobě a realitním developmentu. K dosažení stanovených cílů je portfolio společnosti doplněno o významný mediální dům.¹⁹⁹ Z firmy, jejímž působištěm bylo Slovensko a Česká republika, vyrostla v mezinárodní skupinu s investicemi v řadě zemí Evropy a nově i v Číně. Společnosti vlastněné Pentou poskytují zaměstnání téměř čtyřiceti tisícům lidí, čímž se řadí mezi největší zaměstna-

198 ČTK. Číňané přeplatili Němce. Penta za komplex Florentinum v centru Prahy od CEFC dostane přes sedm miliard korun. In: Hospodářské noviny [online]. 9. 11. 2016 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-65512340-penta-prodala-za-vice-nez-sedm-miliard-administrativni-komplex-florentinum-v-centru-prahy-cinske-skupine-cefc>.

199 Malecký, Robert. Penta má svůj „atomový kufřík“. Podívejte se, jaký byznys si chce pomoci médií ochránit. In: HlídacíPes.org [online]. 12. 8. 2015 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/penta-a-jeji-byznys-po-zdravotnictvi-sazkach-a-real-estate-prichazeji-media/>.

vatele ve střední Evropě. Skupina vlastní aktiva v hodnotě přes 10 miliard eur.²⁰⁰

Hlavními tvářemi této skupiny s rozsáhlými investicemi i dlouhými prsty jsou Marek Dospiva a Jaroslav Haščák. Dospiva, který krátce po vydání této knihy oslaví své padesáté narozeniny, je časopisem Forbes stabilně zařazován mezi deset nejbohatších Čechů, obvykle okolo osmého místa. Jaroslav Haščák, jehož jméno je neustále spojováno s kauzou Gorila²⁰¹, na Slovensku bývá ve velikosti svého majetku zařazován na počátek druhé desítky nejbohatších miliardářů.

Penta má zastoupení v Praze, Bratislavě, Varšavě, Mnichově, Limassolu, Amsterdamu a na Jersey.

Penta, podle výsledků z dubna letošního roku, v roce 2018 zvýšila čistý zisk o 22 % na rekordních 288 milionů eur, tedy v přepočtu na 7,4 miliardy korun. Tržby stouply o desetinu na 7,5 miliardy eur, což je 193 miliard korun.

Zisk Penty táhly v první řadě společnosti Dr. Max a Penta Real Estate. Na nejlepším zisku v historii se však také podílely společnosti Fortuna, pojišťovna Dôvera, Prima banka a Privatbanka.

4. 3. 2 Historie skupiny

Marek Dospiva je absolventem Moskevského státního institutu mezinárodních vztahů. Podle dostupných zdrojů získali Dospiva s Haščákem prvotní kapitál obchodem s čínskými výrobci textilu a dovozem zejména tohoto druhu zboží po pádu komunismu v roce 1989 do tehdejšího Československa. Dospiva si v Pekingu doplňoval vzdělání a jako jeden z prvních českých podnikatelů si všiml zajímavých obchodních příležitostí při obchodu s čínským trhem. Zakladateli původní Penty v její archaické právní podobě byli v roce 1994 vedle

200 Klička, Jan. Pentě se rekordně daří. Rostou Dr.Max, Fortuna i reality. In: Deník.cz [online]. 16. 4. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://prazsky.denik.cz/podnikani/pente-se-rekordne-dari-rostou-dr-max-fortuna-i-reality-20190416.html>.

201 Adamecký, Alexander. Kto je Jaroslav Haščák z Penty, ktorého označila Alena Zsuzsová? To podstatné okolo jeho osoby na jednom mieste!. In: Hlavný Denník.sk [online]. 4. 2. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.hlavnydennik.sk/2019/02/04/kto-je-jaroslav-hascak-z-penty-ktoreho-oznacila-alena-zsuzsova-to-podstatne-okolo-jeho-osoby-na-jednom-mieste/>.

shora uvedených hlavních tváří, tj. Marka Dospivy a Jaroslava Haščáka, Josef Oravkin, Martin Kúšik a Juraj Herk. Tehdejší Pentu tvořila společnost Penta Brokers, která se zabývala obchodem s cennými papíry, zejména opcemi. Název „Penta“ vznikl z řečtiny a reaguje na to, že společníků bylo uvedených pět pánů. Juraje Herka již v nové právní struktuře vlastnicky v roce 2002 vystřídal Jozef Špirko, dosavadní investiční manažer Penty.²⁰²

Zásadní krok přerodu z marginálního regionálního obchodníka s cennými papíry k významné investiční společnosti se udál v roce 1997. Při složité transakci Penta ovládla fond VÚB Kupón s hodnotou aktiv kolem 9 miliard korun.²⁰³ Fond VÚB Kupón měl ve svém vlastnickém portfoliu více než sto podniků, zejména na Slovensku, ale s továrnami i v České republice. V následujících letech restrukturalizovala takové giganty jako Slovnaft. Do portfolia tehdy dále patřily společnosti Drátovna Hlohovec, Chemolak Slovenská plavba a přístavy, VSŽ, Elektrovod, Sanitas či Slovenská pojišťovna.

V roce 1999 představitelé Penty společnost transformovali do holdingové podoby s mateřskou společností na Kypru. V roce 2001 Penta vstoupila na český trh, kde investovala například do podniků Dr. Max, Fortuna, Aero Vodochody či SmVaK.

V letech 2002–2006 nastal vysoký růst čisté hodnoty aktiv celé skupiny (z cca 70 miliónů eur na 460 miliónů eur). V tomto období firma například investovala do zdravotních pojišťoven Důvěra, Sidéria, Apollo a do vodárenských projektů.

Po roce 2000 Penta rovněž začala investovat do zajímavých nemovitostí. Svou developerskou činnost odstartovala Penta projektem Digital Park v Bratislavě. Během prvních let se Penta stala jedním z pěti nejvýznamnějších developerů na Slovensku. Po stabilizaci situace na Slovensku rozšířila developerskou činnost do České republiky.

Na jednoho z nejvýznamnějších hráčů v investicích do maloobchodu lékárenství i masného průmyslu se Penta vyvinula v následujících letech, když investovala například do maloobchodu a lékárenství v Polsku, strojírenství v Německu či masného průmyslu v Maďarsku.

202 Penta Story. In: Pentainvestments.com [online]. [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.pentainvestments.com/sk/about/story.aspx>.

203 VÚB Kupón. In: Pentainvestments.com [online]. [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <http://www.pentainvestments.com/cs/investments/project/vub-kupon-7ONHrb.aspx>.

V září 2014 Penta vstoupila na slovenský mediální trh prostřednictvím spolupráce s nizozemskou investiční společností V3 Media Holdings, která uzavřela akvizici vydavatelství 7 PLUS, a. s., včetně internetové společnosti Centrum Holdings, a také akvizici vydavatelství TREND Holding, s. r. o.²⁰⁴

O rok později, v listopadu 2015, Penta vstoupila na český mediální trh akvizicí nejsilnějšího regionálního média Vltava Labe Media, vydavatele okresních deníků, který již před lety absorboval Zemědělské noviny či Svobodné slovo (bývalá společnost Ntisk). V rámci transakce získala Penta 51 procent Astrosatu.

V roce 2016 se Penta stala 100% vlastníkem tohoto vydavatelství, když koupila i zbývajících 49 % společnosti Astrosat Media od skupiny Bertelsmann AG.²⁰⁵ Stala se tak jediným vlastníkem tohoto vydavatelství. Astrosat Media vydává lifestylové tituly Story, Glanc, Gourmet, National Geographic i tradiční týdeníky Květy, Vlasta, Překvapení a také Magazín Šíp. Jeho časopisy čte každý měsíc okolo 2,5 miliónu čtenářů, weby měsíčně navštíví 1,5 miliónu unikátních návštěvníků.

Představitelé skupiny Penta po boku čínských partnerů rovněž dlouhodobě usilují o ovládnutí největší české komerční televize Nova, respektive její části nebo celé společnosti Central European Media Enterprises (CME).²⁰⁶ Ta je vlastníkem nejen televize Nova, ale řady dalších médií ve střední a východní Evropě. Nutno podotknout, že na nástroj k ovlivnění veřejného mínění v České republice a okolních státech nemá zásluh jen Penta, ale i skupina podnikatelů okolo Petra Kellnera. Kromě moci, o níž tato kniha hovoří na jiném místě, by vlastnictví CME posouvalo Pentu úplně na jinou úroveň v oblas-

204 Valček, Adam. Penta nakoupila médiá cez cloveka z Panama Papers. In: SME Ekonomika [online]. 15. 4. 2016 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://ekonomika.sme.sk/c/20138985/penta-nakupila-media-cez-cloveka-z-panama-papers.html>.

205 ČTK. Penta dokoupila zbývajících 49 procent vydavatelství Astrosat. In: iDNES.cz [online]. 16. 12. 2015 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/mediahub/penta-dokoupila-zbyvajicich-49-procent-vydavatelstvi-astrosat.A151216_527284_mediahub_imp/tisk.

206 Krejčí, Jaroslav a Aliapoulos, Janis. Číňané z CEFC chtějí koupit televizi Nova. Zájem mají společně s Pentou, tvrdí Reuters. In: Aktuálně.cz [online]. 22. 11. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/tv-nova-muze-zmenit-majitele-zajem-maji-cefc-s-pentou-pise-r/r~cbf51498cf6f1e7988aac1f6b220ee8/>.

ti reklamy, a proto i odbytů výrobků a služeb například od společnosti Dr. Max či Fortuna.

4. 3. 3 Fortuna

FORTUNA, sázková kancelář, a. s. byla prvním poskytovatelem kurzových sázek na území Československa. Byla založena v květnu roku 1990. Sázkovou kancelář Fortuna tehdy založila čtveřice Petr Bouma, Jiří Balcar, Josef Kurka a Michal Horáček.²⁰⁷ Ve stejném roce byla otevřena i první pobočka sázkové kanceláře Fortuna, a to v Praze v pasáži Lucerna. Prvního května 1990 došlo k legalizaci kurzových sázek v tehdejší Československu. Brzy nato byla na Slovensku založena sázková kancelář Terno, sesterská společnost Fortuny. Fortuna a Terno byly od samého počátku majetkově propojeny. Mezi první majitele Terna patřili kromě Fortuny také Igor Nosek a Richard Müller.

Po deseti dalších letech změnila Fortuna svého majitele. V roce 2005 prodali původní podnikatelé v čele s Michalem Horáčkem firmu skupině Penta za 2,4 miliardy korun.²⁰⁸ Penta se tak stala vlastníkem nejen Fortuny, ale i slovenského Terna, jež následně přejmenovala rovněž na Fortunu. Po konsolidaci a modernizaci Fortuny v České republice a na Slovensku pokračovala Fortuna expanzí na polský trh a nakoupila sázkovou kancelář Profesional, později rovněž Fortuna.

Největší změna Fortunu čekala se změnou bývalého loterního zákona z roku 1990 k lednu 2009, když právně pofiderním způsobem došlo k legalizaci kurzového sázení na internetu.²⁰⁹ To se ovšem týkalo jen společností na území České republiky. Tato změna byla příčinou dlouho se táhnoucích sporů se zahraničními provozovateli a skrze ně s Evropskou komisí a o mnoho let později kompliko-

207 Fortuna - O nás. In: Fortuna.cz [online]. [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.ifortuna.cz/cz/o_nas/historie_vyvoj/index.html

208 Šídlo, Jindřich a Kubík, Jiří. Fortunu jsme prodali za 2,4 miliardy, řekl poprvé Horáček v rozhovoru pro Seznam. In: SeznamZpravy.cz [online]. 3. 11. 2016 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/fortunu-jsme-prodali-za-24-miliardy-rekl-poprve-horacek-v-rozhovoru-pro-seznam-3655>.

209 Stalo se: sázení po Internetu dostalo zelenou. In: Lupa.cz [online]. 22. 12. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/stalo-se-sazeni-po-internetu-dostalo-zelenou/>.

vala přijetí zákona o hazardních hrách. Na této legislativní změně vydělaly Tipsport a Fortuna. O korupčním zákulisí této legislativní změny si dodnes šeptají i pávi na zahradě Ministerstva financí. Legalizace sázení na internetu v praxi znamenala možnost uzavírání tzv. sázek live, tedy desítek sázkových příležitostí přímo během sportovního utkání či zápasu. Kromě společensky pozitivní změny v podobě přesunutí drtivé většiny hráčů od ilegálních provozovatelů ke jmenovaným licencovaným společnostem přináší českým „sázkovkám“ nové klienty, kteří doposud uzavírali sázky především u zahraničních společností. Ve stejném roce vznikla zároveň Fortuna Entertainment Group, která se stala největším provozovatelem kurzových sázek ve střední Evropě a jedním z největších v Evropě. Původně česká společnost se tak rozrostla až do současné podoby holdingu, který své zájmy má i na polském, maďarském, slovenském a také chorvatském trhu.

Říjen 2010 znamenal další zásadní změnu pro Fortunu, když se její akcie začaly obchodovat na burze, a to zároveň v Praze i Varšavě. Po kolapsu Sazky v létě roku 2011²¹⁰ se dokonce snažili představitelé Fortuny koupit i tuto společnost. To se tehdy nepovedlo Pentě a Marku Dospivovi, ale jinému oligarchovi Karlu Komárkovi. Volný prostor po Sazce potácející se v krizi se snažila Fortuna zaplnit alespoň nabídkou prodeje stíracích losů a rozšířila svou nabídku rovněž na trh číselných loterií.

Dalším průlomem v historii Fortuny bylo nabytí účinnosti nového zákona o hazardních hrách k 1. 1. 2017. Fortuna po obrovských závodech získala jako první licenci na provozování online kasina. Fortuna tak nabízí prakticky kompletní portfolio hazardních her, které je v České republice možné provozovat na internetu. Důsledkem změněných podmínek v novém zákoně, vyhubení drtivé většiny ilegálních provozovatelů na internetu a vylobbovaných daňových sazeb

210 mav. Jak Sazka po 55 letech skončila v konkurzu. In: Česká televize [online]. 30. 5. 2012 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1168416-jak-sazka-po-55-letech-skoncila-v-konkurzu>.

zažívá Fortuna nejlepší období ve své historii.²¹¹

Závislost hazardních provozovatelů je klasickým příkladem oligarchické správy země. Existenční závislost provozovatelů, jako je Fortuna, na rozhodnutí regulátora, jímž je Ministerstvo financí, a na legislativní úpravě, která pokud změní daňovou sazbu nebo některý stěžejní parametr, začnou se hroutit základní ekonomické parametry provozování hazardních her.

Když jsme nový zákon o hazardních hrách v roce 2014 sepisovali a později započali legislativní proces, byl konstruován tak, že hazard na všech úrovních je třeba redukovat. Andreje Babiše jsem upozorňoval na to, že musí počítat s tím, že daňové výnosy mohou jít i v souvislosti s úbytkem hazardu dolů. Navrhovali jsme tehdy daňové sazby navýšit jen mírně a redukce zejména tvrdého hazardu dosahovat jinými nástroji. Základní zákon o hazardních hrách byl už na přelomu let 2014 a 2015 v Legislativní radě vlády a doprovodný zákon o dani z hazardních her byl hotový, jen do něj doplnit konkrétní sazby. Navrhovali jsme pro kurzové a číselné, živé hry a technické sazby 25, 30 a 35 %. Babiš po konzultaci se svým finančním expertem ze své společnosti Hartenberg Janovem přišel se sazbami 30, 35 a 40 %. Doprovodil to slovy: „Nechť sa Komárek s Dospivou poserou!“ Když jsme argumentovali tím, že půjde s těmito sazbami hazard do ilegality, podotkl: „Třeba sa ještě zmení, budú žmúlať čepice.“ Jak celá věc dopadla, je všeobecně známo, kurzové sázky (Dospiva) a číselné hry (Komárek a Šmejc) se dostaly na 23 % a tvrdý hazard skončil na 35 %. Sazba 23 % je pro tuzemské provozovatele optimální, je dost nízká, aby je nijak nepoškozovala, a zároveň dost vysoká, aby se sem nehrnuli zahraniční provozovatelé, kteří by teprve, na rozdíl od těch českých, museli pracně budovat infrastrukturu kamenných kanceláří.

U „žmúlání čepic“ jsem nebyl, Dospiva s Babišem se tehdy několikrát sešli, což Babiš komentoval slovy: „Ten kokot Dospiva za mnou leze i na sjezdovku v Alpách.“ Co bylo tehdy protihodnotou, nevím, ale Babiš nejčastěji v souvislosti s Dospivou mluvil o vlivu jeho Deníků a vytáhl konkrétní kritický článek a doprovodil ho slovy: „Pokud bude psát ten plátek Dospivy takto, nechť za mnou

211 ČTK. Penta ohlásila rekordní provozní zisk deset miliard. Táhla ho hlavně Fortuna a lékárny. In: E15.cz [online]. 18. 4. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/penta-ohlasi-la-rekordni-provozni-zisk-deset-miliard-tahla-ho-hlavne-fortuna-a-lekarny-1345806>.

ani neleze.“ Proto lze dovozovat, že téma daňových sazeb bylo spojováno s mediálním prostorem v denících.

Druhá interakce ohledně regulace hazardu mezi Dospivou a Babišem proběhla před koncem roku 2016, tedy těsně před nabytím účinnosti zákona. Vše odstartovala SMS zpráva od Dospivy Babišovi, v níž si stěžoval na postup mých podřízených na odboru, který vydával povolení pro hazardní společnosti. Podle jeho přesvědčení, respektive podle přesvědčení lidí z Fortuny, Ministerstvo financí sabotovalo vydávání povolení. S tímto postojem na nás řval Babiš a prosazoval, abychom povolení ihned vydali. Vysvětloval jsem mu, že nic vydávat nebudeme, dokud nebude žádost kompletní. Tehdy to uzavřel, že: „Pokud přijde ještě jedna stížnost, dojebem vas do čiernej zeme!“ Zvolil jsem tehdy nestandardní řešení a objednal se k jednání přímo k Marku Dospivovi. Tehdy jsem čekal všechno, ale ne překvapivě racionální debatu. Situaci jsem mu vysvětlil, zejména co je zapotřebí ke schválení žádosti, kde je problém atd. Výsledek byl takový, že už vícekrát u Babiše neintervenoval a donutil lidi ve Fortuně reagovat na naše výhrady. O setkání jsem v nejbližším termínu informoval Babiše. Naivně jsem předpokládal, že bude rád, že se dané problémy v komunikaci odstranily, že se dané problémy v komunikaci odstranily, ale naopak mě necitovatelnými slovy obvinil z korupčního jednání. Tehdy jsem pochopil, že mu šlo o to, aby si zásluhu o udělení licence mohl přisvojovat on.

4. 3. 4 Lékárny Dr. Max

Podle dostupných informací jsou stabilně nejziskovější ze skupiny Penta společnosti zastřešující řetězec Dr. Max.²¹² S počtem poboček stejnojmenných lékáren, které představují cca 15 % všech veřejných lékáren v České republice, jsou lékárny Dr. Max největší lékárenskou sítí u nás. Společnost Dr. Max Pharma ze stejného holdingu se stala největším tuzemským výrobcem lékárenského sortimentu ve volném prodeji.

212 ČTK. Penta loni zvýšila zisk o pětinu na rekordních 7,4 miliardy korun. Ziskové byly reality i řetězce Dr. Max a Fortuna. In: Hospodářské noviny [online]. 16. 4. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-66555740-penta-loni-zvysila-zisk-na-rekordnich-7-4-miliardy-korun-ziskove-byly-reality-i-retezce-dr-max-a-fortuna>.

Již od nákupu lékárenského řetězce se Penta snažila mimořádně ziskový business rozvíjet, a to nejen zakládáním nových poboček, ale i nákupy nových provozoven nebo celých společností s existující pobočkovou sítí. O expanzi Dr. Max neusiluje jen v České republice, ale i v sousedních zemích. Řetězec Dr. Max například na konci roku 2017 koupil v Rumunsku firmu A & D Pharma,²¹³ která vlastní 600 lékáren, a také velkoobchodní firmu Mediplus. Celkem tak Dr. Max měl v Rumunsku 631 lékáren a stal se jedničkou na tamním trhu. Cenu sice odmítli zástupci Penty komentovat, ale je zřejmé, že šlo o nejvyšší částku, kterou kdy skupina zaplatila za akvizici jiné společnosti. Řetězec Dr. Max již dříve před uvedeným nákupem provozoval v Rumunsku 31 lékáren pod obchodní značkou ARTA. Společnost A & D Pharma v Rumunsku zaměstnává 4 500 lidí. Po akvizici přesáhly tržby skupiny Dr. Max 2,3 miliardy eur (59 miliard korun) a počet zaměstnanců stoupl na 12 000 lidí. Stal se tak jedním ze čtyř největších lékárenských řetězců v Evropě.

Skupina Dr. Max provozuje v současné době podle dostupných zdrojů zhruba 650 lékáren v Rumunsku, 450 lékáren v České republice, 380 v Polsku, 273 na Slovensku a přes 100 v Srbsku.

Další zemí, kde se snaží Dr. Max usadit, je Itálie. To by ovšem nebyla Penta a Dospiva s Haščákem, kdyby se nepokusili vstoupit na čínský trh.²¹⁴ Tamní trh s léčivými přípravky s obrátem 140 miliard dolarů (zhruba 2,8 biliónu korun) je mimořádným lákadlem. K předběhnutí společností ze západních zemí a USA však potřebují prezidenta, který pravidelně s čínskými komunisty posedí, nekritizuje stav lidských práv v Číně, ústavní činitele, kteří v reakci na návštěvu dalažlámy utvrdí čínské komunisty o nedělitelnosti Číny, i policii, která při návštěvě komunistického prezidenta sundá z dosahu jeho zorného pole tibetské vlajky. Ať již proto Marku Dospivovi a jeho kolegům z Penty úspěch přejeme, nebo nikoli, musíme si být vědomi, zradou

213 bbb. Dr. Max koupil 600 lékáren v Rumunsku. Řetězec skupiny Penta se tak stane jedničkou na tamním trhu. In: Hospodářské noviny [online]. 21. 12. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-65998650-dr-max-koupil-600-lekaren-v-rumunsku-retezec-skupiny-penta-se-tak-stane-jednickou-na-tamnim-trhu>.

214 Mikulka, Milan. Penta jde s lékárnami do Číny. Dr. Max bude stavět na zelené louce i nakupovat firmy, řekl Dospiva po oznámení rekordních výsledků skupiny. In: Hospodářské noviny [online]. 18. 4. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-66113650-penta-loni-zvysila-svuj-zisk-na-rekordnich-10-miliard-korun-vydelavala-fortuna-dr-max-i-prima-banka>.

jakých ideálů ze strany nejvyšších ústavních představitelů naší země je tento úspěch vykoupen. Tím pochopitelně netvrdím, že východní směřování prezidenta a některých dalších politiků je dáno pouze podporou obchodů Penty, společností vlastněných nejvýznamnějšími oligarchy se stěžejními obchodními zájmy v Číně a Rusku je víc.

4. 3. 5 Aero Vodochody

Na rozdíl od shora uvedených společností, které vykazují stabilní zisk, je společnost Aero Vodochody tou problémovou kostičkou ve skládance Penty, která však, vzhledem k plánům s letištěm na pozemcích této společnosti, může být do budoucna tou nejzářivější. Aero Vodochody zaměstnávalo před nedávnem téměř 2 000 zaměstnanců. Dle hospodářských výsledků Aera Vodochody je zřejmé, že tato společnost, která nyní generačně obměňuje svůj hlavní produkt, model bojového letounu, prochází těžkým obdobím opakovaných ztrát. Z Aera Vodochody Aerospace na jaře letošního roku odešel dosavadní prezident a předseda představenstva Giuseppe Giordo,²¹⁵ jehož představitelé Penty vinili z neuspokojivého řešení situace společnosti.

Giordo přišel do Aera v roce 2016. Pod jeho taktovkou firma prošla první fází zásadní transformace, v rámci které se vrátila k vývoji a výrobě vlastního cvičného a lehkého bitevního letadla L-39 NG.

Nový projekt zatím není výdělečný a Aero je třetí rok po sobě ve ztrátě. Firma před časem rovněž přišla o strategicky významný kontrakt na dodávku kokpitů pro vrtulníky UH-60M Black Hawk americké společnosti Sikorsky. V souvislosti s obchodním nezdařením a letitou ztrátou společnost oznámila plán na propuštění desítky zaměstnanců. Giordo proslul tím, že se obklopil několika dalšími italskými manažery, jimž podle drbů z podniku nikdo moc nerozuměl a říkalo se jim pouze „mafíáni.“ Giordo byl nahrazen dalším špičkovým manažerem Dieterem Johnem. Manažerské eso John byl ještě v nedávné době na vrcholných pozicích v společnosti Bombardier Transportation Group, Airbus Group nebo Eurocopter Group.

215 ČTK Giuseppe Giordo končí v čele Aera Vodochody. Nahradí ho Dieter John z Bombardieru. In: iROZHLAS.cz [online]. 14. 3. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/aero-vodochody-giuseppe-giordo-dieter-john_1903140918_pj.

Z krize, ve které se někdejší legenda českého zbrojního průmyslu nachází, by měl společnost vyvést právě nový dvoumístný jednomotorový letoun L-39NG, který je nástupcem známého letounu Aero L-39 Albatros. Vybaven má být řadou speciálních technologií, například palubním virtuálním výcvikovým systémem a přílbovým zaměřovačem.

V průběhu roku 2018 Aero uzavřelo několik obchodních dohod se zákazníky ze Senegalu, Portugalska, soukromou společností Sky-Tech a americkou soukromou společností RSW.²¹⁶

První stroj tohoto typu vzlétl poprvé v prosinci 2018. Sériová výroba by podle dřívějších informací ze společnosti měla začít v roce 2020.

Rovněž je společnost Aero bytostně navázána na rozhodnutí a podporu českého státu.

Nikoho proto nepřekvapí, že vedle rozjednaných zakázek s uvedenými zákazníky ze světa přispěchal s jednou z prvních zamýšlených objednávek státní podnik LOM Praha, aniž by vůbec spatřil světlo světa sériově vyráběný kus.²¹⁷ První objednávka českého státu pak má rovnou poptávat čtyři kusy tohoto letounu, doposud fakticky neexistujícího vzoru. Hodnota zakázky má být 1,1 miliardy korun bez DPH, v níž je započítána i desetiletá servisní podpora zakoupených strojů z Vodochod.

Podle vyjádření Ministerstva obrany letouny L-39NG využije LOM Praha pro základní i pokročilý výcvik pilotů Armády ČR a případně pilotů z dalších zemí. Nové stroje nahradí dosluhující letouny L-39C, jejichž technická životnost končí v letech 2021 až 2022. Nutno podotknout, že pomoc ztrátové společnosti Penty přišla od ministra Lubomíra Metnara, který je považován za jednoho ze tří Zemanových nominantů, v pravý čas. Rovněž Marek Dospiva se svými čínskými konexemi – viz obchodní vztahy od 90. let, prodej Florentina do čínských rukou atd. – má k prezidentovi poměrně blízko, proto za nákupem nevyzkoušených letounů lze tušit více než nutnou potřebu.

216 Zenkner, Petr. Aero se vrací na světový trh, nástupce legendárních letounů Albatros zamíří do Portugalska, USA nebo Senegalu. In: Hospodářské noviny [online]. 17. 7. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-66194900-aero-se-vraci-na-svetovy-trh-jeho-legendarni-letouny-albatros-zamiri-do-portugalska-usa-nebo-senegal>

217 Bruner, Štěpán. Aero získalo významnou referenci. Státní LOM Praha koupí čtyři letouny L-39NG. In: E15.cz [online]. 4. 1. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/aero-ziskalo-vyznamnou-referenci-statni-lom-praha-koupi-ctyri-letouny-l-39ng-1355119>

bu státního podniku při výcviku armády.

V rámci programu odstraňování starých ekologických zátěží, vzniklých před privatizací, Ministerstvo financí dlouhá léta evidovalo žádost Aera Vodochody o sanaci této ekologické zátěže. Vypsání zakázky na sanaci kontaminovaných míst v areálu Aera a jeho okolí nebylo jednoduché od samého počátku. Andrej Babiš samotné zahrnutí do plánu na další období odmítl schválit s tím, že „prečo chcete platit neco kokotovi Dospivovi, ten má peněz dost“. Několik týdnů jsme se o tom dohadovali, tehdy jsem zdůrazňoval, že se k tomu stát při privatizaci zavázal atd. Nakonec se projekt zadání zakázky schválil, ale začaly nové problémy, a to ze strany, která mě ani ve snu nenapadla, tj. od kontaminací zasažené obce Postřižín a Ministerstva životního prostředí. Hnutím ANO ovládaná obec Postřižín, na jejímž území prokazatelně plavou v podzemí mimořádně nebezpečné jedy, nám napsala, že se sanací nesouhlasí, a poukazovala na zcela zcestné teorie o neexistenci zjištěné kontaminace či nesouvislosti kontaminace s činností Aera Vodochody. Rozhodli jsme se proto, že v Postřižíně uspořádáme diskusi, v rámci níž snad zvítězí zdravý rozum, a prosadíme řešení celé sanace, tedy v areálu Aera i mimo něj. Na diskusi však přišli nejen zástupci ANO z vedení obce, ale i náměstkyně z Ministerstva životního prostředí Berenika Peštová za ANO (dříve spolupracovnice Agrofertu)²¹⁸ z ministerstva vedeného Richardem Brabcem, dříve manažerem Lovochemie z holdingu Agrofert, toho času místopředsdou hnutí ANO. Výsledkem byla zcela neobjektivní debata a další korespondence. Finální stav, který vznikl zjevně touhou udělat naschvál jinému oligarchovi, je ten, že Ministerstvo financí bude sanovat areál samotného Aera, ale okolí, kde může proudit voda s jedy do užitkové vody, se sanovat díky naschvalu představitelů ANO nebude.

Podle informací od bývalých zaměstnanců Penty bylo Aero Vodochody zakoupeno i s vidinou využití jím vlastněného vojenského letiště. Pozemky s přistávací dráhou a obslužnými stavbami dnes využívá Aero prakticky výhradně pro svá letadla, která vyrábí a testuje. V plánech Penty však mělo být letiště využito i pro turistické

218 Vlasatá, Zuzana. Analýza: Ministerstvo životního prostředí pracuje pro Agrofert. In: Deník Referendum [online]. 21. 3. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/tisk/24892-analyza-ministerstvo-zivotniho-prostredi-pracuje-pro-agrofert>.

účely, a to zejména pro klientelu z Číny. Ve starších propočtech figuruje číslo tří miliónů turistů ročně. Nicméně daný projekt narazil na dost tuhý odpor okolních obcí, jejichž obyvatelé se obávají nesnesitelného hluku z přistávajících i vzlétajících letadel. Náklady na vybudování druhého velkého letiště pro Prahu, které byly původně kalkulovány na 4 miliardy korun, mohou rovněž značně vzrůst požadavkem státu na přípojku k dálnici D8. Vzhledem k náročnosti a obtížné realizovatelnosti celého projektu se v posledním roce objevují informace o námluvách mezi Pentou, respektive Aerem Vodochoďy, a čínskou společností Citic, v jejímž managementu sedí i proslulý znalec čínských ekonomických vztahů i českého leteckého businessu Jaroslav Tvrdík.²¹⁹

4. 3. 6 Realitní projekty

Florentinum je prvním realitním projektem Penty v České republice. Výstavba byla dokončena na konci roku 2013. O tři roky později Penta Florentinum prodala. V návaznosti na vypsaný mezinárodní tendr Florentinum koupila čínská skupina CEFC.

Penta plánuje výstavbu komplexu nazývaného Central Business District, který má vzniknout na místě brownfieldu u Masarykova nádraží. Projekt mezinárodně uznávané architektky Zahy Hadid podpořila řada mezinárodních autorit i českých architektů, návrh si ale vysloužil i kritiku některých českých architektů.

Mimořádnou pozornost protikorupčních organizací, jako je Nadační fond proti korupci, vzbudil projekt společného podniku Dopravního podniku hlavního města Prahy a Penty, jehož cílem bylo vykoupit pozemky pro výstavbu stanic linky metra D, zejména v Praze 4. Penta měla podle prvotních dohod mezi městskou garniturou primátorky Adriany Krnáčové (hnutí ANO) a Petra Dolínka (ČSSD) vlastnit 51 % podílu na základním kapitálu, město prostřednictvím dopravního podniku pak 49 %.²²⁰ Argumentem pro tento

219 Šůra, Jan. Poslední ziskový šéf ČSA: Tvrdík uměl jen utrácet. In: iDNES.cz [online]. 26. 10. 2009 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/doprava/posledni-ziskovy-sef-csa-tvrdik-umel-jen-utracet.A091025_184453_eko-doprava_vel

220 Lederer, Benedikt. Při výstavbě metra D má město pomoci Penta, za nadpoloviční podíl. In: iDNES.cz [online]. 23. 3. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/praha-metro-d-penta-zastupitelstvo.A180323_391246_praha-zpravy_nuc

podnik, který i koaliční politici v někdejší radě Hlavního města Prahy označovali za „megatunel“,²²¹ byl údajný rozdíl při výkupu městem či soukromým podnikem, za nějž by se kvůli nadpolovičnímu podílu soukromého kapitálu měla takto vytvořená společnost vydávat. Primátorka Krnáčová v této souvislosti zřejmě nebyla schopná pochopit, že právě tento problém při výkupu měla řešit legislativní práce jejích vládních kolegů z hnutí ANO. Naštěstí se tuto podobu společného podniku podařilo odpískat, a to jak starou garniturou, tak novou radou Hlavního města Prahy, ačkoli radní Adam Scheinherr podle vlastního vyjádření považuje vstup soukromého kapitálu do infrastruktury pražského metra za do budoucna možný.²²²

4. 3. 7 Kauza Gorila

Na přelomu roku 2011 a 2012 vypukla na Slovensku aféra, v rámci níž se Penta, respektive její slovenská část v čele s Jaroslavem Haščákem, stala na Slovensku podezřelou z účasti na tzv. kauze Gorila. Spis, který celou kauzu pojmenoval, mluví o korupci a podezřelých vazbách Penty a jejích zástupců na politickou reprezentaci na Slovensku.²²³

Kauza Gorila počala únikem tajného, zhruba stostránkového dokumentu Slovenské informační služby s krycím názvem Gorila na veřejnost na konci roku 2011. Spis popisuje podrobnosti rozhovorů mezi spolumajitelem Penty Jaroslavem Haščákem a zásadními i relativně marginálními politiky na Slovensku v letech 2005 a 2006 a upozorňuje na podezření z korupce a zásadní hospodářské zločiny.

Spis totiž rozpracovává informace Haščákových rozhovorů s politickou a ekonomickou vrcholnou reprezentací i opozičními politiky na Slovensku o provizích a úplatcích za „služby“ při privatizaci slo-

221 tov. Praha neschválila společný podnik s Pentou pro metro D. In: Novinky.cz [online]. 28. 8. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/481777-praha-neschvalila-spolecny-podnik-s-pentou-pro-metro-d.html>

222 ČTK. Scheinherr: Praha se chce podnikem k metru D zabývat znovu od začátku. Spolupráci s Pentou nechystá. In: iROZHLAS.cz [online]. 10. 12. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/adam-scheinher-metro-d-praha_1812101817_pj

223 ČTK. Kauza Gorila po pěti letech. Slovenská policie stále tápe. In: E15.cz [online]. 21. 12. 2016 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/zahranicni/kauza-gorila-po-peti-letech-slovenska-police-stale-tape-1326947>

venských podniků, které v té době vlastnil stát, a dalšími „službami“ slovenských politiků nejen pro skupinu Penta. Spis se rovněž zabývá financováním slovenských politických stran, jako je Smer-SD, KDH, SDKÚ, SMK, tehdejšího ministra Jirka Malchárka či šéfkou Fondu národního majetku Annou Bubeníkovou.

Kauza se dodnes stále s různými přestávkami vyšetřuje, na Slovensku kvůli ní také proběhla řada demonstrací.

Podle oficiálních informací Slovenské informační služby, které již lze těžko ověřit, vznikl spis a stejnojmenná kauza následovně. V roce 2005 si všiml vedoucí analytického oddělení Slovenské informační služby Peter Mravec, že před domem na Vazovově ulici v Bratislavě, kde v té době bydlel s rodinou, podezřele pravidelně parkují vládní vozidla se známými politiky a představitelé finanční skupiny Penta. V listopadu 2005 vypracovala SIS žádost o odposlech bytu sousedícího s bytem Petra Mravce. Tento byt byl ve vlastnictví zaměstnance skupiny Penta Zoltána Vargy, podle jehož mohutné postavy získal spis a aféra jméno „Gorila.“

Krajský soud v Bratislavě nato předložené žádosti Slovenské informační služby na použití informačně-technických prostředků vyhověl. Na jaké konkrétní cíle se měly tyto odposlechy zaměřit, je předmětem spekulací, neboť soud je neprozradil. Předsedkyně soudu v této souvislosti dříve upozornila, že soud může zveřejňovat jen informace nepodléhající utajení, což je tento případ.

Později ustavený speciální vyšetřovací tým ministra vnitra požádal prezidenta Slovenské republiky o zbavení ředitele SIS Karola Mitríka mlčenlivosti. Ivan Gašparovič žádosti vyhověl.

Jaroslav Haščák potvrdil, že dvakrát až třikrát vypovídal ve vyšetřováních týkajících se Gorily, ale z ničeho obviněn nebyl.

Ve spisech Gorila jsou uvedené i rakouské společnosti Raiffeisen Zentralbank a letiště Schwechat. Podezřeními z korupce spojujícími se s těmito společnostmi se zabývaly i rakouské úřady, ale výsledky vyšetřování z Rakouska známy nejsou.

Ve spisu figuruje také pozdější premiér a předseda vládnoucí strany Smer-SD Robert Fico. V bytě s Haščákem podle dokumentu jednal a údajně je na záznamu dobře slyšet. V době odposlouchávání konspiračního bytu byl však Fico v opozici, vládla tehdy středopravicová koalice premiéra Mikuláše Dzurindy.

Podezření na korupci napříč prakticky všemi politickými subjekty měla zásadní společenský dopad a zapříčinila na počátku roku 2012 veřejné protesty proti tehdejšímu společenskému establishmentu, tzv. Protest Gorila.²²⁴

Představitelé Penty na podezření před několika lety reagovali prohlášeními, ve kterých kategoricky odmítli pravdivost uvedených spisů. „Nevidím žádný důvod komentovat fámy o údajných nahrávkách z nelegálního odposlouchávání a zapojovat se tak do zpravodajských her a konspirací,“ řekl deníku Sme mluvčí Penty Gabriel Tóth.²²⁵

Poměrně legrační v kontextu se závažností obvinění a vztahem k chráněnému zájmu, tedy ochraně osobnostních práv Jaroslava Haščáka, je několik let staré rozhodnutí slovenského soudu, jímž bylo tehdy zakázáno vydání knihy o pozadí kauzy Gorila s odůvodněním, že by tím byla narušena práva Jaroslava Haščáka, širokou veřejností označovaného coby hlavního podezřelého a hlavního strůjce ovlivňování politiků.²²⁶

Donedávna se zdálo, že celá kauza spěje k zapomnění, nikdo nebyl odsouzen a slovenský Nejvyšší soud v roce 2012 rozhodl, že odposlechy byly nezákonné a nelze je použít jako důkaz a že veřejnosti známé dokumenty, které z odposlechlů vycházejí, jsou jen důkazy nepodloženými tvrzeními a analýzami daných vazeb mezi podnikateli a politiky.

Kauza se resuscitovala před několika měsíci, když se ukázalo, že kontroverzní podnikatel Marian Kočner se pyšní podob-

224 Berger, Vojtěch a Presová, Eva. Protest tří tisíc lidí proti Gorile proběhl v Bratislavě poklidně. In: iROZHLAS.cz [online]. 10. 2. 2012 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/protest-tri-tisic-lidi-proti-gorile-probeh-l-v-bratislave-poklidne_201202101956_epres

225 Novák, Martin. Kočner má obří archiv nejen o Gorile. Nechce přes palubu sám, říká slovenský reportér. In: Aktuálně.cz [online]. 6. 12. 2018 [cit. 12. 6. 2018]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/kocner-ma-obri-archiv-nejen-o-gorile-nechce-pres-palubu-sam/r~5dd88fd6f8b211e8a1900cc47ab5f122/>

226 Aktuálně. Penta ji chtěla zakázat, teď je z knihy o Gorile trhák. In: Aktuálně.cz [online]. 10. 8. 2012 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/penta-ji-chtela-zakazat-ted-je-z-knihy-o-gorile-trhak/r~i:article:754058/>

ným archivem²²⁷ jako někdejší legenda českého podsvětí František Mrázek.²²⁸ Nechvalně známého podnikatele Kočnera zatím známe díky obvinění z osnování vraždy investigativního novináře Jána Kuciaka a jeho družky Marty Kušnírové,²²⁹ k níž došlo 21. února 2018. Jednou z perel tohoto archivu, jenž patrně obsahuje i lecjaký jiný skvost, jsou i skutečně nahrávky odposlechů, jejichž přepis je obsahem spisu Gorila, tedy těch odposlechů, které označil soud za procesně nepoužitelné.

Policie tam během domovní prohlídky zabavila flash disk se zvukovým záznamem. Velmi zajímavým a důležitým. Jedná se o odposlechy rozhovorů různých slovenských politiků se šéfem finanční skupiny Penta Jaroslavem Haščákem v bytě v bratislavské Vazovově ulici, které samy o sobě orgánům činným v trestním řízení známy nebyly, a byla proto zpochybňována jejich samotná existence, a přepisy byly označovány za vymyšlené.²³⁰

Co policisty nalezené nahrávky v Kočnerově trezoru způsobí a má-li tento nález potenciál výrazně pohnout politickou scénou na Slovensku, případně změnit korupční prostředí, kdy jedna finanční skupina pase řadu politiků, ukáží příští měsíce.

Investigativní reportér Radovan Bránik řekl Aktuálně.cz, že spis Gorila vyvolal po svém zveřejnění na Slovensku velké emoce a protestní demonstrace, ale spíše kvůli tomu, že jiné korupční a mnohem horší skandály se na světlo nedostaly.

„Ve zpravodajské komunitě bylo už v době zveřejnění spisu Gorila známo, že tehdejší šéf kontrarozvědky Lubomír Arpáš disponuje vlastními kopiemi nahrávek. Prakticky každý, kdo k nim měl přístup, si dělal kopie pro vlastní potřeby. Umožnil to žalostný stav

227 Novák, Martin. Kočner má obří archiv nejen o Gorile. Nechce přes palubu sám, říká slovenský reportér. In: Aktuálně.cz [online]. 6. 12. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/kocner-ma-obri-archiv-nejen-o-gorile-nechce-pres-palubu-sam/r~5dd88fd6f8b211e8a1900cc47ab5f122/>

228 Vaculík, Radim. Otcův archiv existuje a může ovlivnit chod Česka, řekl syn zastřeleného Mrázka. In: Novinky.cz [online]. 22. 10. 2008 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/152478-otcuv-archiv-existuje-a-muze-ovlivnit-chod-ceska-rekl-syn-zastreleneho-mrazka.html>

229 Vilček, Ivan. Z vraždy novináře Kuciaka obvinili podnikatele Kočnera. In: Novinky.cz [online]. 14. 3. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranici/499837-z-vrazdy-novinare-kuciaka-obvinili-podnikatele-kocnera.html>

230 Průlom v kauze Gorila. Slovenská policie našla u Kočnera nahrávky odposlechů. In: Aktuálně.cz [online]. 4. 12. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/prulom-v-kauze-gorila-slovenska-policie-nasla-u-kocnera-nahr/r~7624f18af7cf11e8af000cc47ab5f122/>

kontrolních mechanismů ve Slovenské informační službě,” říká Bránik. „Postupně tak vznikla kasta lidí, kteří po odchodu ze státních služeb měli mnoho diskreditačního materiálu na desítky politiků a stovky podnikatelů. (...) Penta v tomto případě doplatila na nepřilíh profesionální služby některých spolupracovníků, a tak se přepisy objevily mezi novináři,” dodává.²³¹

„Nahrávky mohou za jistých okolností dokazovat pravost spisu. Zásadní změnu však nepřinesou a podle staršího rozhodnutí Ústavního soudu nejsou v procesu použitelné,” vysvětluje novinář.

Podle Bránika se také možný vliv kauzy na voliče Ficova Smeru přečenuje. „Jde většinou o lidi, kteří jsou k podobným věcem úplně imunní. I kdyby se tyto nahrávky dostaly na veřejnost, pro Smer to nebude znamenat výrazný otřes. Akorát jeho nevoliči si potvrdí, čemu už dávno věřili,” říká reportér.

Pro téma této knihy jsou zásadní některé pasáže publikovaného přepisu odposlechů, které vyjadřují vztah demokratického zřízení a zájmy oligarchů Haščákova typu. V přepisu rozhovoru Haščáka s tehdejším ministrem Jirko Malchárkem při diskuzi o projektu nové politické strany údajně Haščák prohlásil, že demokracie je na hovno systém. „Volič o ničem nic neví, volič je hovno. Volič vnímá jen absolutní povrch.”²³² S přihlédnutím k dojmu z voličů dle Haščáka měla být utvořena nová politická strana, v níž měli být lidé napojení na Pentu. V přepisu odposlechu dokonce zaznívá doslova to, že Penta bude novou stranu „vlastnit”. Možná právě pro vzpomínku na vlastnictví politické strany na Slovensku ze strany Jaroslava Haščáka nevzbudilo ani v Čechách v roce 2016 nijak pozitivní ohlas založení politické strany Realisté, jejíž hlavní tváří se stal politolog Petr Robejšek a kterou finančně podpořil i druhý spolujednatel Penty Marek Dospiva.²³³

231 Novák, Martin. Kočner má obří archiv nejen o Gorile. Nechce přes palubu sám, říká slovenský reportér. In: Aktuálně.cz [online]. 6. 12. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/kocner-ma-obri-archiv-nejen-o-gorile-nechce-pres-palubu-sam/r~5dd88fd6f8b211e8a1900cc47ab5f1122/>

232 Žitný, Milan. Na Slovensku řadí Gorila. In: Česká pozice [online]. 8. 2. 2012 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/na-slovensku-radi-gorila-088-/tema.aspx?c=A120114_060941_pozice_52616

233 Hejl, Jan. Dospiva dal Robejškovi tři miliony, z transparentního účtu zmizely. Zákon dodržujeme, tvrdí Realisté. In: Aktuálně.cz [online]. 21. 4. 2011 [cit. 27. 7. 2011]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/miliony-pro-robejskovy-realisty-zmizely-z-transparentniho-uc/r~13e7a720d99e11e6a8cb002590604f2e/>

4.4 Další oligarchové, rádobý oligarchové, kmotři, šíbrři, manažeři a olidůchodci

Tři shora uvedené osoby, respektive v případě Penty, skupiny, lze s klidným svědomím označit za oligarchy a oligarchické skupiny. Podílí se totiž přímo nebo nepřímo na veřejném dění a zároveň mají svůj konkrétní ekonomický zájem na tom, jak veřejní činitelé budou rozhodovat. Vedle nich však stojí několik dalších osob, u nichž není jeden ze dvou základních faktorů, tj. vliv na veřejné dění a ekonomický profit z jednání veřejných činitelů, tak zřejmý nebo jednu z aktivit nevykonávají systematicky. Pokud totiž někdo vyvíjí v nějakém případě aktivitu k ovlivnění konkrétního rozhodnutí a využívá při tom nelegitimní prostředky, je buď úplatkář, nebo jakýsi stimulant klientelistických postupů. Pokud někdo zprostředkovává kontakt mezi veřejným činitelem a tím, kdo má na jeho rozhodování zájem, je, dle ustálené terminologie médií v naší zemi, šíbrem nebo kmotrem. Kmotr je obvykle přisátý na konkrétního politika nebo konkrétní region. Nemůžeme rovněž zapomenout na oligarchy ve výslužbě, tj. lidi, kterým už odzvonilo, a oligarchochtivce, tj. jedince, kteří by rádi dosáhli postavení oligarchy, ale prostě to neumí, třeba vsadili na špatného koně anebo to „neumí“ všude. V neposlední řadě existuje případ lidí, kteří nejsou na veřejné moci existenčně závislí, a proto mohou fungovat, aniž by splňovali jednu ze shora uvedených charakteristik, nebo své aktivity vyvíjejí v jiné zemi a my se jejich oligarchickými tendencemi tam nezabýváme.

Do posledně jmenované kategorie, podle mého názoru, patří Radovan Vítěk. Ačkoli je v řadě svých projektů velmi významně závislý na konkrétním rozhodnutí státních úřadů, ať již v územním plánování, či stavebním řízení, nejeví tendenci si budovat nějakou organizovanou mocenskou strukturu zprostředkovatelů pro něj příznivých rozhodování.

Specifická situace je u společníka v Home Creditu Petra Kellnera, u Jiřího Šmejce. Ten je podle mého názoru nejschopnějším manažerem v České republice. Byl schopen pomoci Vladimírovi

Železnému zbavit se zahraničních partnerů v televizi Nova,²³⁴ ale také televizi stabilizovat po jeho odchodu. Kellner na jeho finanční schopnosti zásadně spoléhá ve východních aktivitách Home Creditu,²³⁵ ale umí vybudovat i vlastní projekty jako luxusní resort na Maledivách.²³⁶ Osobně jsem se s ním setkal při sérii jednání ohledně problematiky registrace a ztotožňování hráčů u společnosti Sazka. Tehdy se kolegové nebyli schopni domluvit s managementem této společnosti a na scéně se nečekaně objevil právě Jiří Šmejč jako spoluvlastník Sazka holdingu Karla Komárka. Byla s ním naprosto racionální diskuse s cílem nalezení pragmatického řešení. Byl schopen během několika hodin nebo dnů proniknout do tajů loterního práva, což některým zaměstnancům trvalo několik let. Osobně bych ho nezařazoval do kategorie oligarchy, ale spíše manažera blízkého oligarchům.

Jiná situace je ovšem u dalších, s Petrem Kellnerem spřízněných miliardářů, tj. u Karla Komárka a Daniela Křetínského. Oba některými svými mocenskými nástroji, kontakty, ale i zájmy na rozhodování lidí, na něž mají vliv, definici oligarchy zcela zjevně splňují. Jejich příběhy jsou ovšem úzce provázané s tím Kellnerovým, že je můžeme zařadit do jedné skupiny. Jenom na zpracování jejich příběhu a aktivit nebylo dost času, ačkoli by si to, oba, vrchovatě zasloužili.

Příkladem oligarchy mimo sezónu je Zdeněk Bakala. Sice ovládá jedno z největších českých vydavatelství Economia, ale v současné době se již zřejmě věnuje svým miliardářským kratochvílím v cyklistice²³⁷ apod. Nicméně byly doby, kdy by se dal s klidným

234 Nova slaví 19 let vysílání. Připomeňte si některé její zlomové okamžiky. In: Lupa.cz [online]. 4. 2. 2013 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/nova-slavi-19-let-vysilani-pripomente-si-nektere-jeji-zlomove-okamziky/>

235 Krejčí, Jaroslav. Společnosti Home Credit se daří zejména díky úspěchům v Číně a Rusku. Dobré výsledky hlásí i na domácím trhu. In: Hospodářské noviny [online]. 27. 11. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-66359760-spolecnosti-home-credit-se-dari-zejmena-diky-uspechum-v-cine-a-rusku-dobre-vysledky-hlasi-i-na-domacim-trhu>

236 Horáček, Filip. Týden na Šmejčově ostrově na Maledivách vyjde až na čtyři miliony. In: iDNES.cz [online]. 23. 1. 2014 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/jiri-smej-c-otevira-resort-na-maledivach.A140123_132213_ekonomika_fih

237 ČTK. Bakala založil farmu pro svůj cyklistický tým QuickStep. In: iDNES.cz [online]. 3. 12. 2012 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/sport/cyklistika/bakala-zalozil-cyklisticky-tym-etixx-ihned-pro-mlade-jezdce.A121203_185317_cyklistika_ald

svědomím do nejvyšších mocenských struktur zařadit a možná bychom ho zařadili na jedno z čelných míst, ale ty doby již skončily před nějakými osmi lety s koncem pravicových vlád a krachem NWR a OKD.

Příkladem rádoby oligarchy je Luděk Sekyra. Ten byl schopen ledacos zařídit u Lidovců, byl sponzorem strany,²³⁸ ale Lidovci nikdy neměli tak významnou moc, aby zařídili větší projekty. Proto se jejich pomoc mohla uplatnit jenom v konkrétních případech. Jeho moc se zjevně odvíjela od spolupráce s velkokmotrem Františkem Mrázkem.²³⁹ Svou image se Sekyra sice snažil vylepšit zvedáním odkazu Václava Havla a spoluprací s profesorem Tomášem Halíkem,²⁴⁰ ale co naplat, „velký kluci“ ho nikdy moc nebrali a nikdy se také finančně neposunul tak nahoru, aby ho někdo moc vážně bral.

238 Koutník, Ondřej. Dovedu si představit i pokračování současné koalice, říká sponzor lidovců Sekyra. In: Lidovky.cz [online]. 14. 10. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/dovedu-si-predstavit-i-pokracovani-soucasne-koalice-rika-sponzor-lidovcu-sekyra.A171013_181824_In_domov_ele.

239 Klímová, Jana a Wanatowiczová, Krystyna. Cesta Ludka Sekyry k miliardovému úspěchu. In: iDNES.cz [online]. 9. 10. 2008 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/archiv/cesta-ludka-sekyry-k-miliardovemu-uspechu.A081009_173212_kavarna_bos.

240 dat. Sametový den na Oxfordu: Havel dostal lavičku, Halík posluchárnu. In: Česká televize [online]. 6. 11. 2014 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1010519-sametovy-den-na-oxfordu-havel-dostal-lavicku-halik-poslucharnu>.

5 Důsledky oligarchie

5.1 Morální úpadek

Od sametové revoluce se česká politická kultura vyznačuje mimořádně nízkou posazenou laťkou v tom, za jaké prohřešky by se mělo z veřejné funkce odstupovat, a mám obavu, že je existujícím trendem neustálé snižování této laťky. Byly doby před dvaceti lety, kdy místopředseda vlády Jan Kalvoda z vládní funkce odstoupil za to, že neoprávněně používal titul JUDr.²⁴¹ Připomínám, že ministr Kalvoda měl práva vystudovaná, a pouze nesplnil některé formální úkony k tomu, aby doktorský titul získal. Ačkoli je to událost již prastará a ačkoli za Kalvodovým rozhodnutím odejít z politiky stály patrně i další faktory, je dodnes vzácným momentem.

V západoevropských státech je samozřejmé, že politik odchází ze své funkce v případě, že určitým společenským odhalením vrhá negativní stín na své působení, vládu či politickou stranu, jež reprezentuje. Rozdíl oproti našim politikům nejspíš tkví i v tom, že tím kupříkladu německý politik ztrácí jen svou kariéru. Vrcholový odborník se uživí i bez vládního angažmá a obvykle si za méně stresu vydělá mnohonásobek. U nás bohužel stále platí, že vládní křesla získávají spíše osoby, pro které je vládní funkce s platem okolo 100 000 Kč nejvýdělečnějším uplatněním v životě a oddalování rozhodnutí o odchodu v důsledku jejich selhání přináší ty drobné korunky na splátky hypotéky. Rovněž odstřížení od nejrůznějších kšeftů je mimořádně bolestivé, proto jsou odchody v důsledku pochybení něčím zcela vzácným, až kuriózním.

Zavzpomínáme-li na některá odcházení českých ministrů a premiérů, musíme se opravdu obrnit trpělivostí, protože svou ministerskou kůži opravdu nedali lacino. Politická kariéra Václava Klause, která byla spjata s mrtvými nebo fiktivními sponzory, tyto kauzy dokonce přežila a s korupčním pachem v zádech to dopracoval až na Pražský hrad. Nositel amerického snu, kterak koloťuk až do Strako-

241 J. Kalvoda rezignoval na své funkce, neboť neoprávněně užíval titul JUDr. In: Hospodářské noviny [online]. 18. 12. 1996 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-897032-j-kalvoda-rezignoval-na-sve-funkce-nebot-neopravnene-uzival-titul-judr>

vy akademie došel, Stanislav Gross byl schopen svůj politický život prodlužovat také o mnoho měsíců, než ho lži o půjčkách na byt zcela zlikvidovaly. Nejinak tomu bylo u premiéra Topolánka, jenž byl schopen v tandemu se zločincem Dalíkem přežít celé čtyři roky. Musím dodat, že někteří poslanci se svého mandátu zákonodárce nevzdali ani po nástupu do vězení (poslanec Roman Pekárek za ODS v roce 2013).²⁴² Avšak je sporné, zda tím ještě mohli vůbec pověst své strany poškodit. Podobný paradox nastal, když ke mně na ministerstvo na jednání, o něž sám požádal, měl přijít senátor Ivo Valenta. Varoval jsem celníky, kteří mají bezpečnost v budově na starosti, že ten pán je odsouzený lump a že za něj nijak neručím. Ptali se mě, proč ho sem teda tahám, a dlouho jim to pak v hlavách šrotovalo, když jsem jim vysvětlil, že kromě toho, že je to kriminálník, je taky senátor.

Za současné vlády jsme v kultuře odcházení skrze premiéra Andreje Babiše našli nové dno, respektive to nové dno hledáme. Na jednu stranu tu máme v čele exekutivy několikrát při lži přistiženého estébáka a na straně druhé ministry za ANO, kteří bez svého šéfa neumí ani odpovědět na novinářskou otázku.

Zvláštní kulturní novinkou je neustálé posouvání akceptovatelnosti osoby ve veřejné funkci. Byly doby, kdy sociální demokraté prohlašovali, že by ve vládě nemohli sedět s obviněným.²⁴³ I to samotné je zvláštní. Přece není důležité tolik pro věrohodnost vlády, zda je někdo stíhaný nebo nikoli, přesvědčivější přece je, zda se snažil přechytračit stát nebo Evropskou unii, a zda tedy není potenciálně nebezpečné tohoto člověka vydržovat ve vládě. Jestli tyto podfuky, jimiž krátí majetek státu, jsou nebo nejsou trestným činem, osobně považují až za druhotné. Nicméně v současné době, kdy policie podala návrh na podání obžaloby na premiéra protikorupční vlády, socani posouvají svou podmínku přítomnosti ve vládě na moment,

242 ČTK. Pekárek do pěti dnů nastoupí do vězení. Kam však neprozradil. In: Deník.cz [online]. 12. 2. 2013 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://kolinsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/pekarek-do-peti-dnu-nastoupi-do-vezeni-kam-vsak-neprozradil-20130212.html>

243 Vaverková, Karolína. Všichni proti Babišovi: Do vlády s obviněným „estébákem“ nepůjdeme, hlásí politici. In: Echo24.cz [online]. 13. 10. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/pNnjY/vsichni-proti-babisovi-do-vlady-s-obvinenym-estebakem-nepujdeme-hlasi-politici>

kdy bude Babiš odsouzený. Kdyby k odsouzení došlo, bude zajímavé sledovat citaci z trestního řádu, podle něhož je obviněný, respektive obžalovaný, odsouzeným až na základě pravomocného rozsudku.

Kromě nové zásady, že pokud někdo nesedí na Mírově, je akceptovatelný ve veřejné funkci, jsme se posunuli někam i ve vnímání akceptovatelnosti lží. Premiér Babiš lže tak často, že už novináře prakticky omrzelo o těchto skutečnostech psát, čímž se to stalo jako přijatelné. Svým chováním pak pochopitelně strhává i své nohsledy a ti si, logicky, říkají, že „když může šéf, proč ne já, vždyť je to normální“. Za mého působení na ministerstvu jsem tento posun vnímal prakticky online. Vzpomínám si na dvojici ministerských porad na počátku prosince 2016. Tehdy se spouštěla první vlna EET. Na první poradě mluvčí ANO Lucie Kubovičová (mimochodem nevím, co dělala na ministerských poradách) poukazovala na to, že je dost nevhodné, aby bylo na webu tzv. počítadlo bonzů, tedy neustále se zvětšující číslo, kolik finanční správa přijala podnětů na nevydané účtenky v hospodách. Tehdy se o tom na poradě mluvilo zhruba hodinu a Babiš na naléhání Schillerové rozhodl, že se tam to počítadlo má nechat. O pár dní později se na ně ptali novináři a Babiš bez mrknutí oka lhal, že o něm slyší poprvé. Na poradě po týdnu si pak stěžoval, že mu „ty debilní novináři podsouvají, voľačo, čo nemohl tušit.“ A vtom to přišlo, tehdejší náměstkyně Schillerová si vzala slovo a začala vyprávět, že je to hrozné a že přece pan ministr o tom nijak vědět ani nemohl. Když jsem si vzpomněl na poradě z minulého týdne, kde o tom Babiš rozhodl, vybavila se mi scéna z Podskalského filmu Bílá paní, kde se Brodského děti předhánějí, kdo lépe zalže, začal jsem se hlasitě smát. Babiš se mě tehdy ptal: „Prečo sa smežete ako kokot?“ Když se k Babišovi přidá ve veřejném prostoru i Zeman a jeho tvrzení jako třeba o spisovateli Ferdinandu Peroutkovi a jeho vylhaných článcích o gentlemanském vůdci třetí říše,²⁴⁴ máme tu koktejl stávající politické kultury.

Velká část lidí z Babišova okolí se rovněž nechává inspirovat

244 Spor o článek Hitler je gentleman trvá už téměř čtyři roky. Zeman se chce zapojit do soudního řízení. In: iROZHLAS.cz [online]. 27. 1. :2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/ferdinand-peroutka-milos-zeman-hitler-je-gentleman_1901271211_mat

slovníkem svého šéfa. Jak jednou po poradě podotkl jeden kolega: „Vždyť on skoro nic neřekl, to byly buď pohlavní orgány, nebo předložky a spojky.“ Někteří další kolegové si ty nejlepší výroky zapisovali. Po odchodu jednoho kolegy, který byl pilný v zapisování, jsem ho poprosil, aby mi udělal výtah, jakési The Best of Babiš. Namátkou tedy uvádím: „Ta Gräbšleová je taková piča, že si ani nevidí na špičku nosu.“ Na mě pak řval: „Ten váš pičus Belobradok si asi myslí, že ví, čo je to veda, ale v tom vašem bratřerstvu ani nevieíte, ak si utriť prdel, hlavne že chodíte ke spovedi, kokoti!“ nebo „Ten Kalúsek, ten ľudský odpad, ten má, ten kokot, 9 miliárd s Hávou v rakúskej banke, ten zločinč tam môže len na to své zosraté konto kúkať, len si nad ním môže pohoniť vtáka, pretože keď by si ich vybral, tak by ho zavreli, kokota zosratého.“ Jedna věc je to, že podobně mluví i další miliardáři a že tím zřejmě jakýmsi způsobem upouštějí páru z kotle stresu a napětí. Problém je to, že své božstvo napodobují mladí nohsledové, kteří nechtějí zůstat pozadu i ve ventilovaném slovníku. Jednou mi ze Sněmovny doručoval písemnosti nějaký asistent poslance nebo jenom stranický (ANO) podržtaška a začal mi problematiku z písemností vysvětlovat Babišovým slovníkem, tak jsem ho vyhodil, ať si dá odchod, a až se naučí mluvit jinak než kriminálník na valdickém dvorku, ať mi to přijde dovysvětlit. Problém je ovšem to, že takhle mluví předseda vlády a toho se vyhazuje špatně. A infikuje tím jedince, kteří ho napodobují. Když za mých časů o něčem polemizoval Babiš jako ministr financí a Chovanec, dříve zelinář, tehdy ministr vnitra, se svým potlačeným „voe“ na konci věty, říkal jsem si, jak na nás asi musí nahlížet v zahraničí a jak se musí někteří prvorepublikoví politici obracet v hrobě. Uvědomme si, že Babiš je v úřadu předsedy vlády následníkem lidí, jako je Alois Eliáš, jeden z největších hrdinů domácího odboje, člověk, kterému vděčíme za svobodu. A teď tu máme primitiva, který bez použití genitálií ve větě neumí vyjádřit myšlenku.

5.2 Úpadek krajiny a životního prostředí

Stejně jako u úpadku elementárního základu slušného chování, je současný stav životního prostředí jen vrcholkem ledovce, který má

však základy hluboko v minulosti. Rovněž plody, které nyní sklízíme, nelze dávat za vinu pouze současné vládě a jejímu oligarchovi, problémy, které na nyní zřejmé situaci se suchem a kůrovcovou kalamitou vidíme, neřešily ani vlády předchozí. Zásadní je však to, že v důsledku lobbistických tlaků na minulé vlády a úřady ze současné situace stále nejvíc získává právě vládnoucí oligarcha Andrej Babiš.

U problému sucha posledních let a s tím propojeného problému přemnoženého kůrovce²⁴⁵ by bylo, více než u jakéhokoli jiného problému, zapotřebí komplexního řešení. Koneckonců právě pro sliby razantních reformních kroků si lidé ve volbách volili silnou postavu podnikatele Babiše. Jenomže právě na jeho působení v této oblasti můžeme vidět, jaká to byla chiméra. Nikdo, kdo Babiše a mechanismy státní moci nezná, navíc nemůže počítat se zálužným faktorem, v důsledku něhož je komplexní řešení prakticky vyloučeno. Tento faktor je popsán v kapitole 3.2 o personální politice současného předsedy vlády. Jestliže první, co Babiš i ministr zemědělství na dotčeném ministerstvu udělali, je genocida odborníků, u nichž nepočítali s loajalitou, s označením, o jak neschopné jedince se jednalo, tak po nich zůstala díra. Díra po odbornících v oboru je v impotenci řešení složitého problému dále umocňována Babišovou vlastností lidí rozeštvávat. Mediální propagace o vládním týmu, v jehož čele sedí osvícený manažer, je vzdálená situaci jako problém našich smrkových lesů a přemnožených králíků na druhém konci zeměkoule. U Babiše manažeri přicházejí, po několika měsících odcházejí, mezi sebou vedou mocenské boje o přízeň psychicky pokrouceného Babiše, donášejí na sebe, a když jsou konflikty, v nichž si oligarcha lebedí, tak silné, že už ho to nebaví, tak lidi zase vymění. Jeho příklad pochopitelně následují jeho podřízení. Výsledkem je chaos a neřešitelné vztahové problémy v pytli jeho blech, že je jakékoli koncepční řešení opravdu zcela vyloučené. Připočteme-li k těmto úchylným vztahům a díře po odbornících také přímé zájmy na neřešení situace ze strany samotného oligarchy, lze říci, že nás mohou spíše čekat katastrofické scénáře než zklidnění a náprava stávajícího stavu.

245 Zámečník, Miroslav. Kůrovci se chystají posvačit. Přemnožení škůdci všech zemí se spojili a berou světové lesy útokem. In: Euro.cz [online]. 17. 3. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/udalosti/kurovci-se-chystaji-posvacit-1443076>

Sucho a krajina

Nevím, zda si i čtenáři spojují idylické dětství s nějakým konkrétním místem nebo konkrétní situací, já tedy ano. Osobně se ve vzpomínkách na pohodu v dětství vracím do obýváku své babičky. Kromě hučení v kamnech a dalších zvuků staré domácnosti, včetně vzdáleného zvuku vědeckého datlování svého dědy, příležitostně přerušovaného rachtáním bonbónů v plechovce s názvem Zimní směs, si ještě pamatuji na obrazy po zdech. Kromě některých podobizen předků, z nichž mám spíš trauma, té místnosti vévodil velký obraz vesnice a jejího okolí z přelomu 19. a 20. století. Malíř musel patrně stát na nějakém nízkém návrší. Na svém plátně pak zachytil statek v popředí s desítkami různobarevných políček a pastvin v pozadí. A právě ta rozmanitost obdělávané plochy a její prostrídávání keřky, z nichž vyletovali ptáci, by patrně neměla symbolizovat jen idylu mého dětství u babičky, ale hlavně by nám měla připomenout, jak ta venkovská krajina před nějakými 100 nebo 150 lety vypadala. Připomenu, že za nějakých 50 let po malířem zachyceném stavu venkova, přišli soudruzi, políčka a pastviny, včetně keřků, zorali do jednoho velkého lánu. Podmáčený roh pastviny, který obtékal potůček, pak „zkultivovali“ tak, že potok narovnali a takto vysušenou plochu pak připojili k obřím poli. Pasoucí se krávy se zavřely do kravínového koncentráku atd. Po revoluci se pak políčka sice zrestituovala, ale dnes už mají jenom jednoho hospodáře, globální společnost. Kravín už tam dneska není, ten se zrušil kvůli synergiím při slučování s jinými živočišnými provozy. Hnůj z kravína, dříve vyvážený a rozmetávaný po polích, už byl stejně nahrazen syntetickými hnojivy. Výsledek je takový, že pole je do nedozírna oseté jednou plodinou, pšenicí, kukuřicí nebo řepkou. Tu stříkají obří stroje chemickými německými a lovochemickými svinstvy, ptáka ani „motýle“²⁴⁶ už neviděl ani nejstarší pamětník, a když se projdeme podél koryta vyschlého potoka, je nám po pět letních měsíců vedro, jako kdybychom stáli na parkovišti před supermarketem. Z krajiny je prostě odporná zemědělská továrna na plodinu a dotace na obdělávanou plochu.

246 Lederer, Benedikt. Babiš se slovy, že chceme motýle, pobavil lidi. Okřídlený hmyz však vážně ohrožují zemědělci i pouliční lampy. In: Hospodářské noviny [online]. 10. 6. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-66587430-babis-se-slovy-ze-chceme-moty-le-pobavil-lidi-okridleny-hmyz-vsak-vazne-ohrozuji-zemedelci-i-poulicni-lampy>

Tady by bylo hodně laciné to skončit kopnutím si do oligarchy, že ten za to může, „fuj řepka!“. On to nevymyslel, ale využil, a hlavně nezměnil. Proč až po několika letech historického sucha se začínají dělat zcela marginální kroky k nápravě? Vláda chce dávat peníze na obnovu rybníků²⁴⁷ a má se zredukovat maximální plocha, kde může být pěstována jedna plodina v kuse. A tím to tak zhruba hasne. Tato opatření jsou sice správným směrem, ale vodu do krajiny to vrátí, možná, z jednoho promile, a to ještě po tisíci letech. Mezi absolutně nic neřešící opatření, která jsou plánována, patří stavba nových přehrad.²⁴⁸ Co takhle spíš přijít se skutečnými reformami, změnit vyplácení dotací v návaznosti na potenciálu zadržovat vodu na určité ploše, zřizovat remízky mezi poli, vracet se ke kombinaci živočišné a rostlinné výroby, motivovat zemědělce k pěstování meziplodin²⁴⁹ k tzv. hluboké orbě, aby pod mělkou vrstvou ornice nebyla neprodyšná vrstva tvrdého podloží, přes níž se nevsákne ani kapka. Odměnou za tato opatření by bylo více vláhy přímo na velké části plochy, a ne v několika Tomanových rybnících, méně chemie, návrat hmyzu i ptáků a celkové ochlazení Česka s vlivem na redukci sucha v lesích. Jenomže výnos pole se sníží, dotace na rozjetý koncept hospodaření by ubyly a odbyt chemických svinstev by poklesl.

Lesy a kůrovec

Vzhledem k tomu, že se čtení této knihy přehouplo do druhé poloviny a oligarchu Babiše měl čtenář možnost dobře poznat, je čas na jednu strategickou hru. Představme si, že by takový Babiš v této hypotetické hře dostal chuť na Lesy České republiky. Jak by to šlo vymyslet? Jako náповědu lze použít příběhy z několika knih, na něž jsem na vícero místech odkázal, zvláště bych si dovolil doporučit pasáže knih Boss Babiš nebo Žlutý baron v kapitolách o Agru Jevišovice nebo o Koste-

247 Karlík, Martin. Obnova vodovodů, výstavba rybníků nebo zavlažování. Boj proti suchu vyjde stát na 50 miliard. In: iROZHLAS.cz [online]. 21. 4. 2011 [cit. 27. 7. 2011]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/cesko-sucho-nedostatek-vody_1905071120_jak

248 Vokáč, Martin M. MAPA: Zatopí právě nás? Seznam nových přehrad vylekal desítky obcí. In: iDNES.cz [online]. 31. 10. 2011 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/mapa-zatopi-prave-nas-seznam-novych-prehrad-vylekal-desitky-obci.A111030_205648_domaci_brd

249 Ničí půdu nezodpovědní velkofarmáři? Ano, ale je to jen část pravdy, říká Ladislav Miko. In: Ekolist.cz [online]. 10. 6. 2019 [cit. 12.6.2019]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/publicistika/rozhovory/nici-pudu-nezodpovedni-velkofarmari-ano-ale-je-to-jen-cast-pravdy-rika-ladislav-miko>

leckých uzeninách. Společným rysem těchto jeho úspěšných způsobů ovládnutí, stejně jako částečně úspěšných projektů na ovládnutí státem vlastněných podniků, je jejich dostrkání do kouta. Prostředků pro to je více, nakupování pohledávek, ale i vydírání jejich managementu přes blízkou navázanost na dodávky strategických komodit nebo naopak odběr výrobků. Pro bývalé představitele vládní koalice bylo naprosto nepochopitelné, z jakého důvodu Babiš jako ministr financí požaduje doslova vymačkání veškerého zisku z Lesů ČR, včetně nasyslených rezerv, navíc v situaci, kdy se zřetelně rozjížděla kůrovcová krize a bylo zjevné, že by bylo dobré ponechávat velkou část zisku na časy, kdy se brouk zakousne hlouběji do hospodářských výsledků, protože se razantně sníží cena dřeva a bude nutné začít s výsadbou nových stromů. Tak pro příklad ještě v roce 2018 odvedl tento státní podnik do státního rozpočtu okolo 2,5 miliardy korun. Dovolím si připomenout, že nejhorší hospodářské výsledky měly Lesy v době okolo opoziční smlouvy a po ní, kdy se Agrofert vzmáhal do své současné struktury nákupem státních chemiček. Naopak nejlépe Lesy ČR hospodařily v době, kdy byl ministrem zemědělství Marian Jurečka a manažeři, které Babišovci hned po nástupu svinským krokem vypakovali. Dalším důležitým faktem je to, že v době, kdy se z Lesů ČR mačkala každá koruna, bylo možné stejnou částku získat ze zvláštních fondů privatizace, odkud se naopak likvidace kůrovce nezafinancuje. A přidejme ještě dvě další fakta. Největším partnerem Lesů České republiky je společnost Uniles z holdingu Agrofert,²⁵⁰ která vyhrává státní zakázky, střet zájmů nestřet zájmů. A v neposlední řadě, rozumíte někdo, z jakého důvodu se Lesy ČR v minulosti zbavily vlastního zpracovatelského aparátu? Ten byl zprivatizovaný, zčásti ho skoupil Babiš v nejrůznějších entitách a ve velké části byl zrušen. A přitom právě tyto pily a další zpracovatelské podniky by dneska sehrály zásadní roli v odkornění a dalším zpracovávání napadeného dřeva. Mimochodem, když se Babiš coby nově instalovaný premiér před zraky médií s kůrovcovou problematikou seznamoval, vykládal, kterak teď on coby supermanažer začne problematiku řešit, zařídí nástup tisíců dělníků z Ukrajiny, Bělorus-

250 ČTK. Lesy České republiky dávají nejvíc zakázek firmě z holdingu Agrofert. In: E15.cz [online]. 6. 6. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/potraviny/lesy-ceske-republiky-davaji-nejvic-zakazek-firme-z-holdingu-agrofert-1347536>

ka a Srbska, zapojí ČD Cargo i zahraniční odbyt dřeva. Výsledek je takový, že není, co s dřevem dělat, a v některých lokalitách zůstane stát mrtvý les, nejsou lidé na jeho kácení a není ani, kam ho nacpat. Lesy ČR začaly mít vážné ekonomické problémy,²⁵¹ které se prohloubí i tím, že nemají dostatečné finanční rezervy. Jestli pak třeba nepřijde nezávislý manažer Agrofertu s návrhem, jako správce v pohádce S čerty nejsou žerty, že by kníže pánovi od toho zámku (Lesů ČR) byl ochoten odpomoci.

Je zřejmé, že si na návrat krajiny do časů, kdy nebyla továrnou na dotace a na vládu, která by účinně bojovala proti suchu a kůrovci, budeme muset počkat. Zatím je tu provázanost vládnoucího oligarchy se stávajícím systémem hospodaření, který to dotáhl do současné situace, je s ním natolik spjatý, že prostě nemůže nic změnit. Na druhou stranu, nepřijdou-li na stěžejní místa na Ministerstvu zemědělství opravdoví odborníci bez napojení na dotacovody, budeme tu mít brzy jakousi polopoušť bez lesů, kde bez chemických stimulačích nevyroste ani stéblo.

5.3 Pěstování sociální problémů

Vrátím-li se ke svému snu z úvodu knihy, kde se lidem něco jiného promítá na plátno a něco jiného se děje za tímto plátnem, nemohu na tomto místě nezmínit další příklad tohoto jevu. V podstatě všechny politické strany při volbách uvádějí jako příklad nešvaru, proti němuž chtějí bojovat, nespravedlivé exekuce. Jenomže na systému, jak bude plynout z následujících řádků, tedy na systému přihrávání megakšeftů pro exekuce s mizivým efektem, musí být zainteresovaný kdekdo. Někteří exekutoři, kteří ze systému tyjí na úkor finanční stability společnosti, musí být dokonce tak silní, že i vládnoucí oligarcha zjevně správná a jednoduchá řešení ignoruje.

V současné době je cca 820 000 osob a firem v exekuci, vede se zhruba 4,8 miliónu exekucí, a 2,9 miliónu exekucí se vede na 420 000

251 Financnimys.cz. Státní podnik Lesy ČR je bez koruny a zvažuje úvěr. In: Financnimys.cz [online]. 8. 5. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.financnimys.cz/2019/05/08/statni-podnik-lesy-cr-je-bez-koruny-a-zvazuje-uver/>

osob, které mají tři a více exekucí.²⁵² Z toho je cca 103 000 osob, které mají více než deset exekucí, na těch jich je 1,9 miliónu. A právě zde je ten krucíální problém. U další exekuce nic exekutor v 90 % případů nevyumůže, jen dlužníkovi naběhnou desítky tisíc korun nákladů za zbytečnou exekuci. V tu chvíli mu může být celkem šumafuk, že věřitel s exekutorem ostrouhají, ale začne mu to vadit v momentě, kdy se bude snažit ze sociálního dna zvednout. Kdy zdědí nějaký majetek nebo začne pobírat důchod, který se mu začne v důsledku exekucí krátit. Důležitým faktorem, jenž k celkovému stavu přispívá, je to, že exekutora vybírá věřitel, tedy oprávněný, a ten s největší pravděpodobností vybere pokaždé jiného exekutora, takže ten činí naprosto totožné úkony jako ten předchozí.

Představme si takového pana Lojzu z Horní Dolní. Ten pracoval jako dělník v místním zemědělském družstvu za 18 000 Kč měsíčně. Protože se mu líbila Máňa, co pracuje ve školní jídelně, vzal si u oligarchou vlastněného Home Creditu 25 000 Kč půjčku na dovolenou právě s Máňou v Bibione. Mořechtivá Máňa se mu za půjčku zaručila. Protože ovšem družstvo, co byl u něj Lojza zaměstnaný, koupil Babiš a hledal synergie, zjistili, že místo Lojzy je nadbytečné a Lojzu vyhodili. Lojza přestal splácet a byla tu exekuce. Protože Lojza nic neměl, exekutorský úřad pana Podkonického neměl co vzít. Za tu vrtačku a kytaru dostal v dražbě 700, náklady dražby byly vyšší a náklady exekuce šly ovšem do desetitisíců. Teď nemá Lojza práci, Máňu (ta se na něj vykvajzla, protože na ni přišel kvůli tomu ručení na Itálii taky exekutor), nemá ani kytaru, ani vrtačku. Bere si další půjčky, následují další exekuce. Protože si ovšem bere půjčky od různých „dobráckých“ společností, vymáhá od něj dluhy celá řada různých exekutorů. Kdyby jednou zdědil byt po tetě v okresním městě, bude ve frontě stát osm exekutorů, každý s 50 000 Kč naprosto zbytečných nákladů, takže Lojza po skonu milované tety přijde i o tento byt, aniž by měl možnost se zmátořit a oslnit Máňu vlastními prostředky na novou dovolenou.

Návrh, s nímž už deset let přichází osvícení nevládkáři, odborníci i někteří, na kšeftech ze státní správy nezávislí exekutoři, spo-

252 Řezníčková, Aneta. Počet lidí v exekuci loni klesl. Na osobu ale připadá více řízení. In: iDNES.cz [online]. 13. 5. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/exekuce-oddluzeni-exekutorska-komora.A190513_132834_ekonomika_are

čívá v tom, že by se zavedl tzv. princip teritoriality exekutorů.²⁵³ Každý povinný (dlužník) by měl svého exekutora. Pokud má tedy Lojza druhou, třetí nebo dvanáctou exekuci, dostane řešení vymožení dluhu na starosti stejný exekutor. Ten udělá standardní úkony jenom jednou, a když zjistí, že je to zbytečné, nemá důvod drahé pátrání po majetku opakovat. Pokud tedy Lojza zdědí ten byt po tetě, nebude na něj čekat 8 x 50 000 Kč nákladů neúspěšných exekucí, ale nějaká marginální částka, kterou zaplatí, když byt na pár měsíců pronajme. Exekutor na něj sice hodí zástavní právo, ale bude-li Lojza komunikovat, nebude mít důvod mu ho prodávat, když dotčenému exekutorovi nebude konkurovat jiný kolega, který by ho mohl s prodejem předběhnout.

A teď zpátky. Proč tu teritorialitu tedy ti úředníci na Ministerstvu spravedlnosti nenavrhnou a politici neschválí, když to tisíckrát slibovali? Jedno z vysvětlení spočívá ve vymáhání pohledávek ve státní správě. Prakticky každý úřad nebo státní složka vybírá exekutora. O tom, jaký má potenciál v oblasti korupce výběr exekutora, když ten podle zákonem daného sazebníku nemůže nabídnout jinou cenu než kolega, je celkem zřejmé. Ten systém úplatků některých exekutorů pro úředníky a následné zbytečné vymáhání nevyžité pohledávek už je tak zažitý, že se ho nikdo nechce vzdát.

Tím nejcenějším, co v naší zemi máme, je to, že zatím prakticky neznáme, co je to opravdová chudoba, zejména neznáme, co je to oblast s populací zasaženou skutečnou chudobou. Jenomže lidé, kteří se nemohou v životě s frontou exekutorů za sebou nadechnout a život nějak restartovat, přesně do tohoto stavu absolutní chudoby směřují. Když si k tomu přidáme to, že pracují načerno, utápí beznaděj v alkoholu nebo látkových drogách nebo hledají štěstí v automatech, nebudou mít ani slušný důchod, na nějž stejně číhá ona fronta exekutorů. Ten problém s chudobou a navazujícími sociálními problémy tu mít budeme. V dluhových pastech je zhruba 400 000 osob. Obvykle pracují načerno, protože nejsou zaměstnatelní a z částky po exekučních srážkách se žít nedá. Kdyby pracovali, odvedli by státu více než 10 000 Kč měsíčně, což pro těch 400 000 osob činí 4 miliardy korun měsíčně. Stát tedy nevybere 48 miliard korun ročně, a navíc

253 Režňáková, Lada. Novela exekučního řádu vyvolává emoce. Měla by vyřešit konkurenci exekutorů. In: iDNES.cz [online]. 2. 10. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/novela-exekucniho-radu-pirati-mistni-prislusnost-teritorialita.A180925_155250_domaci_lre

musí platit podpory v nezaměstnanosti atd. Kdyby byl zaveden princip teritoriality, tedy princip „jeden exekutor, jeden povinný“, umožnil by dohodu s exekutorem o rozumných splátkách, protože by exekutor nebyl tržním prostředím tlačěn k maximálnímu vymačkání povinného. Tudíž by povinný pracoval a splácel by splátky přiměřené svým možnostem. Samozřejmě, pokud by se placení a komunikaci vyhýbal, exekutor by přitvrdil. Možná jsem se o tom ještě nezmínil, ale já nějak nesnáším konspirační teorie. Jakmile slyším o připravěném 11. září, komunisty zinscenovaném listopadu 1989 nebo spiknutí čehokoli, dostávám psotník. Pokud bychom totiž přijali tezi, že nás ovládají jakési všemocné struktury v pozadí, tak vlastně nemá cenu nic dělat, protože proti těmto superkmostrům s neomezenými prostředky, technikou a pokud možno i nadpřirozenými vlastnostmi nemá cenu nic dělat. V případě systematicky budovaného budoucího průšvihů a pěstování určité vrstvy bez naděje však musím udělat výjimku. Já si taky nepředstavuji, že se v rámci scénáře, jehož jsme zatím absolvovali jen první jednání, vyskytují v pozadí křivohubí padouši, kteří kouří doutníky, sedí na pytlích se značkou dolaru a vymýšlejí, jak to tady zlikvidovat. U mě jenom vzniká dojem, že to snad není možné nevidět, kam to s těmi statisíci chudáků bez naděje spěje. A kam to tedy spěje? Každým otočením hospodářského cyklu nám do té chudoby spadne nějaká statisícovka lidí navíc. Pokaždé to o něco víc zatíží veřejné rozpočty, ale nikdo to komplexně neřeší a ani o tom, pro jistotu, nemluví. Co pak ti lidé budou dělat? Budou v zoufalství hledat pomoc v Home Creditu jednoho oligarchy, hledat štěstí v automatech druhého oligarchy, na reklamě na alkohol, hazard a spotřebitelské úvěry z toho bude týt třetí oligarcha vlastníci média. Lidé v této situaci pak budou naslouchat jednoduchým řešením vládního oligarchy, xenofobního fašisty a nějaký posun od demokracie jim vadit v nejmenším nebude. Jestli to někomu přijde příliš konspirativní, může pár let počkat, a pokud s tím něco nebudeme dělat, pozná, že to třeba zas až tak konspirační nebylo. Dobrá zpráva na konec – v pozadí nestojí nadpřirozené bytosti, ale parta v lecčem průměrných lidí. A pořád tu máme demokratické mechanismy, jak si zvolit lidi, kteří z chudoby netyjí. Jenom je potřeba přestat pouze hledět na televizi, konzumovat gothaj z Kostelce a zapíjet ho pivem z pivovaru, který řídí LuftJarda, a až mě bude špatně, hledat pomoc u Dr. Maxe, ale trochu se zajímat o věci okolo sebe.

6 Bojiště s oligarchií

Základní zásadou totalitárních systémů, mezi něž je možné oligarchii zařadit, je řízení všeho. Logicky proto vznikají třecí plochy mezi opěrnými pilíři demokracie a oligarchickými snahami o ovládnutí všeho. Těmto třecím plochám pro účely této kapitoly budu říkat bojiště. Představme si demokracii jako pevnost, jejíž opěrný systém spočívá na řadě obranných bodů. Tyto bašty demokracie jsou propracované a mají se vzájemně proti útočníkům podporovat. Jestliže proto bráněný demokratický systém ztratí na jednom z vydefinovaných bojišť jeden článek obranného systému, bude zase o něco složitější bránit ty zbývající. Uvědomme si, že nepřítel, navíc po ovládnutí jedné z dosavadních bašt demokracie, může toto místo s jejími zbraněmi použít proti obráncům. Jestliže zhoubný systém například ovládne Generální inspekci bezpečnostních sborů, má páky na policii, jestliže se infikuje policie, má nepřítel lepší pozici vůči nezávislému úřednictvu, například může udělat pár účelovek na pracovištích s alternativními názory, a bude po nich. Níže se zaměřuji pouze na několik takových bojišť, tím, jistě, nechci říci, že tu ve válce s rozpínavou oligarchií neexistují další, ale tyto vnímám jako nejdůležitější a nejviditelnější.

6.1 Média

6. 1. 1 Důležitost informací a důvod pro zájem oligarchů

Při bezpočtu diskusí s lidmi opačného politického smýšlení jsem zjistil, že se vzájemně prostě nemůžeme přesvědčit. Nemožnost vzájemného ovlivnění nepramení mnohdy ani z toho, že by jeden z nás příslušnou problematiku sledoval méně, měl nedostatek informací nebo jinak zaostával v přehledu o té či oné kauze. Problém ve většině případů tkvěl v tom, že každý z nás čerpal o stejné události informace z jiného média.

Čeští oligarchové již před řadou let zjistili, že budou-li chtít skutečně lidi v Česku ovládat, nebudou stačit sliby, za nimiž lidé půjdou, nebude stačit rozdávat koblihy pro každého k snídani ani jinak

v potenciálních voličích probouzet sympatie pro svou osobu, stranu nebo podnik. Nejdůležitějším prostředkem pro zprostředkování informace, její umocnění, bagatelizaci, zamlčení nebo „správnou“ interpretaci je ovládnutí médií, které budou danou informaci ventilovat posluchačům, divákům nebo čtenářům. Z tohoto důvodu se během zhruba pěti let kompletně změnila vlastnická struktura prakticky všech soukromých médií. Jak bude vyplývat z níže uvedeného přehledu i z některých kapitol o základních oligarchických skupinách, trh je v současné době rozebraný, a teď už je možné pouze svého vlivu při zprostředkovávání informací konečným konzumentům buď využívat, anebo prostor vyobchodovat s ostatními oligarchy tak, aby médium vlastníci oligarcha za prostor něco získal jinde.

Za zvláštní pozornost stojí komunistický návrh, s nímž se před pár týdny pochlubil rudý vůdce Vojtěch Filip. Podle něho by se měli stávající média změnit na volené orgány. Nic proti volbám, ale spíš bych preferoval, aby těmito myšlenkami Filip krmil své přátele v KLDR, než se snažit tyto mechanismy importovat do vlastnictví někoho jiného, tj. do médií v soukromém vlastnictví.

6. 1. 2 Přehled médií

Veřejnoprávní média

Na prvním místě v České republice existují tři sdělovací prostředky, které jsou veřejné. Mají proto zprostředkovávat informace neodvislé od aktuální vlády, vládoucí skupiny či většinového společenského mínění. Do této kategorie patří Česká televize, Český rozhlas a Česká tisková kancelář. Netřeba dodávat, že všechny tři instituce nepředávají informace již toliko šířením signálu s obrazovým či zvukovým zpravodajstvím, případně šířením vydávaných zpráv, ale provozují i velmi navštěvované zpravodajské servery. Zatímco u České televize lze mít výhrady toliko k některým drobnějším nesrovnalostem ve zpravodajství, které jsou ovšem všude a nejsou zapříčiněny nějakým úmyslným zkreslováním, za problematické lze považovat směřování některých částí Českého rozhlasu. Jeho generální ředitel René Zavoral se totiž, celkem nepokrytě, snaží vyhovět vládnoucímu hnutí ANO, proto se občas rozhlas vychyluje na jednu stranu. Zásadní pro další vývoj veřejnoprávních médií bude situa-

ce v jednotlivých mediálních radách. Zatím to vypadá, že vládnoucí hnutí a komunisté si uvědomují důležitost utlumení některých pořadů v České televizi, jako např. Reportérů ČT, a jen číhají na jakékoli pochybení, aby bylo možné tento pořad, a z části i další, označit za neobjektivní a jejich význam eliminovat. Rovněž se v dlouhodobém horizontu nabízí sloučení dvou nebo několika veřejnoprávních médií do jedné instituce. To pak bude možné prezentovat jako mimořádně zajímavý prostor pro úspory a možné snížení koncesionářského poplatku. Příslušný zákon pak na prvním místě přinese úspory pro paní z Horní Dolní v podobě desetikoruny na poplatek, ale do restrukturalizace bude možné schovat kompletní překopání řídicí struktury i schématu pořadů. Jakmile proto nastane první náznak takovéto legislativní činnosti, je potřeba vyhlásit pohotovost prvního stupně.

TV Nova

Televize Nova, která vysílá kromě základní stanice také stanice jako Nova 2, Nova Cinema, Nova Action, Nova Gold, Nova Sport 1 či Nova Sport 2, je nejsledovanější televizí v České republice, ale její signál využívají i diváci na Slovensku. Majitelem Novy je nizozemská skupina CME Media Enterprises.²⁵⁴ Celé vlastnictví této společnosti nelze jasně určit, zřejmě je však to, že nejvýznamnějším vlastníkem s podílem přes 40 % je mediální obr Time Warner²⁵⁵, který signalizoval úmysl najít buď silného partnera, nebo podíl prodat. Spekulace o uchazečích jsem zmiňoval v kapitole o Pentě. Na tomto místě připomínám rovněž poznámku o televizi Nova u kapitoly o PPF a jejím vlastnictví tohoto mediálního domu.

Televize Prima

Podle sledovanosti je druhou na žebříčku komerčních (ne veřejnoprávních) televizí FTV Prima. Kromě základní stanice Prima jsou dále vysílány stanice Prima Cool, Prima Max, Prima Krimi, Prima

254 Majitel Novy zvažuje majetkové změny. Nevylučuje ani prodej společnosti. In: iDNES.cz [online]. 26. 3. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/mediahub/central-european-media-enterprises-cme-tv-nova.A190326_080856_mediahub_jpl

255 ČTK. Time Warner zvýšil podíl v majiteli Novy na 40 %. In: Mediaguru.cz [online]. 19. 6. 2012 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2012/06/time-warner-zvysil-podil-v-majiteli-novy-na-40/>

Zoom, Prima Love a Prima Play. Vlastníkem Primy je FTV Prima Holding. Tento holding pak vlastní společnosti Alphaduct a GES Group Holding. Tyto společnosti pak ovládají Ivan Zach a Vladimír Komár.²⁵⁶

Televize Barrandov

Do mediálního domu, pod nějž spadají i tištěná média jako Týden, Instinkt, Sedmička, Exkluziv či Interview, spadají televizní stanice TV Barrandov, Kino Barrandov, Barrandov plus a Barrandov Muzika. Tváří tohoto mediálního domu je kontroverzní podnikatel Jaromír Soukup,²⁵⁷ situace je ovšem mnohem složitější. Vlastníkem Barrandova je společnost Empresa Media. Tu však neovládá pouze hvězda vymýváren mozků Soukup, ale také čínský investor, společnost China International Group Corporation Limited z rodiny CEFC,²⁵⁸ tedy společnost, o níž tato kniha nejvíce pojednává v kapitole o skupině Penta. Právě vliv čínských spolumajitelů a zájmů jejich českých manažerů, stejně jako pročínská zahraniční orientace prezidenta Zemana, se v prezentovaných zprávách i názorech spolumajitele Soukupa jasně promítá. Za neobjektivní a nevyvážené reportáže dostala od Rady pro rozhlasové a televizní vysílání pokutu 200 000 Kč. Konkrétní provinění se sice odehrálo v pořadu Moje zprávy v listopadu 2018, ale věci, kterými by se měla dotčená rada zjevně zabývat je podstatně více.

Agrofert

Agrofertí mediální impérium je rozloženo do všech druhů médií, tedy do televize (TV Óčko, Óčko Express a Óčko Gold), rádia Impuls a z tištěných novin disponuje Mladou frontou DNES a Lidovými novinami či širokou škálou časopisů z akvizice Bauer media, ale i 5plus2. Z internetových zpravodajských portálů jsou pak nejznámější iDNES.

256 ČTK. Jméno Zdeňka Milera nese jedna z planetek obíhajících kolem Slunce Mediální obchod roku: miliardář Zach ovládl televizi Prima. In: E15.cz [online]. 25. 1. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/ostatni/medialni-obchod-roku-miliardar-zach-ovladl-televizi-prima-1328046>

257 Hrdličková, Lucie. Majitel TV Barrandov Soukup oznámil kandidaturu na prezidenta. In: SeznamZpravy.cz [online]. 16. 4. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/majitel-tv-barrandov-soukup-oznamil-kandidaturu-na-prezidenta-70403>

258 ČTK. Soukup a Čiňané navýšili kapitál ve společnostech Empresa a Médea. In: E15.cz [online]. 17. 5. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/technologie-a-media/soukup-a-cinane-navysili-kapital-ve-spolecnostech-empresa-a-medea-1358959>

cz a Lidovky.cz. Více o historii mediálních akvizicí Agrofertem je uvedeno v kapitole o Andreji Babišovi.²⁵⁹

Czech News Center

Czech News Center (CNC) je dalším z významných mediálních domů v České republice. Vlastníkem je společnost Czech Media Invest spoluvlastněná oligarchy Danielem Křetínským, Patrikem Tkáčem a Romanem Korbačkou.²⁶⁰ Skupina vydává nejčtenější deník Blesk, ale i další bulvár Aha! a dále deník Sport, týdeník Reflex a další zavedené časopisy jako například Mateřídouška. Do rodiny Křetínského médií patří E15, jehož vydavatelem je CN Invest s podobnou vlastnickou strukturou. Z rádií skupina ovládá například Frekvenci 1 a Evropu 2. Jak už bylo shora řečeno, na českém trhu již není co kupovat, protože trh je již zcela rozdělen mezi zájmové skupiny, proto Křetínský v nedávné historii začal lovit i po Evropě. Stal se tak vlastníkem řady médií v okolních státech, ale i ve Francii, kde ale narazil na obavu novinářů, zakládajících si na své nezávislosti v jednom z nejprestižnějších tamějších listů poté, co mu miliardář Matthieu Pigasse prodal polovinu svého podílu v holdingu Le Nouveau Monde, který vlastní podíl v Le Monde.²⁶¹

Deník N

Zcela nový přístup k nezávislé žurnalistice zvolili zakladatelé projektu Deník N. Tedy lidé, kteří dříve založili Nadační fond nezávislé žurnalistiky. Představa skupiny investorů je opakem oligarchického konceptu rozebrání si trhu s médii a následného ovlivňování veřejného dění. Deník N, respektive společnost N Media, a. s., má být zodpovědný toliko svým čtenářům, kteří platí předplatné elektro-

259 ČTK. Soukup dostal za pořad Moje zprávy pokutu 200 tisíc. Tendenci, odůvodnila postih rada. In: Lidovky.cz [online]. 3. 5. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/media/barrandov-dostal-od-rady-pokutu-200-000-kc-za-moje-zpravy.A190503_130514_In_domov_ele

260 ČTK. Křetínského společnost koupila časopisy skupiny Lagardère, včetně módního magazínu Elle pro Francii. In: iROZHLAS.cz [online]. 14. 2. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/daniel-kretinsky-czech-media-invest-lagardere-elle_1902142141_jgr

261 ČTK. Křetínský kupuje polovinu francouzského vydavatele Le Monde. In: Aktuálně.cz [online]. 25. 10. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/pigasse-prodal-kretinskemu-49-procent-firmy-ovladajici-le-mo/r~c6b03bd6d85e11e899900cc47ab5f122/>

nické i tištěné verze. Doposud jsou vlastníky dvoutřetinového podílu skrze společnost Independent Press, a. s., Silke Horáková, Jaroslav Horák, Martin Vohánka, Libor Winkler a Jan Žůrek. Zbývající třetina je ve vlastnictví sesterského slovenského periodika Denníku N, tedy společnosti Denník N, a. s., který stál za modelem fungování redakce. Po získání dostatečného počtu předplatitelů mají zakladatelé svůj podíl předat klíčovým zaměstnancům redakce.

Economia

Do portfolia společnosti Economia předně patří jediný ekonomický deník Hospodářské noviny se serverem iHNed.cz. Dále k ekonomické redakci patří týdeník Ekonom. Politickým, ekonomickým, společenským, ale i investigativním tématům se věnuje týdeník Respekt. Dalším z velmi čtených serverů je zpravodajský server Aktualne.cz s prestižním blogem (mimo jiné s mým). Economia je zcela vlastněna oligarchou ve výslužbě Zdeňkem Bakalou. Nicméně podle řady redaktorů, s nimiž jsem o tématu mluvil, Bakala nikdy do konkrétního zpravodajství nezasahoval, ostatně bych si nedovedl představit, že by lidé jako Honzejek, Pokorný, Ťopek, Spurný nebo Kundra v takovém prostředí pracovali. Články, které se kdykoli společnosti ve vlastnictví Bakaly týkaly, byly vždy doplněny poznámkou o této skutečnosti, což se o zprávách konkurenčních oligarchy vlastněných periodicích říci nedá.

Mladá fronta

Vydavatelství Mladá fronta vydává týdeník Euro. Kromě něho do portfolia periodik patří také ekonomický magazín Profit. Z online serverů do jejich rodiny patří Finance.cz. Kromě toho Mladá fronta vydává na dvě desítky dalších tisků. Problém Mladé fronty je v tom, že její vlastník není znám, a nelze proto posoudit, zda náhodou redaktoři nepíší na podporu ekonomických zájmů svého vlastníka.²⁶²

Our Media

Tuto společnost většinou vlastní podnikatel a politik Ivo Valenta,

262 Sklenský, Martin. Komu patří česká média? Zahraniční vlastníci se stahují, esa drží čeští miliardáři. In: Peak.cz [online]. 10. 8. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.peak.cz/patri-ceska-media-zahranicni-vlastnici-se-stahuji-esa-drzi-cesti-miliardari/11290/>

který předloni zvýšil svůj podíl.²⁶³ Spolu s Valentou je v Our Media majetkově zainteresovaný i podnikatel Michal Voráček, o jehož jiné společnosti jsem se zmiňoval v úvodu v souvislosti s trestní kauzou z Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových.²⁶⁴

Do portfolia mediálního domu Our Media patří zejména server Parlamentnilisty.cz. Mimořádně kontroverzní pověst si tento server vysloužil tendenčními zprávami a účelovými interpretacemi událostí.²⁶⁵ Our Media má rovněž podíl ve společnosti Brno TV vlastníci licenci na regionální vysílání. Stejně jako v případě premiéra Babiše je Valenta v podezření z nezákonného ovládnutí médií.²⁶⁶ Paradoxem je, že odsouzený lump Valenta²⁶⁷ toto podezření označuje za snahu jej diskreditovat, což v případě jeho kriminální minulosti a podílu na hazardní expanzi v České republice se všemi negativními jevy lze považovat za obtížně uskutečnitelné.

Seznam a Borgis

Společnost Borgis je vydavatelem deníku Právo a internetového zpravodajského serveru Novinky.cz. Mezi další odbytiště jejích zpráv patří bulvární server Super.cz a sportovní stránky Sport.cz. Větší nový podíl ve společnosti Borgis vlastní šéfredaktor deníku Právo Zdeněk Porybný. Druhým vlastníkem Borgisu je společnost Seznam.cz miliardáře Iva Lukačoviče. Samotný Seznam.cz je vlastníkem nejvýznamnějšího tuzemského serveru Seznam.cz. Seznam původně

263 Kundra, Ondřej. Parlamentní listy ovládl senátor Ivo Valenta. In: Respekt [online]. 9. 1. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/politika/parlamentni-listy-ovladl-senator-ivo-valenta>

264 Blažek, Vojtěch. Úřad posílal měsíčně 80 tisíc mediálnímu poradci. Bývalého šéfa teď stihá policie. In: Hospodářské noviny [online]. 4. 8. 2015 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-64414480-urad-posilal-mesicne-80-tisic-medialnimu-poradci-byvaleho-sefa-ved-stiha-policie>

265 Kundra, Ondřej. Jak fungují Parlamentní listy. In: Respekt [online]. 19. 3. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/special/2017/dezinformace/most-na-druhybreh>

266 ČTK. ‚Zákaz vlastnit média se na něj nevztahuje.‘ Senátní výbor zastavil disciplinární řízení s Valentou. In: iROZHLAS.cz [online]. 19. 3. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/senat-ivo-valenta-media-stret-zajmu-transparency-international_1903191444_mat

267 eie. Každý správný chlap má mít škrálop, říká o své korupční minulosti senátor Valenta. In: Hospodářské noviny [online]. 12. 3. 2015 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-63674560-senator-valenta-kazdy-spravny-chlap-ma-mit-nejaky-skraloup>

přebíral zprávy od Borgisu, ale v posledních letech vybudoval vlastní redakci a kromě internetového vysílání získal i vlastní licenci na televizní vysílání.

Vltava Labe Media

Také o společnosti Vltava Labe Media a jejím vlastnictví investiční skupinou Penta bylo pojednáno v kapitole o Pentě a Marku Dospivovi. Na veřejné mínění a potenciál pro obchodování má ovšem pouze síť okresních deníků. Nicméně do vlastnictví VLM patří rovněž široká sbírka týdeníků a magazínů jako Story, National Geographic, Květy či Vlasta.

6.1.3 Přibil vs. Kmenta

Stejně jako jsou slušní a neslušní lidé jakékoli profese, tak jsou poctiví novináři i novináři, kteří si s nějakou pravdivostí svého tvrzení, natož jeho prokazatelností, hlavu nelámou. Ti poctiví naopak před zveřejněním jakéhokoli tvrzení mají složku s dokumenty, potvrzující dané informace. Těch proslavených flinků a manipulátorů je naštěstí poměrně málo, a hlavně se to o nich dobře ví, takže když se v telefonu ozve „Hrbáček“ nebo dříve „Přibil“, každý ví, kolik udeřilo a že není dobré cokoli říkat, protože vyřčená slova poslouží jako doplnění textu, který jen potvrdí redaktorem vznesená podezření. Většina redakcí je schopna sebečisticího reflexu, a pokud se opakovaně o podezření o manipulaci nebo zjištěných psaných textech dozví, snaží se daného jedince rychle zbavit. Pokud mi proto přijde nějaký dotaz od neznámého novináře, vygooglím si jeho jméno, a pokud je jeho pracovní životopis plný změn redakcí po několika měsících, nezaškodí zavolat někomu z médií a poptat se, proč že je kolega tehdy opustil.

Druhů nepoctivostí v mediálním světě je ovšem podstatně více než model „napíšu proti němu za kačku“. Slušná média například striktně rozdělují placenou reklamu na nějakou společnost, službu nebo výrobek, ale u některých médií je naprosto zřejmé, že se v příslušné reportáži jedná o propagaci nějaké značky, a o placené reklamě nic uvedeno není. Rovněž by bylo dobré upozornit na skutečnost, že píše-li se o společnosti, produktu ze společnosti nebo politické

činnosti majitele vydavatelského domu, bylo by dobré zmínit vztah redakce k tomuto majiteli (skrytému i neskrytému). Nejpodivnějším je, pokud je vlastník samotného média skrytý, a není tak možné dosledovat jeho případný ekonomický zájem na zveřejněném textu.

Nejznámější kauza ovlivňování novináře byla odhalena díky účtu tzv. Júlia Šumana na jaře roku 2017. V nahrávkách rozhovoru tehdejšího ministra Andreje Babiše a novináře Mladé fronty DNES Marka Přibila jmenovaní probírají,²⁶⁸ kdy by bylo nejlepší vypustit v Babišově deníku kompro na politické představitele ČSSD, s nímž tehdy Babiš sdílel koalici. Lží, která už nikoho po prezentaci skutečností v případě Čapího hnízda nepřekvapí, je to, jak Babiš opakovaně proklamoval nezávislost redakce Mladé fronty DNES, Lidových novin a dalších jím vlastněných médií na jeho vůli. Na nahrávkách zaznívá i vědomí o daných pletichách vysokého manažera Františka Nachtigalla, který dnes řídí akvizici Bauer Media do Mafrы. Jeden známý, dlouholetý redaktor jednoho z časopisů, který nedávno převzala Maфра, mi před několika týdny povídal: „Já prostě nemůžu pracovat s člověkem, který byl zapletený do těch sviňáren. Prostě nejsem schopen přijímat pokyny od někoho, o němž vím, že je ostudou české žurnalistiky.“ Zatímco Přibil z Mafrы vystřelil ihned, Nachtigall svou pozici stále posiluje.

Případ Přibil byl ovšem jenom jeden z mnoha nátlaků Babiše a jeho spolupracovníků na média. S Přibilem to bylo alespoň harmonické, zažil jsem ovšem i scénu, kdy tehdejší ministr doslova seřval redaktora stejného deníku za to, jak o něm píše. Pokud byla na ministerstvu nějaká pozitivní zpráva, buď jsme vydávali tiskovou zprávu, nebo jsem ji předal přímo nějakému novináři, u něhož byla jistota, že informaci nepřekrutí. Jednou si mě po zveřejnění nějakého článku o změnách v majetku státu zavolal Babiš a ječel na mě, že takové zprávy budu dávat dál prostřednictvím mluvčí ANO Lucie Kubovičové. Ta mi pak dávala tipy na novináře, kteří „píší pro nás“. Co je k psaní pro Babiše motivovalo, nechci ani domýšlet. Nejvíce jsem se k motivaci psaní pro Babiše přiblížil během jednoho setkání s novinářkou z nejmenovaného deníku s Babišem a Kubovičovou. Během

268 Novinky. Babiš na nahrávce řeší s novinářem články o politických protivnicích. In: Novinky.cz [online]. 3. 5. 2017 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/436812-babis-na-nahravce-resi-s-novinare-m-clanky-o-politickyh-protivnicich.html>

rozhovoru, v rámci něhož jí oba jmenovaní předávali tipy na zajímavá témata, došlo i na pomoc pro ni. Byl jsem dost zvědavý, jak se to bude dále vyvíjet. Zda se bude domlouvat i nějaká částka „pomoci“. Nicméně v té chvíli si moji přítomnost oligarcha i novinářka uvědomili a zbytek jednání o formě pomoci dořešili ve vedlejší kanceláři. Nicméně po návratu vypadaly obě strany s výsledkem velmi spokojeny a novinářka v příštích týdnech publikovala články na základě zmíněných tipů. Mimochodem některé z nich nevyznívaly příliš pozitivně pro Babišovy politické konkurenty.

Po přečtení si shora uvedeného vyprávění o oligarchově nezávislosti na vlastních i cizích médiích, mi ho je skoro líto. Pro objektivitu musím totiž dodat, že se se svým vztahem ke svým „nezávislým“ médiím musí skrývat, zatímco ostatní oligarchové podobnými omezeními trpět nemusí. Nezávislost oligarchů na svých médiích jsem si užil v dobách regulace hazardu až jéjéj. Podíváme-li se na vlastníky velkých hazardních společností a vlastníky mediálních domů, zjistíme, že se tyto skupiny prakticky shodují, případně vydavatelství vlastní nějaký jeho společník v jiném businessu. Nejlegračnější ta situace byla po jednání s jedním hazardním bossem. Říkal jsem mu, že už mám taky plné zuby útoků na mou osobu v novinách jedné skupiny a že jestli ty žvásty o mně budou pokračovat, že se s ním ani nebudu bavit. Zabručel, že se to už nebude opakovat. V tu chvíli jsem však netušil, koho všeho ovládá. Když jsem o několik dní později volal jednomu novináři s tím, že pro něj mám nějaká čísla, která ho zajímala, sdělil mi, že od svého vedoucího už má zákaz o mně jakýmkoli způsobem psát, protože si to onen hazardní vašnosta nepřeje.

Největším problémem novinářů v naší zemi je to, že se už dávno nepodařilo vybudovat nějaký celostátní etický kodex, jehož by se každý mohl dovolávat, pokud o něm bylo informováno. Na tento kodex by pak bylo možné navázat při vyvozování tiskověprávní, případně občanskoprávní odpovědnosti. Vráťím-li se do roku 2009, byl nedostatek tohoto všeobecně uznávaného kodexu příčinou schválení tzv. náhubkového zákona,²⁶⁹ o němž jsem jako první v dané době informoval. Tehdy šlo o v mnoha případech skutečně nevhodné

269 ČTK. Začíná platit náhubkový zákon. In: Týden.cz [online]. 1. 4. 2009 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/media/zacina-platit-nahubkovy-zakon_112739.html

informování o trestním řízení. Vzhledem k tomu, že si média nebyla schopna vytvořit nějaké samosprávné mechanismy, včetně uvedených pravidel, přišel stát a tato pravidla určil. Je to sice hrozné, ale za těch deset let se nezměnilo vůbec nic. Žádné mechanismy vytvořeny nebyly a v řadě případů dochází ve zpravodajství k různým přehmatům i úmyslně prezentovaným nevyváženostem. Obávám se proto, aby zase nějaký vládnoucí oligarcha nepřišel s „bohulibou“ snahou o zjednáání nápravy a v důsledku neschopnosti sebe čistícího mechanismu to nebyla vhodná záminka pro přiškrcení svobody slova. Pokud tedy mají novináři mezi sebou zrůdy, jež pracují na objednávku, musí se jich kvapem zbavit. Nebo právě tyto existence poslouží k legislativní změně, např. sdělování jména podezřelých apod., čímž nebudou ohroženi ti lumpové, ale právě investigativní novináři ze shora uvedených velkých mediálních domů, ale i z Reportéra s Jaroslavem Kmentou nebo Neovlivní se Sabinou Slonkovou.

6.2 Justice

Za ilustrativní k chápání vztahu práva a cílů vládnoucích oligarchů a jejich přísluhovačů považuji četná vyjádření ministryně Aleny Schillerové k problematice rozhodnutí Ústavního soudu, který v prosinci 2017 zrušil zásadní část jejího kultovního zákona o elektronické evidenci tržeb. Schillerová donekonečna opakovala, že „...je evidence tržeb ústavně komfortním opatřením“²⁷⁰. Na první pohled drobná odlišnost slov „konformní“ a „komfortní“ totiž poukazuje na naprosté nepochopení celého systému práva. Ponechávám stranou, že paní ministryně patrně chyběla v prvním ročníku právnické fakulty nebo se v té době více akcentoval marxistický výklad před slučitelností právního předpisu s ústavou zaručenými pravidly. Jde totiž o to, že ústavní soud má testovat, zda nějaký zákon nepřekračuje meze dané Ústavou nebo ústavními předpisy, případně mezinárodní smlouvy o lidských právech, tj. přezkoumává slučitelnost s Ústavou – zda určitý právní předpis či zakotvené pravidlo je „ústavně konformní“. Naproti tomu Schillerová a další ideologové vládnou-

270 Ústavní soud zrušil připravované spuštění třetí a čtvrté etapy EET, Český rozhlas, Ozvěny dne, 15. 12. 2017.

ciho hnutí slučitelnost s ústavou a proporční využití nových povinností plátců daně a využitelnost represí neřeší a zjevně se domnívá, že novými povinnostmi pro občany má být zajištěno nějaké pohodlí čili „komfort“ pro správce daně a Ústavní soud má jako stěžejní parametr mít na mysli právě zajištění tohoto „komfortu.“

Právní řád civilizovaných zemí, mezi něž by měla patřit Česká republika, spočívá v oddělenosti několika mocí, které mají nástroje ke vzájemné kontrole. Mezi jednotlivé moci ve státě patří moc soudní. Jedna z jejích charakteristik je absolutní a naprostá nezávislost na jiných mocích, respektive konkrétních představitelích státu. Jestliže je proto určitým, předem stanoveným způsobem vybrán nějaký jedinec do funkce soudce a prezident Václav Klaus ho měl pouze formálně jmenovat a neučinil tak, je tu problém, neboť nejvyšší představitel moci výkonné zasahuje do toho, kdo soudní moc bude vykonávat.

Soudy a jejich nezávislé a nestranné postavení na všech a na všem je věc, která je na západ od našich hranic něčím posvátným. Výroky na adresu konkrétních soudců směrem k jejich osobě, nebo dokonce signalizování toho, jak by měli rozhodovat, pokud „nejsou hloupi“ apod., je pak něčím nemyslitelným. Problém v naší zemi je však to, že demokracie a nástroje právního státu se vyvíjejí poměrně krátký čas a tuto sociální a právní kulturu vytrvale deformuje skupina lidí v čele s bývalým i současným prezidentem, kterým zbla nezáleží na nějaké kultuře. Naproti tomu jim záleží na rozhodování soudců v konkrétních kauzách.

Podle mého názoru nic nebrání tomu, aby se kdokoli, ať ve věci zainteresovaný člověk, nebo člověk z veřejnosti, ke konkrétnímu postupu soudce nebo jeho rozhodování vyjádřil. Nic proto, podle mého názoru, nebrání tomu, abych vyjádřil nespokojenost s rozhodnutím Městského soudu v Praze ve věci jízdenkové kauzy. Mohu případ veřejně rozebrat a upozornit na svůj právní názor, v důsledku něhož vyvracím soudem učiněné závěry o Rittigově nevině. Nemyslitelné v západoevropské kultuře je ovšem napadání soudce osobně, upozorňování na jeho ne kvalifikovanost, zaujatost či neschopnost a hloupost. V takovém případě se dostávám nejen za hranice určité v civilizovaných zemích pěstované kultury, ale i za hranice zákona. Právě takovéto výroky jsou charakteristické pro hlavu státu, která by,

jako první, měla dbát na dodržování a uplatňování ústavních zásad, tedy i nestrannost a nezávislost soudů.

Na přelomu letošního roku se ovšem roztrhl pytel s informacemi mnohem závažnějšími. Podle Deníku N²⁷¹ a Respektu²⁷² se prezident Zeman a jeho přísluhovač, kancléř Vratislav Mynář, jenž má v několika případech sám tuny másla na hlavě, snažili ovlivňovat konkrétní představitele soudů a konkrétní soudce. Nejzávažnější obvinění vznesl bývalý předseda Nejvyššího správního soudu Josef Baxa a jeden ze soudců Ústavního soudu ČR Vojtěch Šimíček.²⁷³ Podle Baxy, jemuž obyvatelé Česka vděčí za vybudování slušně fungující kasační instance ve správním soudnictví, to bylo dokonce tak, že se ho prezident republiky ve svém důsledku snažil uplatit, když vyjadřoval názor, jak by jím tehdy řízený Nejvyšší správní soud měl rozhodnout v konkrétních kauzách, které se prezidentových zájmů bezprostředně týkaly, například v kauze rozhodování o nejmenování profesorů (viz níže kapitola o akademických svobodách). Další kauza, o jejíž výsledek jevil Mynář, respektive Zeman, zájem, byl Nejvyšším správním soudem projednávaný případ výstavby spalovny v Chotíkově²⁷⁴ v režii Plzeňské teplárenské. Na výsledku této kauzy musel mít eminentní zájem oligarcha Daniel Křetínský, majitel EPH, jehož společnost tehdy s Plzeňskou teplárenskou fúzovala. V této souvislosti se, podle Baxy, prezident nechal slyšet, že v případě vydání pro něj příznivého rozhodnutí by bylo možné uvažovat o Baxovi jako vhodném kandidátovi do budoucna na funkci předsedy Ústavního soudu ČR. Připomeňme, že Pavel Rychetský je sice jmenován ještě na čtyři roky, ale dlouhodobě se spekuluje o jeho dřívějším odcho-

271 Mazancová, Hana. „Každý rok PF od Mynáře.“ Další ústavní soudci popsali kontakty s hradním kancléřem. In: DeníkN.cz [online]. 26. 1. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://denikn.cz/61003/kazdy-rok-pf-od-mynare-dalsi-ustavni-soudci-popsali-kontakty-s-hradnim-kanclerem/>

272 Kundra, Ondřej a Procházková, Andrea. Mynář se pokusil ovlivnit vysoce postavené soudce. In: Respekt [online]. 14. 1. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/politika/mynar-se-pokusil-ovlivnit-vysoce-postavene-soudce>

273 ČTK. Soudce Baxa: Zeman naznačoval, že bych mohl být šéfem Ústavního soudu, připomínalo to výměnný obchod. In: iROZHLAS.cz [online]. 23. 1. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/josef-baxa-nejvyssi-soud-ustavni-soud-ovlivnovani-soudu-prazsky-hrad-milos-zeman_1901232033_haf

274 „Nepřípustné, musí skončit.“ Politici reagují na Mynářovo ovlivňování soudců. In: SeznamZpravy.cz [online]. 7. 1. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/prezidentuv-kancler-mynar-se-snazil-ovlivnovat-rozhodovani-soudcu-63515>

du na zasloužený odpočinek. Rovněž lze souznívat s prezidentovým míněním o panu Baxovi, že by na potenciálně uprázdněnou vysokou ústavní funkci byl vhodným kandidátem. Baxa je rozhodně nyní o to vhodnějším kandidátem, že prokázal schopnost odolat prezidentovu vábení, který pohrdá nezávislostí justice, když se namísto vykonání prezidentova přání se vším svěřil veřejnosti. Rovněž ponechávám stranou, že by mohl Baxa zajít za konkrétními soudci a nařídít jim, jak mají rozhodnout, jak se patrně domníval prezident, když Baxovi podle jeho výpovědi vysvětloval, že šéfem na soudu je on.

Jako právník jsem nesmírně rád, že se takovéto Zemanovy aktivity donekonečna v médiích probírají a stále jsou ještě považovány za bezprecedentní nezákonnost. Škoda jen, že s výjimkou stíhání pro velezradu nelze Zemana za jeho počínání potrestat. Jiná situace ovšem může být v druhé kauze, kde zprostředkovatelem prezidentovy vůle před soudcem Ústavního soudu ČR Šimíčkem byl hradní kancléř Mynář. Podle Šimíčkových slov Mynář vyjadřoval přání, jak by mělo být rozhodováno například v případě prezidentem podané ústavní stížnosti vůči schválení služebního zákona.²⁷⁵ Vratislav Mynář, chvála Bohu, žádné imunity nepožívá a rád bych byl svědkem toho, kdyby se jeho počínání dostalo před nezávislý soud, aby posoudil, zda v jeho případě nešlo o zasahování do nezávislosti soudu nebo pokus o zneužití pravomoci úřední osoby.

Obdobný tlak jako na nezávislost soudů vyvíjejí oligarchické skupiny i na nezávislost rozhodování dalších orgánů činných v trestním řízení, tj. na státní zastupitelství a policii. Tyto instituce sice nemají z Ústavy natolik široce koncipovanou nezávislost, neboť nerozhodují o vině či nevině obžalovaných, ale nezávislost jejich rozhodování je nutné udržet, protože pokud by se podařilo vládnoucímu oligarchovi tyto struktury infiltrovat, nikdy by se ani případy před nezávislý soud nedostaly. Problematika státního zastupitelství je o to vážnější, že se již jednou podařilo jeho vážnost a kredit ztratit a skrze nejvyššího státního zástupce Pavla Zemana již jednou znovu navrátit. Je dobře, že právě na ochranu této stěžejní složky veřejné moci se postavila iniciativa Milión chviliek pro demokracii a skrze ni stati-

275 Široká, Michaela. Zeman podal ústavní stížnost kvůli schválení služebního zákona. In: iROZHLAS.cz [online]. 7. 11. 2014 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravodomov/zeman-podal-ustavni-stiznost-kvuli-schvaleni-sluzebniho-zakona_201411071726_kwinklerova

síce lidí, kteří na její obranu vyšli do ulic.

Na závěr kapitoly o snaze zkompromitovat justici nezbývá než obdivovat předvídavost Andreje Babiše. Pro případ, že by se jemu nebo jinému oligarchovi nepodařilo z tenat justice vyklouznout, mysleli i na to, aby zůstalo ve spřízněných rukou celé vězeňství. Při poslední systemizaci státní služby od 1. 1. 2019 se totiž gesce nad Vězeňskou službou ČR posunula z rukou někdejšího vizionářského náměstka Vladimíra Zimmela (dříve šéfoval s vynikajícími výsledky Finanční policii) do podřízenosti náměstkyně ministryně spravedlnosti Kláry Cetlové, dřívější přítelkyně Daniela Křetínského.²⁷⁶

6.3 Nejvyšší kontrolní úřad

Logickým důsledkem střetu mezi virtuální realitou, již prezentuje současná vládní garnitura se svými vizemi a realitou, v rámci níž vláda nepřichází s žádnými reformními kroky, a problémy naší země se neustále prohlubují, jsou zprávy Nejvyššího kontrolního úřadu (NKÚ). Nutno podotknout, že právní fungování NKÚ je zakotveno už samotnou Ústavou, která deklaruje jeho naprostou nezávislost na moci výkonné.

Když pak výroční zpráva přichází s popisem současného stavu, jako letos 1. 4., není schopna vláda reagovat kontraargumenty, ale reaguje osobními urážkami prezidenta této nezávislé instituce. Miloslavem Kalou vedený úřad ve výroční zprávě konstatuje, že stát utrácí neefektivně, i když finančních prostředků má dostatek. Vláda je neschopná dokončit dálniční síť a neuměla reagovat ani na kůrovcovou kalamitu.²⁷⁷ Zvláštní zmínku NKÚ věnoval tomu, že vláda připouští trvalý nedostatek bytů a prohlubující se rozdíly mezi centrem a zbytkem republiky. Přitom v tomto směru mohlo dojít k prů-

276 Januš, Jan. Benešová může vyměnit úplně jiné lidi, než se čeká. A z Kněžinka by měl být její poradce. In: Info.cz [online]. 9. 5. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.info.cz/nazory/janus-benesova-muze-vymenit-uplne-jine-lidi-nez-se-ceka-a-z-knezinka-by-mel-byt-jeji-poradce-41566.html>

277 NKÚ ve výroční zprávě hodnotí fungování ČR. Stát se „zasukoval“ a v mnoha věcech se mu nedaří pohnout z místa. In: nku.cz [online]. 1. 4. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.nku.cz/cz/pro-media/tiskove-zpravy/nku-ve-vyrocní-zprave-hodnoti-fungovani-cr-stat-se-_zasukoval_-a-v-mnoha-vecech-se-mu-nedari-pohnout-z-mista-id10358/

lomu navrhovaným řešením některých opozičních stran, kdyby se některé státní úřady přesouvaly do krajských měst, zvýšila by se v regionu zaměstnanost, nerostly by takovým tempem ceny nemovitostí v Praze a v neposlední řadě by se tak využily některé neužívané státní budovy mimo Prahu. Jenže s tím nepřišla vláda, ale Starostové, tak to nebude.

Výsledkem oprávněné kritiky ze strany Nejvyššího kontrolního úřadu však nebyla sebereflexe a předložení plánu, jak se prohlubujících problémů země vláda bude postupně zbavovat, ale sprcha nekonstruktivních plků na prezidenta NKÚ Kalu, tj. je to bývalý sociální demokrat, když mluví o situaci země, překračuje své pravomoci a v neposlední řadě „nemá patent na rozum“.²⁷⁸ Naštěstí je pozice NKÚ z Ústavy a zákona o Nejvyšším kontrolním úřadu natolik silná, že si z těchto Babišových protiútoků nemusí představitelé tohoto kontrolního orgánu nic dělat. Naštěstí by se volba prezidenta NKÚ měla časově minout s funkčním obdobím současné vlády, tak možná fakta o hospodaření státu a neschopnosti současné vlády čelit moderním výzvám ještě od nezávislého kontrolního úřadu uslyšíme.

6.4 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže

Prakticky každý orgán veřejné moci, či chcete-li úřad, má mimořádný korupční potenciál a široká veřejnost musí pochopit, že obsazení vedení každého z nich oligarchovými nohsledy je těžkou ranou pro právní systém a velkým povzbuzením pro nedemokratické spády vládnoucí skupiny. Nicméně mezi těmito stovkami více či méně významných úřadů zaujímá Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS) zcela bezprecedentní postavení. V posledních měsících probíraná kauza Faltýnkových rejdu s šéfem ÚOHS Petrem Rafajem není kauzou ojedinělou.²⁷⁹ Pova-

278 zpe. Nemá patent na rozum, ať se vrátí do ČSSD. Babiš se pustil do šéfa NKÚ Kaly. In: Novinky.cz [online]. 1. 4. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/501310-nema-patent-na-rozum-at-se-vrati-do-cssd-babis-se-pustil-do-sefa-nku-kaly.html>

279 Právo. Faltýnka čeká dnes ve Sněmovně vysvětlování. Zatím jen mlžil. In: Novinky.cz [online]. 27. 3. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/500915-faltynka-ceka-dnes-ve-snemovne-vysvetlovani-zatim-jen-mlzil.html>

žoval bych za nošení sov do Atén, kdybychom Faltýnkův spontánním zájmem o řešení uspokojitelného výběru mýta společností Kapsch zbytečně unavovali čtenáře. Dovolím si ovšem stručně zmínit dvě skutečnosti. Za podezření, že je ÚOHS hnízdištěm aktivit podobných problému s mýtným, vláda Rafaje neodvolala. Zato o několik týdnů později „Antimonopolní“ úřad povolil spojení agrofertího monstrpodniku Penam s dalším pekárenským gigantom United Bakeries.²⁸⁰

Už se možná pozapomnělo na setkání současného premiéra a tehdejšího nezakrytého majitele holdingu Agrofert s předsedou Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže Martinem Pecinou v nějakém autosalonu na pražském Chodově.²⁸¹ Tehdy se řešil nákup společnosti První žatecká, a. s., ze strany Agrofertu, k němuž bylo zapotřebí získat přivolení právě Pecinou tehdy řízeného ÚOHS. Pecina tehdy tvrdil, že jsou u něj taková setkání běžná. Mimochodem jedním z kritiků této praxe tehdy patřily Lidové noviny. To byly časy.

Přitom Pecinou tehdy řízený ÚOHS má podle zákona povinnost postupovat nezávisle a nestranně na jednotlivých účastnících řízení. Mimochodem takové povinnosti v obdobném výrazivě používá i zákon o soudech a soudcích. Kdyby si stejným způsobem jako Pecina a Rafaj vykládali zákon soudci, bylo by zcela „běžné“, pokud by se někde v autosalonu nebo na procházce scházel soudce s obviněným ze závažného zločinu, jehož spis právě leží na stole dotčeného soudce, přičemž obviněný z vraždy nebo dotačního podvodu by soudci mimo jakékoli řízení vysvětloval, jak to vidí, a případně, analogicky s Faltýnkem, jak má rozhodovat.

Jakýkoli úředník ve správním nebo obdobném řízení, stejně jako soudce, státní zástupce nebo policista, se má rozhodovat podle shromážděných listin, případně dalších důkazů ve spise, a ne na základě toho, co mu jeden nebo druhý oligarcha nakuká.

280 ČTK. Obří pekárenská fúze schválena. Agrofert smí koupit United Bakeries, dostal ale podmínky. In: SeznamZpravy.cz [online]. 29. 5. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/agrofert-muze-koupit-united-bakeries-musi-ale-prodat-nekolik-zavodu-73068>

281 ČTK. ČT: Šéf antimonopolního úřadu se tajně sešel s magnátem Babišem. In: Novinky.cz [online]. 5. 7. 2008 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/144248-ct-sef-antimonopolniho-uradu-se-tajne-sesel-s-magnatem-babisem.html>

Nicméně v daných případech jsme svědky toho, jak se „běžnou“ praxí jednoho představitele vytrácí jakákoli důvěra v rozhodování nějakého úřadu.

6.5 Ombudsman

Málokteré instituci v České republice se podařilo vybudovat takové renomé jako veřejnému ochránci práv, tedy ombudsmanovi. Relativně nová funkce se do našeho právního řádu vtělila až na přelomu tisíciletí. Dva ombudsmani a ombudsmanka si získali oblibu tisíci rozhodnutími, v nichž se zastali osob ve složité životní situaci, jimž státní aparát nepomohl. Kromě toho úřad ombudsmana reprezentovaly skutečné osobnosti. Na počátku fungování získal oblibu pro úřad, o němž kritici tvrdili, že je zbytečný, Otakar Motejl, někdejší advokát disidentů a pozdější oblíbený ministr spravedlnosti. V jeho práci pokračoval bývalý soudce Ústavního soudu ČR a vynikající právník Pavel Varvařovský. Jeho odůvodnění rozhodnutí s hlubokým porozuměním širších sociálních souvislostí, ale i přesvědčivé názory mající oporu v právních teoriích, na nichž náš právní řád spočívá, byla pro mě osobně několikrát vzpruhou ve složitých chvílích a povzbuzením, že někdo v naší zemi přemýšlí podobným směrem. Poslední ombudsmanka Anna Šabatová více než důstojně pokračuje v díle svých předchůdců a silou svojí osobnosti upozorňuje na řadu křivd nebo arogancí státu vůči slabším. Zásadní pro postavení ombudsmana v našem právním řádu je pochopení, že sám ochránce práv nemá žádné pravomoci ke změně správních nebo soudních rozhodnutí, ale je nezbytné, aby v dané funkci názory na ochranu slabších prosazovala taková kapacita, jejíž samotný názor bude něčím více než papírem s razítkem. V momentě, kdy oligarchou vedený aparát prorůstá státem se svou specifickou arogancí jak rakovina, bude extrémně důležité udržet na místě ombudsmana skutečnou autoritu, které nebude za těžko vyjádřit svůj názor proti této aroganci nebo zvůli.

Vážnost úřadu ochránce práv se snížila už před několika lety, když

zástupcem ombudsmana byl zvolen Stanislav Křeček. Jednostranně politicky zaměřený Křeček prokázal svou morální úroveň, když neoprávněně používal titul, který neměl.²⁸² V současné době, kdy je ze strany oligarchů poptávka po snižování vážnosti úřadu ombudsmana, dojde ke skutečnému boji o budoucnost jednoho z pilířů důvěryhodného státu. Snaha bude tento úřad buď zásadně diskreditovat, nebo ovládnout. Obojí by se mohlo podařit v podobě Zdeňka Koudelky, nominanta prezidenta Miloše Zemana.

Koudelka je mimo jiné autorem amnestie prezidenta Klause z roku 2013,²⁸³ kterou exprezident prominul celou řadu privatizačních podvodů. Klause rovněž „odborně“ podpořil také v úsilí odvolat v roce 2006 předsedkyni Nejvyššího soudu Ivu Brožovou.²⁸⁴ Za jednu z největších prasáren pak lze považovat autorství volebního zákona omezujícího malé strany v době opoziční smlouvy, kterou pak odborníkovi Koudelkovi musel zrušit až Ústavní soud. Koudelka ve volbě před několika měsíci sice naštěstí neuspěl, ale lidé znalí prostředí Poslanecké sněmovny předpokládají, že s tímto kandidátem ještě Zeman neřekl poslední slovo a dojde ke kšeftování při volbě následnice Šabatové, která poslance čeká za půl roku.

6.6 Akademické projevy

Již od založení Univerzity Karlovy ve 14. století měly univerzity zaručeny akademické svobody, tj. svobody volného projevování svých myšlenek, polemiky o nich a další intelektuální projevy. Měly tedy zcela specifické postavení v právním řádu. Univerzita, a později univerzity, byla v některých záležitostech právně zcela samostatná. Tyto svobody v celé Evropě přežily staletí, s určitými výjim-

282 ČTK. Do druhého kola volby zástupce ombudsmanky postoupil Křeček a právnička Selucká. In: iROZHLAS.cz [online]. 13. 3. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/ombudsmanka-stanislav-krecek-marketa-selucka_1903131900_mat

283 mba. Amnestii prý připravovali Jakl, Hasenkopf a Koudelka. Jakl se ohradil. In: Česká televize [online]. 19. 1. 2013 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1122649-amnestii-pry-pripavovali-jakl-hasenkopf-a-koudelka-jakl-se-ohradil>

284 Kg, gō. Brožová dál vede Nejvyšší soud, ÚS zrušil Klausovo rozhodnutí. In: Novinky.cz [online]. 12. 9. 2006 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/95522-brozova-dal-vede-nejvyssi-soud-us-zrusil-klausovo-rozhodnuti.html>

kami v době totality (například za druhé světové války byly univerzity nacistickým režimem uzavřeny), dnes jsou zaručeny několika zákony, včetně zákony ústavní právní síly.

Jednou z akademických svobod je právo, aby vědecká rada příslušné univerzity posuzovala, kdo je dostatečně erudovaný a vhodný pro jmenování profesorem. Zmíněná erudice a kvalifikace se posuzuje dle dostatku vědecké činnosti, tedy přednáškové a publikační aktivity, a v kvalitě objevů nebo inovativních přístupů v jeho oboru. Výsledkem je závěr, že ten či onen docent je či není vhodný ke jmenování profesorem. Zdůrazňuji, že univerzita je zcela samostatnou entitou, oddělenou od moci výkonné, tedy od vlády, respektive Ministerstva školství, a prezidenta republiky, kteří mají toliko přezkoumávat, zda byly v postupu schvalování profesorem dodržena všechna zákonem předepsaná pravidla. Univerzitou schváleného kandidáta pak jmenuje profesorem prezident republiky. Jinými slovy, pokud neshledá nějakou vadu v řízení univerzity, musí danou kapacitu profesorem jmenovat. Takto zákonem vydefinovanou povinnost prezident Zeman porušil, když již v roce 2015 nepodepsal jmenovací dekret v případě dvou docentů, navržených Univerzitou Karlovou, a tím zřetelně porušil akademické svobody univerzity vybírat ze svého středu profesory. Prezident Zeman se rozhodl nejmenovat profesorem konkrétně docenty Ivana Ošťádala a Jiřího Fajta.²⁸⁵ Své protiprávní počínání odůvodnil částečně vymyšlenými a částečně překroucenými skutečnostmi ze života obou vědců. Směšné je, že v případě Ošťádala Zemanovi vadila údajná spolupráce s komunistickou státní bezpečností, přičemž prokázaná spolupráce v případě jmenování Andreje Babiše předsedou vlády kupodivu nevadila.

Na podkladě žaloby obou akademiků i samotné univerzity rozhodl soud tak, že Zeman pochybil,²⁸⁶ a předal věc prezidentovi, aby oba docenty jmenoval profesory. Co se ovšem nestalo? Prezident,

285 Lang, Václav. Zeman: Nejmenuji profesorem někoho, kdo si řekl o miliónový úplatek. In: Novinky.cz [online]. 7. 5. 2015 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/369014-zeman-nejmenuji-profesorem-nekoho-kdo-si-rekl-o-milionovy-uplatek.html>

286 ČTK. Soud zrušil Zemanovo rozhodnutí nejmenovat Ošťádala a Fajta profesory. Zasáhl by jím do nezávislosti škol. In: iROZHLAS.cz [online]. 27. 4. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/soud-profesori-milos-zeman-ivan-ostadal-jiri-fajt_1804271019_dbr

který slibuje při inauguraci, že bude dodržovat Ústavu, si s dodržováním ústavních zákonů hlavu nelámá, a oba vysokoškolské pedagogy znovu profesory nejmenoval.²⁸⁷

V případě nezákonného zasahování do akademických svobod vybírat profesory naštěstí neprošlo a zastání akademici našli u dalšího nezávislého pilíře právního státu, tedy u nezávislého soudu, ovšem právě i na tento pilíř proti zvlí Zeman skrze své nohsledy útočí. Na této souvislosti mezi svobodou akademiků a justice je vidět, jak se zbytek pozic neovládnutých oligarchy a jejich pomocníky doplňuje. Jakmile ještě některá z uvedených pozic padne a bude závislá na někom z nich, bude už nesmírně složité právní mechanismy dodržet a budeme o krok blíže k hluboké destrukci právního státu.

6.7 Nezávislé úřednictvo

Z některých mediálních výstupů to může vypadat, že takový úředník je nějaký robot v kůži. Může to vzbuzovat dojem, že je něco jako dělník u pásu, kterému ráno po kávičku nepříjede nový kus převodovky, ale spis, který se mechanicky vyplní, rozhodne a vstříčí se do archivu. Přesně tento dojem se snaží v občanovi, který si úředníka platí, vzbudit politik, který má eminentní zájem na tom, aby takovou image úředník nejen měl, ale aby tak skutečně fungoval. Možná se to čtenáři nezdá, ale to, co podle mého názoru dělá hlavní rozdíl mezi státní a veřejnou správou v naší zemi a v západní Evropě, je právě kvalita úředníků. O pokusu o stabilizaci státních zaměstnanců ve služebním poměru a jeho selhání systemizacemi a novelou služebního zákona píše na jiném místě této knihy.

Proč vlastně chceme, aby úředník byl osobností, a ne tupou pracovní silou? Pokud by se naplnil cíl služebního zákona, tj. stabilizace státních zaměstnanců, existovala by kontinuita rozhodování a výrazné zkvalitnění správních řízení, neopakovaly by se donekonečna stejné chyby počínajících zaměstnanců. Tito nováčci by neustále neskákali na stejné špeky různých vychytralých lidí atd. Jenom-

287 Brodčová, Daniela. Zeman k nejmenování Fajta s Ošťádem: jeden předložil nepravdivé podklady, u druhého vadí, morální degradace'. In: iROZHLAS.cz [online]. 17. 1. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/milos-zeman-jiri-fajt-ivan-ostadal-profesori-nejmenovani-spor-soud_1901171834_dbr

že, a to je právě ten problém pro politiky, by z nich byly osobnosti schopné oponovat mnohdy přihlouplým nápadům politiků a byli by schopni tyto nápady před veřejností podrobit analýze, z níž bude zřejmé, kde je pravda. Pokud by pak rozpor mezi politikovým nápadem a úředníkovým stanoviskem byla média, nezávislá na politikově přání, schopna analyzovat, bylo by to pro politika dost nepříjemné. Z tohoto důvodu je prvek nezávislého, odborně vyspělého a výkonného úředníka nežádoucí a oligarchou vedená vláda upřednostňuje nábor loajálních přísluhovačů a likvidaci zkušených státních zaměstnanců.

Kromě shora uvedeného jde o obraz úředníka jako kohosi na daňovém poplatníkovi přisátém, zbytečném a pokud možno hloupém. Dostane-li se následně do sporu „ten zbytečný hloupý úředník“ s tím politikem, musí z toho mediálně vyjít, kdo má v daný okamžik pravdu. To se pak projevuje i ve sporu mezi úředníkem, který upozorní na politikovy aktivity.

Nezúčastněná osoba, která sleduje letitý boj o prosazení zákona o whistleblowingu,²⁸⁸ tedy zákona o ochraně osob oznamujících protiprávní činnost, si musí říkat, proč někomu na takové marginalitě, tedy ochraně několika jedinců ročně, co mají neobvyklý koníček, tolik záleží. Jedním z propagátorů daného tématu a spoluautorem několika legislativních návrhů jsem já sám, tak nechť laskavý čtenář chápe níže uvedené řádky jako přehled mých myšlenek, proč toto téma považuji za tolik důležité. Bohužel důležitost institutu ochrany oznamovatelů zavěťřila i současná oligarchou vedená vláda a oproti dřívější technice bývalých vlád, tj. tak dlouho o návrhu diskutovat, až žádný nebude, Babišovci pochopili, že by se pod bohu libou myšlenkou ochrany whistleblowerů mohlo schovat, jak tolik důležité informace dostat pod kontrolu.

Příklady nejrůznějších modelů whistleblowingu, od oznamování protiprávních aktivit v soukromém sektoru s vazbou na veřejné peníze (kauza Sitta)²⁸⁹ přes regionální peníze (kauza Horáko-

288 Novotná, Kristýna. 10 vládních priorit pro boj s korupcí. Vedle školení z etiky chce Babiš zákon o lobbingu či rejstřík dotací. In: iROZHLAS.cz [online]. 25. 7. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/vlada-andreje-babise-boj-s-korupci-koncepce-eticky-kodex-analyza-zdravotnictvi_1807251240_kno

289 ČTK. Byla to Rittigova msta, řekl Sitta ke kauze Neograph. Soud jej zprostil viny. In: Pražský deník.cz [online]. 8. 10. 2018 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://prazsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/byla-to-rittigova-msta-rekl-sitta-ke-kauze-neograph-soud-jej-zprostil-viny-20181008.html>

vá),²⁹⁰ evropské rozkrádačky (Steiner),²⁹¹ amorální čachry bez bezprostředního vlivu na veřejné finance (kauza Konečný)²⁹² po čisto-krevné rozkrádačky státních peněz (kauza Michálek)²⁹³ je plný web NFPK, proto je na tomto místě nebudu rozpitvávat. Zkusím proto vymodelovat nějakého typického oznamovatele, respektive oznamovatelku – slečnu Janu. Ta se coby absolventka vysoké školy vrátila ze stáže v zahraniční velké korporaci a rozhodla se, že pomůže státem vlastněné společnosti s jejím rozvojem a marketingem. Nastoupila proto do této velké státní společnosti na oddělení marketingu a propagace, jako začátečnici jí paní vedoucí svěřila psaní krátkých tiskových zpráv, telefonní odpovědi na marginální dotazy a evidenci písemností a jejich archivaci. Nelze říct, že by pro Janu nastala jedna konkrétní zlomová situace, kdy zaznamenala, že je uvnitř společnosti nastaven mechanismus, jenž slouží nikoli zájmům společnosti, ale zájmům managementu. Byly to drobnosti. Při předvánočním mejdanu, když se vedoucí nalili, začali se trumfovat, kdo se potkal s kterým dodavatelem v lepší restauraci a co s ním zažil při snobáckém výletu na víkend atd. Později si při sepisování písemností pro archivaci všimla, že u zakázek malého rozsahu jsou vždy oslovovány tři firmy, přičemž u jedné z nich se nikdy nepodařilo poptávku doručit a dvě zbývající mají sídlo na stejné adrese. Nabídku dodala pouze jedna a ta byla vždy těsně pod limitem pro zakázku malého rozsahu. Takto „vysoutěžená“ firma je navíc ta, s jejímž majitelem všichni z managementu jezdí na ty výlety, a navíc si nevšimla, že by od této smlouvy existovalo nějaké plnění dohodnutých činností. S naivitou svých 24 let se vydala za zřizovatelem organizace, u níž byla zaměstnaná, tedy za náměstkem příslušného ministra. Ten ji po měsíci od žádosti o setkání skutečně přijal, vyslechl a slíbil prověřit

290 Krutiš, Dalibor. Kauza Horáková: radnice uznala chybu. In: Znojemský deník.cz [online]. 14. 2. 2012 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://znojemsky.denik.cz/zpravy_region/kauza-horakova-radnice-uznala-chybu20120213.html

291 Pelikán, Aleš. Steiner: Kauza ROP Severozápad poběží ještě několik let. In: Novinky.cz [online]. 15. 12. 2016 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/423715-steiner-kauza-rop-severozapad-pobezi-jeste-nekolik-let.html>

292 NFPK. Martin Konečný. In: NFPK.cz [online]. 10. 12. 2012 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <http://www.nfpk.cz/oznamovatele/3300>

293 iDNES. Zničte nahrávky, říkal Drobil Michálkovi. Případ opět míří do ztracena. In: iDNES.cz [online]. 26. 6. 2012 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/cerna-kronika/drobil-a-korupce-na-statnim-fondu-zivotniho-prostredi.A120626_130327_krimi_jw

podezření. Hned druhý den byla Jana předvolaná k řediteli a byly jí vytčeny domnělé chyby v práci a předána výtka s odnětím osobního ohodnocení a výstrahou, že nebude-li archivovat podle předpisu o archivaci nadřízeného ministerstva, o kterém se dozvěděla právě nyní, bude jí předána výpověď. O týden později jí personální ředitelka předala výpověď pro porušení pracovní kázně, neboť nebyly nalezeny dovolenky a její dovolené tak byly posuzovány jako absence. Jana si ovšem spočítala, kolik je 1 + 1, a mediálně vystoupila a předložila důkazy o poměrech u dané společnosti. Její bývalý zaměstnavatel pochopitelně vydal prohlášení, v němž poukázal na porušení pracovní kázně i Janou mizerně odváděnou práci a rovněž přišel s několika dehonestujícími prohlášeními jako třeba, že se k informacím o smlouvách dostala ilegálně, že jsou doklady o plnění uloženy jinde a že jsou fakta interpretována účelově. Následovaly letité soudní tahanice, na základě nichž byla shledána výpověď ze strany zaměstnavatele jako oprávněná a policie nic špatného nenalezla. Proběhlo pár mediálních výstupů, kde novináři na základě informací od Jany upozorňovali na pletichy ve veřejných zakázkách, ale podezření pro změnu vyvrátila vnitřní a následně ministerská kontrola, protože se mezitím doklady o plnění společnými silami státní společnosti i dodavatele „našly“. Jana se raději nakonec vrátila do svého zahraničního zaměstnání a na rodnou zemi zanevřela.

K ochraně oznamovatelů existují na západě a na severu Evropy poměrně dlouho osvědčené mechanismy. Předně musí existovat nezávislá autorita, která udělí status chráněného oznamovatele. Následně se od tohoto postavení odvíjí řada ochranných nástrojů. Předně není možné chráněného oznamovatele vyhodit z práce ani jinak zhoršit jeho postavení. Dále mu náleží kupříkladu podíl na zachráněných prostředcích. Takovýto člověk je všeobecně uznávaným ochráncem veřejného zájmu a v neposlední řadě jsou uvolňovány prostředky na právní pomoc a další postupy k ochraně jeho práv a usvědčení padouchů. O prosazení tohoto zákona NFPK dlouhodobě usiluje, předkládá vlastní legislativní návrhy, kritizuje liknavý postup státu, pořádá konference a diskuse, ale co platné, do současnosti to byla marnost nad marnost. Jak se nyní ukazuje, byla liknavost dřívějších vlád tím lepším řešením. Současná vláda totiž přišla s rafinovanější možností, jak whistleblowingu využít. Oznamovatelé jsou pro oligarchickou vládu něčím zcela nevyzpytatel-

ným. Kdokoli může kdykoli přijít s nějakou nepříjemnou informací, a hlavně z míst, kam se žádný novinář bez pomocníka uvnitř nedostane. Stíhaný premiér proto nejprve rozhodl, že řešení protikorupční legislativy na úřadu vlády tedy v přímé gesci z hospodářských rozkrádaček obviněného estébáka, je zbytečným rizikem, a gesci nad danou agendou přesunul na Ministerstvo spravedlnosti. Tam přišli s originálním řešením problematiky ochrany oznamovatelů – každý, kdo bude chtít získat status chráněného oznamovatele, může se obrátit právě na Ministerstvo spravedlnosti. To si přečte, co jako na koho má, a následně předá nebo nepředá trestní oznámení orgánům činným v trestním řízení. Jinými slovy drtivá většina nejcitlivějších informací o protiprávních aktivitách kohokoli (premiéra, nejposlednějšího referenta na okresní hygieně či soukromé společnosti) bude procházet Ministerstvem spravedlnosti. Kdyby snad někdo z agentury v rámci Ministerstva spravedlnosti nechtěl něco prozradit na „centrálu“, existují nástroje, jak ho přimět ke spolupráci nebo vyměnit. Tak například může Schillerová nařídít finanční kontrolu, aby se zjistilo, zda jsou „veřejné prostředky vynakládány oprávněně“, a když bude potřeba, může se přijít rychle s novou systemizací a příslušný útvar sloučit s čímkoli jiným a dosadit nového loajálního ředitele, u něhož už mají jistotu, že se kdyby bylo potřeba, umí se zastavit v Průhonicích a vše vyslepičit.

Vedle obhajoby výše uvedených autorit státní moci bude naprosto existenciální v příštích měsících hlídat, aby popsaná zákonná zhoubnost neprošla a oligarcha neměl další zbraň k eliminaci nástrojů k odhalení jeho protiprávností nebo nástrojů k vykšeftování nezákonných věcí někým jiným.

6.8 Občanská společnost

Občanskou společnost, které se tato kniha jinak věnuje v úvodu historie i v závěrečné kapitole, jsem coby bojiště nezařadil na konec výčtu míst, kde se oligarchie střetává s demokracií, protože bych ji považoval za cosi marginálního, naopak. Občanská společnost, tedy lid seskupený do všech možných i nemožných formálních i neformálních skupin, je tím, kdo má v naší zemi vládnout a od něhož se má výběr vládnoucích elit odvíjet.

Pokud za mnou v pozici právníka Nadačního fondu proti korupci přicházejí lidé s určitým problémem v hospodaření obce, kraje nebo úřadu a ptají se „Co bychom mohli proti tomu jako běžní občané dělat? Vždyť to drtivou většinu sousedů nebo spolupracovníků nezajímá a jsme na to jenom my tři!“, nejraději odpovídám poukazem na to, že přesně takovou situaci tvůrci Listiny základních práv a svobod předpokládali. Ústava a Listina totiž neobsahuje toliko mechanismy, jak mají být jednotlivé orgány moci zákonodárné, výkonné, soudní nebo kontrolní konstituovány, měněny a jak mají vzájemně spolupracovat. Listina také předává občanům rozsáhlý katalog toho, co mohou kromě volby činit. Pokud proto hradní šašek Jiří Ovčáček prezentuje své pateorie o tom, že rozhodují volby a zástupce demonstrantů z náměstí tak má právo mluvit pouze jménem shromážděných tisíců lidí,²⁹⁴ je to na přezkoušení z prvouky. Vrcholným bodem jeho „státovědných“ teorií je premisa o tom, že se z ulice ze zásady nevyjednává. Ve svém důsledku by takto prezentovaná teorie znamenala, že politik po zvolení do určité funkce ztrácí závazek vůči voličům a ti po odevzdání hlasu nemohou projevovat svůj nesouhlas, pokud jsou směřováním zvoleného politika zrazeni. Opak je pravdou. Jediný správný výklad je takový, že voliči mají prostřednictvím práva shromažďovacího, petičního, prostřednictvím práva na informace a svobodu slova právo na to, projevovat nesouhlas s tím, co cítí jako zradu, a mají právo požadovat nápravu. Náprava může spočívat v uspokojivém zodpovězení otázek, zárukách, že se vládnoucí skupina vyvaruje kritizovaných chyb, a v případě, že již není možné důvěry nabýt, je třeba předat slovo opět svrchovanému lidu, aby nově rozdal karty ve volbách.

Není ničím novým, že se všechny totalitární režimy i vládnoucí skupiny, odchýlené od demokratických principů, snaží všemožným způsobem buď občanské iniciativy ovládnout, nebo eliminovat. První, co všechny totalitární režimy po převzetí moci učinily, byl zákaz projevů všech shora uvedených svobod a práv občanů. Počátek veřejného života Andreje Babiše byl také ve znamení demonstrativního chlubení se úzkou spoluprací s občanskými iniciativa-

294 Koubová, Karolína a Čihák, Ondřej. Ovčáček: V demokracii se náměstí neustupuje. Minář: Benešová ohrožuje nezávislost justice. In: Český rozhlas [online]. 13. 5. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/ovcacek-v-demokracii-se-namesti-neustupuje-minar-benesova-ohrozuje-nezavislost-7934403>

mi typu Rekonstrukce státu. Na Ministerstvu financí byli zástupci protikorupčních organizací velmi častými hosty, koneckonců Lukáš Wagenknecht se stal zpočátku pravou rukou ministra Babiše. Tehdy jsme byli ve fázi snahy o ovládnutí této skupiny iniciativních lidí. Spolupráce ovšem mohla fungovat do bodu, kdy jsme se ideově začali rozcházet. Po volbách 2017 byly vydefinovány mantinely demokratického vládnutí a vláda Andreje Babiše je začala porušovat. Následně všem váhajícím nevládkářům došlo, jak byli podvedeni a že jejich kredit byl jedním oligarchou zneužit. Počaly proto demonstrace, které požadují vysvětlení některých kroků a v důsledku absence tohoto vysvětlení a poskytnutí záruk k neopakování zrad, k odstoupení viníků zjištěných porušení mantinelů.

V tuto fázi proto oligarchové přecházejí do fáze eliminace nepohodlných iniciativ, na to existují staletými osvědčené mechanismy, zůstaneme-li u terminologie bojiště, přicházejí ke slovu vyzkoušené zbraně. První zbraní je dehonestace. Ovcáčekův projev²⁹⁵ je učebnicovým příkladem. První možností dehonestace je bagatelizace typu „demonstrantů je málo, prezidenta zvolily miliony voličů, na náměstí jich byly tisíce“. Pochopitelně lze vždy počet demonstrantů o řád snížit, a tak význam projevené vůle ještě více umenšit. Hra s čísly může účinně odlákat od argumentů demonstrantů a moderátor takové diskuse velmi snadno na špek skočí a debata se pak točí okolo srovnávání čísel. Další možností dehonestace je diskreditace. Ovcáček zvolil srovnání s únorem 1948, kdy komunistická strana převzala moc po nátlaku lidu. Další možností je vypíchnout případ jednoho primitiva. Někdo hodí láhev, někdo je nevhodně oblečený, někdo zařve vulgární slovo. To je pak vynikající příležitost pro zevšeobecnění tohoto jevu na všechny – „Tam pořvávali nějací primitivové, co to bylo za lidi, vždyť to byla lůza, která umí házet jenom flašky místo dialogu...“ atd. Lehce se pak dá vyargumentovat, proč se s těmito lidmi nikdo nechce scházet.

Po dehonestaci mohou následovat finanční vydírání.²⁹⁶ Nadační fond proti korupci, chvála bohu a donátorům, není jedinou koro-

295 Koubová, Karolína a Čihák, Ondřej. Ovcáček: V demokracii se náměstí neustupuje. Minář: Benešová ohrožuje nezávislost justice. In: Český rozhlas [online]. 13. 5. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/ovcacek-v-demokracii-se-namesti-neustupuje-minar-benesova-ohrozuje-nezavislost-7934403>

296 Pokorný, Marek. Vláda slibuje boj s korupcí, ale peníze na něj ještě nevyplatila. In: Hospodářské noviny [online]. 30. 5. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-66580790-vlada-slibuje-boj-s-korupci-ale-penize-na-nej-jeste-nevyplatila>

nou závislý na vládní politice dotací pro neziskovky. Nemůže se nám tedy stát, že bychom stáli před rozhodováním, zda zmírnit kritiku výměnou za prodloužení dotací pro určitý program apod. Nicméně je třeba si říci, že drtivá většina protikorupčních neziskovek je na tom jinak a tím se stávají vydíratelné. Pokud má být nevládní sektor nezávislý na vůli vládnoucí skupiny, je nezbytné, aby na něm byl nezávislý finančně. Jedinou možností zprůchodnění tohoto principu tedy je, aby byla posílena výhodnost odečitatelnosti daru u daně z příjmu fyzických osob. Pokud proto bude někdo chtít redukovat tento vyděračský potenciál, je nutné prosazovat takovouto legislativní změnu, ale to se zase nebude líbit oligarchům, protože by tak přišli o jeden z bičů na ně.

Pokud občanskou iniciativu, nevládku nebo jiný útvar nelze sprovdit popsány mi způsoby, musí se zajít dál. Fake news nebo obdobné nástroje jsou vyzkoušenou cestou. Na sociálních sítích se dá rozšířit prakticky cokoli, fake profilů si každý může nasekat jak Baťa cviček a rozsevaná fáma, kterou se nežádoucí zpráva dostává do jiného světla, nebo ji jiná, třeba katastrofická zpráva posune na druhou kolej, to zařídí.

V práci na sociálních sítích je ovšem nezastupitelná role každého z nás. Pokud jeden nebo několik lidí začne šířit právě fake news, uděláme za oligarchy část jejich diskreditační práce.

7 Jak oligarchii porazit

V předchozí kapitole jsem se snažil vydefinovat některá místa, kde se střetává zájem oligarchů na straně jedné a principy demokracie a právního státu v nejširším smyslu a ve smyslu západoevropských tradic na straně druhé. Zatímco u nezávislosti justice, u akademických svobod nebo u nezávislých orgánů veřejné správy (např. NKÚ) jde o to, jejich pozici uhájit a nenechat je zkompromitovat paskřivci, připravenými k dosazení (ombudsman), u toho nejdůležitějšího pilíře, tj. u občanské společnosti, je nutné tento prvek posílit a rozvinout tak, aby do důsledku naplnil svou roli.

O občanské společnosti jsem se kromě předchozí kapitoly zmiňoval i v pasáži o historickém vývoji, a to hned na počátku. Leckdo si to ještě pamatuje, Václav Havel na Hradě a jeho vize občanské společnosti. Tuto vizi, zejména v pozdější době, zastínila, lépe řečeno, přistínila rétorika Václava Klause o tom, že trh vše rozhodne, že existuje jen jednotlivec, stát a tržní prostředí. Podíl na státní moci pak lze fakticky získat pouze na podkladě voleb a prostřednictvím velkých politických stran. K parafrázi Klausových myšlenek mě svrbí ruka na klávesnici, abych mu dodal do úst, že ani volby nemusí nic moc rozhodnout a že si lze jejich výsledek vzít po svém a spolčit se s tím, koho jsem nejvíc kritizoval, a s ním si jako v době opoziční smlouvy rozdělit moc v zemi, volič nevolič.

Od doby prezentací vizí občanské společnosti Václavem Havlem naše společnost ušla dlouhý kus cesty, vzniklo tisíce občanských sdružení, spolků, obecně prospěšných projektů, ale i další tisíce neformálních skupin a iniciativ. Zároveň zde ale existuje zájem oligarchů tyto aktivity potříit. Kromě přiškrcování prostředků například na protikorupční organizace (viz kapitolka o bojišti – občanská společnost) přišla oligarchou vedená vláda, jejíž součástí jsou stále totalitou čpící komunisti s opatřením, který by málokdo dával do souvislosti s tématem občanské společnosti. Tím opatřením je zdanění církevních restitucí. Ponechávám stranou milionkrát omílaný paradox, že právní nástupci zlodějů (komunisti s estébákem) připravili zákon o tom, že se má zdanit to, co církvím jejich předchůdci ukradli, a to, co se podařilo později vrátit. Chci se spíše zamyslet a s Vámi podělit nad rolí, kterou by právě jednotlivé církve byly v oblasti budová-

ní občanské společnosti schopny sehrát. Všichni, včetně prezidenta Zemana, se shodnou na tom, že církve by mohly zaplnit volné místo v některých službách, jež stát důstojným způsobem poskytovat neumí. Mám tím na mysli například hospicovou péči. Kultura umírání ve státní nemocnici není nic, co bychom chtěli zažít. Nad prezentovaným tématem, jak už jsem psal, existuje shoda a rád potvrdím, že v této oblasti církevní organizace zrealizovaly několik úspěšných projektů. Ovšem navádění církví toliko do této oblasti je ošemetnou záležitostí. Koneckonců i komunisté v 50. letech s tím uměli pracovat, Většinu církevních institucí zlikvidovali, majetek znárodnili a řeholníky zavřeli do výroby, případně do koncentráků, ale část jeptišek využili na péči o mentálně postižené a další aktivity, které jim nevadily, protože nebyly vidět. Bojím se proto, aby se církevní představitelé nenechali odlákat od aktivit jiných.

Rozsah projektů, jimiž by církevní organizace mohly obohatit širokou občanskou společnost, můžeme načerpat v Německu nebo Rakousku. Nevím, zda si někdo ze čtenářů pročetl někdy nástěnku u bavorských nebo rakouských kostelů, ale vězte, že je to počtení inspirativní. Četl jsem tam totiž o skautské fotbalové lize, o turistických oddílech, o okrašlovacích aktivitách v obci, pravidelných kulturních přednáškách, ekologických projektech, část z nich dokonce, zejména v pohraničí, čerpáme i my. Ze sociálních projektů jsem zaznamenal firmy na pomoc seniorům i společnosti zaměstnávající zdravotně postižené atd. Zkušenostmi z okolních států nechci naznačovat, že to v Česku není. Živých farností je hodně a projektů bez restitučních peněz bylo i tak mraky. Nicméně v posledních letech se začaly rozvíjet i finančně náročnější projekty, na něž prostě ty peníze z restitucí byly potřeba. Velmi užitečným projektem je například (v plzeňské diecézi) exekuční poradna, tedy místo, kam může přijít člověk s finančním problémem, který stát neřešením exekučních křivd vypěstoval, a kde s ním církví placený odborník rozebere, co a jak se s tím dá dělat, a přispěje tak k eliminaci klientovy sociální likvidace, o níž se zmiňuji na jiném místě této knihy. Další záležitostí, které vznikly z církevních restitučních náhrad, jsou projekty na naučné stezky, v nichž se snoubí podpora turistiky a rozvoj kultury v daném regionu. Ačkoli se domnívám já i právníci církví, že se zdaněním restitucí bude Ústavní soud rychle hotový a právní pas-

kvil půjde do kopru, už nyní vidíme důsledky v tom, že církve musely kohoutky na podobné věci přiškrtit, a to je podle mého názoru to, oč tu šlo. Vždyť čeho se tím dosáhne? Zdanění může projít jenom s porušením ústavních principů a předkladatelé s tímto návrhem mohou mít leda ostudu. Jenomže se tím, alespoň dočasně, pozastavil rozvoj církví placených projektů, nezávislých na státu. Ono tolik nikdy komoušům nevadilo, že se někdo modlí v kostele, ale běda, jak začali „fráterníci z těch kostelů vylézat ven“. Jinými slovy si oligarchové hlídají, zda kromě nich a jimi ovládaného státu tu neroste nějaká další entita s dostatečným finančním zázemím, která by jim mohla zkřížit plány nebo, nedej Bože, pěstovat s lidmi úplně alternativní kulturu života, nezávislou na státním dobrodiní, politickém pokrytectví, koblíhách, Home Creditu i servírované televizní „zábavě.“

Zcela specifickou kategorií společenského dění, která může rovněž vychýlit oligarchické silosféry, mohou být některé filantropické projekty. Do této kategorie řadím akcelerační programy pro společensky-prospěšné inovace jako je např. 321 dílna²⁹⁷ nebo vznik prvního impact investičního fondu Tilia Impact Ventures,²⁹⁸ prostřednictvím kterého podnikatelé do sociálních inovací investují.

Vrátíme-li se k myšlenkám Václava Havla, musíme si znovu položit otázku, co to je ten stát. „Stát“ jsme se díky Klausovi a jeho ideologii naučili chápat jako tu funkční mašinerii úřadů, organizačních složek státu, příspěvkových organizací, volených orgánů jednotlivých mocí či soudů. Podle státovědných teorií však stát tvoří předně jeho občané, či chcete-li, lid. Lid pak nemůžeme chápat jen jako soubor deseti miliónů jednotlivců, ale i s využitím práva sdružovacího a shromažďovacího i jakýkoli jejich soubor. Tím sdružením občanů můžeme proto chápat jakýkoli útvar mezi jednotlivcem, respektive rodinou, a formálním útvarem, jako je stát nebo územně správní celek, tedy spolky, dříve občanská sdružení, politické strany, hnutí, svazy, komory, nadační fondy, dříve i obecně prospěšné společnosti atd. Přidejme ještě nijak formálně neustanovená sdružení, jako jsou aktivní sousedé, farní posezení při kafi po mši, cykloparty nebo shromáždění při demonstraci či happeningu proti výstavbě nevhodného projektu místním kmotrem.

297 321 dílna. In: 321dílna.cz [online]. [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.321dilna.cz/>

298 Tilia Impact Ventures. In: tiliaimpactventures.cz [online]. [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://tiliaimpactventures.cz/>

Rád bych na tomto místě vysvětlil, z jakého důvodu považuji za důležité, aby občanská společnost byla dostatečně aktivní a zapojovala se i do veřejného dění, a ne například jen do okrašlování místa okolo svého domu. Říkal jsem si, že alespoň ke konci knihy musím uvést nějaký jiný negativní příklad než postavu z vládní garnitury. Volba padla na bývalého ministra vnitra Milana Chovance. Podle mého názoru je naprosto zřejmé, že existence tohoto ražení neměla na místě ministra klíčového resortu co dělat. Rád zrekapituluji několik faktů z jeho života, které mě k tomuto tvrzení vedou. Chovanec po absolvování střední školy rozjel svou kariéru jako zelinář v Plzni. Jako člen sociální demokracie a zastupitel za tuto stranu pak dodával skrze svou firmu Plzeňský nábytek městu, jehož byl zástupcem, nábytek do obecních bytů. Dále již jako hejtman se tak zapletl do machinací s dotacemi ROP Jihozápad, že soudce v odůvodnění rozsudku s Chovancovými spolupracovníky konstatoval, že podle jeho názoru na lavici obžalovaných měl sedět právě i Chovanec (mimo chodem i někdejší předseda ODS Kuba).²⁹⁹ V mezičase absolvoval za pár měsíců plzeňská práva.³⁰⁰ Po volbách v roce 2013 pak stačil zradit svého předsedu strany při tzv. lánském puči, aby vzápětí zase zradil zrádce tehdejší revoluční junty v čele s místopředsedou strany Michalem Haškem.³⁰¹ Když si ovšem vzpomenu na jednání s ním ohledně ilegálního hazardu a podílu policie na řešení tohoto problému a jeho lobbying za nižší sazby u hazardu, nemůžu vzpomenout, že tento po všech stranách nevěrohodný člověk má stále chování hodně nezdvořilého zelináře. K doplnění výčtu nejasností okolo něj pak nemůžu nevpomenout, že podle některých novinářů jeho příjmy absolutně

299 ČTK. Úředníci ROP dostali podmínku za machinace s evropskými dotacemi. In: iDNES.cz [online]. 27. 9. 2013 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ceske-budejovice/zpravy/urednici-rop-jihozapad-dostali-podminku-za-machinace-s-evropskymi-dotacemi.A130927_123021_budejovice-zpravy_khr

300 Zelenka, Jakub. Rychlostudium v Plzni a opisování v bakalářce? Chovancovi titul zůstane. In: Lidovky.cz [online]. 17. 10. 2016 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/rychlostudium-v-plzni-a-opisovani-v-bakalarce-chovancovi-titul-zustane.A161014_145532_In_domov_jzl

301 ČT24. Lánská schůzka: Aktéři se Sobotky nezbavili a až na Chovance museli odejít. In: Česká televize [online]. 8. 11. 2014 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1010612-lanska-schuzka-akteri-se-sobotky-nezbavili-a-az-na-chovance-museli-odejit>

nesouhlasí s výší vlastněného majetku.³⁰² Když jsem googlil shora popsané pofidernosti, zaujalo mě, jak málo, respektive prakticky nic, se o některých těchto věcech psalo v době Chovancovy nábytkářské či hejtmanské kariéry. Média jsou plná pouze kauz vrcholové politiky. Jsem schopen pochopit, že Topolánkovy, Paroubkovy, Babišovy nebo Sobotkovy problémy z minulosti zajímají čtenáře celostátního deníku víc než náhodičky ze života obchodníka s nábytkem v Plzni. Co však považuji za důležité, je to, že zde neexistují lidé, kteří o tom, co vidí, zjistili či se dozvěděli z dostupných rejstříků, nenapsali na sociální sítě, do regionálního tisku, na blogy nebo na stránky svého spolku. V důsledku toho popsané existence Chovancova typu stoupají a rostou a bez zachycení filtrem občanských iniciativ to dotahují na nejvyšší funkce v exekutivě, kde nemají, co dělat.

Krátce se naopak zmíním o dvou případech ze současnosti, tj. z doby, kdy už jsem pracoval jako právník Nadačního fondu proti korupci. Obrátila se na nás paní z jednoho středočeského městečka s podezřením na řadu nekalých praktik místní paní starostky. Ve zkratce šlo o příliš snadné odepisování pohledávek obce, podivnosti při výběru zhotovitele stavby a další klientelistické nebo korupční jednání. Ta paní je schopna o všem informovat na zastupitelstvu, prostřednictvím e-mailu i zjištěná fakta vytrubovat po sousedech. Dané klientce budeme pomáhat i mediálně a jak ona paní, tak i já se rádi postaráme o to, aby za nepoctivou představitelkou obce zůstala dostatečně tlustá internetová stopa proto, aby si o jejím stylu jednání mohl každý potenciální volič přečíst dostatek informací, až bude v barvách své strany stoupat. Podobná situace byla u občanů obce Holubice u Brna. Tam si bývalý starosta podepsal smlouvu s velkou hazardní společností, přičemž zastupitelům zatajil nedoporučující právní stanovisko. Následně nový starosta v jeho prohazardním díle pokračoval, když neobjektivně informoval občany v letáčích do schránek i přímo ve volební místnosti.³⁰³ Některým občanům Holubic se totiž kasino ve vesnici nezamlouvalo, aktivizovali se a obec na

302 Pospíšilová, Eva. Chovanec vlastní nemovitosti za desítky milionů. A koupil další dům. In: iDNES.cz [online]. 14. 1. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/chovanec-cssd-vila-plzen-nemovitost.A190111_094507_domaci_onkr

303 han. V obci Holubice se prou o herní automaty. Rozhodne referendum. In: Česká televize [online]. 15. 5. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2815550-v-obci-holubice-se-prou-o-her-ni-automaty-rozhodne-referendum>

základě petice musela vyhlásit referendum. To sice, mj. kvůli nepravdivým informacím od starosty a dalším nečestným praktikám ze strany starosty i oné hazardní společnosti, dopadlo pro výstavbu. Z mého hlediska je ovšem pozitivní to, že se o jednání vedení obce proti zákonu bude již natrvalo vědět, a pokud jiná obec například najede na model této smlouvy v rozporu se zákonem, mohou si tamější občané najít, co to pro ně znamená. Po roce spíše vědecké činnosti v mezičase mezi působením na Ministerstvu financí a nástupem k NFPK jsem šťastný, že se na řadě takovýchto aktivit můžu podílet a pomáhat tak k zahuštění filtru proti podobným neřádům.

Neustále houstnoucí síť nejrůzněji aktivizovaných lidí má ovšem problém. Podle mého názoru je zapotřebí všechny takto iniciativní jedince i sdružení vzájemně propojovat a hledat možnosti vzájemného sdílení zkušeností z obdobných situací. Pochopitelně existují organizace, jako je NFPK, které se mohou napojit na někoho s obdobným problémem atd., koneckonců existuje internet se sociálními sítěmi, kde se obrovské množství takovýchto věcí sdílí, ale to není úplně ono. S neuvěřitelnou nostalgií vzpomínám na rok 2013, kdy Sváta Bartík a další brněnští aktivisté zorganizovali právě takovýto všeaktivistický slet, kde se po celý den o podobných aktivitách diskutovalo. Jenomže pak vznikl po nástupu Sobotkovy vlády jakýsi dojem, že korupce je pryč a že tu máme toho Babiše, co se všemi provařenými Kalousky zatočí, a jsme kulturně ve Švýcarsku. Bohužel se ukázalo, že se korupční hydra pouze přetělila do něčeho pro demokracii ještě podstatně horšího a ve Švýcarsku se tak maximálně skrývá před trestním stíháním syn oligarchy. Mezitím se někteří dřívější nadějní aktivisté dali na politiku a tam jejich kariéra skončila v nánosu vlastní neschopnosti či morálních selhání (vzpomeňme Matěje Hollana z Brna a jeho náměstkovskou kariéru). Nyní, ale spoň podle mého vnímání, nastupuje nová generace, teď ještě, aby se neopakovala historie a neodkecávala se v politice a aby se našel někdo nebo něco, co by umělo všechny občanské iniciativy propojovat a pomáhat ke sdílení zkušeností.

Domnívám se, že pokud by se naplnila moje shora popsaná přání, tj. aby se rozvíjela nová generace mladých aktivistů, ta se dobře propojovala, a do občanského života aby se zapojovaly například i církevní projekty, neodvislé od státního příjmu, a v neposlední řadě,

pokud se podaří uhájit nezávislé instituce a autority, musí tato společnost vygenerovat nové zajímavé osobnosti. Ty, pokud budou spočívat na popsané Havlem označované „širokovrstevnaté občanské společnosti“, mohou zatočit i s oligarchy s jejich nevyčerpatelnými finančními a personálními zdroji.

Ondřej Závodský

vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, tamtéž r. 2011 obhájl disertaci o významu zásady veřejnosti v trestním procesu a získal titul Ph.D. Po vysokoškolském studiu nastoupil v r. 2003 do organizace Zařízení služeb pro Ministerstvo vnitra, kde nejdříve působil jako referent a od r. 2005 jako ředitel právního úseku. Ve své funkci opakovaně upozorňoval na různé podezřelé smlouvy, za což byl následně sesazen z funkce. Po hloubkovém auditu se v únoru 2011 Ondřej Závodský dočkal určité satisfakce, bylo mu opět nabídnuto místo vedoucího právního oddělení v Zařízení služeb a jeho nadřízený byl naopak propuštěn. Za upozornění na netransparentní zadávání zakázek na stávajícím pracovišti mu byla v roce 2011 udělena Cena za odvalu Nadačního fondu proti korupci. V letech 2014–2017 byl náměstkem ministra financí pro oblast majetku státu. Do jeho agendy spadal dohled nad loteriemi. Je autorem tří stěžejních legislativních reforem (např. z oblasti hazardu, díky níž byl redukován počet provozoven s hazardem na zlomek původního stavu. Zpracovává analytické materiály a posudky k legislativním návrhům a právním stanoviskům např. pro Poslaneckou sněmovnu a Senát Parlamentu České republiky. V současnosti působí jako právní expert Nadačního fondu proti korupci.

Text knihy je dílem autora a vyjadřuje jeho názory a myšlenky. Nakladatelství neodpovídá za pravdivost údajů v publikaci obsažených a obsah publikace nemusí korespondovat s jeho ideologií.

Čas oligarchů, jejich sluhů a nepřátel

Ondřej Závodský

Vydal a vytiskl Tribun EU s. r. o. (knihovnicka.cz)
Cejl 892/32, 602 00 Brno

V Tribunu EU vydání první

Brno 2019

ISBN 978-80-263-1472-1
www.knihovnicka.cz